

BREVISSIMA INSTITUTIO

SEU RATIO

GRAMMATICES

COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta:*

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.

*Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio,
Busbeio, & quotquot nuper scripsere,
Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

OXONI,

E THEATRO SHELDONIANO.

An. Dom. MDCXCIX.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est recte scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes,

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA,

OOrthographia est recte scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque distinctio sit formanda literis: ut: *Leſſio*, non *lexio*: ab *ὀζῶς*, *rectus*; & *γραφῆ*, *scriptura*.

De Literis.

EX viginti duabus literis, quinque sunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus varie dispositis coalescunt diaphthongi quinque; $\left\{ \begin{array}{l} a \\ au \\ æ \\ ei \\ eu \end{array} \right\}$ ut $\left\{ \begin{array}{l} Musæ \\ Audio \\ Cælum \\ Hei \\ Euge \end{array} \right\}$ Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt ² mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, r*.

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z*. Ex

Quare, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse literæ novendecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, lod, l, m, n, p, r, s, t, Vau*. ² Non verum est quod aiunt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem; nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit; sed vera appellationis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus fit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam crispando, efflandoque quodammodo efformaveris; sibilum edendo extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

¹ Literarum numerus non recte à Grammaticis statuitur; cum *c, q, &* etiam *k*, eadem sint litera: & *h* non magis litera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* specie non differat ab *u*: & *x, & z*, non litera sint unica, sed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* consonæ male eadem censentur literæ ac *i* & *u* vocales, cum totâ naturâ differant.

1 Liquida

est quæ post

mutam in

eadem syl-

labâ posi-

ta liqueſcit,

hoc est vim

producendi

syllabam a-

mittit. Ex

his *m* & *n*

non nisi in

Græcis di-

ctionibus

liqueſcunt.

Etiā si la-

xius vocem

liquida ſu-

mas, *s* & *v*

conſonum

iſ accenſere

poſſis; nam

in fine vocis

apud an-

tiq̃uoſ lique-

ſcit; ut, *ſal-*

cibâ pro *ſal-*

cibus; & *v*

conſonum ſi

præceſſerit

g, q, vel s, ut

lingua, lin-

quo, ſuadeo.

Itaque &

corripitur

prior in *a-*

qua, equus,

ſequor, alte-

rain, ſiliqua,

aliqui, &c.

ut, 2 x poni-

tur pro *ex*,

ut *dux* pro

ducs, unde

ducis in ge-

nitivo nec-

non pro *gi*, ut,

rex pro *regis*, unde

regis in genitivo.

2 autem ponitur pro

ds, ut *zephyrus* pro *dsēphyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronuncia-

ri debet. 3 Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus, Cice-*

ronianus. A majuscula etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam po-

nuntur, ut *Dominus* pro *Chriſto*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac digni-

tatum, ut *Rhetorica, Astrologia, &c.* uti & *Festorum*, ut *Paſcha*. Et, ut breviter

dicam, omnia nomina quæ magnam Emphaſin habent. Quilibet etiam verſus

in carmine à majuscula inchoant. 4 Majuscula *K* ſignificat *Kgſo. M. Manius. N.*

Numerius. Cn. Cnaus. Ti. Tiberius. Mam. Mamercus. Ser. Servius. Tul. Tullus. U. C.

Urbs condita. S. C. Senatus conſultum. Cōſ. Conſul. Coſſ. Conſules. H. S. Seſtertius, &c.

quibus quatuor vocantur etiam 1 liquida; *l, m, n, r*; *S* vero ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ interdum etiam liqueſcit. 2 *X* & *Z* duplices ſunt conſonan-

tes, atque etiam *I* inter duas vocales. Adduntur etiam conſonantibus *γ* & *ν*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur: ut, *Juno, Jovis, voluntas, vultus.*

Κ, γ, & ν, Latinis diſtionibus nunquam admiſcentur. *H*, proprie quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota: Apud Poetas autem interdum conſonantis vim ob-

tinet. Præponitur autem vocalibus omnibus: ut, *hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus*: conſonanti-

bus vero nullis: recte itaque enunciamus *Hiulcus, { triſyl- } { Hieronymus, { pentasyll-*
Hiacchus, { laba: } { Hieremias, { laba.

At in Latinis diſtionibus interdum *h* poſtponitur *c*; ut, *Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.*

Biſariam pinguntur literæ; majusculis ſcilicet cha- racteribus, & minusculis. Majusculis inchoant ſen-

tentiæ; ut, *Deum time, Regem honora*: & 3 propria nomi- na; ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter obſervari oportebit, quæ diſtiones diphthon- gis ſcribantur; nam hæ quidem vel ſcribi omnino, vel ſignari debent: ut *Muſæ præſunt*, vel *Muſæ præſunt.*

Literæ majusculæ, cum ſolæ ac paucæ ſcribuntur, ali- quando ſignificant prænomen, aliquando numerum.

ut,	{	A. Aulus.	}	P. C. Patres conſcripti.
		C. Caius.		Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
		D. Decius.		R. P. Reſpublica.
		G. Gaius.		Sp. Spurius.
		L. Lucius.		Sex. Sextus. [Romanus.
		M. Marcus.		S. P. Q. R. Senatus Populuſque
		P. Publius.		T. Titus.
		P. R. Populus		T. C. Tua clementia. Et 4 ejus ge-
		Romanus.		generis infinita.

non pro *gi*, ut, *rex* pro *regis*, unde *regis* in genitivo. 2 autem ponitur pro *ds*, ut *zephyrus* pro *dsēphyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronuncia-

In

In numeris vero significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Estè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adheret; ut, A-bdomen, Abdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	Do-ctus.	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus.	gn		I-gnis.
pf	ut	Scri-pfi.	st	ut	Ve-ster.
		Sum-pfi			Magi-ster.
sc	ut	Pi-scis.			
		Di-sco.	xi	ut	An-xius.
tn	ut	Æ-tna.			Di-xi, & similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Male igitur pingere-tur Sompnus, pro somnus: Columnpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut excribo, exolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione au-ribus & euphoniæ serviendum est.

ut	{	Occurro,	} potiùs quàm	{	Obcurro,
		Officio,			Obficio,
		Aufero,			Abfero.
Et contrà:	{	Abstineo,	} non autem	{	Austineo,
		Obtineo,			Ortineo,
		Obrepro,			Orrepro,

A-dmetus, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *na-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-ptus*, sb. ut *Le-sbia*, sm. ut *Co-smus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *te-squa*, tl. ut *Atlas*, tm. ut *La-imius*. 2 Rectè dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*. incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-guentum*. Item. *do-Arina*; Quia *do*, syllabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut *in-ers*, *abf-trusus*, *præpter-ca*, &c. Par ratio in aliis compositis, ut *oluf-atrum*, *et-enim*, &c. 3 Veteres post *x* scribunt *s*: quem morem sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

1 De re-
cta syllaba-
rum disjun-
ctione se-
quentes ob-
serventur
regulæ. 1.
consona in-
ter duas vo-
cales perti-
net ad po-
steriorem;
ut, *a-mor*;
le-go. 2 Si
consonans
geminetur,
prior ad
prioriorem,
posterior ad
posteriorem
pertinet; ut
an-nus,
flam-ma. 3
Consonan-
tes quæ ini-
tio non pos-
sunt sociari,
nec in me-
dio conjun-
guntur, ut
arduus, por-
cus. 4 Con-
sonæ, quæ
conjugi
possunt ini-
tio vocis,
etiam in
medio con-
nectuntur;
ut præterea
quæ in tex-
tu descri-
buntur, cm.
ut *Pyra-cmon*
cn. ut *te-
cna*, dm. ut

Cum de
vitiis lo-
quendi ni-
hil adnotare
libuerit, nō
alienum fo-
re duxi alia
nonnulla ad
Orthogra-
phiam spe-
ctantia hoc
loco appo-
nere, & fil-
iam vocum
exhibere, in
quibus vera
scribendi
ratio ex vet.
monumen-
tis, vel ori-
gine com-
probat.

Aerius, &
atherius per
i ante *us*,
probat *Aldus*;
& pro
eo præter
vet. aliquot
codices est
Græcorum
mos. Sed nec
per *e* dam-
nari debet;
quod hæc
scribendi
ratio subni-
xa sit cum
aliis lib. vet.
tum analo-
giâ; quomo-
do per *e* La-
tini scri-
bunt *igneus*,
flammeus,
&c. *Arceſſo*

pro *uoco*, non *accerſo*.

Artus probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò *ar-*
tus, nempe discriminis causâ. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris
notæ Codd. *Benivolus*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione *e*, in *i*,
mutetur. *Blatero* non *Blastero*. *Brachium* duplici *cc* est in vet. lib. atque id
præfert *Aldus*. In aliis tamen *Brachium*; & *Græcè* est *Braxion*. *Bucina*, non
buccina. *Cæſtus* & *Cestus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus
Veneris; *Cæſtus*, arma pugilum. Cetera requirit Origo; sed cetera probant
vet. lib. *Causa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cadidi*. *Cera*, non *cara*. *Cæpi* pro
excepit, non *cepi*. *Convicium*, non *convirium*. *Culcita*, non ut vulgò *culeitra*.
Ethica, non *Ethica*. *Exſilio*, *exſulo*, *exſto*, *exſupero*, *exſurgo*, ſimiliaque cum *s*.

Fecundus.

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in com-
positione aliquando interſeruntur: ut, Redamo, redeo,
ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthographiæ affinis est Orthœpia, hoc est, emenda-
tè recteque loquendi ratio: ab *ὀρθος*, rectus; & *ἔπος*,
verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent,
nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præ-
cipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, oratio-
nem claudant: vel contrâ, ad singulas quasque voces
longa interſpiratione confileſcant, ructu, riſu, ſingultu,
ſereatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Ceterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vi-
tiis, quæ nostro vulgò penè propria esse videntur; cu-
jusmodi sunt Iotaciſmus, Lambdacismi, Iſchnotes, Trau-
liſmus, Plateaſmus, & ſimilia.

Iotaciſmus dicitur, quando (I) litera pleniore ſono
& ſupra juſtum decorum extenditur: quo vitio ex noſtra-
tibus maxime laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismi est, ubi quis (L) nimis operose ſo-
nat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro ſalvus.

Noſtrati vulgò diverſum vitium impingitur; nempe
quod hanc literam pinguius juſto pronunciant, dum

pro	{	Multus,	}	auditur	{	Moultns.
		Mollis,				Moolis.
		Falfus,				Faulſus.

Iſchnotes est quædam loquendi exilitas, quoties ſyl-
labas aliquas exilius & gracilius enunciamus quàm par
est; ut cum

pro	{	Nunc,	}	proferimus	{	Nync.
		Tunc,				Tync.
		Aliquis,				Eliquis.
		Alius,				Elius.

pro *uoco*, non *accerſo*.

Artus probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò *ar-*
tus, nempe discriminis causâ. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris
notæ Codd. *Benivolus*, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione *e*, in *i*,
mutetur. *Blatero* non *Blastero*. *Brachium* duplici *cc* est in vet. lib. atque id
præfert *Aldus*. In aliis tamen *Brachium*; & *Græcè* est *Braxion*. *Bucina*, non
buccina. *Cæſtus* & *Cestus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus
Veneris; *Cæſtus*, arma pugilum. Cetera requirit Origo; sed cetera probant
vet. lib. *Causa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cadidi*. *Cera*, non *cara*. *Cæpi* pro
excepit, non *cepi*. *Convicium*, non *convirium*. *Culcita*, non ut vulgò *culeitra*.
Ethica, non *Ethica*. *Exſilio*, *exſulo*, *exſto*, *exſupero*, *exſurgo*, ſimiliaque cum *s*.

Fecundus.

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut fœdissimo, ita & periculofissimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

—postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plinquam virili loqui nitimur, ut cùm

pro { Montes, } Efferimus { Mountes.
Fontes, } Fontes.
Pontes, } Pountes.

Ut etiam pro { Ergo, } efferimus { Argo.
Sperma, } Sparma.
Perago } Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F; & è contrà V, pro F:

Ut { Folo, } pro { Volo.
Fis, } Vis.
Folui, } Volui.
Felle, } Velle.

Et rursum { Vero, } pro { Fero.
Vers, } Fers.
Verre, } Ferre.

S verò mediam inter duas vocales corrupte sonant nonnulli,

pro { Læsus, } pronunciantes { Læzus.
Vifus, } Vizus.
Rifus, } Rizus.

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius enunciari volunt; Malè ergò,

Fecundus, felix, femina, fenus, fetus, & horum derivata merâ vocali fere inveniunt in ver. Codd. Monumentum, non monimentum. Ne scribendum pro na, Opperior pro expecto, non operior. Parcimonia, non parsimonia. Patricius, non Patritius, Pæna, non pana. Pomærium exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri ver. lib. Pradium, non pradium. Quatuor, non quattuor, Saper, sapio, & sapimentum, ver. lib. probant, non ut vulgo cum merâ vocali. Sexcunx & seiscunx male confunduntur. Sidus, non sydus; Silva, non sylva; Solemne, non solenne; Sulfur, non sulphur; Subcistiva, non succistiva; Tosus, non tophus; Sumtus, non sumptus; emium, non emptum, in quibus & similibus p omittitur in ver. Codd. &c.

pro	{	Homo,	{	efferimus	Omo.
		Hamus,			Amus.
		Humus,			Umus.
		Christus,			Criftus.
		Chriftma,			Crifiná.
		Chremes,			Cremes.
		Thus,			Tus.
		Diphthongus,			Diptongus.
		Sphara,			Spara.

Fœde quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant;

ut,	{	Amath,	{	pro	Amat.
		Caputh,			Caput.
		Aputh,			Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

1 Distin-

guendi ra-
tio vulgo
refertur ad
Orthogra-
phiam, cum
ad syntaxin

potius per-
tineat. Nec
enim in o-
ratione so-
lum stru-

ctura, vel
ordo; sed
etiam di-

stinctio at-
tenditur.

2. Ita hodie

distingui-

mus, sed
antiquiori-

bus, pun-

ctum posi-

tum ad

nam literam

notabat comma,

quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad

mediam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signa-

bat periodum. 3 Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus,

verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari,*

orare, manere. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces:

quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem autoritate Philosophi,*

severe sane, atque honeste, hac tria genera confusa, cogitatione distinguunt. Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime sequitur.

De Sententiarum punctis.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura recte distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum ¹ distinctionibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo, five notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, ² Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

³ Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

nam literam notabat comma, quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat periodum. 3 Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari, orare, manere*. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces: quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem autoritate Philosophi, severe sane, atque honeste, hac tria genera confusa, cogitatione distinguunt.* Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime sequitur.

Juv.

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes, Græculus esuriens in cælum, jusservis, ibit.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

*Dic mihi musa virum, capte post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.* ¹

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

² Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

—— *Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

*Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? **

DE ETYMOLOGIA.

Etyologia versatur imprimis circa investigandas distinctionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab *ἔτυμος*, verus, & λόγος, sermo.

ta; sacra, prophana. ² Ea utuntur perperam qui parenthesi includunt hujusmodi verba, ut *arbitror, uti intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur (!) ut, *O curas hominum!* * Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon* pro *egone*; Idque aliquando consona sequente, ut *Ten* *dirratorum*. Pers. Diæresis nota sunt puncta duo literæ imposita. Utimur ea differentię causa, ne pro *aëra* legatur *ara*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proximè ad compositorum naturam accedant. Nota ejus (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

¹ Tripli-
ci huic di-
stinctioni
additur à
multis se-
micolon:
quæ est no-
ta respira-
tionis pau-
lo majoris
quam in
commate,
sed minoris
quam in
colo: ac no-
tatur pun-
cto cum
commate
subiecto.

hoc pacto,
(;) Magnus
usus est in
distinguen-
dis nomini-
bus contra-
riis & va-
riis parti-
tionibus:
ut, *Propria*,
aliena; *pu-
blica*, *privata*.

1 Potuere Grammatici

has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis.

Ita Pronomen accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & Participium, quod extra struaturam, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbii autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2 Primario scilicet, quomodo distinguitur à

Pronomine, quod primario nomen respicit, secundo vero rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora; priscus, novus*; Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu presentis; ut in *amo, amans*; seu præteriti; ut *amavi, amatus*; seu futuri; ut *amabo, amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adiunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander, &c.* at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. Præterea erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & mulieres,

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes Orationis sunt octo:

{	Nomen,	}	declinab.	{	Adverbium,	}	indeclin.
	Pronomen,				Conjunctio,		
	Verbum,				Præpositio,		
	Participium,				Interjectio,		

Nomen est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex:

{	Appellativum, &
	Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat; ut, *Iesus, Maria, Londinum, Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiae causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger, alacris, candidus, clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut *Bonus, solers, satius*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti: Quirinus Romulo*.

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem;

Species, Figura, Numerus, Casus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiuntur hæc quæ sequuntur, & huiusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cæus, plebs, turba, pecus, grex,*

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quamvis, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Partitivum, quod significat vel multa singulatim: ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter*: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, nullus, quidam.*

mulieres, contra ac nonnullis visum est, *Prænomina* habebant. Fere autem *nomen* Gentilitium est eoq; omnibus convenit, qui ejusdem sunt gentis. *Cognomen* autem est quod nomini Gentilitio postponitur; estque familiæ nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuisse arbitrantur. Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuisse certissimum est, ab optimis Scriptoribus vocentur (*cognomina*, inde tamen sequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici posse; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere usurpari. Nam occurrit apud *Ovidium* & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejiciet *Probus*, Grammaticus, ut antiquus, ita probatissimus.

Derivativa,

* Genus proprie est discrimen nominissec. sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet. seu ratione naturæ: sed etiam grammaticæ, seu ratione similitudinisstru-cturæ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexus notam: cuiusmodi nota est quod recipiat hic,

hac vel hoc, & illa perpetua est; quod masculina more masculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sine propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adjectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicænum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia sive utriusque generis dici debent. quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est. ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, audius, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ælonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur;

ut, { *Æacides, filius vel nepos Æaci.*

{ *Nerine, filia vel neptis Nerei.*

{ *Latoides, filius Latonæ.*

{ *Menelais, uxor Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale; ut *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura est aut simplex; ut, *Iustus*: aut composita; ut, *injustus*. Sunt, qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*: Pluralis de pluribus; ut, *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuiamus. Sub hac voce octavum etiam casum

comprehenderunt: ut, *It clamor calo*, id est, *in calum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

DE GENERE*.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia; quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut, *Canis fata*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fatum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitrâtu mutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Gnil. Lilio Anglo* acceptos referre debes.

(structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censerì debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod significatione licet communia, structurâ tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structurâ semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quòd utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant; quia cum animantia plerumque domestica non esse ut, sexus facile distingui non poterat.

quidem generis sunt, sed non sine discrimine in utroque genere ponuntur: verum sexu discretò, pro maribus in masculino, pro feminis in feminino usurpantur. At hoc discrimen cum plane accidentale sit; (quippe Grammatici

1 Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut simili,) ut *vir, Consul, Praetor, & similia.*

[Quædam tamen nomina, licet viros significant, tantum in muliebri usurpantur; ut, *opera, custodia, copia, vigilia, excubia, cura; nimirum quia primo & proprie actionem significant, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato genere propriae significationis. Ob eandem*

*causam, scortum, mancipium, prostibulum neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in a, ut *advena, indigena, & similia; quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum æque iis sexus inlit ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpantur; id per syllepsin fit, quia respicitur nomen commune *fluvius*, vel *amnis*. 3 Mensium nomina sunt adjectiva substantivè usurpata, ac subauditur *mensis*; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum respicitur vox generalis *ventus*. 5 Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluvii dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes *assu*, & quæ eo componuntur, & derivantur; exceptâ *uncia*, quæ dicitur ab unâ (sup. parte) quasi *unica*: In reliquis respici videtur *nummus*. 6 Item appellativa quæ solis mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *mater, soror, &c.* 7 Nomina *urbium, regionum, & insularum* sequuntur potius genus terminationis:**

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur ¹ mascula dicas: Ut sunt *Divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum; Ut, Cato, Virgilius: 2 Fluviorum; Ut, Tiberis, Orontes: 3 Mensium; ut, October: 4 Ventorum, ut, Libs, Notus, Auster. 5*

De Femininis.

Propriæ femineum referentia nomina sexum, ⁶ Femineo generi tribuuntur: sive *Dearum* Sunt: ut, *Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis: 7 Urbium; ut, Elis, Opus: Regionum; ut, Græcia, Persis: Insulae item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus. Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista* *Mascula; Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut, Argos, Tybur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.*

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt ⁸ muliebria; ut, *alnus, Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster: 9: Et sunt neutra, filer, suber, 10 thus, robur, acerque. 11 Epicoena.*

Sunt etiam volucrum; ceu, *passer, hirundo: ferarum; Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus, Dicta epicoena: quibus vox ipsa genus feret aptum. Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum, Omne quod exit in um 12, seu, Græcum, sive Latinum, Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.*

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur, Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *cen, caro, carnis,*
Capra caprae, nubes nubis, genus est muliebre.

Quoniam LILIUS noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes labis; pestis pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula 13 nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista,
Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundit in as & in es; & ab illis quot per 14 a sunt:

Ut, satrapas, satrapa; athletes, athleta. Leguntur

Mascula item, 15 verres, 16 natalis, 17 aqualis: 18 ab asse

Nata, ut centussis: conjunge lienis & orbis,

19 Callis, 20 caulis, foliis, collis, mensis, & Ensis,

Fustis, 21 funis, panis, penis, 22 crinis, & ignis:

23 Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,

Et vermis, vestis, postis; societur & axis 24.

Mascula in er, cen venter: in os vel us; ut, logos, annus.

Feminina non crescentia.

Feminei generis sunt, 25 mater, huius, domus, 26 alvus,
Et 27 colus, & quartæ pro fructu ficus, 28 acusque,

debet: figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminino nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune arbor.

9 *Dumus* etiam masculinum est. *Rubus* dubium est, sed sæpius masculinum.

10 *Thus*, pro arbore, cujus generis sit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De Epicænis vide Annot. in pag. præcedentem. 12 Viz. omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione.

13 Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14 Nonnulla tamen excipienda sunt, ut *charta*, &c. 15 Masculinum ex significatione. 16 Semper masculinum, etsi *dies* sit dubium. 17 Intelligitur *urceus*. 18 Masculina ex significatione. 19 *Livus* femininum. 20 Item *colu*, idem quod *caulis*, unde *coliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 Vix reperitur in singulari. 24 Adde *annus*, nunc semper masc. *Mugilus*, *acinacu*, *cenchrus* pro serpente; nam *avis* est femininum. 25 Femininum ex significatione. 26 Antiquis masculinum, quos imitatur *Erasmus*, contra bonorum Autorum fidem. 27 Reperitur etiam in masculino. 28 Pro *pisce* masculinum est, & secundæ, pro *Talea* ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis.

rionis: quod si adjectivum adfiscunt terminationi adversum, id fit per syllepsin. & respicitur *urbs*, regio, terra, vel simile. 8 Arborum etiam genus proprie ex terminatione æstimari

Porticus, atque tribus, ¹ socrus, maris, & manus, ² idus, Huc anus addenda est, huc mystica vanus Iacchi.

¹ Nurus, anus, socrus, feminina sunt per regulam secundam generalem

propriorum

² Idus est

nomen plu-

rале. ³ Re-

spicitur syl-

laba. ⁴ Re-

spicitur ter-

ra. ⁵ Viz.

Biblus, ba-

lanus, carba-

sus, diame-

strus, metho-

duus, exodus,

periodus, dia-

lectus, nar-

duus, hyssopus,

&c. quæ

plerumque

servant ge-

nus suæ ori-

ginis. Ex

nominibus

Græco-lati-

nis gemma-

rum in us,

alia mascu-

lina sunt,

alia femi-

nina, quia

Græce ¹ $\alpha\delta\epsilon\varsigma$,

nomen com-

mune, &c.

Latine ali-

quando la-

pu, aliquan-

do gemma

respicitur.

Masculina sunt beryllus, opalus, smaragdus, &c. feminina, Chrysolithus Chrysoprasus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa Pascha, manna, item chaos, melior, epos. ⁷ Sic nepenthes, panaces, solacophanes. & similia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ Talpa & dama semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio. ¹⁰ Usitatus in feminino, unde canalis. ¹¹ Alcyon, unde Halcyon, femininum est. ¹² Restis femininum est. ¹³ Penus & specus tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accus. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculinum. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ Semel tantum occurrit in masculino, apud Tibullum. ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ Sæpius

His jungas os in us vertentia Græca; papyrus, Antidotus, costus, ³ diphthongus, byssus, abyssus, Crystallus, synodus, sapphirus, ⁴ eremus, & Arctus, Cum ⁵ multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

⁶ Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete.

Et quot in on, vel in um sunt; ut barbiton, ovum.

Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes, ⁷

Est virus, pelagus: neutrum modo, mas modo, ⁸ vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt ⁹ talpa, & dama, ¹⁰ canalis,

¹¹ Halcyonis, finis, clunus, ¹² restis, ¹³ penus, ¹⁴ amnis,

¹⁵ Pampinus, & ¹⁶ corbis, ¹⁷ limet, ¹⁸ torquis, specus, ¹⁹ anguis,

Pro morbo ²⁰ ficus fici dans, atque ²¹ phaselus,

²² Lecythus, ac ²³ atomus, grossus ²⁴, pharus, & ²⁵ paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a, commune duorum est;

Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monstrat

A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,

Vates, extorris, patrielis, perque duellis,

Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi

Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,

Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia

Masculina sunt beryllus, opalus, smaragdus, &c. feminina, Chrysolithus Chrysoprasus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa Pascha, manna, item chaos, melior, epos. ⁷ Sic nepenthes, panaces, solacophanes. & similia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ Talpa & dama semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio. ¹⁰ Usitatus in feminino, unde canalis. ¹¹ Alcyon, unde Halcyon, femininum est. ¹² Restis femininum est. ¹³ Penus & specus tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accus. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculinum. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ Semel tantum occurrit in masculino, apud Tibullum. ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ Sæpius

{ C }		{ Halec, halêcis }	
{ In }	ut	{ Delphin, }	{ înis. }
{ An }		{ Titan, }	{ ânis. }
{ Ans }	ut	{ Infans, }	{ antis. }
{ Ens }		{ Quadrans, }	
	ut	{ Continens, }	{ entis. }
{ Uns }		{ Triens, }	
		{ Decuns, decuncis. }	

In *er* longum, quæ Græcis per *up* scribuntur; ut, Character, Crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	{ Inx }	ut	{ Syrix, ingis. }	
	{ Anx }		{ Phalanx, angis. }	
	{ Unx }	ut	{ Deunx, }	{ uncis. }
			{ Septunx, }	
	{ Ons }	ut	{ Effrons, }	{ ontis. }
			{ Bitrons, }	
	{ Ors }	ut	{ Cohors, }	{ ortis. }
			{ Confors, }	

Præterea in *o* Latina, quæ ônis & ênis habent in genitivo; ut, lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra; ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ ênis habent in genitivo; ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *o* Græca, quæ retinent *o* in genitivo; ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ônis & ônis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris; præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâtis.

In *or* Latina; ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant;

pius masculinum. 20 *Ficus* pro morbo est masculinum & secundæ declinationis. 21 Pro *siliqua* semper masculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Usitatus in feminino. 24 Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Talumbes* femininum in *Virgilio*: sed usitatus masculinum. 26 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera masculina tantum sunt: nimirum significatione tantum, non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

1 *Uti-*
tius mascu-
linum; at
aliquando
neutrum in
singul. pro
condimen-
to. 2 *Ex*
nominibus
in hac re-
gula con-
tentis, *Car,*
Ser, vir, vas,
mas, Cres,
pras, Tros;
Thrax, rex,
Thryx, A-
car-nan, He-
ros, Gigas,
Garamas,
Samnis, ma-
sculina sunt
per regulam
gener. pro-
priorum. 3
As, & Es.
Masc. ex si-
gnificatio-
ne. 4 *Olim*
femininum.
5 *Glis, gli-*
ris, & glu,
glissi, bar-
bara sunt.
6 *Cum in*
femininou-
surpatur,
respicitur
femina.
7 *Dubitari*
potest an
sepi, aliâ si-
gnificatione
sit Latinum,
quia obli-
qui *sepe* &
sepibus, quibus usus *Maro* à recta *sepe* deduci possunt, quod & ipsum oc-
currit in recto singulari apud *Virgilium*. 8 *Olim* & muliebre. 9 *Sic Atta-*
gen, hymen, agon, paan, lien. 10 *Sic, unio, pugio, harpago, mucro, scipio, ti-*
tio, ligo, vespertilio, scorpio, &c. *Arrhabo* *Varroni* femininum est; *Plauto, Gellio,*
masc. ut & *Græcis*. 11 *Excipe cor, dor, eos.* 12 *Intelligitur amnis.* 13 Ma-
sculinum per *Syllepsin*, sive porcellis, sive arietibus proprie competat. 14 *In-*
telligitur Sol. 15 *Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis dens,*
vel quia subauditur *ligo*: pro ove femininum est, sed tum intelligitur *oviu*;
de *verre* rursus masculinum est. 16 *Adde acinaces.* 17 *Composita ab assu*
masculina sunt ex significatione: aliud autem est *semu*, aliud *semissi*; *se-*
mis

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. òris. Et
Græca quoque nonnulla; ut, Rhetor, Hector, Nestor,
Stentor, &c. òris.
In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, hu-
manitas, &c. átis. Excipe, Anas, anátis; & Græca
quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ádis.
In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples,
étis; Merces, hæres, cohæres, édis.
Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, ta-
pes, Dares, Chremes, étis.
In *is*, quæ faciunt ítis, ínis, & ídis in genitivo: ut,
Samnis, Quiris, ítis: Salamis, Trachis, ínis: Psophis,
Crenis, ídis: Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *os* Latina: ut, Custos, ódis: Nepos, ótis. Præter
Compos, impos, ótis.
Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut,
Heros, Minos, óis. Rhinoceros, agoceros, ótis.
In *us* quæ mittunt genitivum singularem in útis, údis,
úris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter
unam vocem, Pecus pecúdis.
Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, San-
ctius, probius, melius, pejus, óris.
In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax,
thorax, Phæax, audax, bibax, ácis.
Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut,
Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Phar-
nax, Candax, ácis: Syphax tamen variat ácis, & ácis.
In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, êcis; Vibex, ícis;
Exlex, êgis; Alex, alécis.
Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.
In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spa-
dix, felix, phoenix, perdix, coturnix, &c. ícis. Et verba-
lia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix,
&c. ícis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.
In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ócis.
Præter Cappadox, ócis; Allobrox, ógis; & quædam
alia.

In *ux*; ut, Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*; ut, bombyx, bombycis: Bebyx autem variat Bebyrcis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*; ut, Hydrops, Cyclops, conops, Cecrops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quedam,
¹ *Sal*, *sol*, *ren*, & *splen*, ² *Car*, *Ser*, *vir*, *vas* *vadis*; *as*, *mas*,
Bes, *Cres*, *præs*, & ⁴ *pes*, ⁵ *glis* *gliris* habens genitivo:
Mos, *flos*, *ros*, & *Tros*, ⁶ *mus*, *dens*, *mons*, *pons*, simul & *sons*,
⁷ *Seps*, pro serpente, *grips*, *Thrax*, *rex*, ⁸ *grex* *gregis*, & *Phryx*.
Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, *Acarnan*.
Lichen, & *delphin* ⁹: & in *o* signantia corpus;
Ut, *leo*, *circulio*: sic *senio*, *ternio*, *sermo* ¹⁰.

Mascula in *er*, *or*, & *os*; *cen*, *crater*, *conditor*, *heros* ¹¹:
Sic ¹² *torrens*, ¹³ *nefrens*, ¹⁴ *oriens*, cum pluribus in *dens*:
Quale ¹⁵ *bidens*, quando pro instrumento reperitur:
Adde *gigas*, *elephas*, *adamas*, *Garamasque*, *tapesque*,
Atque *lebes*, *Cures*, *magnes*, ¹⁶ *unumque* *meridi-*
es *nomen* *quintæ*: & quæ componuntur ab *asse*;
Ut, *dodrans*, ¹⁷ *femis*: jungantur mascula, *Samnis*,
Hydrops, *nycticorax*, *thorax*; & mascula, *vervex*
Phenix, & *bombyx* pro *vermiculo* ¹⁸. *Attamen* ex his
Sunt muliebre *genus*, *Syren*, *mulier*, *soror*, *uxor* ¹⁹.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, *mel*, *fel*,
Lac, *far*, *ver*, *cor*, *es*, *vas* *vasis*, *os* *osis*, & *oris*,
Rus, *thus*, *jus*, *crus*, *pus*. Et in *al* polysyllaba, in *argue*,
Ut, *Capital*, *laquear*. Neutrum ²⁰ *halec* & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, ²¹ *Python*, ²² *scrobs*, ²³ *serpens*, ²⁴ *bubo*,
²⁵ *rudens*, ²⁶ *grus*,
²⁷ *Perdix*, ²⁸ *lynx*, *limax*, *stirps* pro *trunco*, *pedis* & *calx*:
Adde ²⁹ *dies* *numero* *tantum* *mas* *esto* *secundo*.

masculinum est. Nec contra nos facit *Tibulli* locus, ubi occurrit cum adjectivo feminino; nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut *Calpurnio* placet) *Pythonissa*, sed urbis, quæ postea *Delfi* dicta. ²² *Sæpius* masculinum. ²³ *Naturâ* est adjectivum, ac genere utroque usurpatur, quia intelligitur *anguis*, quod est commune. In feminino etiam *bestia* intelligi possit. ²⁴ *Haud* facile alibi reperitur in feminino quam uno *Virgilii* loco. ²⁵ *Plauto* femininum est; at *Catullo*, *Virgil*, *Ovid*, aliisque masculinum; quos verisimile est respexisse ad *funem*. ²⁶ *Sæpius* femininum. ²⁷ *Commune* Græcis, sed Latinis usitatius femininum. ²⁸ *Rarum* est in masculino, & fortasse apud *Horatium* unice occurrit. ²⁹ *Plurali* in feminino reperitur apud *Ciceronem*.

mi enim
non quasi
femias, sed
contractum
ex *μῆτις*;
quippe ge-
neratim
convenit
cujusq; rei
dimidio: &
vel indecli-
nabile est,
vel casus
cæteros mu-
tuatur à se-
missis. ¹⁸
Adde *spa-*
dix, *volvax*,
esox, *vibex*;
quod tamen
Persio fem.
est. *Adde*
Jalar, etiam
mascul. ¹⁹
Feminina
sunt ex fig-
nificatione.
²⁰ *Halec*
male con-
tunditur
cum *halex*,
quorum il-
lud neu-
trum, hoc
femininum
est. ²¹ *Ty-*
thon pro
serpente
quem *Apol-*
lo intere-
mit, tantum

1 Omnia
substantiva,

quæ conve-
niunt mari-

bis & femi-
nis sexu dif-

creto, sunt
communis

generis, &
pro mari-

bis mascu-
lino, pro

feminis fe-
minino ge-

neri usur-

pantur; ut
hic & hæc

dux, &c. S. d
distingui

debent ab
iis, quæ si-

gnificatione
tantum, non

autem con-
structione,

communia
sunt: ut ma-

sculina, fur,
exul, homo:

feminina,
proles, sob-

les: neutra,
animal,

mancipium:
& id genus

alia. Con-
structione

autem com-
munia di-

cuntur, quæ
in structura

admittunt
adjectivum

utriusque
generis; ut,

Civis Atticus, Civis Attica: sed significatione solum communia sunt, quæ
conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non
recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris. *magnam*
furē, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina* *homo* est, nec tamen appelles,
hominem miseram, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam
crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatio-
ne tantum communia sunt. *Advena, transvena, convena, agricola, calicola,*
ruricola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, eliens, cocles, eques,
exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo (sed nemo aliquando femininum
est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpret, lanista,*
luna,

Communia 1 acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens,

Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata,

Ut, bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

N Omen, crescentis penultima si genitivi

Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravan-
tia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinatio-
nis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, ge-
ner, puer, eri; Adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decem-
vir, Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger,
caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam; ut, Tener,
dexter, prosper, eri; satur, iri. Spectant huc & Græca
omnia neutrius generis in a; ut, Poëina, dogma, so-
phisma, ænigma, ätis.

In yr item Græca; ut, Martyr, martyris; Pfithyr,
pfithyris.

Omnia item in ur Latina; ut, Augur, murmur, fur-
fur, cicur, iris.

In ut etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, oc-
cipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius
excipiuntur; ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In l; ut, Annibal, älis; mugil, ilis; Consul, præsul, ülis.

In en; ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima ge-
nitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Phi-
lemon, önis.

In or Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marinor,
pantocrator, apator, öris.

In as; ut, Anas anätis.

Et Græca; ut Arcas, chalias, hebdomas, enneas, ædis.
In *es* Latina; ut, Fomes, limes, itis; præses, defes, idis.
In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nectar,
bacchar, æris.

In *er*, Græca; ut, ær, æther, ëris.

In *s*, præcedente consonante, tam Latina, quam Græ-
ca, ut,

{ Princeps, }	{ cîpis. }	{ Æthiops, }	{ ôpis.
{ Hyems, }	{ ëmis. }	{ Arabs, }	{ äbis.
{ Inops, }	{ öpis. }	{ Chalybs, }	{ ybis.

In *os* Latina; ut Compos, ôtis.

In *us* Latina & Græca; ut, pecus, decus, ôris; Vel-
lus, vulnus, ëris; Tripus, Oedipus, ôdis.

In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In *ex* Latina; ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, ôcis;
Allobrox, Polyphlox, ôgis.

In *ux* Latina; ut, Conjux, conjūgis; Redux, redūcis.

Denique in *yx* Græca; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

F Eminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis; atque in go, quod dat ginis iu genitro.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis ², idque

Monstrat compago compaginis: adjice ³ virgo,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque;

Sic ⁴ Bacchar, sindon, ⁵ Gorgon, ⁶ icon. & Amazon ⁷.

Græcula in as vel in is finita: ut Lampas, Iaspis,

Cassus, cuspis ⁸; in us vox una pecus pecudis dans ⁹;

His forfex, ¹⁰ pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix, ¹¹ hystrix, coxendix, adde filixque ¹².

lixa, latro, obsec, opifex, pedes, pincerna, praesul, princeps, pugil, rabula, senex. 1 Con-
structione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes, autor, augur,
bos, canus, civis, comes, conjux, conviva, custos, dux, hares, hostis, infans, ju-
dex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis, vates, vindex. 2 Cu-
pido, pro cupiditate in masculino reperias apud Poetas; sed in feminino lon-
ge est usurarius, nec aliter usi Oratores. 3 Virgo est femininum ex significa-
tione. 4 Bacchar semper neutrum est. 5 Gorgon & Amazon feminina sunt
ex significatione. 6 Icon vix invenitur apud Latinos. 7 Adde Halcyon &
aëdon. 8 Adde Græca in y: ut, chelys, Erinnyes, Othrys, &c. 9 Adde lagopus.
10 Pellex est femininum ex significatione. 11 Claudiano masculinum.
12 Adde romex, & sorpex.

¹ Antiquis
etiam masculinum

² Guttur olim masculinum, &

³ mormur,

³ Obsolevit:

& solum in

singulari in

usu sunt

verberis &

verbere, in-

terim neu-

trum esse

ostendit

pluralis ver-

bera. ⁴ De

Subere in

regulis ge-

neralib. di-

cum. ⁵ Pro

arbore se-

mininum

est; pro fru-

ctu ejus,

masculi-

num; pro-

rumore,

item pro

plantæ ge-

nere sponte

nascenti in-

tra terram,

neutrum

est. ⁶ Apud

Plinium oc-

currit tres

siseres,

ubi mascu-

linum an

femininum

fit, incer-

rum. ⁷ Ad-

de spinter,

laver, &

antiquum

juger: item

atriplex

neutrum.

⁸ Olim

femininum,

nunc semper

masculinum.

⁹ Occurrit

semel tantum

femininum,

apud Juvenal.

¹⁰ Sa-

pious masculinum.

¹¹ Olim

masculinum,

nunc semper

femininum.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

E St neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut ju-
bar: ut dans;

Ut ² jecur: us; ut onus: put, ut occiput. Attamen ex his

Mascula sunt, pecten, fursur: sunt neutra, cadaver,

³ Verber, iter, ⁴ suber, pro fungo ⁵ tuber, & uber,

Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,

Et ⁶ sifer, atque siler. Neutra æquor, marmor, adorque;

Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo 7.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, ⁸ cardo, ⁹ margo, cinis, ¹⁰ obex, [imbrex,

Pulvis, adeps, ¹¹ forceps, ¹² pumex, ¹³ ramex, ¹⁴ anas, ¹⁵

Adde ¹⁶ culex, ¹⁷ natrix, & ¹⁸ onyx cum prole, ¹⁹ filexque,

Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista ²⁰, vigil, pugil, exsul,

Præsul, homo, nemo, martyr, Ligu, augur, & Arcas,

Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;

Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obse:

Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur:

Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva ²¹ unam duntaxat habentia vocem,

Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:

Sub gemina si voce cadunt, velut omnis & omne,

Vox commune dūm prior est, vox altera neutrum:

At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum.

Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.

At sunt quæ flexu prope substantiva vocares,

Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:

Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,

Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:

Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit.

antiquum juger: item atriplex neutrum. ⁸ Olim femininum, nunc semper masculinum. ⁹ Occurrit semel tantum femininum, apud Juvenal. ¹⁰ Sapius masculinum. ¹¹ Olim masculinum, nunc semper femininum. ¹² Sapius masculinum. ¹³ Semper masculinum. ¹⁴ Femininum est. ¹⁵ Sapius masculinum. ¹⁶ Masculinum est. ¹⁷ Vix aliter quam masculino usurpari debet. ¹⁸ Pro gemmâ femininum est, pro lapide masculinum. ¹⁹ Rarius masculinum est. ²⁰ De communibus vide observationes in pag. 18. ²¹ Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim prateriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum speciales

Hæc proprium quandam sibi flexum adsciscere gaudens;
Campester, volucer, celebr, celer, asque saluber:
Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes:

A, } ut { *Mensa;* } { *Es,* } ut { *Anchises;*
As, } { *Æneas;* } { *E,* } { *Penelope.*

Porro Græca sunt { *As,* } { *Thomas;*
 omnia quæ in { *Es,* } finiuntur: ut { *Anchises;*
 { *E,* } { *Phœbe.*

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am*: ut, *Adam*, *Adæ*. *Abraham*, *Abrahæ*. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexuris: *Adamus*, *Adami*; *Abrahamus*, *Abrahami*.

As, Accusativum in *am* & in *an* facit, *Æneas*, *Æneam*, vel *Ænean*; vocativum in *a*; *Æneas*, *Ænea*.

Es, in Accusativo *en* sumit; ut, *Anchises*, *Anchisen*: in Vocativo & Ablativo *e* vel *a*; ut, *Anchise*, vel *Anchisa*.

E, Genitivum in *es* mittit, Dativum in *e*, Accusativum in *en*, Vocativum & Ablativum in *e*; ut,

Nom. { *Penelope,* } Acc. } *Penelopen,*
 Gen. { *Penelopes,* } Voc. } *Penelope,*
 Dat. { *Penelope,* } Abl. } *Penelope,*

As, in Genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, *Pater familiâs*, *Filius familiâs*. Id quod veteres observabant in multis aliis. *Ennius: Dux ipsa viâs.*

speciales regulas atque exceptiones præterire licet: nempe Adjectiva substantive usurpata ejus esse generis cujus est substantivum subintellektum. Per hanc regulam masculina sunt, *Annularis*, *auricularis*, *index*; *sup.*

digitus. *Mortalis*; *homo* *Maialis*, *nefrens*; *porcus*. *Maxillaris*, *dens*. *Molaris*; *dens* vel *lapis*. *Martius*, *Aprilis*, &c. *Menfis*. *Oriens*, *Occidens*. *Sol*. *Profluens*, *confluens*, *torrens*; *amnis*, vel *fluvius*; &c. *Feminina* sunt *arida*, *continens*, *eremus*; *terra*. *Frigida*; *aqua* *Bipennis*; *securis*. *Bidens*; *securis*, vel *ovu*. *Curulis* *sella*. *Consonans*, vel *vocalis*; *litera*. *Diphthongus*; *syllaba*. *Pregnans*; *mulier*. *Tertiana*, *quartana*; *sebru*, &c. *Neutra* sunt, *altum*, vel *profundum*; *mare*. *Præfens*; *tempus*. *Suburbanum*; *rus*, vel *pradium*, &c. *Quoties* vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquod substantivum habet expressum, vel subintellektum, referri debet ad negotium; ut *triste lupus stabulis*; id est, *negotium triste*.

1 Sic *Dardaniidum* pro *Dardanidarum*; sed *Dardaniidum* absque syncope venit à *Dardanius*, *idis*, & est femininum: sicut & *Achemenidum* ab *Acheminis*, *idis*. 2 Occurrunt etiam animabus, dormibus, familiaribus, servabus, asinabus, sociabus: quæ ita effertur differentia causa, id est, ad sexum discernendum. 3 Usitatus tamen in *abus*. 4 Terminationes *ir* & *ur* videntur fieri per apocopen: nam *vir* proprie descendit à *virus*, quod facit *vira* in feminino: unde *querulana vira* apud *Festum*: quem-

Livius Andronicus; *Mercurius*, cumque eo, filius *Latona*, pro *Latona*. Sic *Nævius*; *Filii terræ*, pro *terræ*. *Virgilius*; *Nec auræ nec sonitus memor*.

Aulæ & *Pictæ*, atque id genus alia, priscis relinquo. Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, *Æneadum*, *Grajugenum*, pro *Æneadarum*, *Grajugenarum* 1.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *ambæ*, *duæ*, *abus* 2.

Hæc verò tam in *is*, quam in *abus* 3: *Filia*, *filiis* vel *filiabus*; *Nata*, *natis* vel *natabus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; $\left. \begin{array}{l} \text{Er,} \\ \text{Ir,}^4 \\ \text{Ur,} \\ \text{Us,} \\ \text{Um,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Aper.} \\ \text{Vir.} \\ \text{Satur.} \\ \text{Dominus.} \\ \text{Templum.} \end{array} \right.$

Et Græcorum, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Os,} \\ \text{On,} \\ \text{Eus,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Delos.} \\ \text{Ilion.} \\ \text{Orpheus.} \end{array} \right.$

Attica os, genitivum in *ô* mittunt 5, accusativum in *ôn*: ut *Androgeos*, *Androgeô*. Accus. *Androgeôn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut *Panthus*, *ô Panthû*; *Oedipus*, *ô Oedipû*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum singularem; ut, *Agnus*, *vulgus*, *lucus*, *fluvius*, *chorus*, *populus* pro natione.

Eus genitivum format in *ëi* vel *eos*, dativum in *ëi*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Orpheus.} \\ \text{Gen.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphei vel Or-} \\ \text{Orphei}^6 \text{ [pheos.]} \end{array} \right. \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Acc.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphea. Ov. Orpheon.} \\ \text{Voc.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orpheu.} \\ \text{Abl.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orpheo.} \end{array} \right. \end{array} \right. \end{array} \right.$

Notandæ sunt denique syncopationes istæ, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Deum,} \\ \text{Virum,} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{Deorum.} \\ \text{Virorum}^7. \end{array} \right.$

quemadmodum & Hebræi dicunt *שָׁנָה* & *שִׁנְיָה*. *Satur* etiam formatur à *Saturni*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio l: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc constat ex *ne* & *hilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiorum*: sic *mediannum*, *medium*, *liberum*, *duum*, *senium*, *septennium*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *Ennium*, *duclum* pro *duellorum*.

Item

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtae etiam in Accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. Si duo præterea tales Idea tulisset Terra viros. Hor. Ne vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo. Cic. in Phil. secund. Propter duo vos, nemo sic loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus¹.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charibdim².

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im*, & in *em* communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*³.

Ablativus regulariter in *e* definit; ut, Pectus, salus: Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e* 4 ablativum magna ex parte mittunt in *i*; ut, Vestigal, calcar, mare: Abl. Vestigali, calcari, 5 mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-

¹ Ut Gen. hujus Decl. melius innoscatur accipere sequentes regulas. Nomina in *a*, faciunt, *as*; *-e* *is* *-o* *-oni*. Sic unedo: at reliqua fem. in *do*. & *go* *-ini*: Itero masc. ordo, homo, turbo, cardo, Apollo, Cupido, margo. Asio, Enio, *-enis*; caro, carnis, hulec, hulectus: lac, lactis. Nom. in *-l* addunt *-is*: at mel, mellis: fel, fellu. Nom. in *-n* ad-

dunt *-u*; sed neutra in *-n*

faciunt *inis*: sic *pecten*, & masc. in *-cen*, & *flamen*. Propria aliquando *-ontu*, & *horizon*. Nom. in *-r* addunt *-is*: at *far*, *farru*, *hepar*, *hepatu*: *Celeber*, *imber*, *saluber*, *bris*: & nom. mensium in *-ber*. adject. in *-cer* *-cris*. Græca in *-ter* *-eru*; sic *later*. Lat. alia in *-ter* *triu*; sic *pater*, *mater*. Iter *itineris*; *cor*, *cordis*; *Jupiter*, *Jovis*. *Jecur*, *robur*, *femur*, *ebur*, *-oris*. *As* *-atis*. Græca *-adis*; sed masc. *antiu*. *As* *assu*; *mas*, *maris*; hoc *vas*, *vasis*; hic *vas*, *vadu*. *Es* mutatur in *is*: at *locuples*, *præpes*, *paries*, *seges*, *perpes*, *tapes*, *interpret*, *te*, *es*, *teret*, *magnes*, *abies*, *aries*, *hebes*, *quies*; & plur. Græc. in *es*, faciunt *etu*. *Ceres*, *Cereri*; *bes*, *bestis*; *as*, *aris*; compos. à *sedes*, *-idu*. *Pes*, *hæres*, *marces*, *pras* *-du*. *Pubes* subst. *pubis*; adject. *pueris*. *Miles*, *velox*, *equas*, *palmet*, *termes*, *fomes*, *-tiu*. *Is* facit *is*: sed *Cassius*, *lappu*. & plur. Græc. *-dis*. *Quiris*, *Samaïs*, *du*, *lus*, *charis* *-itu*: *pulvis*, *cinis*, *-eru*. *Glus*, *gliris*: *sanguis*, *sanguinu*. *Os* *-otis*. At *mos*, *flor*, *ros*, *-oris*: *Heros*, *Minos*, *Tros*, *Thor*, *-ois*. *Bos*, *bovis*; *custos*, *custodis*: *os*, *ossis*, & *oris*. *Us*, *-oris*: at *pecus*, *senus*, *lepus*, *nemus*, *decus*, *pignus*, *littus*, *tempus*, *corpus*, *-oris*: compar. in *-us*. Monosyl. in *-us* & *tellus*, *uris*: *grus*, *sus*, *-uis*: *palus*, *incus*, *subscus*, *-adis*, *laus*, *fraus*, *-audis*; *tripus*, *tripodu*: *intercus*, *salus*, *virtus*, *juventus*, *senectus*, *servitus*, *-utis*: *-bis*, *bis*, *ps*, *-pis*; in polysyl. *-e* in *-i* verso. *Auceps*, *aucupis*; *puls*, *pultis*; *hyems*, *hyemu*, *-ns*. & *-rs*, *ris* amisso *-s*. Sed *glans*, *nefrens*, *lens*, *frons*, *-dis*; & *libripens*, *lipripendu*; & compos. à *cor* cum *s* post *r*. *-iens*, *-euntis*: at *ambiens*, *ambientis*, *capus* cum compos. *-itis*. *x* mutatur in *-cis*. Sed *frux*, *lex*, *rex*, *grex*, *styx*, *Phryx*, *conjux*, *-is*. *Remex*, *igis*. Reliqua polysyl. in *ex*, *-icis*: at *halex*, *vervex*, *-ecis*. *Senex*, *sens*; *nox*, *noctis*; *nix*, *nivis*; *onyx*, *onychis*; *supellex*, *supellectilis*. 2 Adde *decussis*, *centussis*, *buris*, *pelvis*, *securis*. 3 Adde *sementis*. Reperiuntur etiam *cucumim*, *pulvim*, *cusim*, *præsepim*, *strigilim*, *sentim*, *cummim*, *cannabim*, *avim*, *cratim*, *lentim*, *messim*, *ovim*, *ratim*, &c. 4 Excipe *sale*; nimirum quia sapius virile est. 5 Mare Ovidio minativo

minativo, rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet : ut, Par, compar : Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria ; Soracte, Præneste, Reate, Abl. Soracte, Præneste, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia ; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*, ut, Floralia, Feralia, genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium* : ut, Parentalia, Saturnalia : genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* ¹.

Dativus vero & ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem format casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solùm mittunt : ut, September, Aprilis : ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tussim : ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solùm ² : ut, Fortis, mollis, dulcis : ablativo, Forti, molli, dulci ³.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.

Licet Poetæ interdum metri causâ *e*, pro *i*, usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e*, quàm in *i*. mittunt : ut,

Capax, duplex ; ablativo, capace, duplice, vel, ci.

Præter Pauper, degener ⁴, uber, solpes, hospes, quæ in *e*, tantum faciunt ablativum ⁵.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum ; ut, Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri. Similiter, & substantiva quædam ; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ⁶ ; ablativo *e*, vel *i* ⁷.

Rariùs autem Civis ; ablat. Cive, vel, civi.

Rariùs etiam Arpinas ; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt : ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel *i* ⁸. Et verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

⁶ Solum facit *i*. ⁷ Adde rus, imber, vigil, avis, trident. Reperiuntur etiam affinitati, classi, colli, fini, fursari, fusti, labi, lapidi, luci, melli messi, occipiti, orbi, ovi, parti, possi, segeti, sordi, sorti. Et forsan plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbis etiamnum habentur vespere tempore, luci, &c. quæ sunt ablativi casus. ⁸ Strigilis, canalis, faciunt tantum ablat. in *i*, restu tantum in *e*.

Neutra,

¹ Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter autem in *ium*. ² Neopeut distinctum à nom. neutro in *e*. ³ Huc refer memor, quod facit tantum memori in ablativo. ⁴ Dicitur tamen degeneri, Lucano, & uberi, Curtio. ⁵ Adde pubes & senex. ⁶ Quin & Participia & adject. in *ns*, fere semper ablativum faciunt in *e*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel *ci*: nominativo plurali, Mollia, duplicia¹. Præter Ubra, plura, vel, pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum⁴.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum⁵: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cuiusmodi sunt Sapientium, pro sapientium, serpentium pro serpentium⁶.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium⁷.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipium, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus repetiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitivo, Collium, mentium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium⁸.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, Opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium, Caro, carniū: Cor, cordium⁹: Alituum ab ales, assumit.

Bovum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

rum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum; compotum, impotum, bicorporum, tricorporum, composita à *per*, ut alipedum, quadrupedum; derivata à *facio*, ut carnificum; & à *capio*, ut municipum, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est cadentium, furentium, loquentium, &c. Nec in solis participiis invenitur: nam & Statii est, aternaque fontum supplicia: & Virgil. agrestium, pro agrestium; celestium, pro celestium. Et Silli cadum, pro cadum; cladum, pro cladium: & Sen. mensum, pro mensum. Contra sunt quædam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris *e* finitis; propterea non dicitur cubilum pro cubilium, animalum, pro animalium: nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab *atrox*, non dicitur atrocum, nec à *felix*, felicum. Excipe gryps, gryphum, lynx, lyncum, sphynx, sphyn-gum, Phryx, Phrygum: & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam Quiris, Samnis, palus, fornax; Quiritum, (Quiritum per syncopen) &c. 9 Item glis, facit glisium; cos, cotium; dos, dotium; par, parium; lar, larium.

¹ Vetus, et si dicitur veteri, facit vetera. 2 Aplustra fit à recto aplustrum, quousus Lucretius; & ab aplustre tantum aplustria.

³ causa cur hæc excipiuntur est ista, quod usitatores essent ablativi, veteri, maiore, meliore, & similes. 4 Sic primorum, à primor, primoris. 5 Adde divitum, celerum, mugilum, ubi-

Quorum

* Monet
Vossius, vi-
ros etiam
eruditissi-
mos in eo
peccare,
quod geni-
tivos decli-
nationishu-
jus, quæ,
imparisyl-
laba est a-
pud Græ-
cos, ἰσοσυλ-
λῶς in-
clinent. Ut
Poëta Ita-
lus cum di-
xit *Janthis*
pro *Janthi-
dor*, vel
Janthidis.
Quomodo &
in obliquis
aliis peccari
solet, ut in
dativo ab
eodem; *A-
doni* pro *A-
donidi*. Ob-
servat ta-
men Chari-
sius nomina
hujusmodi
isofyllabice
aliquando
declinari. &
Varr. Cic.
dixisse hujus
Serapis, hu-
jus *Ipsi*. In
iis tamen

Quorum genitivi plurales desinunt in *iwm*, accusati-
vum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium,
omnium: Partes, omnes, vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ
suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Ti-
tan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos,
Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut,
Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*,
(nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pa-
na, Phyllida, Amaryllida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo,
accusativum faciunt, *s* nominativi mutata in *n*: ut, Te-
thys, Tethyos, Decapolis, leos, Genesis, seos, Metamor-
phôsis, seos: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesin,
Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in
os non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro
genitivorum ratione duplicem quoque accusativum for-
mant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo
Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: The-
mis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida
& Themin.

Feminina in *ô*, genitivum in *ês*, & accusativum in *ô*
mittunt: ut, Sapphò, Sapphûs, Manto, Mantûs, Cliò,
Cliûs; hanc Sapphò, Mantò, Cliò.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in
nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas,
Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocati-
vo ô Palla, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Ale-
xis, Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo ô Phylli,
Alexi, Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, Poë-
ma: quæ veteres juxta Lat. quoque formam declinabant,
additâ syll. *um*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
tiore usu sunt, ut, Problematis, Poëmatis.

quæ Græca genitivum formant per *os* purum, genitivus potest esse isofylla-
bus. Nam ab hæc *poësis* dixeris hujus *poësis*. Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex
sit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poë-
sis*, & *poëseos*. Nec illud observatione indignum, genitivum propriorum in *es*
apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verris* apud Cic. pro *Ver-
ris*: item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophani*: & apud Virg. *Vlyssi*, *Oronti*, *Achilli*:
apud Terent. *Chremi*, &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum
quemadmodum *Æoles* extulere pro *Σικωνιδῆς Σικωνιδεύς*, unde *Simonidei*;
ita & *Περικλῆς* dixerunt & *Ἀριστοτελῆς*, unde *Periclei*, *Periclῆς*, *Pericli*, *Aristote-
lei*, *Aristotelῆς*, *Aristoteli*. Sic & dixerunt *Μωυσῆς* & *Μωυσεύς* ab illo est hujus
Moyſis, ab hoc *Moyſei*, *Moyſi*, *Moyſi*. Quo genere usus est Tert.

QUARTA

I QUARTA DECLINATIO.

Q Uarta declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu².

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis³, tumulti⁴ ornati, in genitivo, ut,

Ter. *Ejus annis causa*. Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti*.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *ui*: ut, fructui, concubitu; rariis, Fructu, concubitu.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgent*.

Terent. *Vestitu nimis indulges*.

Currum autem pro curruum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò calibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ubus*⁶.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus fetibus, manibus, moribus.

I QUINTA DECLINATIO.

Q Uinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fufius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis; ut, Plebes, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*⁸, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites vero daturos illius dies panas*.

Virgilius. *Murera letitiamque dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitica dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à sequentibus discere licebit.

in *um* etiam desinunt: ut pro cornu, non cornus modo, sed & cornum dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro os, dixere ossum, & ossu. Alia sunt quæ exeunt in *us* quartæ & *um* secundæ; ut fretus, -um; sensus, -um; anfractus, -um; census, -um; rictus, -um. ³ Sic quæstus, gradus, fluctus, domus; senatus, ritus, partus, fructus. Ex quibus fiunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. ⁴ Sic quæsti, victi, asti, senati, sumpti, exerciti, adpecti, lusti, salti, parti, gemiti, flucti, piscati, strepti, porti, soniti. ⁵ Id fit per apocopen, more Æolum qui auferunt è dativis iota subscriptum. ⁶ Pro acus, ficus, & quercus, desideratur auctoritas. ⁷ Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. ⁸ Vel *i*, quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, fames, fami, fides, fidi.

i Declinatio hæc non tam nova videtur, quam *drupana* quædam tertiæ ex crasi, syncope, vel apcope proveniens. ² Quæ desinunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt; in plurali autem tertiæ sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationem *us*, & *u*: unde cornus, gelus, genus, in genitivo; contra quædam hodie in *u* solum effugerunt, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro artus, artu, unde artus Plauto. Quin & quædam in *u* non in *us* solum, sed

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

ROB ROBINSON.

¹ Pro Troja rarum est: occurrit tamen Pergamum, unde Pergama. ² Contractum ab antiquo supellestilis, & supellestilia formatur à supellestile. ³ Adde hac carbasus, pl. hac carbasia. ⁴ Rastri rarius occurrit; rastri, ut multo usitatus est, ita tutius usurpabitur. Fuit autem rastri à raster, ut rastri à rastrum. ⁵ Veteres dixerere frenus, & frenum. ⁹ Fili & capistrum, si ullibi occurrant, rarissima sunt. ⁷ Neutrum in sing. quia

est primæ contractorum apud Græcos; sed Argi formatur tanquam ab Argus, cum terminatione Latinâ. ⁸ Plurale cæli vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco: est autem ab antiquo cælus. ⁹ In sing. rarum est; & mundina semper plurale dicitur Priscis Grammaricis. ¹⁰ Epula est ab antiquo epula, quod naturâ est adjectivum. Adde deli. ium, delicia; quod tamen ab antiquo delicia. ¹¹ Ida promontorium semper Gargara dicitur, vel Gargarum. ¹² Adde & Pangaus. ¹³ Sibilia rarissimum est. Sibilia autem à sibilum, quod & adjectivum usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia. ¹⁴ Loca est ab antiquo locum. ¹⁵ Campanus non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum Averno; Cujus plurale Avernus non legitur. ¹⁶ Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis, nam quedam habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde invariabilia rectius dixisset. ¹⁷ Fas occurrit in N. A. V. ¹⁸ Per syncopen pro nihilum, ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. ¹⁹ Idem quod exemplar & occurrit in N. & A. ²⁰ In plur. perfecta sunt neutra in u. ²¹ Frugi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugi, frugem, fruge, quæ omnia occurrunt: alicubi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro famis,

QUÆ genus aut flexum variant, quæcunque novato Ritu deficiunt, superantve, Heteroclitis sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,

¹ Pergamus infelix urbs Troum, Pergama ligni;

Quod, nisi plurali careat, facit ipsa ² supellex:

³ Singula femineis, neutris pluralia gaudent ³.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,

⁴ Rastrum cum ⁵ freno ⁶ filum, simul atque capistrum:

⁷ Argos item & ⁸ cælum sunt singula neutra; Sed audi,

Mascula dumtaxat cælos vocitabis & Argos;

Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.

⁹ Mundinum, & hinc ¹⁰ epulum, quibus addito balneum, & hæc

Neutra quidem primo, muliebria rite secundo:

[sunt

Balnea plurali juvenalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,

Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tenera, Massica, & altus

¹¹ Gargarus ¹². At numerus genus his dabit alter utrumque,

¹³ Sibilus, atque jocus ¹⁴, locus, & ¹⁵ Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca casuve, propago.

¹⁶ Aptota.

Quæ nullum variant casum ut ¹⁷ fas, ¹⁸ nil, nihil ¹⁹, instar:

Multa & in ²⁰ u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:

Sic gummi ²¹, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes

Atribus ad centum numeros, Aptota vocabis ²².

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Cen¹ noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permisso: plurali legimus² astus,
Legimus³ inficias, sed vox ea sola reperta est⁴.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors⁵ forte dabit sexto, spontis⁶ quoque sponte:
Sic plus⁷ pluris habet, repetundarum repetundis⁸:
⁹ Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
¹⁰ Tantundem dat tantidem, simul¹¹ impetis hoc dat
Impete: junge vicem¹² sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenere secundo¹³.

famis, cuimodi, pro cujusmodi. 22 Adde nomina literarum, ut Alpha, Beta, &c. Et quadam, ut vocant, barbara: ut Adam, Noe, Cham, &c. Item pluralia neutro, Cherubim & Seraphim. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut spes, fides. præter rei, species, facies, acies, & dies. Adde & sequentia, nefas, damnas (nisi des illi gen. damnati, qua fit per syncopen à damnatus, ut & satias à satietas,) expes, cacoether, grates, soboles, labes, in plural. potis, epos, specus, virus, opus, subtil, hir, gelu, astu, pro urbe, semi, sinapi, mulsæ, defruta, mella, farra, hordea, thura, rura, pondo, nequam, necessum, necesse, cete, mele, pluralia, volupe, gausape, prasepe, mane, cepe, mille, totidem, aliquot, quotquot, quotcunque, frit, & git; quibus addi possunt nomina Villarum in i, aut y, ut Aixi, Ilturgi, Apy, Dory. 1 Ablativus veterum more formatus pro nocte. 2 Occurrit & in singul. apud Sil. Ital. 3 Dicimus ire inficias, ut ire exsequias, ire suppetias, quæ sunt Accus. ab exsequia, suppetia, & in iis reticetur ἐκ τῆς αἰτίας: præpositio ad. 4 Adde Gen. Nauci, dicis, ejusmodi, cujusmodi, hujusmodi, aliusmodi (pro quo veteres dixere alimodi, ut cuimodi & cuicuiusmodi, pro cujusmodi, & cujuscuusmodi.) Addunt ostentui, despiciatui, derisui, frustratui, & similia, cujusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. incitas; ut ad incitas redactus; ubi intelligitur calces. Nam tralatio est à ludo calculorum. seu calcium, quas incitas, dixere, cum cieri, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto ad incitas, etiam ad incita, in neutro genere substantivè posito, dicitur. Addi possunt & ablat. hortatu, relatu, assatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, instinctu, concessu, inconsultu. Item fauce (ab inusit. faux, sed pluralis fauces est in usu) ambage (tamen in plur. ambages & ambagibus) ingratiis. Addunt etiam vocativos mæste & mæsti: sed Cato mæstus quoque usurpat. 5 Occurrunt & fortis, forti, & fortem. 6 Occurrit spontis; sed sponte frequens est. 7 Reperitur & plurem, & plure. 8 Adjectiva sunt ἐκ τῆς αἰτίας usurpata: nam intelligitur pecuniarum & pecuniis. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 9 Ab antiquo juger vel jugus. 10 Adjectivum est compositum ex tantus & dem; habet etiam terminationem femininam tantandem. 11 Impetis rarum est. Lucretii est in plurali impetibus. Suntque ab inusitat. impes. 12 Leguntur vicis & vici; rectus est inusit. vix: unde vix adverbium. 13 Adde tabi, tabo, dica, dicam: nisi triptoton malis, quia dicā in ablat. usurpat Aufonius. Chaos, chao: melos, melo: vesper, vespere: obtentui, obtentui: irrisui, irrisu: ara, aribus: ora, oribus: & similia.

Triptôta.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:

1 Genit.

precis, vix

occurrit,

legitur ta-

men dativo

precis. 2 Op.

legitur in

recto, sed

pro Deâ:

vel divitem

notat, unde

contrarium

anops. In

sing. pote-

statem. in

plur. divi-

rias signat.

3 Nominat.

frux apud

Ennium oc-

currit.

Adde Jovis,

proceris, &

dapis, quo-

rum Nom.

non sunt in

usu. 5 De

pronomini-

bus quæ ca-

rent vocat.

vide pag. 37.

6 Excipe si

tantum plu-

ralia sint, ut

Delfi. A-

thensæ &c.

vel si in re-

gionum no-

minibus ad

partes attendatur:

ut Gallia, Hispania:

vel si pluribus idem sit nomen:

ut, complures fuerunt (asares):

vel si similitudo significetur:

ut apud Ovid. Et

multos illic Hectoras esse puta.

7 Ut, triticum, siligo, ador, &c.

8 Ut, piper, sac-

charum, resina, &c.

9 Ut, rusa, salvia, &c.

10 Ut lac, oleum, &c.

11 Ut, au-

rum, argentum, &c.

&c. & mineralia:

ut, sulphur, nstrum, &c.

12 Sic leguntur fa-

ba, fraga, lupini, pisa, zizania, avena.

Et ex herbis, cardui, urtica, malva, ci-

cuta, papavera, &c. quibus addi possunt & florum nomina:

ut, rosa, lilia, &c.

Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stan-

na, electra. 13 Sic aqua, vina musta. 14 Sic pices, cera. 15 Est nomen proprium. 16 Hebræis plurale. 17 Adde pudor, sopor, cestus, pro orna-

mento muliebri, viscus cum masc. est, muscus, merides, mundus, pro orna-

mento muliebri. Addunt Grammatici fumus, pulvis, genus, Sol, aer, ras,

Ut ¹ precis atque precem, petit & prece blandus amicam;

Sic ² opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus.

At tantum recto ³ frugis caret, & diuisioni:

Integra vox vis est, nisi desit foris dativus.

Omnibus his nullus numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:

Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:

Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:

Quinto hæc sæpe carent casu; & ⁵ pronomina, præter

Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.

⁶ Propria cl. Et notes, quibus est natura coercens,

Plurima ne fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma.

Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.

His ⁷ frumenta dabis ⁸ pensa ⁹, herbas ¹⁰, uda ¹¹, metalla;

In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:

Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Hordeæ ¹² farra, forum, mel, mulsum, defruta ¹³, thusque ¹⁴,

Tres tantum similes voces pluralia servant.

¹⁵ Hesperus & vespër, pontus, limusque, finusque,

Sic penus & ¹⁶ sanguis; sic æther, nemo; sed ista

Mascula sunt numerum vix excedentia primum ¹⁷.

Singula feminei generis, pluralia raro

Pubes atque salus, sic ¹⁸ talio cum indole ¹⁹, tussis,

²⁰ Pix, humus, atque ²¹ lues ²²: suis & fuga; junge ²³ quietem,

Sic cholera atque fames ²⁴, bilisque, senectæ, iuventus;

Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,

Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:

Excipe res, species, facies, aciesque, diesque;

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Istis multa solent muliebrianectere: ut hæc sunt,

Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumeras ²⁵ voces, quas lectio prebet:

partes attendatur: ut Gallia, Hispania: vel si pluribus idem sit nomen: ut, complures fuerunt (asares): vel si similitudo significetur: ut apud Ovid. Et

multos illic Hectoras esse puta. 7 Ut, triticum, siligo, ador, &c. 8 Ut, piper, sac-

charum, resina, &c. 9 Ut, rusa, salvia, &c. 10 Ut lac, oleum, &c. 11 Ut, au-

rum, argentum, &c. & mineralia: ut, sulphur, nstrum, &c. 12 Sic leguntur fa-

ba, fraga, lupini, pisa, zizania, avena. Et ex herbis, cardui, urtica, malva, ci-

cuta, papavera, &c. quibus addi possunt & florum nomina: ut, rosa, lilia, &c.

Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara, orichalca, stan-

na, electra. 13 Sic aqua, vina musta. 14 Sic pices, cera. 15 Est nomen

proprium. 16 Hebræis plurale. 17 Adde pudor, sopor, cestus, pro orna-

mento muliebri, viscus cum masc. est, muscus, merides, mundus, pro orna-

mento muliebri. Addunt Grammatici fumus, pulvis, genus, Sol, aer, ras,

exerceat, adeps, autumnus, clavus, cruor, situs, metus, terror, timor, vigor, pallor,

silex, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 18 Plurale Gellio. 19 Pli-

nio

*Quam tibi præfixam ceu certum collige filum;
Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.*

*Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
26 Delicium, senium, lethum, cœnumque, salumque:
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, pennamque,
Iustitiam, nihilum, ver, 27 lac, gluten, simul hæc:
Adde gelu 28, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti 29*

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
30 Manes, majores, cancelli 31, liberi, & anes,
Menses profluvium, 32 lemures, fasti atque minores;
Cum genus assignant 33 natales: addæ 34 penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis 35.*

*Hæc sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuvie, phalæx, gratesque, manubie, & idus,
36 Antia, & induciæ simul insidiæque 37, minæque,
Excubie 38, nonæ 39 nugæ triceque, calendæ,
40 Quisquilie 41, thermæ, cunæ 42, diræ, exequiæque
43 Feriæ, & 44 inferiæ; sic primitiæque, plageque
Retia signantes, & vatvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & 45 lactes: addantur Thebæ & Athene 46:*

nio plurali. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Tac. 23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujusmodi sunt castitas, elegantia, fides pro virtute, allas, impietas, inertia, justitia, injustitia, lux, pro qualitate, mœstitia, pietas, pigritia, pituita, pueritia, rabies, requies, sanctitas, sanies, segnitia, concordia, supellex, tabes, terra, pro elemento, vecordia, velocitas. Quibus addunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt, ut arena, avaritia, barba, benevolentia, caritas, cera, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, gloria, halæx, hara, impuritas, infamia, infania, inimicitia, ira, luculentia, mors, nex, oblivio, oblitus, paupertas, pax, perfidia, perniciēs, pestis, plebs, proles, prosapia, salubritas, fors, spes, sterilitas, tellus, vaetudo, vis, vita. 26 Legitur delicia ab antiqui delicia. 27 Lac & halæx ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali. 29 Cujusmodi sunt, callum, crocum, ebur, fas, fascinum, fel, hepar, hilum, nil, nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, sal, sinapi, siler, siser, vulgus. Quibus addunt & avum, altium, altum, cælum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare, murmur, Pascha, petrum, rudus, rus, solum; raro pluralia. 30 Naturâ adjectivum, ut majores, & minores. 31 Reperitur in singulari. 32 App. singulare. 33 Naturâ adjectivum. 34 Livio singulare. 35 Addunt Grammatici annales, artus, calites, cani, carceres, casses, codicilli, fascēs, fines, foci, fori, freni, fures, Garamantes, gemini, grumi, hori, indigites, inferi, lars, lendes, loculi, ludi, lumbi, magistratus, mores, Nomades, nostrates, optimates, panni, plerique, plures, posteri, primores, procures, pugillares, Quirites, sales, sentes, singuli, spiritus, superi, triplices, vepres. Quorum pleraque naturâ suâ adject. sunt, & alia in sing. licet rarius, occurrunt. 36 Naturâ adject. 37 Nempe pro comminatione vel murorum eminentiâ, nam aliâ signif. singulare est. 38 Noma, calendæ, & idus, naturâ adjectiva sunt. 39 Singulari Oppidum Apuliz. 40 Obsoletum est Quisquilie. 41 Naturâ adject. 42 Adject. 43 Scriptor. Eccles. sing. 44 Natura adject. 45 Lactu obsoletum est. 46 Nonnulla tamen in sing. occurrunt; ut, Cuma, & Cuma, &c.

C

Quod

sula, Taphra, Esquilis, Fregella, Gades, Tralles, &c.
 2 Femin. in regulâ contentis adde *apina, caula, fala, fortuna, pro bonis, gerra, oper, pro divitiis, mundina, salina, scopa, stativa, (naturâ adject.) suppetia, tenebra.* Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, *ades, alpes, ambages, angustia, antia, antenna, ara, argutia, barba, biga, blanditia;*

Quod genus invenias 1 & nomina plurâ locorum 2.
Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur, Mania, cum tesquis, præcordia, lustra; ferarum, Arma, mapalia; sic bellaria, mumia, castra; Funus iusta; petit, petit & sponsalia; virgo, 6 Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant, Infantesque colunt cunabula; consulit exta Augur, & absolvens superis 7 effata recantat, Festa Deum poterunt, cen Bacchanalia jungi 8. Quod si plura leges, licet hac quoque classe reponas 9.

Redundantia,

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque. Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum, Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum Atque tapete tapes, punctus punctumque, sinapi, Quod genus immutans fortius scelerata sinapis. Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum, Viscus & hoc viscum; sic cornus & flexile cornum. At Lucanus ait Cornus tibi cura sinistri: Eventus simul eventum. Sed quid moror istis? Talia doctorum tibi lectio mille ministrat 10.

Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda, Que quarto casu fetum peperere Latinum: Nam 11 panther panthera creat, crateraque crater; Cassida 12 cassis habet, sed & æther æthera fundit: Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum

ceremonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, Epula, Eumenides, facetia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra, ineptia, inimicitia, latebra, litera, minutia, nania, nares, ossicia, palea, parca, partes, præstigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sordes, sortes, symplegades, vigilia, vindicta, vires. 3 Pro spatio temporis singulare est. 4 Val. Flac. sing. 5 Natura adjectivum. 6 Avium, naviumque rostrum, singulare est. 7 Natura adject. 8 Sic & ludorum nomina, ut Pythia, Olympia, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9 Pluralibus in regula contentis adde cete, comitia, lautia, Magalia, parapherna, præbia, rapicia, repotia, seruta: Et locorum nomina; ut, Artaxata, Bastra, &c. Addunt Grammatici, æstia, æstiva, adversaria, avia, bona, brevis, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, millaria, multitia, natalitia, nutricia, parentalia, prabenda, seria, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gessa, intestina, ilia, juga, jugera, lamenta, licia, lumina, obivvia, palearia, pasqua, spectacula, spolia, subellia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria: quorum multa adject. sunt subit. usurpata. multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10 Huc refer quæ desinunt (1) in a & um; ut, acetabula, acetabulum. (2) in a & ut; ut, aranea, araneus. (3) in us & um; ut, antidotus, antidotum. (4) in er & um, ut, alabaster, alabastrum. (5) in a & as; ut, tiara, tiaras. (6) in a & e; ut, cepa, cepæ. (7) in o & um; ut, postulat, postulatam. (8) in io & us; ut, concursio, concursus &c. Consule Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format cassida, sed cassidem.

cassid-

*Cassida magna tegit, nec vult panthera domari*¹

Veritur his rectus, sensus manet, & genus unum:
*Gibbus & hic gibber, cucumis*² *cucumber,*³ *stipis & stipis,*
*Sic cinis atque*⁴ *ciner, vomis vomer, scobis & scobis,*
*Pulvis item*⁵ *pulver, pubes*⁶ *puber: quibus addes*
Que pariunt or & os, honor & labor, arbor, odorque:
*His & apes & apis, plebs*⁷ *plebes*⁸: *sunt quoque multa*
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
*Que tibi par ratio dederint, & lectio casta*⁹.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo:
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
*Sic colus, atque*¹⁰ *penus, cornus, quando arbor habetur;*
*Sic*¹¹ *lacus, atque domus; licet hæc nec ubique recurrant,*
*His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant*¹².

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum:
A quibus us, simul is formes; ut inermis inermis:
Rarior est hilaris, vox est hilaris bene nota.

¹ Huc referat *attagen* à cuius accusativo form. *attagena*. ² *Volsio* inter obsoleta reponitur. ³ *Anstipis* in nominativo occurrat, dubitari possit. ⁴ *Ciner* vix occurrit. ⁵ *Pulver* *Volsio* obsoletum. ⁶ *Naturâ* adject. ⁷ *Plebs* habet non tantum *plebus*, sed & *plebei* in genitivo. ⁸ Huc referri debent *juventus, juvenita, senectus, senectâ; buris, bura; avarities, avaritia; materies, materia; & similia*. ⁹ Cujusmodi sunt *Achilles, Achilleus, Ulysses, Ulyssæus;*

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, *Albus, niger, probus, improbus.*

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverb. magis augeat: ut, *Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus.* Fit autem regulariter à secundo

Adonis, Adoneus; Agamemnon, Agamemno; Amazo, Amazon; Evander, Evandrus; Geta, Getes; Ligur, Ligus; Menander, Menandrus; Palamo, Palamon; Perses, Persæus; Simo, Simon; Thymber, Thymbrus, &c. Sic *Ode, Oda; lampas, lampada; hebdomas, hebdomada; & similia.* ¹⁰ *Penus* est tamen quarta; nam genitivus *peni* est à recto *penum*. ¹¹ Non reperitur secunda. ¹² Cujusmodi sunt *versus, arcus* olim secunda; *cibus, fagus, fastus, humus, lectus, seminus, sonus, succus, susurrus, ventus, vulgus*, omnia olim quarta. Præter hæc redundantia secunda & quarta, sunt & alia prima & tertia, ut, *Orestes, Orontes, Calchas, Pascha, &c.* Alia secunda & tertia, ut, *sequester, glomus, Mulciber, Oedipus, Polyptus, vesper, Persæus, Typhæus, Tydeus, &c.* Alia tertia & quarta, ut, *penus, speus, acus.* Alia denique tertia & quinta, ut *requies, plebes.*

¹ *Dextimus* & *Sinistimus* videntur propositivis usurpari. ² *Maturissimus* non *maturus*. ³ *Agillimus*, *gracillimus*, & *docillimus* rejiciuntur à Vossio, quia desideratur autoritas. Apud Charitum vero est *agillissimus* & *docillissimus* unde *agillissime* & *docillissime*. Quin & locum hic sibi vindicat *imbecillissimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & *imbecillissimus* quod Celsus usurpat. ⁴ *Formatis* sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in *ns*; ut, *benevolentior* à *benevolens* quo utitur

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maximè significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est. valde vel maximè Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s*, & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur, ¹ *Dextimus* à *Dexter*, ² *Maturimus*, sive *Maturissimus*, ab antiquo *Matur*.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humilissimus: Similis, simillimus ³.

Quæ derivantur à *Dico*, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur ⁴: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à *dico* ⁵: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, benevolentior, benevolentissimus, à volo: Magnificus, magnificentior, magnificentissimus, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, piensissimus, vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, exiguiissimus apud *Ovidium*. Tuissimus, multissimus, apud *Ciceronem* ⁶.

Plautus. Veteres similiter dixerunt *beneficiens*, unde *beneficientia*, in vet. lib. pro *beneficientia*; & *beneficientior* in *Lælio* legitur: sed vulgo scribitur extrita tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificissimus* *Terent.* ⁵ *Veridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *arduus* & *arduissimus*; *egregius* pro *egregius*. *Juv.* *exiguus*, *industrior*, *injurius* pro *injurius*; *innoxius* vel *innoxius*; *necessarius*, *perpetuior*: *strenuissimus*, *tenuior*, *tenuissimus*, *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud *Plautum*, cuiusmodi sunt *verberatissimus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *occississimus*, *parcissimus*, *oculissimus*. quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa confingat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus ¹, melior ², optimus. Malus ³, pejor, pessimus. Magnus ⁴, major ⁵, maximus. Parvus ⁶, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum ⁷ plus plurimum. Vetus ⁸, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo ⁹ deter. Nequam nequior, nequissimus. Citra ¹⁰ citerior, citimus. Intra ¹¹, interior, intimus. Infra ¹², inferior, infimus. Extra ¹³, exterior, extimus vel extremus. Supra ¹⁴, superior, supremus vel summus. Post ¹⁵, posterior, postremus. Ultra ¹⁶, ulterior, ultimus. Propè ¹⁷, propior, proximus; à quo proximior, apud Ovidium. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sapius, sapissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclutus, inclutissimus. Opinus, opimior. ¹⁸ Ocyor, ocyssimus; ab *ὄχρ*. Novus, novissimus. Adolefcens, adolescentior. Potior ¹⁹, potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus meritissimus. Sinister, sinisterior. Juvenis ²⁰, junior. Senex, senior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper ²¹, nupertimus ²²,

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusive:

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, }
{ Pœnior, } { Pœno. ²³

me adlubescit, est à *μειζωρ*, nam Latini *z*, quo carebant in consonum mutabant, quomodo à *ζεύγω* iungo. ⁵ Per syncopen è *magnissimus*. ⁶ A minor vel potius à *minus*, quod à *μινός*: Attice pro *μινεός*. ⁷ A *πῑν*ior, converso, in *ui*. ⁸ Ab antiquo *veter*. ⁹ Id autem à *detero*, cum deteriora sint quæ magis detrita. ¹⁰ A *citer*, quo usus Cato, sed pene obsolevit. ¹¹ Ab antiquo *interius* vel *inter*. ¹² Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. ¹³ Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. ¹⁴ A *superus*, quo usus Cato. ¹⁵ A *posterus*. ¹⁶ Ab antiquo *ulter*. ¹⁷ *Propior*, *prior*, *diutior*, *sapius*, vel carent positivis, vel à positivis obsoletis formantur; neque enim placet ab adverbis vel præpositionibus comparativos & superlativos deducere: quia quæ plane diversæ sunt classis, etiam essentiâ differunt; at comparativus notat excessum positivi sui manente essentiâ. ¹⁸ *Ocyor* scribendum, quia venit ab *ὄχρ*. ¹⁹ A *potis*. ²⁰ Per syncopen ex *juvenior*. ²¹ A *nuperus*. ²² Adde comparativo carentia *invisus*, *sacer*; item *diversus*, *falsus*, *fidus*, *persuasus*, *invisus*, *consultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invisus*; & alia: quorum etiam aliqua in superlativo reperias. Adde etiam superlativo carentia, *proximus* cum induit naturam positivi, & format *proximior*; in, *en*, *satur*, *dexter*, nam *dextimus* & *sinissimus* pro positivis usurpantur; *taciturnus*, *communis*, *salutaris*; item *supinus*, *superior*, quod apud Martialem: *infinitus*, *infinitor*, quo usus Tullius; *diver*, *divinior*, quod apud Tullium, Ovid. Plaut. &c. Sed à *diu*, & *ditior*, est *ditissimus*. *Licentior*, uti *anterior*, soli sunt comparativi. ²³ Naturam tum adjectivorum induunt; & signant qualitatem.

COMPARATIONUM TYPUS.						
SINGULARITER.			PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.	Positivus.	Compar.	Superlat.
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.			Docti Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.		
No.	us er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum	i es a es a ia	iores iores iora	{ mi ma ma
Ge.	i is a is i	ioris	{ mi ma mi	{ orum arum orum	ium iorum	{ morum marum morum
Da.	o i a i o	iori	{ mo ma mo	is ibus	ioribus	mis
Ac.	um em em em am em em em um e x ns	io rem io rem ius	{ mum mam mum	os es as es a ia	iores iores iora	{ mos mas ma
Vo.	e er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ me ma mum	i es a es a ia	iores iores iora	{ mi ma ma
Ab.	o i e a i o	iore iori	{ mo ma mo	is ibus	ioribus	mis

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus*, *Spartiatæ*: possessiva; ut, *patrius*, *Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa, ut, *qualis*: temporis significativa, ut *hesternus*: participalia in *us*, ut, *amandus*: definitiva in *undus*, ut *errabundus*: *tremebundior* tamen est apud *Columel.* In *plex* exeuntia, ut, *duplex*. Excipe *simplex*, & *multiplex*. Definitiva in *imus*, ut, *legitimus*. In *vus*, ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud *Terent.* Composita à *fero*, & *gero*, ut, *armiger*, *frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus*, *balbus*, *canorus*, *canus*, *cicur*, *claudus*, *compos*, *degener*, *dispar*, *egenus*, *exors*, *geminus*, *hodiernus*, *impos*, *magnanimus*, *mediocris*, *memor*, *mirus*, *mutulus*, *præditus*, *vetulus*, *unicus*, atque alia. sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis*, *valde*, & *maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

DE PRONOMINE.

PRonomen est pars Orationis, quā in demonstranda, aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod¹.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva: nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,

A te Juno petat ceston, & ipsa Venus².

DE GENERE.

Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

& ullus. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si unus, ullus, alius, uter, neuter, nonnullaque alia inflectantur per *ius*; ut, ille, iste, ipse, nam non minus quam isthæc Pronomina sunt. 2 Immo cætera omnia Pronomina, excepto ego, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

quis, cuius
& cujus.
Quin &
Pronomini-
bus accen-
senda sunt
multa alia
pro nomi-
nibus vulgo
habita, ut,
unus, ullus,
nullus, solus,
totus, uter,
alter, neuter,
aliquis, alius,
reliquus, ca-
terus, omni-
quisque, ne-
mo, quidam,
ambo, uter-
que, &c. Cer-
te Prono-
mina esse
arguit, quod
secundario
solumsigni-
ficent rem,
cum ponan-
tur pro no-
mine. De-
inde si quis
est Prono-
men quod
de pluribus
rogat, erit
& uter quod
de duobus
interrogat.
Itidem si
Pronomina
sunt hic, ille,
ipse, quibus
responde-
mus cum
quæstio per
qui insti-
tuitur: Pro-
nomen quo
que erit a-
lius, item
nullus: si
nullus, certe

DE DECLINATIONE.

3 *Mi* &
tu sunt an-
 tiqui geni-
 tivi pro *mei*
 & *tu*. 4 Pro
ille Veteres
 dixerunt *illius*
 vel *ille*.
 5 *Ipsus* pro
ipse comi-
 cum est, *ip-*
sud barba-
 rum est.
 6 Non tanta
 est anoma-
 lia in *hic*
 quam vide-
 tur. Nam ut
fac est ex
face, ita *hic*
 ab *hice*, pro
 quo nunc
 geminata *e*
hicce, malu-
 mus. *Hice*
 autem est ex
 antiquo *hic*.
 (quod ex
hice) & *ce*,
 ut ab *u* &
pse est *ipse*.
 unde femi-
 ninum *ea-*
pse. Ut vero

Declinationes Pronominum sunt quatuor.

Genitivus primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo *Mei* 3, *tui*, & *fui*, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt *ille* 4, *ipse* 5, genitivo *Illius*, *ipsius*, *istius*;

5 *Hic*, 7 *is*, 8 qui: genitivo *Hujus*, *ejus*, *cujus*.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo,	{	9 <i>Meus</i> , <i>mea</i> , <i>meum</i> ,	}	Genitivo.	<i>Mei</i> , <i>meæ</i> , <i>mei</i> .
		<i>Tuus</i> , <i>tua</i> , <i>tuum</i> ,			<i>Tui</i> , <i>tuæ</i> , <i>tui</i> .
		<i>Suus</i> , <i>sua</i> , <i>suum</i> ,			<i>Sui</i> , <i>suæ</i> , <i>sui</i> .
		<i>Noster</i> , <i>nostra</i> <i>nostrum</i> ,			<i>Nostri</i> , <i>nostræ</i> , <i>nostri</i> ,
		<i>Vester</i> , <i>vestra</i> , <i>vestrum</i> ,			<i>Vestri</i> , <i>vestræ</i> , <i>vestri</i> .

Genitivus quartæ habet *ânis*: ex quo ordine sunt, *Nostras*, *vestras*, *cujas*: Genitivo, *Nostrâs*, *vestrâs*, *cujâs*.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE GENERE.

Personæ pronominum sunt tres. Prima, Secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex; ut Ego: Composita; ut, Egomet.

ab *is* est *eius* *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* esset *hujus*, *hui*, *hujus*, *ho*; sed pro *hui*, *hujus*, *ho*, adjecto *ce* fuit *huice*, *hujusce*, *hice*; unde adjecta vocali factum *huic*, *hujusce*, *hice*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differret à feminino *ha*. Sed olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixerunt. 7 Ab eâ feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*. Ab *u* item in Accusativo *iu*, ut à *situ*, *fitina*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *iis*: in feminino item pro *iis*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in eo quibusdam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *c*. Atqui eadem est littera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *quojus*. Itidem in dativo scripsere *qui*: Posteriores vero *c* prætulerunt, ut differret à nominativo *qui*, aut si qui malunt *q* reservare, *quos* scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *quos* est ablativus *quo*, omisso *i*: quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *musai*, est ablativus *musâ*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixerunt *ques*. Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *puppes*, *puppius*: nisi eos casus formare malis à dat. & ablat. singulari. Nam *qui* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri potest*? quod est integre *quomodo*: In compositis etiam usitator est. 9 Quod olim erat *mius*, unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *fili* pro *filie*.

Prono-

Pronomina inter se componuntur: Ego ipse, tu ipse, suiipſius, meiipſius ¹⁰.

Nom. Iſtic, iſtæ, iſtoc, *vel* iſtuc: Accuſ. Iſtunc, iſtanc, iſtoc, *vel* iſtuc: Ablat. Iſtoc, iſtac, iſtoc.

Pluraliter nominativo & Accuſativo Iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, illiuſmodi iſtiuſmodi.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſcum.

Componuntur etiam & cum adverbiis; ut, Eccum, eccam, eccos, eccas, ab Ecce & *is*. Ellum, ellam, ellos, ellas, ab Ecce & *ille* ¹¹. Ut & idem quoque ¹² ab *is* & *demum*. Cum conjunctione quoque componuntur ¹³ ut, ſing. Nominativo ¹⁴ Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo, huccine, hancine, hoccine. Abl. hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pte*.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ; ut, Ego-
met, meimet, mihi-*met*, memet, noſmet, &c. Sic Sibi-
met quoque, ac ſemet dicimus ¹⁵.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe verbum à tumeo, ſed tui-*met*, tibi-*met*, temet, noſmet, &c.

Te ¹⁶ adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce ¹⁷ adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iſte, quoties in ſ definiunt; Huiuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce.

Pte apponitur iſtis ablat. Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ; ut, Meapte, tuapte, ſuapte, noſtrapte, veſtrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici ſolet; ut, Meopte Marte, tuo-*pte* labore, ſuo-*pte* jumento, noſtro-*pte* damno ¹⁸, &c. ¹⁹.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur, En, ne, alius, num, ſi; ut, Ecquis; nequis, aliquis, numquis, ſiquis. Et hæc tam in feminino ſingulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *quæ*: ut, Si-
qua mulier, Nequa flagitia, &c.

mus. Nempe ut ab *is* eſt *is*, ſic ab *hic* eſt *hicce*, ab *ejus* *ejusce*. ſig-
nificatur tantum poſſeſſivis, ſed etiam primitivis, ut *mibi* *p*te quomodo Cato
loquutus, item *me* *p*te, pro *me* *p*ſum apud Plautum. 19 Adde partic. *p*ſe, ex qua
& *is* conſtat eſt *ipſe*. Integrum eſſet *ipſe*; ſed ſibilo omiſſo *ipſe* dicimus, Eu-
phonix cauſa. Adde etiam *dem*, ex quo & *is* fit *idem*, ut modo dictum. Com-
ponitur *dem* ſimiliter cum *tantum* & *tanti*; uti & in *pridem* cum antiquo *p*ri
pro *p*ra unde *p*rius, *riſſius*, &c. Hiſdem pro *his* vel *iſdem* legas in Manuſcriptis.

10 Huc
quoque; perti-
nent *altern-*
ter, aliqui,
unusquisque,
quotquot,
qualisqualis,
undecim, de-
cimus, sex-
tus, & ſimil.

11 Item à
ne pro non
eſt *neuter*.
Ab *ubi* eſt
ubiquisque
quod Maro

12 uſurpat. 12
Vel potius
ex *is* & ſyl-
labica adje-
ctione *dem*.

13 Ut *quis-*
que, uterque,

ecquid, nam
in e abiit.

14 Videtur
potius com-
poni ex *hic*
& ſyllabicâ
adjectione

eine. 15 In-
terdum &
componitur
cum *ſuis*;

ut *ſuiſmet*
Livio.

16 Te eſt à

Græcis:
quibus i-
dem ſylla-

bicæ adje-
ctiones ſunt

17 & 18.

Ac te etiam
habes in *iſte*
ab *is*. 27 Ce

eſt à *xi*
jam dixi-

18 Nec jun-

Præter

1 Etiam
aliæ voces
verba sunt,
sed quæ hu-
jus sunt
Classis *xxx'*
ἑσχα sic
appellan-
tur. 2 Græ-
cis vocatur
ἑσχα
τὸ ἑσχα
Latinis for-
tasse forma
rectius, mi-
nus certe
ambigue
dicatur. A-
liud vero
gen. gram-
maticum,
aliud phy-
sicum, nam
hic signifi-
catio, illic
potius ter-
minatio re-
spicitur.
Verbum e-
nim (si pau-
cissima ex-
cipias) vel
in *O* desi-
nit, vel in
OR. Si in *O*
vel admit-
tit *r* vel re-
spuit: si ad-
mitrat, ver-
bum acti-
vum vo-
cant quia ut
plurimum
notat actio-
nem, si re-

spuit *r* nominant neutrum. Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. Ac ratione actionis vel passionis physice quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo*, item *ambulo, sequor*: quædam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor, dignor*: quædam neutrum, ut *sum, fio, morior, intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi; quia communia pene exoleverunt.

Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione, Nam, piam, putas, quam, que; ut, Quisnam, quispiam, quisputas, quisquam, quisque. Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) quæ habent, non qua: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam; optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaquā, quoquo.

Qui, in compositione præponitur his particulis, Dam, vis, libet, cunque; ut, Quidam, quivis, quilibet, quicunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari) quæ retinent, non qua: ut, Quædam puella, Quædam facinora.

DE V E R B O.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati significat; ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo, & impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut Ego lego, Tu legis; Hic legit, illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversorum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE 2 G E N E R E.

3 Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, Commune.

ACTI-

VERBUM.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, & dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integre inducere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, eo, adeo, mino, commingo.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adolor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaue id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

Quod exemplis planius fiet. *Sudo*, cum dico, *sudorem* intelligo. Quare & rectum est *sudare sanguinem*. Et *sanguis*, si loqui possit, dicat, *dum sudor*. Nec *sudatus* reformidat Claudianus. Similiter *slo statum*, vel *halitum*, *spiro spiritum*, vel *odorem*; sic *slo, seideo, eo, curro*. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit. *slo stationem, sedeo sessilem, eo itionem, curro cursum*. Similia gaudere gaudium, furere furorem, vivere vitam. Neque enim solum actionem norant quorum actio est transiens; ut, *amo, oro*, sed etiam ubi ea immanens,

41 i Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legimus *aror, bitor*, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per propositam jam terram inducamus dicentem *aror*? aut vinum compellantibus, cur non liceat dicere *dum biberis*: Præsertim cum *aratus* dixerit *Ovidius*, item *aqua pota* (pro quo Plinius *aqua potata*) & *Perlius*) *cœnanda olla*. Imo fortasse nulla sunt verba. quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ conscientiam norant.

nens, ut in illis quæ proximæ diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitive sed absoluta. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum feriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

- Averto.* v. *verto.*
Augeo. Auxerat potentia. *Tac.*
Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? *Plaut.* pro caperatur & rugis contrahitur.
Converto. v. *verto.*
Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. *Plaut.*
Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertiam Cæsarum quasi consenuit atque decoxit. *Florus.*
Expedio. Nequiter expeditit parasitatio. *Plaut.*
Exudo. Exudat inutilis humor. *Virg.* pro exudat se, inquit Servius.
Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, conspecto delatore ejus, vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? *Suet. in Dom.* ubi simul gestanti significat in lectica vel sella gestato à servis.
Habeo. Quis hic habet? *Plaut.* pro habetur, vel habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. *Cic.*
Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. *Virg.*
Insinuo. Insinuat pavor. *Virg.* Prudentia est servi, ut penitus insinuet in causam. *Cic.*
Lavo. Lavanti Regi nuntiatum est *Liv.* Lavamus & tondemus ex consuetudine. *Quint.*
Lenio. Dum hæc conflescunt turbe, atque ira leniunt. *Ter.*
Moveto. Terra movit *Suet.* Sic promoveo. *Macro.*
Muto. Mortis metu mutabant. *Sal. pro* mutabantur. *Vannius* diuturnitate in superbiam mutans. *Tac.* Par ratio in composito demuto.
Pasco. Nam pascit juvenia, & pascitur juvenia, eadem mente dicitur, inquit *Consentius.*
Pono. Cum venti posuere. *Virg.*
Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. *Cic.*
Quasso. Lætum filiqua quassante legumen. *Virg.* Subducunt lembum capitibus quassantibus. *Plaut.*
Rugo. Vide palliolum ut rugat. *Plaut.*
Sedo. Postquam tempestas sedavit. *Cn. Velleius, apud Gellium*
Tondeo. Candidior postquam condenti barba cadebat. *Virg.* Incanaque menta Cyniphi tondent hirci. *Virg. i. e.* tondentur.
Turbo. Et septem gemini turbant tretepida ostia Nili. *Virg.*
Vario. Variant undæ. *Proper.* pro. Variantur.
Veha. Adolescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. *Cic.* Triton natantibus invehens belluis. *Cic. i. e.* invehitur.
Verto. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur. *Liv.* Vertens annus. *Cic. in Somn.* pro conversus. Sic *averto.* Tum prora avertit & undis dat latus. *Virg.* *Converto.* Regium imperium in superbiæ dominationemq; convertit. *Sal.*
Vestio. Sic & in proximo soror civitas vestiebat. *Tertul.* Parcius pasco, levius vestio. *Appul.*
Volvo. Olim volventibus annis. *Virg.* *Voluto.*

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet*. Ac par ratio aliorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in o exeuntia, quæ cum usitatus sumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transcurrentem, eoque transitivorum more construuntur.

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM, quæ active etiam sumuntur.

Abstinere maledictis *Cic.*
 Assuescere labori. *Cic.*
 Cachinnare risu tremulo *Lucr.*
 Celerare, *absolute. Cic.*
Sic Accelerare. Cic.
 Clamare coepit. *Cic.*
 Ut si in clamaro, advoles. *Cic.*
 Coire in unum. *Virg.*
 Concionari de re aliqua. *Cic.*
 Constitit Romæ. *Cic.*
 Delirare, *absolute. Cic.*
 Desperare ab aliquo *Cic.*
 Desinas. *Terent.*
 Differre nominibus. *Cic.*
 Disputare de re aliqua. *Cic.*
 Dubitare de fide. *Cic.*
 Durare in ædibus. *Plaut.*
 Ejulo, *absolute. Cic.*
 Emergere regno. *Cic.*
 Eructare, *simpliciter. Colum.*
 Erumpebat vis. *Cic.*
 Exire domo. *Cic.*
 Exhalant vapore altaria. *Lucr.*
 Festina lente. *adagium.*
 Flere de morte alicujus. *Ovid.*
 Garrire alicui in aurem. *Mart.*
 Gemit turtur. *Virg.*
 Hyemat mare. *Hor. astuat.*
 Illucescet dies illa. *Cic.*
 Incipit ver. *Cic.*
 Inolefcit arbor. *Virg.*
 Insanire & furere. *Cic.*
 Instant operi. *Virg.*
 Infuescere alicui rei. *Tac.*
 Jurare in verba. *Cic. Cas.*
 Lætari & triumphas. *Cic.*
 Latrare & mordere possunt. *Cic.*
 Luna lucet luce aliena. *Cic.*
 Manere in officio. *Cic.*
 Morari sub dio. *Hor.*
 Mustitare, *absolute. Liv.*
 Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*
 Offendere in arrogantiam. *Cic.*
 Pascere agni. *Virg.*
 Penetrat ad aures. *Ovid.*
 Pergere, *simpliciter. Cic. Ter.*

Abstinere manus. *Id.*
 Assuescere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Cas.*
 Morientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitem suum in clamare. *Cic.*
 Coire societatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Consistere viam. *Luc. pro constituere.*
 Quicquid delirant Reges. *Hor.*
 Desperare vitam, salutem. *Cic.*
 Desinere artem. *Cic.*
 Differre tempus. *Cic. Hor.*
 Disputare aliquid. *Id.*
 Dubitare aliquid. *Cn. Virg.*
 Durare imperiosius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens se emergit. *Cic.*
 Eructare cædem bonorum. *Cic.*
 Erumpere stomachum in aliquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. pro vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Festinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrire libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas *Plin. pro frigefacere.*
 Dii illuxere diem. *Plaut.*
 Incipere facinus. *Plaut.*
 Natura inolevit nobis amorem nostri. *Gell.*
 Insanio errorem *Hor. Insaniam Plaut.*
 Instare currum. *Plaut.*
 Insuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria. Virg.*
 Utrumque lator. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere facem alicui. *Plaut.*
 Manere aliquem. *Hor. Virg. pro expectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plaut.*
 Mustitavit timorem. *Appul.*
 Nocere aliquem. *Plaut. Nihil nocere Cic.*
 Offendere aliquid. *Cic. pro pulsare.*
 Pascere capellas. *Virg.*
 Penetrare Atlantem. *Plin.*
 Pergere reliqua. *Cic.*

Perseve-

Perseverare in errore. *Cic.*
 Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
 Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum
 longe viveret. *Cic.*
 Remisit pestilentia. *Liv.*
 Requiescere in sella. *Cic.*
 Resultant colles. *Virg.*
 Ridere intempestive. *Quint.*

Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*
 Rutilant arma. *Virg.*
 Sapit ei palatum. *Cic.*
 Spirant auræ. *Virg.*
 Sistere, *similiter. Cic.*
 Sonat graviter. *Virg.*
 Sufficit animus malis. *Ovid.*
 Superabat pecunia. *Cic.*
 Superfedas hoc labore. *Cic.*
 Suppeditant ad victum. *Cic.*
 Transmittere, *absolute. Suet.*
 Tardari & commorari. *Cic.*
 Tinnunt aures sonitu. *Catul.*
 Trepidat cor. *Cic.*
 Variat fortuna. *Liv.*
 Vergebat locus ab oppido. *Cas.*

Perseverare aliquid. *Cic.*
 Plaudere aliquem. *Stat.*
 Hoc opus hoc studium parvi prope-
 remus & ampli. *Hor.*
 Queritur crudelitatem regis. *Justin.*
 Suum factum. *Cas.*
 Remittere animum. *Cic.*
 Requiescunt suos cursus. *Virg.*
 Resultant sonum. *Appul.*
 Ridere risum, hominem, &c. *Cicer,*
Hor. Virg.

Ruerem cæteros. *Ter.*
 Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
 Si recta superet Antonius. *Cic.*
 Spirant naribus ignem. *Virg.*
 Sistere gradum. *Virg.*
 Nec vox hominem sonat. *Virg.*
 Sufficere animos. *Virg.*
 Superare aliquem. *Cic.*
 Aliqua superfedenda. *Autor ad Her.*
 Suppeditare cibos. *Cic.*
 Transmittere maria. *Cic.*
 Tardare imperum. *Cas. negotium. Cic.*
 Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
 Mirantur ac trepidant præfagia. *App.*
 Variare vicem. *Cic.*
 Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & composita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam
 passivum vergor. Vergimur in senium. *Stat.*

Vertat bene res. *Plant. Virg.*
 Minitari & vociferari pulam. *Cic.*
 Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
 Vociferans talia. *Virg.* aliquid. *Cic.*
 Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in o multa activa usurpantur passive sive
 absolute: multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex ver-
 bis in or, multa passiva active sumuntur, deponentium induendo naturam:
 multaque item deponentia capiuntur passive; utrunque activa termina-
 tio non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ activè sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est re-
 gnum. *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam furda mi-
 seros avertitur aure! *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Picis bellantur A-
 mazones armis. *Virg.*
Censeor, pro *censeo*. Martia censa est
 hanc inter comites suas. *Ov.* Vo-
 luiti magnum agri modum cen-
 feri. *Cic.*

Communicor, pro *communico*. Cum qui-
 bus spem integram communicati
 non sint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio*, *as*. Consilietur
 amicis. *Hor.* i. e. amicis consulat.
Copulor, pro *copulo*; *sec. Prisc. & Non.*
 Adeunt, consistunt, copulantur dex-
 tras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagi-
 tata

rata foras erumpitur. *Lucretius.*
Sic perumpor.
Fabricor, pro *fabrico*. Capitoli fastigium necessitas fabricata est. *Cic.*
Fluctuor, pro *fluctuo*. Utrius populi victoriam mallet fluctuatus animo fuerat. *Liv.*
Juratus sum, pro *juravi*. *Cic.*
Multor, pro *multo*. Rebellantes multatus est poena. *Suet.*
Munieror, pro *munero*. Alexion me opipare muneratus est. *Cic.* *Sic remunero*, pro *remunero*.
Murmuror, pro *murmuro*. *App.*
Nutricor, pro *nutrico*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutritur & continet. *Cic.*
Peragror, pro *peragro*. Peregratus est Regionem. *Vel.*
Perlinor, pro *perlino*. *App.*

Tigneror, pro *pignero*. *Gell. Non.*
Praverter, pro *praverto*. *Plaut. Liv. cur. Tac.* Sed in praterito dicitur tantum *praveris*.
Punior, pro *punio*. Punitus est inimicum. *Cic.*
Quiritor, pro *Quirito*. *Varr.*
Ruminor, pro *rumino*. *Varr.*
Sacrificor, pro *sacrifico*. *Gell. Var. Non.*
Saturor, pro *saturo*. Necdum antiquum saturata dolorem. *Virg.* pro cum nondum saturavisset.
Spector, pro *specto*. Spectatus est suem. *Var.*
Suppeditor, pro *suppedito*. Quod mihi suppeditatus es gratissimum est. *Cic.*
Usurpor, pro *usurpo*. Mulier usurpata duplex cubile. *Cic.*
 Plura citantur apud *Voss. & Non.*
 Quæ tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ passivè accipiuntur.

Abominor. Ante omnia abominati seminares. *Liv.* Scvitiæque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Prisc.*
Adipiscor. Amitti magis quam adipisci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia. *Plaut.*
Admiror. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. *Canut. ad Prisc.*
Adorsor. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
Adulor. Adulati erant ab amicis. *Cass.* Ne adulari nos sinamus. *Cic.* Sed dicitur etiam *adulo*.
Aggredior. Ut à te fictis aggrededer donis. *Cic.* Aggressus labor. *Terent. Maur.*
Amplector. Ego me non sinam amplectier. *Lucil.* Animam nostro amplexam in pectore. *Petron.*
Antestor. Impubes non potest antestari. *Liv. teste Prisc.*
Arbitror. Arbitrata quæstio. *Gell.* Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal. apud Prisc.*
Aspernor. Qui est pauper aspernatur. *Cic.*
Affessor. Affectari se omnes cupiunt. *Enn.*

Assequor. Nihil horum investigari, nihil assequi poterit. *Cic.*
Auguror. Certæque res augurantur. *L. Cas. Virg. ipse activo usus est.* Si quid veri mens augurat.
Blandior. Blanditus labor. *Verrius.*
Cavillor. Lepido sermone cavillatus, *passive. App.*
Cohortor. v. hortor.
Comitor. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam salutantur, jam comitantur. *Just.*
Complector. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*
Consequor, & *consecor*. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. *Orbi. apud Prisc.* A populo lapidibus consecrari. *Laver. apud eundem.*
Consolor. Cum animum vestrum erga me video vehementer consolor. *Q. Metel. apud Gell.*
Conspicor. Paupertas hæc non ita nutrita ut nunc conspicatur. *Varr. apud Prisc.*
Criminor. Criminor defendere res Syllanis. *Cic.*
Demolior, & *immolior*. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. *Cur. apud Prisc.* Immoliturum &c.

- & inædificatum est in loca publica. *Liv.*
Detestor. Bellaque matribus detestata. *Horatium.*
Dignor. Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*
Dominor. O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*
Enitor. Enixus puer. *Sever.*
Expensor. Virtus experta atque perspecta. *Cic.*
Fari. Fasti dies sunt in quibus jus furur, id est, dicitur *Suet.*
Fateor. Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*
Frustror. Frustratus à spe & devictus. *Fenest.*
Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*
Hortor. Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur Clodius despondere Domino. *Tac.*
Imitor. Si natura non feret ut quædam imitari possint. *Cic.* imitata & effecta simulacra. *Cic.*
Immoliar. v. *molior.*
Insidior. In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *Cic.*
Interpreter. Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*
Machinor. Machinata fames. *Sall.* apud *Prisc.*
Meditor. Medicata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Traçantur lenocinia, adulteria meditantur. *Min.*
Fet.
Metior. Orbe si Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*
Moderor. Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*
Modulor. Lingua modesta & modulata. *Gell.*
Molior. Pompa moliebatur *App.* Immolitur & inædificatum est in loca publica. *Liv.*
Nanciscor. Nacta libertate. *App.*
Obliviscor. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
Ordior. Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*
Osculor. A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Satius fuisset accommodatius afferri exemplum: quale inter cætera est dignor: quod apud *Cic. Var.* & alios significatione habetur activa.
Paciscor. Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Liv.*
Percontor. Percontatum pretium. *App.*
Periclitor. Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*
Polliceor. Ut aliis statux polliceantur. *Metell. Numid.*
Populor. Qui nunc populaci atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam populo.
Potior. Ne potiretur mali. *Ter.* pro à malo opprimeretur. *Ter.* Potiri hostium, pro capi ab hostibus.
Precor. Deus precandus est mihi. *Anf.*
Sector. Qui vellet se à cani sectari. *Varr.*
Stipulor; tam profertur in activâ quâ passivâ significatione, ut monet *Priscianus* Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungitur, ut *stipulor à te*, pro *interrogo te*, & *interrogor à te*.
Testor. Hæc quæ testata sunt & illustria. *Cic.*
Tueor. Quod à rusticis Romani alebantur & tuebantur. *Varr.*
Tuor. Tutus ab hostibus. *Cic.*
Veneror. Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*
Vereor te dicimus, & *vereor abs te*, id est, tu me vereris, teste *Gellio*.
Ulciscor. Quicquid ulcisci nequitur. *Sal.*
Utor. Supellex quæ non utitur. *Gell.*
 Illa ætas magis ad hæc urenda est idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abusus jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraque versum dicerentur, postea tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, liquet multa passive prolata esse à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scripturibus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia; sed

sed communia sunt, quatenus olim utramque habuerunt significationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel pene deposuerunt. Et sane, si cur communia à Deponentibus diversum constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significant actionem, nunc passionem; etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa; ut *precor, fateor*, diversi generis erunt ab illis quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare et si Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in o inveniuntur: sed pleaque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subiecimus.

V. SILVULA DEPONENTIUM,
quæ olim in o & or exhibant.

Adulo. Cic. ex vet. Poeta. Val. Max.

Adulor.

Alterco pro *altercor*. Scio cum patre altercasti dudum. Ter.

Assentio & *assentior* in usu erant, secundum Gell. Non. & Diom. Primum sæpe est in Mss. & secundum in impressis.

Amplecto pro *amplector*: sic & *amplexo* & *amplexor*, secundum Prisc. & apud Cic. Auctoritatem Censorum amplexato

Aucupo pro *aucupor*. Aucupate ex insidiis quid agatur. Plaut. *Aucupans* est apud Cic.

Auguro pro *auguror*. Præsentit animus & augurat. Cic.

Auspico pro *auspikor*. Prisc. Non. Fest. *Cachinno* pro *cachinnor*. Cic.

Comito pro *comitor*. Stygiæ comiravit ad undas. Ovid.

Cuncto. Plaut. *Cunctor*. Cic.

Depasco. Si hodie roscidas herbas depaverint. Plin. *depascor*. Febris depascitur artus. Virg.

Digno pro *dignor*. Prisc. Diom.

Ejulo pro *ejulor*. Prisc.

Elucubro pro *elucubror*. Epistola quam eram elucubratus. Cic. Quicquid istud est quod elucubravimus. Col. *Expergisco* pro *expergisco*. Philox. Hygin. Dosithe.

Fabrico & *fabricor*. Cic.

Frusto pro *frustror*. Non frustrabo vos milites. Cas.

Frutico. Colum. Plin. *profruticor*. Cic.

Imito pro *imitor*. Var. apud Non.

Impertio & *impertior*. Cic.

Insidio pro *insidiar*, apud J. C.

Furgo pro *furgor*. Cic. apud Non.

Lacrymo. Ter. Ovid. pro *lacrymor*. Cic.

Lato pro *lator*. Prisc.

Largio pro *largior*. Prisc. ex Sall. Non.

Ludifico pro *ludiscor*. Plautus.

Luxurio. Non. ex Virg. *Luxurior*. Col. Plin.

Medico. *Medicare* semina. Virg. Sed *medicor* sumitur active & passive.

Mereo pro *mereor*. Quid enim mereas.

Cic. Merni. Virg. Cic.

Meto, as. Virg. in Cul. *Metor*, arius, magis usit. Reperitur etiam castra metata in sensu passivo. Liv.

Misero & *miseror*. Sic *misereo*, & *miseror*; unde *miseret* & *miseretur*, *miseresco* & *commiseresco*. Non. ex Enn.

Modero pro *moderor*. Non. Decet moderare animo. Plaut.

Molio pro *molior*. Prisc. Sic *demolio*, *demolivit* tectum. Varr.

Munero pro *muneror*. Non.

Opino pro *opinor*. Prisc. & Non. ex Plaut. & Cæcil.

Opitulo pro *opitulor*. Non.

Osculo pro *osculor*. Titin. apud Non.

Palpo pro *palpor*. Juv.

Partio pro *partior*. Non. ex Plaut. & aliis.

Pasco & *pascor*.

Patio pro *patior*. Nev.

Polliceo pro *polliceor*. Var. apud Non.

Populo pro *populor*. Formicæ farris acervum cum populant. Virg.

Prælio pro *prælior*. Enn.

Reciproco, Liv. *reciprocior*. Cic.

Reminisco pro *reminiscor*. S. Aug.

Reverto pro *revertor*. Si Romam revertisset. Cic. quod non in usu est, nisi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro *rixor*. *Varro*.

Rumino. *Ruminat* herbas. *Ruminor*.

Colum.

Vago pro *vagor*. *Prud*.

Velifico. *Plin*. Unde legitur *velificatus*

Athor. Sed usus *Cicero* *velificor*

semper in sensu activo.

Urino & *urinor*. *Plin*.

Venero pro *veneror*. *Blaut*.

Vocifero & *vociferor*. *Cic*.

DE MODO.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut. *Probitas laudatur* & *alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*¹

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud *Propertium*: *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito*.

Virgil. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*

Et porum pastas age Tityre, & inter agendum

Occursare capro (cornu ferit ille) caveo.

Præteritum autem à **Subjunctivo** mutuatur.

Cic. *Sed amabo te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris*.

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cænare? nec ullum*

Addideris verbum, cæna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur *Priscianus*.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Italiam petière, 2 luant peccata, nec illos — Juvveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, *Virgilius*,

— *eamus, & in media arma ruamus*,

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suis detur honos*.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor *Linacrus*. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar*.

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hac silebis*. *Cic*. *Quod superest Ciceronem puerum curabis & amabis ut facit*. Item similia sunt. *Non occides, Non furaberis*. **Quin** Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in *Gram. Angl.* ostensum est. Unde *Sanctius* & *Scioppius* omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod verum est dicamus, nec luant, nec luamus in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in *Grammatica Anglicana* dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur irvitus; pro non debes expectare, Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *ἄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt ³: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero; ut taceat; cum cœnavero.*

Infinitivus, ⁴ qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

³ Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliæ addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispesci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Imo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, *à fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre.* &c. Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut, *cum venerit scribam*; sive quia ei rem subjungamus; ut, *scribam, cum venerit*; ubi scriptio subditur adventui. ⁴ Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; nimirum quod delituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona, sed de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, i. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*

Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur; Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commodè apteve dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monstrataque saxa petemus*.

Hujus aliud genus est quod exactum vocant: ut *Videro*, *abiero*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero* ¹.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita; ut, *Calefacio* ².

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, defendo, offendo ³, aspicio, conspicio ⁴, adipiscor ⁵, experior, comprior ⁶, expedio ⁷, impedio, deleo ⁸, imbuo ⁹, compello, appello ¹⁰, incendo, accendo ¹¹, ingruo, congruo ¹², infligo ¹³, instigo ¹⁴, impleo, compleo ¹⁵, & id genus alia ¹⁶.

¹ De temporibus vide quæ annotavimus in Grammatica Anglicana.
² Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero* ex *bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calefacio* ex *calere*, & *facio*: vel cum adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus: ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro*, *execror*; *sensio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *aspernari*, & similia.
³ A *fendo* unde & *insensus*. ⁴ A *specio*, unde *conspicor* & *suspicio*. Depo-
 nentia primæ Conjugationis, & Derivativum *specio*: item nomina Deriva-
 tiva, *species*, *spectrum*, *specimen*. ⁵ Simplex *apiscor* reperitur apud Tacitum, &
 format *aptus*. ⁶ A *ωλεσθαι* tento; id enim verisimilius, quam ut sint à *pario*.
⁷ A *pedio*, unde etiam *præpedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nisi
 hæc omnia potius ab *impeo*, *expeo*, *præpeo*, *compeo*; puta à Genitivis, ut, *com-
 pes*, *compedi*, *compedio*. ⁸ A *leo* juxta Priscianum: nisi à *δύλω* noceo; vel
 ex *de* & *oleo*, quod olim *eleo* ab *ἐλαιον* oleum. ⁹ Ab *ἐμβύω*. ¹⁰ A *pello* pri-
 mæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis.
¹¹ A *cando*. Quod si Veteres non dixerunt, sunt à *candeo* secundæ, conjugatione

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à *πλήω*
Percello, à *πέλλω* 17.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Derivativa¹⁸, quæ à Primitiva deducitur: ut, Fervescio.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa¹⁹ appellat,) in *scō* desinunt²⁰: ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est *Incipit* lucere, aut certe *gliscere* & *intendi*: & apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematicis primariis usurpantur; ut, *Timeo*, *hisco*, *conticesco*, id est, *Timeo*, *hio*, *Tacco*²¹.

Frequentativa²² desinunt in *to*, *so*, *xo*, aut *tor*; ut, visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum; ut, *Dicito*, id est, *frequenter dico*; viso, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinet & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent²³.

Desiderativa²⁴ finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, esurio, coenaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, studium, atque appetentiam quandam adjiciunt; ut Lecturio, id est, *Legere cupio*: Coenaturio, id est, *Cupio cenare*.

& genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conuo* & *irruo*. 13 *Affligo*, unde etiam *affligo* & *configo*, sed *profigo* est primæ. Quin & simplici usus Lucretius; & inde *fictus* apud Virgilium. 14 A *stigo*. 15 A *pleo*. 16 Cujusmodi sunt *remideo* à *nideo*; *conniveo* à *niveo*: unde remansit *nictus* & *nictare*; *alicio*, *ilicio* à *lacio*; *obliviscor* à *lviscor*; nisi sit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuisse *oblivi* indicant *oblivio*, *oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere: ut nihil mirum sit si *oblevi*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à *duo*, & *exuo* quod *induo*. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic constituunt s. speciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent; ut, *lignor*, *frumentor*, *aquor*, *rusticor*, &c. A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, & Diminutiva. 19 Et recte; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit, ut incipit *maturescere*, cœpit *tumescere*. 20 Vel *scor* si Deponentia fuerint, ut *fruisco*. 21 Formantur Inchoativa, à secunda persona præsentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco*, à *labas*; *caleo*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putisco*, e in i abeunte) *tremisco* à *tremis*;

Diminutiva²¹ in *lo*, vel *ſſo*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, *parum ac modice sorbeo, canto, bibo*.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patrillo, Atticillo, Platonillo. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Gracillo, Græcor uſi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe: Bacchor à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt Verbi Personæ: Prima, ut Lego: secunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego, Pluralis, ut Legimus.

remis; obdormisco ab obdormis. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Impersonalibus; ut, *fruiſcor* quasi à *frui*, & *miſereſcit*, quasi à *miſereſce*. Sed per ſyncopen dicitur *hiſco* pro *hiuſco* ab *hiu*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agreſco* ab *ager*, *dulceſco* à *dulcis*, *pueraſco* à *puer*, *herbeſco* ab *herba*, *ſylveſco* à *ſylua*, &c. niſi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inuſitatis *agreo*, *dulceo*, *repuero*, *herbeo*, *ſylueo*. Vulgo deducunt *calveſco* à *calvus*, *canefco* à *canus*, *ſeneſco* à *ſenex*: at *calueo* eſt apud Plinium, *canep* apud Virgilium, *ſeneo* apud Catullum. Huiusmodi quæ ſunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incaleſco* *incalui*. Rariſſime tamen in ejuſmodi præteritis eſt ſignificatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum ſunt quædam in *ſco* quæ Inchoativa non ſunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *creſco* *crevi*, etſi ſit à *creo*; *paſco* *pavi*, etſi ſit à *paſco*. Par ratio in *ſueſco*, quod ab obſoleto *ſueo* unde *ſuevi*: item in *diſco*. Omnia autem Inchoativa ſunt tertiæ Conjugationis; *labafcere*, *caleſcere*, *tremiſcere*, &c.

22 Quæ & Iterativa dicuntur, quia ſignificant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc ſignificatio non invenitur; nam *viſo* ſignificat ſimpliciter *eo viſum*; & *dormito*, *capto*, *vendito*, notant *deſidero dormire*, *capere*, *vendere*; niſi malis *dormitare* eſſe *paulum*, & non *altum dormire*. Quomodo proprie ſit diminutivum. Cum igitur multa adeo non ſignificent frequentem actionem, dicere liceat, iſtiusmodi verborum alia propria eſſe frequentativa, quæ aſſiduum, vel crebrum notant conatum, alia quaſi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non ſignificationem.

23 Formantur huiusmodi Verba à Supino, verſo *um* vel *u* in *o* vel in *ito*: In *o*, ut à *tractum*, *tractu*, *tracto*; à *verſu*, *verſo*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamat*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur; ut ab *amplexu*, *amplexor*. In *ito* vero; ut ab *aſtum*, *aſtito*; ab *haſum*, *haſtito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *diſtum*, *diſto*, & *diſtito*; *jaſtu*, *jaſto* & *jaſtito*. Quædam etiam veniunt à ſecunda perſona Indicativi præſentis; ut ab *ago*, *agi*, *agito*; à *fugio*, *fugito*; à *quæſo*, *quæſito*. Frequentativa ſunt primæ conjugationis. præter *viſo* tertiæ.

24 Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à poſteriori ſupino addendo *rio*; ut ab *eſu* ſit *eſurio*. Sunt autem conjugationis quattæ. Ad horum formam quædam à nominibus ſinguntur; ut *Syllaturio*, Cic. Nec omnia in *rio* ſeu *urio* exeuntia ſunt Deſiderativa nec ſola. Non omnia quia *ligurio* & *ſcaturio* non ſunt huius loci, ſiquidem non ſignificant deſiderium, nec formantur à ſupino, & producunt *is* ante *urio*, contra quam ſit in veris Deſiderativis. Nec ſola in *rio* ſunt Deſiderativa, ſed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc eſt *capere cupio*.

25 Aliqua tamen nativam diminuendi ſignificationem videntur exuiſſe, ut, *refecillo*.

D E

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guilielmi Lili de Præteritis & Supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS

Communi Præterito.

AS in præsentî perfectum format in avi;
Ut no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi.
Deme lavo, laui: jervo, jervi: nexoque, nexui;
Et seco quod secui: neco quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui; frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo cubui: rarè hæc formantur in avi.
Do, das, riè dedi; sto, stas, formare steti vult.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum,

ES in præsentî perfectum format uî dans,
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, video risi, habet ardeo & arsi.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere sponsondi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si ster, geo vertitur in si;
Urgeo ut arsi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi;
Figeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Dat fleo, flet, fleui, leo, les, leui, indeque natum
Dleo deleui, pleo ples pleui, neo neui:
Amaneo mansi formatur; torqueo torxi,
Hæreo vult hæsi. Veo sit vi ut serueo servi:
Nivo & inde satum poscit conirueo nivui
Et nxi: cievo civi, vieoque vieui.

As, avi
Hyperme-
ter versus
plus justo
unâ syllabâ
constat, sed
collidenda
cum prima
voce se-
quentis
versus id
quod om-
nium com-
mune est.

Es, ui.

Geo.

Veo.

Tertia Conjugatio.

- T**ertia prateritum formabit ut hic manifestum.
- Bo. Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat,
- Co. Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
- Do. Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi.
- Cedo. Cedo pro discedere, siue locum dare, cessi:
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt fi.
Go fit xi, ut jungo junxi, sed r ante go vult fi,
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi; cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano, panxi.
- Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vèxi.
- Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli format utrumque:
Dat vello velli vulsi quoque, fallo feselli,
Cello, pro frango, ceculi; pello pepulique.
- Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Como petit compsi, promp prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No. No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe tempsi;
Dat sterno stravi, sperno sprevi, lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cecini dant.
- Po. Po fit pli, ut scalpo scalpsi: rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo. Quo fit qui, ut lingua liqui; coquo demito coxi.
- Ro. Ro fit vi, sèro ceu pro planto & semino, sevi,
Quod servi melius dat, mutans significatum:
Vult verro verri & versi, vro ussi, gero gessi,
Quæro quæsvi, zero trivi, curro cucurri.
- So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacezzo,
Formabit livi: sed tolle capezzo capezzi,
Quodque capeßivi facit; atque facezzo faceßi;
Sic viso visi: sed pinso pinsui habebit.
- Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi: vult posco poposci,
Vult didici disco, quæxi formare quinsico,

To fit ti, ut verito veriti: sed sisto notetur
 Pro facio stare altissimum, nam iure stiti dat.
 Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
 Serto stertui habet, meto messui: ab ecto sit exi,
 Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
 Pexi; etiam necito dat nexui, habet quoque nexi.
 Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.
 Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.
 Fit cio ci: ut facio feci, jacio quoque jeci;
 Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut sodio fodi. Gio, ceu fugio, gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
 Fit rio ri, ut pario peperit. Tio sli, geminans s,
 Ut quatio quasi, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluvii
 Format, sive plui: struo sed struxi, fluo fluxi.

To.

Vo.

Xo.

Cio.

Dio. Gio.

Po.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi sciri:
 Excipias venio dans veni, cambio campsi,
 Rancio ransi, sarcio farsci, sarcio farsci,
 Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsci,
 Haurio item hauri, sancio sanxi, vincio vinxi;
 Pro salto salio salui, * & amicio amicus dat:
 Parciens utemur cambivui, haurivui, amicivui,
 Sepivui, sanxivui, sarcivui, atque salivui.

Is, ivi.

Excipe Ve-
 nio, cam-
 bio, &c.
 * Pes Pro-
 celeusma-
 ricus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositivum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
 Quam simplex geminat, composito non geminatur:
 Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
 Atque à do, disco, sto, posco ritè creatis.
 Aplico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
 Supplico, multiplico, gaudent formare plicari:
 Applico, complico, replico, & explico, ut vel in avi.
 Quamvis vult oleo simplex olui; tamen inde
 Quodvis compositum melius formabit oluvi:
 Simplicis at formam redolet sequitur suboletque.
 Composita à pingo formabunt omnia punxi:
 Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Natum

Do.

Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum

Sto.

Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebit.

Mutantia primam vocalem in *E*

Pario.

V Erba hæc simplicia præsentis præteritique, Si componantur, vocalem primam in *e* mutant, Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor, Partio, carpo, patro, scando, spargo: parioque Cujus nata peri duo comperit & reperit dant: A pasco pavi tantum composita notentur Hæc duo, compesco, dispesco, pescui, habere: Cetera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in *I*.

² Posthabeo
simplicis
formam
servat.

HÆc, ² Habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo, Pango, dans pegi, cano, quero, cædo cecidi, Tango, ego, teneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in *i* mutant:

Cano.

Ut, rapio, rapui: eripio eripui: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat,

Placeo.

A placeo sic displiceo: sed simplicis usum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.

Pango.

Composita à pango retinent a quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango.

Maneo.

A maneo mansi, minui dant quatuor ista, Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque; Simplicis at verbi servabunt cetera formam.

Scalpo, cal-
co, salto.

Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.

claudio,
quatio, la-
vo.

Composita à claudio, quatio, larvo, rejiciunt a: Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à larvo, proluo, diluo, nata.*

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in Præterito.

Excipitur
Coemo.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Vocalem primam præsentis in *i* sibi mutant, Præteritum nunquam; ceu frango, refringo, refregi: A capio incipio, incepi. Sed pauca notentur: Namque suum simplex perago sequitur, satagoque.

Atque

Aque ab ago dego dat degi, cogo coëgi :

A rego sic pergo perrexī, vult quoque surgo
Surrexī, mediā præsens syllabā ademptā.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte,
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque,

A lego nata, re, se, per, sub, vel trans; præeunte,

Præsens servat vocalam, in i cætera mutant :

De quibus hæc, intelligo, deligo, negligo tantum

Præteritum lexi faciunt: reliqua omnia legi,

Ago.
Rego.

Facio.

Lego.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Ci fit etum; ut, vici victum, testatur & ici

Dans ictum; jeci factum, jeci quoque jactum.

Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s;

Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod

Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,

Quam vult Præteritum geminari, non geminatur,

Idque totondi dans tonsum docet, atque cecidi

Quod cæsum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi

Quod tentum & tensum, tuiudi tunsum, atque pepêdi

Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit etum, ut legi lectum: pegi pepigique

Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,

Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li fit sum; ut falli stans pro sale condio, falsum:

Dat pepuli pulsū, ceculi cussū, atque feselli

Falsum; dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, velut hic manifestum;

Emi entum, veni ventum, cecini à cano cantum,

A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,

Arumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri fit sum, ut verri versum: peperī excipe paritum.

Si fit sum, ut visi visum: tamen s geminato

Misi formabit misum: fussi excipe fulum,

Hausi haustum, farsi fartum, farsi quoque fartum,

Ussi ustum, gessi gestum; torssi duo, torisum

Et torsum; indulsi indultum indulsūque requirit.

Psi fit ptum, ut scripsi scriptum, campsi excipe campsum.

Ti fit tum; à sto namque steti, à sistoque stiti fit

Præterito commune statum; verti excipe versum.

Bi.

Ci.

Di.

Gi.

Li.

Mi, ni, pi,
qui.

Ri.

Si.

Psi.

Ti.

Vi fit tum, ut *flavi* flatum : *pavi* excipe *pastum* ;
Dat *lavi* lotum, interdum *lautum* atque *lavatum* ;
Potavi potum, interdum facit & *potatum* :
Sed *favi* *fautum*, *cavi* *cantum* ; à *sero* *sevi*
Formes ritè *satum* ; *livi* *linique* *litum* *dat* ;
Solvi à *solvo* *solutum*, *volvi* à *volvo* *volutum* ;
Vult *singulivri* *singultum*, *veneo* *venis*
Venivi *venum*, *sepelivi* ritè *sepultum*.

Vi.

Quod *dat* *ui* *dat* *itum*, ut *domui* *domitum* : excipe quodvis

Verbum in *uo*, quia semper *ui* formabit in *utum* ;

Exui ut *exutum*, à *ruo* *deme* *ru*, *ruum* *dans*.

Vult *secui* *sectum*, *necui* *nectum*, *fricuique*

*pes Proce-
 leusmati-
 cus.

Fricum, *miscui* item *mistum*, * à *amicui* *dat* *amicum* :

Torru *habet* *tostum*, *docui* *doctum*, *tenuique*

Tentum, *consului* *consultum*, *alui* *altum* *aliturque* ;

Sic *salvi* *saltum*, *colui* *occului* quoque *culum* :

Pinsui *habet* *pistum*, *rapui* *raptum* ; *servique*

A *sero* *vult* *sertum* ; *sic* *texui* *habet* quoque *textum*.

Hæc *sed* *ui* *mutant* in *sum* : nam *censeo* *censum*,

Cellui *habet* *celsum*, *meto* *messui* *habet* quoque *messum* ;

Nexui item *nexum*, *sic* *pexui* *habet* quoque *pexum* :

Dat *patui* *passum*, *carui* *cassum* *cariturumque*.

Xi.

Xi fit *etum*, ut *vinxi* *vinctum* : quinque abiciunt *n* :

Nam *finxi* *fictum*, *minxi* *miectum*, *inque* *supino*

Dat *pinxi* *piectum*, *strinxi*, *rinxi* quoque *riectum*.

Xum, *flexi*, *plexi*, *fixi* *dant* ; & *flu* *fluxum*,

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Tundo.

Composita à *tunsum*, *dempta* *n*, *tunsum* ; à *ruum* fit

Ruo. Salio.

I mediâ *dempta*, *ritum* ; & à *satum* quoque *sulum* :

Sero.

A *sero*, quando *satum* format *compôsta* *sium* *dant*.

Hæc, *captum*, *factum*, *jactum*, *raptum*, *a* *per* *e* *mutant* ;

Et *cantum*, *parium*, *sparsum*, *carptum*, quoque *farium*.

Edo.

Verbum *edo*, *compositum*, non *estum*, *sed* facit *esum* :

Unum dumtaxat *comedo* formabit utrumque.

A *nosco* tantum *duo* *cognitum* & *agnitum* *habentur* ;

Cetera *dant* *notum* : nullo est jam *noscitum* in *usu*.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in *or*, admittunt ex posteriore *supino*
Præteritum, *verso* *u* *per* *us*, & *suum* *consociato*

Vel

*Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum :
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata ; ut, compator compassus, perpetiorque
Formans perpeffus : fateor quod fassus, & inde
Nata ; ut, confiteor confessus, diffiteorque
Format disffessus ; gradior dat gressus, & inde
Nata, ut digredior digressus. Junge fasscor
Fessus sum, mensas sum metior, uor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus ;
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus :
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor vult oblitus sum : fruor optat
Fruetus vel fruitus, misereri junge misertus.
Vult tuor & tueor non tutus sed tutus sum,
Quamvis & tutum & tutum sit utrique supinum :
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus ;
Experior facit expertus : formare paciſcor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus : apiscor,
Quod vetus est verbum, aptus sum : unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiſcor junge profectus ;
Expergiſcor sum experrectus ; & hæc quoque, commi-
niſcor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.*

Patior.
Fateor.
Gradior.

Apiscor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus,
viz. Activæ & Passivæ vocis.

Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc ;
Cæno cænavi & cænatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoque potavi*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic careo carui & casus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo parui, & passus, placeoque
Dat placui & placitus, sueſco suevi atque suetus :
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum,
Vel merui : adde libet libuit libitum ; & licet adde
Quod licuit licitum, rædet quod ræduit & dat
Pertæsum : adde pudet faciens puduit puditumque ;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

*versus hy-
permeter.

De Neutro-passivorum Præteritis.

Neutro-passivum sic Præteritum tibi format.
Gaudeo gavissus sum, fido fissus, & audeo *

*versus hy-
permeter.

*Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mareo sum mæstus : sed Phocæ nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliunde :
 Inceptivum in *SCO*, stans pro primario, adoptat
 Præteritum ejusdem verbi : vult ergo *tepesco*
A tepesce tepui, fervesco à fervere servi ;
A video cerno vult vidi ; à concutio vult
Præteritum quatio concussi ; à percutioque
Percussi serio ; à mingo vult meo minxi ;
A sedeo sideo vult sedi ; à suffero tollo
Sustuli ; Et à suo sum fui, Et à tulo ritè fero tuli :
A sto sisto steti, tantum pro stare ; furoque
Insanivi, à verbo ejusdem significati :
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, *vergo, ambigo, glisco, fatisco,*
Polleo, nideo : Ad hæc, inceptiva, ut puerasco :
Et passiva, quibus carnere activa supinis,
Ut metuor, timeor : Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC raro aut nunquam recipiunt verba supinum,
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco, peperi ;
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, sugo, lingo, ningo, satagoque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, ariet, paveo, comiveo, fervet :
Anuo, compositum, ut renuo ; à cado, ut incido ; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum :
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
Et sterio, timeo. Sic luceo, Et arceo, cujus
Composita erciturum habent : Sic à gruo, ut ingruo, natum :
Et quæcunque in ui formantur neutra secundæ ;
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Et valeo, caleo : gaudent hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba;
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta;
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamur, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.
Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. Ausim.
Plur. Ausint.
Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, salveto. *Plur.* Salve. Salve.
vete, salvetote. Infinit. Salvare.
Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infinit. Averere. Ave.
Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id est, Dic, vel porrige; Cedo.
Dicite, vel porrigite.
Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel Faxo.
fecero. *Plural.* Faxint.
Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, foret, foret;
pro essem, esses, esset. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.
Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.
Infinit. sola vox est, Dicit, seu dixit significans, *Plur.* Infinit.
Infinit. id est, Dicunt.
Præsens Indicativi, Inquo, vel inquam, inquis, inquo.
quit. *Plur.* Inquimus, Inquiunt.
Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, apud Terent. Inquito, apud Plaut.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valeto. *Plur.* Valet, Vale.
valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, Odi, cœpi,
omnes voces Præteriti Perfecti, & plusquam perfecti memini,
omnium modorum integras habent; ut & futuri novi.
quoque, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reli-
quis magna ex parte deficiunt, nisi quod memini in
Imperativo Sing. Memento, *Plur.* Mementote habet.
Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dic,} \\ \text{Duc,} \\ \text{Fer,} \\ \text{Fac.} \end{array} \right\}$ pro $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dice,} \\ \text{Duce,} \\ \text{Fere,} \\ \text{Face,} \end{array} \right\}$ Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibam : in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ fatis & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode refarciri non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus suppleantur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

Verba prima Conjugationis habent in
Præterito AVI, in Supino
ATUM; ut,

AMO, amavi, amatum, amare.

Adamo, vi, atum, are.

CREO I, creavi, creatum, creare.

Recreo, avi, atum, are.

DAMNO, damnavi, damnatum, are.

Condemno 2. avi, atum, are.

NUNTIO 3, nuntiavi, atum, are.

Pronuntio, avi, atum, are.

COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.

MEDITOR 5, meditatus sum, ari.

Excipiuntur.

DO 6, dedi, datum, dare.

Circumdo, circumdedi, datum, dare.

Sic Pessundo, satisdo, venundo 7.

STO, steti, statum, stare.

1 Alia primæ in eo, ut beo, screeo, meo, calceo, illaqueo, nausceo. enucleo, delineo, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in eo confundantur. 2 Eodem modo formantur sequentia composita a simplicis in e mutato. Delesto, illesto, oblesto, à lasto, (nisi potius sint à delicio, illicio, oblicio, uti & ipse lasto à lacio.) Sed ablasto, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. Consecro à sacro, contrecto, detrecto à tracto; sed pertracto & retracto servant a. Perpetro, impetro à patro. Dejecto, ejecto, injeeto, rejeeto, à jacto. Recepto, accepto à capto; uti incepto, ocepto, à cæpto. Anhele ab halo: Sed exhale retinet a. Commendo, emendo à mando; sed amando, pramando, vocalem servant. Occento (quod sæpius apud Plautum occurrit) à canto. Dejero, pejero à juro; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à caleo & salto, a in u mutant. 3 Reliqua in io sunt tertiæ vel quartæ. 4 A cœnatum fit Participium cœnatus, qui cœnavit: De quo vide Observationes in Participia. 5 Deponentia primæ permulta sunt: qualia ampullor, ancillor, apricor, aquor, architektor, bacchor, baubor, bubulcitor, caprificor, caussor, caussificor, contechnor, copior, fabricor, frumentor, fruticor, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, luccor, manticulor, materior, meridiar, muginor, naviculor, nictor, oscitor, palor, prestolor, quadruplor, scurror, tuburcinor, vador, verecundor, urinor: ut usitatoria præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit a contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à Do sunt tertiæ conjugationis.

Asto.

Asto, astici, astitum, astare.
 Distō, distici, parum usitat. distare.
 Præsto, iti, itum, vel atum 1, are.
 Sic consto, insto, obsto, resto, substo.
 JUVO, juvi, jurum 2 parum usitat. are.
 Adjuvo, adjuvi, tum, are.
 LAVO, lavi, lotum, lautum & lavatum 3, are.
 Relavo, relavi, relotum, relavare.
 POTO, tavi, atum vel potum 4, are.
 Comporo, avi, atum. Sic Perporo.
 Epoto, epotavi, epotum, epotare.
 Sono, sonui 5, sonitum, sonare.
 Assono, ui, itum, are, &c.
 CUBO, cubui 6, cubitum, cubare.
 Accubo, ui, itum, are, &c.
 DOMO, domui 7, domicum, domare.
 Edomo, ui, itum, are. Sic Perdomo.
 TONO, tonui 8, tonitum, tonare.
 Intono, ui, itum, are.
 VETO, vetui 9, vetitum, vetare.
 CREPO, crepui, crepitum, crepare.
 Concrepo, ui, tum, are. Sic recrepo.
 Increpo, ui, avi, rarius, itum, are.

Discrepo, ui, sapius avi, itum & atum, are.
 MICO, micui 10, sine Supino, micare.
 Emico, emicui, (olim avi) are.
 Intermico, ui, are. Sic promico.
 Dimico, aliquando ui, sed sapius avi, atum, are.
 PLICO 11, (plicui, tum, & avi, atum) plicare.
 Applico, avi, atum, ui, itum, are, Sic complico, explico, implico.
 Duplico, avi, atum, are. Sic triplico, multiplico, & cætera cum nomine composita.
 Item replico & supplico.
 FRICO, fricui, frictum 12, fricare.
 Affrico, ui, &um, are, &c.
 SECO, secui, sectum, secare.
 Disseco, ui, &um, are, &c.
 NECO, necavi, necatum 14, necare.
 Eneco, ui, &um, avi, atum, are.
 Interneco, avi, ui, &um, are.
 NEXO 15, sine præterito & supino.
 LABO, sine præterito & supino, are.

1 A Supinis in atum formantur Participia in tum multum usitata. Facile se id præstaturum Cic. sæpius quam præstiturum. Constatum fides. Luc. Extatura. Plin. Quosdam obstaturos. Quint. 2 Futum, quod Vossius extra compositionem reperiri negat, occurrit apud Tacitum. Placuit solertia tempore etiam iuta. Et si Gronovio fides in aliis ejusdem Auctoris locis legi debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 Lavatum quidem est à lavo, as, primæ, sed lavi, & lautum, unde lotum, sunt potius à lavo, u, teritiæ, quo inter alios usi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito lavi fit regulariter lavitum, unde per syncopen lautum, & au in o mutato lotum, unde laium. 4 Potum fit etiam per syncopen pro potatum, quod in compositis usitat. Dicitur etiam potui sum, sed diverso sensu, ut inferius dicetur. 5 Olim in usu erat sonavi, unde sonaverint apud Tert. & personaveris apud Appul. & sonaturum apud Horatium. 6 Cubavi occurrit apud Plinium & Fabium. Et inde cubatus in fumo apud eundem Plinium, & incubata, & accubatio. Quin & notandum, quod composita hujus verba, cum in assumunt, fiunt Tertiar, ut accumbo, accubui, accubitum, accumbere. 7 A domavi, quod olim in usu erat, legitur domaverunt apud Florum. Inde etiam domator pro domitor apud Tibullum: edomator apud Tertullianum, & domatio non damitio. 8 Tonavi olim in usu erat, unde tonaturus, & intonata apud Horat. 9 Vetavis occurrit apud Persium, pro quo tamen in nonnullis editionibus legitur notavis. Rectum quoque est vetatio, non vetitio. 10 Mica-veris legitur apud Sabinum, & emicaturus apud Senecam. 11 Plico fecit olim plicui, plicium, & plicavi, plicatum: sed jam vix in usu est, præterquam in temporibus à præsentis formatis. 12 Legitur aliquando in compositis fricatum, & Ciceronis refricaturus. 13 Secavi olim in usu erat, unde secaturus apud Colum. & secatio apud Celsum, etsi sessio usitatus sit. 14 Necui nectum vix extra compositionem invenitur. Occurrit quidem apud Ennium, teste Prisciano. Hominem necuit protinus, nisi potius cum Vossio legendum sic nocuit: nam noco olim accusativum rogebat, ut in Syntaxi dicetur. 15 Nexui, nexum sunt à nesso vel nexu teritiæ.

E

SECUN-

SECUNDA CONJUGATIO.

Verba secunda Conjugationis habent in Præteritis. UI, in Supino ITUM, ut,
HABEO, habui, itum, ere.
 Posthabeo, ui, itum, ere.
 Debeo, debui, itum, ere.
Adhibeo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
ARCEO, arcui, (arcitum parum usit.)
 ere.
Coerceo, ui, itum, ere. *Sic Exerceo.*
Vereor, veritus sum, vereri.

MEREO, merui, meritum, ere.
Dicitur etiam meritum sum.
Sic Emereo, vel emereor, promereo,
vel promereor.
LICEO, licui, licitum, licere.
Habet hac vox significationem passivam,
& è contra.
LICEOR, licitus sum, eri, *habet signi-*
ficationem activam.
Polliceor, pollicitus sum, polliceri 3

Plurima neutra in ui Secunda Supini ca-
rent, ut rubeo, horreo, &c. 1 item
Activum Timeo.
Regularia tamen sunt sequentia.

Excipiuntur à communi Regulâ Præteri-
torum & Supinorum desinentia in
B E O.

TACEO, tacui, itum, ere.
 Conticeo, ui *sine Supino.* *Sic obticeo,*
 reticeo.
VALEO, valui, valitum, valere.
 Convaleo, ui, itum, ere. *Sic cat. comp.*
PLACEO, placui, itum, ere.
 Complaceo, ui, itum, ere; *sic Per-*
placeo, Beneplaceo.
 Displiceo, displicui, itum, ere.
CAREO, carui, caritum 2, carere.
JACEO, ui, itum, (unde jaciturus) ere.
PAREO, parui, paritum, parere.
 Appareo, ui, itum, ere. *Sic compareo.*
NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
 Condoleo, ui, itum, ere. *Sic indoleo.*
LATEO, latui, latitum, latere.
 Deliteo, ui, *sine Supino.* ere.
CALEO, calui, calitum, calere.
 Incaleo, ui, itum, ere.
PRÆBEO, ui, itum, ere.

JUBEO, iussi, iussum, jubere.
 Fidejubeo, fsi, fsum, ere.
SORBEO, sorbui, sorptum 4, sorbere.
 Absorbeo, ui 5, ptum, ere.
 Exsorbeo, ui, ere. *Sic resorbeo.*

C E O.

DOCEO, docui, doctum, docere.
 Dedoceo, ui, itum, ere, 3 *sic cat. comp.*
MISCEO, ui, itum, & olim xitum 6, ere.
 Admisceo, ui, itum, ere; *sic cat. comp.*
MULCEO, mulsi, mulsam, (& mul-
 tum Trisc.)
 Permulceo, si, sum, & xi, itum, ere.
LUCEO, luxi, *sine Supino.* lucere.
 Polluceo, xi, itum 7, ere.
 Eluceo, xi, ere; *sic cat. comp.*

D E O.

ARDEO 1, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe clareo, floreo, pateo, palleo, raucio, sileo, splendeo, studeo, albeo, eandeo, maceo, muceo, sordeo, tumeo, &c. 2 Addunt aliqui cassum, quod nomen est, ut lassus, sessus. Itaque non ut cariturus, sic cassurus dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut Valiturus apud Ovidium. Præbiturus apud Colum. Træbitus apud Livium. Præbitor apud Ciceronem. Coalitus Tac. Faciturus Stat. Caliturus Ovid. Latiturus & lapsio Cic. & similia. 5 Sorpsi & sorptum, (si olim in usu erant) sunt à sorbo tertiæ, nempe ut à scribo est, scripsi, scriptum. 5 Absorpsit quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 Mixtum dixere pro mistum, ut Ulyxes, pro Ulysses. Sane mistum potius dici debere, ex libris veteribus & Prisciano etiam videmus. 7 Inde polluctum, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

Exardeo

Exardeo, si, sum, ere. Sic inardeo.
RIDEO, risi, risum, ridere.

Arrideo, si, sum, ere; sic cat. comp.

SUADEO, suasi, suatum, suadere.

Persuadeo, si, sum, ere; sic dissuadeo.

VIDEO, vidi, visum, videre.

Invideo, di, sum, ere; sic cat. comp.

SEDEO, sedi, sessum, sedere.

Superfedeo, di, sum, ere.

Desideo, ere; sic dissideo.

Assideo, edi, esum, ere; sic cat. comp.

MORDEO, momordi, i, sum, ere.

Admordeo, di, sum; sic cat. comp.

SPONDEO, sponendi, sponsum, ere.

Despondeo, despondi, sum, ere;

sic respondeo.

TONDEO, totondi, tonsum, tondere.

Detondeo, detondi, tonsum, ere.

PENDEO, pependi, pensum, pendere.

Appendeo, appendi, sum, ere.

STRIDEO, stridi, sine supino, ere.

PRANDEO, prandi, pransum, ere.

AUDEO, ausus sum, } more pas-

GAUDEO, gavisus sum, } savorum.

RENIDEO, s &

MEDEOR, carent Præteritis. 6.

MULGEO, si, & xi, & sum 7.

Emulgeo, emulsi, emulsum, ere.

INDULGEO, indulsi, indultum, ere.

AUGEO, auxi, auctum, augere, & c.

Adaugeo, adauxi, & sum ere.

LUGEO, luxi, luctum, lugere.

Elugeo, xi, ere; sic prolugeo.

TERGEO, terfi, tersum, tergere.

Detergeo, si, sum, ere.

FULGEO, fulsi, sine sup. fulgere.

Affulgeo, si, ere; sic effulgeo, & c.

ALGEO, si, sine supino, ere.

TURGEO, turli, sine supino, ere.

URGEO, urli, sine supino, ere.

FRIGEO, frixi, sine supino, ere.

Perfrigeo, perfrixi, ere; sic refrigeo.

DELEO, deleui, tum, ere.

FLEO, fleui, fletum, fletum, ere.

Defleo, evi, etum, ere; sic effleo.

PLEO, non est in usu præterquam in

compositis.

Impleo, implevi, etum, ere; sic

repleo, compleo, & c.

Oleo, olui, olitum, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt. momordi, pepugi, sponendi, ut etiamnum seselli, à fallo; peperì à pario, tetigi, à tango, & apud Plaut. tetuli à tollo. 2 Analogice esset sponendi. Sed ob duriores sonum alterum s, quod remanet in sponendi omittitur. 3 Occurrit despondidisse & desponderas apud Plaut. uti & pramomordi. 4 Varro usus est detonderas. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, reamidi, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est nideo, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur medeor præteritum à medicor; unde medicatus. Nempe ut pro præteritis à ferio & furo dicimus percussi & insaniui. 7 Supinum mulsum magis usitatum est. 8 Luxi, potest etiam venire à luceo. Sed supinum luctum nullibi reperitur: teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale luctus. 9 Pro quo & tergo in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est fulmen. 11 Algeo olim habuisse videtur alsus, unde alsus apud Cic. Nihil alsus, nihil amœnius. Et alsosius apud Plinium. 12 Deleo venit ab antiquo leo, quod reperitur apud Horatium; ut dicitur postea. 13 Pleo fit à πλεω, unde πλεωκρη & πλεωδω. 14 Simplex oleo varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat odorem spiro; nempe ab ὀζειν. nunc signabat cresco ab αλο, pro quo oleo; unde soboles & proles, aliquando etiam perdo; ab ὀλεω; unde etiamnum aboleo. Composita à priore significatione fere habent olus, ut apud Plautum aboluisti allium. A secunda fere est oleui; ut adolescerit apud Maronem. Varronis tamen est Postquam adoluerit hac juventus. Et inde supinum adolitum, ex quo per syncopen fit adultum. Est vero adolesco idem quod accresco. Nam ut à creo, cresco, ita ab oleo fit oleasco, unde adolesco & inde adolescens. 15 Si modo olitum uspiam invenitur. Sed antique & oletum fecit, unde exoletus, obsoletus.

Adoleo 1, *vel* esco, evi, ultum.
 Exoleo, *vel* esco, evi, etum 2.
 Obsoleo, *vel* esco, evi, etum.
 Aboleo *vel* esco, evi 3, itum 4.
 Oboleo, obolui 5, obolitum.
 Inoleo, *frve* inolefco, redoleo, sub-
 oleo, peroleo 6, vix in perfectio
 apud classicos Scriptores inven-
 ias: unde aliis per *evi*, aliis
 per *ui* 7 rectius efferri videntur.
 SOLEO, solitus sum 8, *more passivorum*.

N E O.

TENEO, tenui, tentum, tenere.
 Abstineo, ui, entum, ere; *sic* con-
 tineo, &c. prater attineo, pertineo,
 qua supinis carent.

NEO, nevi, netum, nere.

MANEO, mansi, mansum, ere.

Permaneo, permanfi, sum, ere.

* MINEO, nui, ere, *Lucr.*

Emineo 9, ui, ere; *sic* immineo, &c.

Q U E O.

TORQUEO, torfi, tortum, ere.

Contorqueo, fi, tum, ere; *sic* detor-
 queo, &c.

LIQUEO, ui, *parum usitat.*

Deliqueo, ui; *sic* colloqueo.

R E O.

HÆREO, hæfi, hæsum, ere.

Adhæreo, fi, sum, ere; *sic* inhæreo,
 &c.

TORREO, torrui, tostum, ere.

MOEREO, mœstus 10 sum, ere.

REOR, ratus sum, reri.

MISEREOR, misertus 11 sum, eri.

* Glabreo, in praterito & supino non
 occurrit.

S E O.

CENSEO, censui 12, censum, ere.

Recenseo, ui, sum, ere; *sic* succenseo.

Sed recensitus 13 penultima longa re-
 manfit ab antiquo recensire pro re-
 censere.

Denseo, caret praterito & supino.

T E O.

PATEO, patui, absque supino 14, ere.

FATEOR, falsus sum, eri.

Confiteor, confessus sum; *sic* pro-
 fiteor. At Diffiteor caret praterito.

V E O.

MOVEO, movi, motum, ere.

Commoveo, vi, tum, ere; *sic* emo-
 veo.

FOVEO, fovi, fotum 15, ere.

VOVEO, vovi, votum, vovere.

Devoveo, vi, tum, ere.

CAVEO, cavi, cautum, cavere

FAVEO, favi, faurum, favere.

1 De hoc jam in simplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera compo-
 sita in sco tertie sunt, sed hic referuntur, quia secundæ sunt adoleo, & cæ-
 tera, in eo, à quibus illa in sco sua capiunt praterita & supina. 2 Un-
 de, uti dictum, exoletus puer, qui dicit *olefcere*, id est *crescere*. 3 Livius
 & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & aboletum, sed sine
 auctore. 5 Plautus sæpius & Suet. 6 Tutius tamen inolevi dixeris cum
 Gellio. Item perolevi cum Lucilio; sed inolitum, redolitum, subolitum, pera-
 litum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 1 Solui
 est apud Sallustium. Quin & observat Charisius verbum hoc carere fu-
 turo, quia non potest aliquis futuris adfuescere. 9 Emineo & alia quæ
 Despauterius formari vult à maneo, fiunt ab antiquo * mineo, quod occur-
 rit apud Lucretium, Inclinata minent in eandem prodita partem. Et derivatur à
 mina, quod locum excelsum denotat, unde mina murorum propugnacu-
 la. 10 Nisi mœstus potius nomen sit, ut videtur. 11 Per syncopen ex
 misertus: quo usus Terentius. Porro dicitur misereor & miseror, sed il-
 lud secundæ est, hoc primæ. Etiam constructione differunt, ut in Syn-
 taxi dicitur. 12 Ovidio etiam census sum. 13 Videntur tamen & recen-
 sis dixisse à supino censum; unde substantivum recensius & recensio. Nem-
 pe verbale recensio est à recensere. At recensitus est ab antiquo censio pro
 cenfeo. 14 Nam passum quod ei tribuunt, est à pando. Sane Cicero ait,
 Passi velu pervehi: ut Maro, Velorum pandimus alas. Ac ab eadem origi-
 ne Ennius, Passis palmis, Virgilius Crinibus passis. 15 Supina hæc in tum
 videntur fieri per syncopen. Ut fotum pro fovitum, fautum pro favitum,
 & cautum pro cavitum: unde cavitio apud Festum. Et ut dicimus cavi
 ita etiam dicitur catum apud Hor. & Cic. & cate apud Plaut.

PAVEO

PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.

Sic & Flavéo, ceveo, & liveo.

Expaveo, expavi, expavere.

FERVEO, fervui 1, fervere.

EO purum.

Deferveo, deferbui, ere.

CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*

VIEO, vievi, vietum, viere.

LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.

CIEO, civi 3, citum 4, ciere.

Relangueo, ui, *Claud.*

TUEOR, tuitus sum 5, tueri.

AVEO, caret *praterito & supino*, ere.

Antiquum clueo caret praterito & supino.

TERTIA CONJUGATIO.

Verba tertia Conjugationis varie faciunt Praterita & Supina.

Accumbo 8, cubui, itum; *sic discumbo, LABOR, lapsus, sum, labi.*

Delabor, psum sum, *sic dilabor, &c.*

B O.

C O.

BIBO, bibi, bibitum, bibere. 1

Combibo, bi, tum; *sic ebibo, im-bibo.*

GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.

Deglubo, bi, tum, ere.

SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.

Adscribo, psi, tum; *sic describo, &c.*

NUBO, nupli 7, nuptum, ere.

Obnubo, psi, ptum; *sic innubo, &c.*

SCABO, scabi, *absque supino*, scabere.

LAMBO, bi, *absque supino*, ere.

Composita à CUBO, quæ sunt hujus Conjugationis in ante bo adsciscunt, quod tamen perdunt in praterito & supino.

DICO, dixi, dictum, dicere.

Addico, xi, ctum; *sic edico, &c.*

DUCO, duxi, ductum, ere.

Abduco, xi, tum *sic Adduco.*

ICO, ici 9, ictum, icere.

VINCO 10, vici, victum, vincere.

PARCO, peperci, parciunt 11, & parsi, parsum, parcere.

Comparco, comparsi, comparsum.

CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.

Accresco, evi, etum, escere.

Excreasco, evi, etum, *sic concreasco, &c.*

QUIESCO, evi, etum, escere.

1 Ferveo, debuit facere *fervui*, ut *monco, monui*; sed dicitur *fervui* mutata & consona in *b*. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *fervo* tertiae, ut, *sperabam jam defervisse adolescentiam*, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fervet*: *fervit nunc fervet ad annum*. Quamvis à Quintiliano parum probatur. 2 Connixi Prisciano teste, dixit Turpiliius Comicus vetus. Connixi usitatus est. 3 Civi non est à *cio*: sed capit hoc à *cio* quartæ, quomodo dicimus *accire*. 4 Penultima in *ctum* à *cio* est correpta; at à *cio* quartæ producitur: ut in *Profodia* dicitur. 5 Unde *zucio*. At à *tuo* quod tertiae est, venit *tutus*, & *tutari*. 6 Vossio est *glupsi, gluptum*: quia Plauti est *glupta Mænas*. 7 Et à *nubor nupta sum*. 8 *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dicebatur *cumbo* pro *cubo*, ut etiam *nunum jungo* pro *jugo*. 9 *Cic*, *scdus* icisse. 10 *Vinco* perdit *n*, quia venit ab antiquo *visco* quod ex *vis*. A *visco* est *vicapota*, Dea quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervicax*, qui ad victoriam perseverat. 11 *Parciunt* venit à *præterito parci* quod reperitur apud Nævium: & in quibusdam etiam Plinii editionibus; *Italia parciunt* est *vetere interdito Patrum*, ut diximus. Ubi alii legunt, *Parci vetere interdito Patrum diximus*. Inde tamen venit *parciunt*, quod reperitur apud Senecam. Et à *parsum parsum* apud Livium. 12 Sequuntur verba in *seo* quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est *parum* certa, ut in *creasco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inusitata, ut *quiesco*, unde *quiesco*, & *sueo*, unde *suesco*. Consueo autem & Priscianus agnoscit. 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc *supino* legitur. Virgilii quidem est *excretor à maribus agnos*; sed id rarum est,

Acquiesco, evi, etum, escere.
 SUESCO, suevi, suetum, escere.
 ASSUESCO, evi, etum : sic Desuesco.
 SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
 Adscisco, avi, itum : sic conscisco,
 desiscisco.

NOSCO, novi, notum, noscere.
 Ignosco, vi, tum : sed,
 Agnosco, agnovi, agnitum ; &
 Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
 PASCO, pavi, pastum, pascere.
 Depasco, avi, stum, ere.
 Compesco, ui, olim itum : sic Dis-
 pesco.

Posco, poposci, poscitum, par. *usit.*
 Deposco, depoposci, ere ; sic repesco.
 Exposco, expoposci, itum, ere.
 DISCO, didici, olim itum, ere.
 Addisco, addidici ; sic edisco, &c.
 GLISCO, caret praterito & supino.

Inchoativa habent eadem praterita, ac
 primitiva ; ut

CALESCO, calui, calitum, à caleo.

TREMISCO, tremui, à tremo.

OBDORMISCO, ivi, ab obdormio.

*Aus prateritiis carent, ut hisco, fa-
 tisco, 7, labasco, 8, &c.*

*Hu adde deducta à nominibus ; ut, re-
 puerasco, ditesco, advesperascit,
 diescit, & similia 9.*

* Conquinisco 10, juxta Grammaticos
 veteres facit conquexi.

APISCOR, 11 aptus sum, apisci. Tacit.

Adipiscor, adeptus sum, adipisci.

Indipiscor, indeprus sum, indipisci.

COMMUNISCOR, 12, entus sum, isci.

EXPERGISCOR, experrectus sum, &
 expergitus 13, expergisci.

IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.

NASCOR, 15, natus sum, nasci.

NANCISCOR, nactus sum, nancisci.

OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.

PACISCOR, pactus sum, pacisci.

PROFICISCOR, profectus sum, isci.

ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.

REMINISCOR, 16, &

VESCOR, caret prateritiu.

D O.

CLAUDO, clausi, clausum, ere.

2 Novi prateritum aliquando idem quod præsens significat. 2 In hu-
 jufmodi compositis g est à gnosco, quod à γινώσκω, Ac in ignosco, & cog-
 nosco perit n. Simpliciter gnosco pro nosco usus Varro : Adeste, adeste, qua se-
 ramque gnoscite. 3 Sic pranosco, pranovi, pranotum. Unde pranotio apud Ci-
 ceronem. 4 Posco habet poscitum juxta Priscianum & alios Grammati-
 cos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen expositum caput apud Se-
 necam. 5 Appuleius à discitum, disciturus usurpat ; unde olim supinum
 habuisse constat. 6 Sic acesco, adolesco, concupisco, congelasco, conticesco, con-
 tremisco, delitescio, exolesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco, in-
 gemisco, innotesco, integrasco, macresco, marcesco, maturesco, macresco, obdormisco,
 obmutesco, obstupesco, obsurdesco, scisco, cum compositis respisco, revivisco, ta-
 besco. 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis hisco. Altera compo-
 siti pars est fatim, à quo & affatim, & fatigo. 8 Sic Integrasco, mitesco,
 ignosco, hebesco, lapidesco, liquesco, pinguesco, atque alia. 9 Ut agresco, gra-
 vesco, hebesco, teneresco, &c. 10 Conquiniscere est propie se in crura dimittere
 ad modum eorum qui alvum exonerari sunt. Et venit à conquinare pro cu-
 nire, quod est sterces facere, inquit Festus, unde etiam inquinare. 11 A-
 piscor reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format aptus ; sed
 composita adipiscor, indipiscor magis usitata sunt. 12 A simplici minisco
 vel minisco, quod fecit mentus, unde verbale mentio. Quin & miniscor ejusdem
 est originis ac meminì à moneo pro menceo : nempe à μινος, ex quo mens, ut à
 γινος, gens, à μινος mors. 13 Expergitus dixerit Lucilius & Appuleius, &
 sic distinguitur à Diomede, ut expergitus sit sponte evigilans, experrectus
 vero sit aliunde excitatus. 14 Sed iratus videtur potius esse nomen, uti
 frater & similia. 15 Unde nascendus. Nasciturus est apud Porcium La-
 tronem : quasi à nascitum. 16 Reminiscor capit prateritum à recordor ; ut
 vescor ab eda vel pascor. Estque reminiscor ejusdem originis ac comminiscor :
 sed ultimum habet locum, quia praterito destituitur ut vescor. Idem
 desatiscor praterito caret ; nam desessus est nomen, ut seessus, lassus. Estque
 desatiscor à fatiscor, hoc à fatisco, quod sit, uti dictum, ex fatim hisco.

Compo-

Composita ejus veniunt potius à CLUDO, quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.

Excludo, exclusi, sum : sic includo, &c.

PLAUDO, plausi, sum, ere.

Applaudo, complaudo, vel odo, si, sum.

Explaudo vel odo, si, sum, re.

RADO, rasi, rasum, radere.

Abrado, si, sum, ere : sic corrado, &c.

VADO, vasi, vasum, vadere.

Evado, si, sum, ere ; sic invado, &c.

LÆDO, læsi, læsum, ere.

Allido, allisi, sum ; sic collido, &c.

LUDO, lusi, lusum, ere.

Abludo, si, sum : sic eludo, &c.

RODO, rosi, rosum, rodere.

Arrodo, si, sum : sic corrodo.

TRUDO, trusi, trusum, ere.

Detrudo, si, sum : sic extrudo, &c.

DIVIDO, divisi, divisum, ere.

CEDO, cessi, cessum, ere.

Abcedo, csi, sum, ere : sic concedo, &c.

EDO, esi, esum, edere.

Ambedo, edi, esum : sic exedo.

Comedo, edi, esum, & estum 3.

CUDO, cudi, cusum, ere.

Excudo, di, sum : sic incudo, &c.

RUDO, rudi 4, sine supino ere.

SIDO, fidi 5, sine supino, ere.

Composita habent præteritum & supinum à sedeo.

Affido, fedi, effum : sic confido, &c.

MANDO, mandi, mansum, ere.

SCANDO, scandi, scansum, ere.

Ascendo, di, sum : sic conscendo, &c.

PREHENDO, vel prendo, di, sum.

Apprehendo, di, sum : sic comprehendendo.

CANDO, non est in usu extra composit.

Accendo, di, sum : sic incendo, &c.

FENDO, non legitur extra composit.

Defendo, di, sum : sic offendo.

FUNDO, fudi, fusum, ere.

Confundo, udi, sum : sic effundo, &c.

FINDO, fidi, fissum 6, ere.

Diffindo, diffidi, diffissum, ere.

SCINDO, scidi, scissum, ere.

Abscindo, scidi, ssum : sic conscindo, &c.

PANDO, di, passum 7, & pransum, ere.

Dispando, di, ansum, & assum : sic expando, &c.

CADO, cecidi, casum, cadere.

OCCIDO, occidi, occasum : sic incido, recido, cetera composita carent supino.

CÆDO, cecidi, casum, cædere.

Occido, occidi, occisum : sic abscido.

PEDO, pepedi, peditum 9, ere.

Oppèdo, oppedi, oppedere.

PENDO, pependi 10, pensum, pendere.

Appendo, appendi, sum : sic impendo, &c.

TENDO, tetendi, (& olim tendi) tensum & tentum, tendere.

Attendo, attendi, sum, tum 11 : sic contendo, &c.

1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. Vast tamen est apud Terul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, Et breve vasti opus ; ubi alii legunt rasi. 2 At Illasum est nomen, quia illado non dicitur. 3 Comestum probari potest ex Sallustio, comeasto patrimonio, sed comezum melius est. 4 Appuleius dixit rudivi, ab antiquo rudio, unde ruditus ut grunnius. 5 Sidi est apud Columellam. Patiémur picem considerare, & cum sideri, &c. 6 Sic frendo, frendi, fressum ; unde faba fredda, 7 De passum diximus in pateo. A pansum apud Plinium est Expansa retia. 8 Inde recasurum apud Cic. Id ego puto, ut multa ejusmodi, ad nihil recasurum. 9 Inde peditus apud Catullum & Charisium, ut creptus, à crepitum. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione. Vestigal quod regi pendissent. Liv. Nostro tendisti retia lecto. Proper. pro quo nonnulli male legunt nexisti. Et Senecæ est. Et qua plena rates carbassa tenderant. 11 In plerisque compositis supinum tentum usitatus est, ut contentus quatenus opponitur remisso, dissentus, obtentus, pratentus, protentus. Contra ostensum usitatus est quam ostentum, quo Veteres usi ; unde remansit ostentare, atque etiam nomen ostentum. Porro ostendo componitur ab ob & tendo, ut asporto ab as & porto ; vel mutato b in s ; vel potius quomodo Veteres dixerent obs pro ob ut abs pro ab : Unde adhuc obscæmus à cænum, obscæmus à cura, &c.

TUNDO,

TUNDO 1, olim *tundi*, *tunsum*,
Ab antiquo hoc præterito composita ha-
bent *tudi*, & in supino *tunsum*.

Contrundo, *usum*, *undere*.

Sic *obtrundo*, *retundo*.

Verbum **DO**, *daui*, est prima; sed plera-
que ex compositis ejus tertia, & fa-
ciunt **DIDI** in præterito & **DITUM**
in supino.

Addo, addidi, additum, addere. Sic

Condo, condidi, *itum*, &c. Sed,

Abcondo, abcondi 2, *ditum*, ere.

FIDO, *fisus sum*; more passivorum.

Confido, confisus sum 3; sic diffido.

G O.

MERGO, *mersi*, *mersum*, ere.

Demergo, *si*, *sum*: sic emergo, &c.

SPARGO, *sparsi*, *sparsum*, ere.

Aspergo, *si*, *sum*: sic conspergo, &c.

VERGO 4, caret præterito, & sup. ere.

Devergo, *devergere*.

FIGO 5, *xi*, *xum*, & quandoque *fiſtum*.

Affigo, *xi*, *xum*: sic configo, &c.

FRIGO, *xi*, *xum*, & *frictum*.

REGO, *rexī*, *rectum*, ere.

Arrigo, *rexī*, *ſum*: sic dirigo, &c.

SURGO 6, *surrexi*, *surrectum*, ere.

Aſſurgo, aſſurrexi, *ſum*: sic conſur-
go.

PERGO, *perrexi*, *rectum*, ere.

SUGO, *suxi*, *ſuctum* 7, *sugere*.

FLIGO 1, non est in usu.

Affligo, *xi*, *tum*: sic conſligo, &c.

TEGO, *texi*, *textum*, *tegere*.

Detego, *xi*, *ſum*: sic contego, &c.

STRINGO, *nxi*, *ictum*, ere.

Adstringo, *xi*, *tum*: sic conſtringo, &c.

FINGO, *ſinxi*, *fiſtum*, *ſingere*.

Affingo, *xi*, *ſum*: sic conſingo, &c.

MINGO, obſoletum est, pro quo dicitur

MEIO, *minxi* 9, *miſtum*, ere.

Ago, *egi*, *actum*, *agere*.

Perago, *peregi*, *peractum*, ere.

Cogo, *coegi*, *coactum*, *cogere*.

Dego, *degi*, abſque ſupino, *degere*. Sic

Prodigo 10, *egi*, ere, & ſatago, *egi*,
ere.

Abigo, *egi*, *actum*: sic adigo, &c.

AMBIGO 11, caret præterito & sup. ere.

FRANGO, *fregi* 12, *fracſtum*, *frangere*.

Confringo, *egi*, *actum*: sic affringo.

LEGO, *legi*, *lectum*, *legere*.

Allego, *egi*, *actum*; sic perlego, relego.

Colligo, *egi*, *actum*: sic deligo, eli-
go, ſeligo; At

Diligo, *dilexi*, *dilectum*, ere.

Negligo, *neglexi*, *neglectum*, ere.

Intelligo, *intellexi*, *ectum*, ere 13.

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tudito* frequentativum apud Enn.
& Lucr. & nomen *ruder*. Ab hoc, antiquum præteritum *tundi*, quod Char.
& Prisc. dant *rundi*, Diomedes dat etiam *tunſi*, sed neutrum occurrit in ali-
quo idoneo auctore. Dari supinum *tunſum* argumento est participium *tunſus*.
Tunſi gemit *area* *frugibus*. Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abſcondidi* juxta
Priscianum. Supinum *abſconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *abſcondi-
tus* & *abſcondite*. Quin & olim in usu *abſconſum*, unde *abſconſo* apud Plinium,
abſconſor apud Jul. Firm. Et *abſconſe* pro *addegi* apud Veteres Gloſſ. 3 *Confidi*
reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verſi*, *verſum* juxta R. Steph. *vernſi* juxta
Diomedem; sed sine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet etiam *fiſtum*,
juxta Diomedem; *ſagittis conſiſtus* Scaur. & Giſſianius in Indice ſuo idem pro-
bat auctoritate Cic. & Varr. Obſervat etiam Scipio Gentilis Calliſtratum ita
locutum eſſe, *Si quando navis vel inſiſta vel fracſta*. 6 *Surgo* non dubium
quin ſit à *rego*. Nam etſi more neutrorum ſumatur; tamen proprie notat *sur-
rigo me*. Itaque *ſurgo* & *ſurrigo* idem habent præteritum & ſupinum; unde
ſurrecta cornua apud Columellam & *ſurrecto mucrone* apud Livium. *Pergo* an à
rego ſit dubitatur. Volunt eſſe à *Perago*. Sed ab eo eſſet *peregi*. 7 Unde *ſuctus*
apud Plinium. 8 Ab inuſitato *ſligo* eſt *ſiſtus* apud Maronem & alios. 9 Dio-
medes adfert & *mixi* vel *mei*. 10 A *prodigo* quidem eſt *prodegeris* apud Plaut.
Sed *ſaregi* vix invenitur, licet & hoc agnoſcat Saturnius. 11 *Ambigo* venit ab
am & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quia & *am* ſit à
Græco ἀμύλη, quo ipſo uſus Cato. *Am* terminum pro circa terminum. 12 A *frago*,
unde *fragilis*. At *frago* à Dorico ſive Æolico, φάγω pro φήγω ſive φήγναι. 13 Hæc
imitantur Græcum futurum λέγω, ſive præteritum paſſivum λέγεσθαι. Olim
etiam duo poſteriora habebant *egi*. *Intelligi*. Ulp. *Neglegi* Prisc. & Diomed.

TANGO,

TANGO, tetigi 1, tactum, tangere.
Attingo, attrigi, attractum; sic con-
tingo, pertingo.

PAGO antiquum, pepigi 2, pactum.
PANGO, panxi, (olim pegi 3) pactum.

Circumpango, panxi, pactum: sic
depango, repango.
Compingo, compegi, compactum,
sic impingo, suppingo.

PLANGO, xi, planctum, ere.

ANGO, anxi 4; &

CLANGO, clanxi, sine supinis.

CINGO, xi, cinctum, ere.

Accingo, xi, nctum, ere: sic præcin-
go.

TINGO, tinxi, tinctum, ere.

Intingo, xi, nctum, ere.

LINGO, xi, nctum, ere.

Pollingo 5, xi, nctum, ere.

UNGUO, vel ungo, unxi, (olim ungui)
unctum, ere.

Exunguo, xi, nctum, ere.

Inungo, xi, nctum, ere.

JUNGO, xi, nctum, ere.

Adjungo, xi, nctum: sic disjungo.

MUNGO, xi, nctum, parum usitat.

Emungo, xi, unctum, ere.

STINGUO, exolevit.

Distinguo, xi, nctum, ere: sic ex-
tinguo, prætinguo, restinguo,

NINGO, xi, sine supino, ere.

PUNGO, xi, parum usit. extra compo-
sitionem, pupugi, punctum, ere.

Repungo, repupugi, & repunxi,
repunctum.

Compungo, nxi, nctum: sic dispun-
go.

FUNGOR, functus sum, fungi.

Defungor, defunctus sum, defungi.

RINGOR 6, caret præterito, ringi.

H O.

VEHO, xi, ctum, ere.

Adveho, advexi, ctum: sic conveho.

TRAHO, xi, ctum, ere.

Abtraho, xi, ctum: sic contraho, &c.

L O.

COLO, colui, cultum 7, colere.

Incolo, ui, ultum: sic accolo, &c.

CONSULO, ui, consultum, ere.

OCCULO, ui, occultum, ere.

MOLO, molui, molitum, molere.

Emolo, emolui, emolitur, ere.

ALO, alui, alitum, & altum 8, minus
usit.

VOLO, volui 9, velle.

Nolo, nolui, nolle.

Malo, malui, malle,

CELLO 10, fecit olim cellui, celsum.

Sed exolevit. Inde tamen composita
sequentia.

Antecello, antecellui, sine supino, ere.

Excello, excellui, excellsum, ere.

Præcello, præcellui, præcelsum, ere.

Percello, perculi, perculsum, ere.

Recello, sine præter, & sup. Liv. App.

FALLO, fefelli, falsum, fallere.

Refello, refelli, sine sup. ere.

PELLO, pepuli, pulsus, pellere.

Appello, appuli, appulsus: sic ex-
pello, &c.

1 Ab antiquo tago; unde tagan. 2 Pepigi, venit ab antiquo pago, ut
cecidi à cado, nempe à Dorico, πείγω pro πείνω. 3 Pegi fit à pango, ut
fregi à frango. Tonsillam pegi lavo in littore. Pacuv. apud Prisc. Usus quo-
que Cicero, ut testatur Turnebus, Requiro placere terminos quos Socrates pege-
rit. Ubi pegerit nihil aliud est quam panxerit, At pepigerit aliud fuerit: pepigi
enim non à pango est, sed à pago, pro quo posteriores dixere paciscor. 4 Ab
ango Priscianus formât Supinum anctum. Diomedes vero anxum. Pro Priscia-
no sunt glossæ veteres, ubi legas ancti, ἀνχδύων. Sed neutrum apud Classi-
cos facile reperies. Imo nec illud liquet an angor in Præterito faciat an-
xius, quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse nomen. Interim non
dubium quin ab anxum sit anxius & anxietas. 5 Pollingo vix reperitur apud
Veteres. Sed pollinxi & pollinctor est apud Plautum & alios. 6 Antique &
ringo dixere, unde verbale rictus. 7 Per syncopen hoc est colitum; ut se-
quentia consultum, occultum, altum, ex consultum, occultitum, alitum. 8 Ab
illo alimentum; ab hoc altor, altrix, altris. 9 Ab inusitato supino volitum
est volitus, & inde per syncopen volitus seu vultus; ut à colitum, cultum,
cultus. 10 Cello venit à Græco κέλλω moveo. Ex compositis ejus antecello
caret supinis, Excello & præcello supinum habere videntur, quia ab iis fiunt
excellus

excellus & praeclusus; quæ tamen Adjectiva potius sunt, quam supina aut participia. Dicitur etiam *excelleo*, effice ut *exceleas*. Cic. Unde censet Priscianus esse *excellui*, ut à *caleo* est *calui*; at ab *excello* esse *exculi*, ut à *percello* *perculi*; nisi dicas fieri per syncopen pro *percellui*. Aiunt & dici *perculsi*, unde sit *perculsum*; sed loci pro eo adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus sit *perculsi*. Porro *perculi* & *perculsum* fiunt e in u mutato, ut *pepuli*, *pulsus*, à *pello*. Dicitur etiam *procello*, *proculi*. Plin. Jun. quod idem est ac *percello*, sed minus usitatum. Inde tamen *procella*.

VELLO, velli, magis usitat. vulsi, 1, vulsum, vellere.

Avello, avelli, avulsus; sic divello. evello; sed revello facit etiam revulsi.

SALLO 2, falli 3, falsum, fallere.

TOLLO 4, fustuli, fublatus, à fustol-
lo; sic Extollo, extuli, elatum. At-
tollo tamen caret præterito & supini.

M O.

COMO, comsi 6, comtum, comere.

PROMO, promsi, promptum, ere.

Depromo, si, tum: sic expromo.

SUMO, sumsi, sumtum, ere.

Asumo, psitum: sic consumo, &c.

DEMO, demsi, demtum, ere.

EMO, emi, emtum, emere.

Adimo, ademi, ademtum: sic diri-
mo, &c.

FREMO, fremui, fremitum, ere.

Infremo, ui, itum, ere.

GEMO, gemui, gemitum, ere.

Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.

TREMO, tremui, sine sup. ere.

PREMO, pressi, pressum, ere.

Comprimo, essi, sum: sic depri-
mo, &c.

N O.

SPERNO, spreui, spretum, ere.

Desperno, evi, etum, ere.

STERNO, stravi, stratum, ere.

Prosterno, avi, atum: sic consterno
7, &c.

SINO, sivi 8, situm, finire.

Desino, desivi, & per sync. desii, itum.

LINO 9, lini, livi, vel levi, litum.

Allino, allini, allivi, allevi, alli-
tum, allinere: sic relino, &c.

CERNO 10, crevi, cretum, cernere.

Decerno, evi, etum: sic secerno, dis-
cerno.

1 *Vulsi* negat dici Servius; sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque codicibus Ovidii est. *Aurea Phryxæ terga revulsi ovium*. Sed Citero semper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *salio*, *salivi*, *salitum*, quartæ. Item *salio* ejusdem. 3 Præteritum hoc regulare est, sed vix reperitur apud Veteres. *Sale salsurus* dixit Mummus apud Priscianum. 4 *Tollo* habuit olim *tuli* vel *tetuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tolo* pro *tolero*. nam *tollo* facere debuit *tetuli*. ut à *fallo* *fefelli*. Olim etiam videntur dixisse *tolli*, unde *tolliſſe* apud Ulpianum referente Scaligero. 5 Nam *attuli* & *allatum*, quæ inde formantur, *affero* sibi vindicavit: cum non attollendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6 Priscianus scribit *compsi*, *comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit *p*. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel *p*, vel *b*, est in præsentis; contra quam sit in *scribo*, *scriptum*, *serpo*, *serptum*, & similibus. 7 Compositum *consterno*, nunc primæ est, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbationem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *sini* facit; consona præsentis servatâ. 9 *Lino* facit in supino *litum*. Et paribus *lita* corpora *guttu*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *lini* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Mariti sui cruore parietem linisti*. Apud Varronem *linii*. *Cum oblinierit vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *releo*, quod ejusdem erit originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii*, *linitum*, sunt à *linio*, quod est quartæ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum*, facit, cum sermo est de adeundâ hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus reperias.

TEMNO,

TEMNO, temsi 1, temtum, temnere.
 Contemno, contemsi, tum, ere.
 GIGNO, genui 2, genitum, gignere.
 Progigno, enui, itum, ere.
 PONO, posui 3, positum, ponere.
 Compono, sui, itum: sic appono, &c.
 CANO, cecini, cantum, canere.
 Occino, 4, occinui, occentum: sic.
 concino, &c.

P O.

CARPO, carpsi, carptum, carpere.
 Decerpo, psi, ptum, ere: sic discerpo, excerpo.
 SERPO, serpsi, serptum, ere.
 REPO, repsi, reptum, repere.
 Obrepro, obrepsi, obreptum, ere,
 sic inrepro, subrepro.
 CLEPO, clepsi, (olim clepi) clepere.
 SCALPO, scalpsi, scalptum, ere.
 Excalpo, excalpsi, tum, ere.
 SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
 Exsculpo, psi, prum: sic insculpo.
 RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
 Abrumpo, upi, prum: sic corrumpo, &c.
 STREPO, strepui, strepitum, ere.
 Obstrepro, obstrepuui, obstreptum,
 ere: sic constrepro, perstrepro.

Q U O.

COQUO, coxi, coctum, coquere.

Concoquo, xi, &um, ere: sic decoquo, excoquo.
 LINQUO, liqui, linquere.
 Relinquo, reliqui, relictum, ere:
 sic delinquo, derelinquo.
 LOQUOR, locutus sum, loqui.
 Alloquor, allocutus sum: sic colloquor, &c.
 SEQUOR, secutus sum, sequi.
 Asequor, utus sum: sic consequor, &c.
 Liquor, caret prater. 5.

R O.

TERO, trivi 6, tritum, terere.
 Attero, attrivi, itum: sic contero, &c.
 QUÆRO, quæsi, quæsitum, ere.
 Acquirō, acquisivi, acquisitum, ere,
 sic conquiro.
 SERO 7, sevi, satum, serere.
 Assero, assevi, asstitum: sic confero,
 infero, & reliqua qua seminandi significationem habent. Qua vero alsam,
 nempe ordinandi, obtinent, faciunt uirtutem: ut,
 Assero, asserui, assertum: sic confero, defero, infero, &c.
 GERO, gessi, gestum, gerere.
 Aggero, si, stum: sic congero, &c.
 VERRO 8, verri, versum, ere.
 URO, uffi, ustum, urere.
 Aduro, adussi, adustum: sic comburo, &c.

Præteritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem invenias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2 A geno, quo Cato Varro, Cenforinus & alii utuntur. 3 Pono, fecit olim posui. Plaut. deposui. Catull. 4 Veteres dixere oceano vocali simplicis servata. Occanere cornua. Tac. Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam canui fecit. Item compositum ejus oceano, occanui. Cornicines occanuerunt. Sall. apud Prisc. Similiter confisi pro constiti dixerunt, & premi pro pressi, attrui pro attrivi, &c. 5 A liquefacio mutuatur liquefactus sum. 6 Tero fecit olim terui. Quo usus Plautus. Priusquam teruerunt. Nam ita legitur in optimis manuscriptis. Similiter dixit Tibullus. Aut operi insuetas attruisse manus. Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est. Mox attritis opibus: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum à zero fuit terui, sic à sero non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translati sumuntur: at, inferui, asserui, conferui, deserui, disserui, exserui, &c. Nam proprie deserero est, a statione decedere: inferere, semina inspergere; disserere, semina in diversas areolas spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse sero, unum ab eis, hoc est, ordino: alterum à serpo seu arripo, id est, sero & extrito: ac priori significatione fecisse serui, sertum: posteriori autem serui, satum. 8 Verro (inquit Priscianus) secundum Serivium versi facit, secundum Charisium verri, quod & usus comprobatur. Supina

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verri-*
sum pro *versum* dixere: nam verbale *converritor* est apud Appuleium.

CURRO, cucurri, cursum 1. ere.

Decurro, decucurri, & decurri,
decursum: sic excurro, præcurro,
procurro, accurro.

Alia nunquam aut raro geminant, ut,
Occurro, occurri, occursum: sic dis-
curro, incurro, recurro, succurro,
transcurro, circumcurro, concurro.

FERO, tuli, latum, ferre.

Afferro, vel adferro, attuli, allatum,
sic aufero, &c. Sed fuffero 2 pro pa-
tior, caret præterito & supino.

FURO 3, caret præterito & supino.

QUEROR, questus sum, queri.

Conqueror, conquestus sum, con-
queri.

S O.

ARCESSO 5, arcessivi vel arcessii, ar-
cessitum 6.

Lacesso, laceffivi, laceffii 7, vel la-
cessi, laceffitum: sic facesso, capeffo.
Sed Incesso, incessi, sine supino, ere.

VISO 2, visi, visere.

Inviso, invisi: sic reviso.

PINSO, pinsi & pinsui, pinlitum 9,

pinsum & pistum.

DEPSO, depfui (*olim depfi, Varr.*) ere.

Condepso, ui, ere: sic perdepso. *Catul.*

T O.

FLECTO, flexi, flexum, flectere.

Deflecto, xi, xum: sic inflecto, &c.

NECTO, nexi & nexui, nectum.

Connecto, connexi, connexui, xum,
sic annecto, innecto.

PECTO 10, pexi, minus *usit.* pexui, xum.

Depexo, xui, xum.

PLECTO, plexi 11, minus *usit.* plexui,
plexum.

Implecto, implexi, ui, xum.

METO, messui, messum, metere.

Demeto, demessui, demessum, ere.

PETO, petivi, petitum, petere.

Appeto, tivi, itum: sic repeto, &c.

MITTO, misi, missum, mittere.

Admitto, si, ssum: sic committo, &c.

VERTO, verti, versum, vertere.

Adverto, ti, sum: sic converto, &c.

STERTO, stertui, sine sup. ere.

Desterto, destertui, destertere.

SISTO, stiti 12, statum 13.

1 Curri in præterito usurpat Tertullianus. Pedibus stetiisti, curristi nummis.
Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam sustuli &
sublatum retinent tollendi significationem; ac proinde ea fuffero sibi vindicare
nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est tollo vel potius sustollo.
3 Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varronem au-
ctor est Priscianus. 4 Furus tamen inde flectit Servius. Imo & Sedulius
dixit furuerunt iussa tyranni. Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores
quidam, qui tamen non sunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore,
accerfo dici solet. Est autem arcesso ab arcio, ut sequentia à lacio, facio, capio,
incedo, video. Nam veteres subinde a usurpabant pro ad, ut compluribus ex-
emplis ostendit Priscianus. 6 In arcessitum & reliquis penultima est longa.
Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque
etiam arcessiri & Colum. laceffiri. 7 Laceffii & laceffi per syncopen dicun-
tur pro laceffivi. Item facesfi, & capeffi syncopen passa, sed imprimis ea usi-
tata in incessi. 8 Viso caret supino, visum autem semper est à video. 2 Pin-
situm integrum est: duo alia supina per syncopen facta. 10 Pecto videtur
olim habuisse pestitum. Nam apud Colum. est pestita lana. Hinc forsan Asper
pestivi agnoscit teste Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem.
11 Plexus nonnullis videtur esse à plecto, quando significat implico, necto; plexi
vero quando significat punio. Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo
differunt, quod plexui sit usitatus, plexi in usu esse desierit. 12 Sisto acti-
vum stiti facit, sed sisto neutrum, ut volunt, à sto capit steti. Exempli gr.
Activum præteritum est, Antea illum istic stiti, nunc hic eum sisto. At neu-
trum præteritum est, Antea illic stetit, nunc hic sistit. 13 Inde stati dies &
stata sacrificia. Nam status hic valet τεταγμενος, ut vetus Onomasticon exponit.
A supino statum venit etiam stater qui sistit, unde Jupiter stater apud Romanos.
Resisto,

Refisto, refiti 1; sic affisto, &c.
AMPECTOR, amplexus sum 2, amplecti.
COMPECTOR, complexus sum, complecti.
DIVERTOR & diverto, diverti 3 tantum: sic prævorto & præverto, prævorti.
Revertor, reverti 4, ab antiq. re-
 verto.
NITOR, nifus & nixus sum, niti.
 Adnitor, adnifus vel adnixus sum;
 sic Enitor, innitor 5.
UTOR, usus sum, uti.
Abutor, abusus sum, abuti.

V O.

SOLVO, solvi, solutum, solvere.
 Absolvo, vi, utum: sic persolvo, &c.
VOLVO, volvi, volutum, volvere.
 Advolvo, vi, utum: sic convolvo, &c.
VIVO, vixi, victum, vivere.
 Convivo, convixi, & cum: sic revivo.
 Calvor 6, antiquum absque praterito.

X O.

TEXO, texui, textum, ere.
 Attexo, ui, xtum; sic contesto, &c.
NEXO, is, nexui, nexum, vel nexo, as,
 Frequentativum à necto.

O purum 7.

FACIO, feci, factum, facere.
 Arefacio, arefeci, arefactum: sic be-
 nefacio, & reliqua composita cum no-
 mine vel adverbio. Cetera 2 in im-
 tant; 8 ut.
Afficio, affeci, affectum: sic conficio,
 &c. Sed officio caret supino.
JACIO, jeci, jactum, jacere.
ABJICIO, eci, ectum: sic adjicio, &c.
SPECIO 9, non est in usu praterquam in
 compositis.
 Adspicio, adspexi, adspectum: sic
 inspicio &c.
LACIO exolevit.
 Allicio, allexi, allectum: sic illicio,
 pellicio. At Elicio, elicui 10, ci-
 tum.
FODIO, fodi, fossum, ere.
 Confodio, di, ssum: sic effodio, &c.
FUGIO, fugi, fugitum, ere.
 Defugio, gi, itum: sic diffugio, &c.
CAPIO, cepi, captum, ere.
 Satisfacio, satisfeci, satisfactum.
 Accipio, accepi, acceptum: sic in-
 cipio, &c.
RAPIO, rapui, raptum, ere.
 Abripio, ui, eptum: sic corripio, &c.
CUPIO, cupivi 11, cupitum, ere.
SAPIO 12, sapiivi vel sapii, & usitatus
 sapui, sine sup. sapere.
 Desipio, pivi, pui: sic resipio, &c.

1 Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde dedu-
 ctum: ut. *exiturus* apud Ulpianum. 2 *Ampektor* est à *plecto*, eaque causa
 est, cur à *Supino* *plexum* facit *amplexus*. Ac par ratio in *compektor*. 3 Vi-
 detur & olim supinum fuisse in usu, unde *diversorium*. 4 *Reverti* dicere
 amant *Tullius* & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *reversus sum*.
 5 Sed x potius amant *connitor*, *obnitor*, *pernitor*, *renitor*, *subnitor*, unde *con-*
nixus, *obnixus*, à quo *obnix*, *pernixus*, unde *pernix*, &c. Enima dici volunt
 de eâ, quæ peperit; *enifus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id
 discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6 Unde *calvisur* apud
Plautum: & infinitivus *calvi* apud *Sall.* Cæterum & *Priscianus* agnoscit
 & *calvo*, *calvi*, ut *solvo*, *solvi*. A *calvo* vel *calvor*, hoc est, *decipio*, dicta vi-
 detur *calumnia*, quasi à *supino* *calutum*. 7 Verba in io exeuntia quibus-
 dam in locis perdunt i. Nam à *capi* est *capis* quod regulariter est *ca-*
piis. Sic *cape* pro *capie*. Item *capito*, *caperem*, *caper*. 8 Quædam etiam
 abiciunt vocalem ante o: ut, *latifico*, *magnifico*, *notifico*, *significo*. 9 A quo
 & quædam sunt primæ, sed deponentia; ut, *confiscor*, *suspiscor*. 10 Vete-
 res similiter etiam *allicui*, *pellicui*, *illicui*, dixere; pro quibus usitatus *al-*
lexi, &c. 11 More verborum quartæ. Sane & *Lucretius* *cupires*. 12 Ve-
 rissimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *sapiivi*.
 Quod etiam confirmat *Diomedes* cum *respio* ait esse quartæ, ejusque in-
 finitivum esse *respire*. A *respiuisse* est *respiisse*, unde *respiisse* apud *Terentium*,
 ut est *sapissi* apud *Martialem*, pro *sapiivisti* vel *sapiisti*.

PARIO, peperî, partum, *pro paritum.*

Unde pariturus apud Ciceronem. Composita ejus sunt quarta.

QUATIO 1, olim quassi, quassum, ere.

Concurio, concussi, concussum : sic discutio, &c.

INDUO 2, indui, indutum, ere.

STATUO, statui, statutum, ere.

Constituo, ui, tum : sic instituo, &c.

ACUO, acui, acutum, ere.

Exacuo, exacui, utum, ere.

MINUO, minui, minutum, ere.

Diminuo, diminui, tum, ere.

SUO, sui, sutum, tuere.

Affuo, ui, utum : sic confuo, &c.

IMBUO, imbui, utum, ere.

ARGUO, argui, argutum, ere.

Redarguo, ui, tum, ere.

TRIBUO, tribui, butum, ere.

Attribuo, ui, tum : sic contribuo, & distribuo.

ABLUO, ui, tum : sic diluo & cetera composita à lavo, aut antiquo luo.

FLUO, fluxi, fluxum 3, fluere.

Affluo, xi, xum : sic confluo, &c.

PLUO, plui 4, pluer.

RVO, rui, ruitum 5, ruere.

Corruo, corruui, corrutum : sic diruo, &c.

STRUO, struxi, strutum, ere.

Astruo, xi, & tum : sic construo, &c.

METUO, tui, (olim metutum Lucr.) metuere.

Præmetuo, ui, ere.

LUO, lui 6, luere

CONGRUO 7, congrui, ere.

Ingruo, ingruui, ere.

RESPUO, respui, respuere.

Exspuo, ui, ere : sic inspuo.

NUO, non est in usu.

Abnuo, nui, ere : sic annuo, &c.

FRUOR, fruitus vel fructus sum, frui.

Perfruor, perfruitus sum, perfrui.

MORIOR, mortuus sum 8, mori.

Emorior, emortuus sum : sic immorior, commorior.

ORIOR, ortus sum 9, oriri.

Adorior, adortus sum : sic exorior, &c.

Patior, passus sum, pati.

Perpetior, perpeffus sum, perpeti.

GRADIOR, gressus sum, gradi.

Aggredior, aggressus sum : sic congredior, &c.

1 Quassi non est in usu extra compositionem. Quassum est apud Servium. Unde frequentativum quasso. 2 Ab induo. Sic exuo, exui, exutum, ab exduo. 3 Antiquæ & fluctum, unde verbale fluctus. 4 Pluvi antiquum est. Ut multum pluverat. Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium. Lapidibus pluvisse, sanguine pluvis. Hodie in Livio est pluvisse & pluvis. 5 A ruo est etiam rutum. Unde ruta casa. Ruiturus tamen est apud Lucanum. 6 Luo olim fecit luvî, unde diluvium, colluvies, interluvies. Sic a fluo olim fuit fluvî, unde fluvius : à pluo pluvi, unde pluvia. Porro videtur fecisse in supino luitum, unde luiturus. Claud. 7 Simile est batuo & cluo, quæ itidem supino carent. 8 Participium est moriturus, quasi à supino moritum. 9 Orizus est per syncopen ex inusitato oritus : quomodo & oriturus dixit Horatius. Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

QUARTA CONJUGATIO.

Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IV I, in Supino ITUM, ut,

AUDIO, audiui, auditum, ire.

Exaudio, ivi, itum : sic inaudio.

Excipiuntur.

VINCIO, vinxi, victum, ire.

Devincio, xi, tum : sic revincio.

SANCIO, sanxi, sanctum, & san-

citum, (olim sancivi vel fancii) sancire.

FARCIO, farsî, fartum, † ire.

Infarcio, infarsî, infartum, ire.

Confercio, confersî, confertum : sic differcio, refercio.

SARCIO, farsî, fartum, ire.

Resarcio, refarsî, refartum, ire.

FULCIO, fulsi, fultum, ire.

Suffulcio, suffulsi, suffultum, ire.

† Integre sit farsitum, unde remansit farsimen, ac Participium farsitus est apud Ciceronem. Ex farsitum fecere farsitum & farsum.

RAUCIO, raudi 1, rausum, ire.
 Irraucio, irraudi, irrausum, ire.
SEPIO, sepi 2, septum, ire.
 Confepio, pſi, tum : sic circumſepio, diſſepio.
SALIO 3, ſalii 4 & ſalui, ſaltum, ire.
 Exilio, exilii & exilui, exultum, ſic deſilio, &c.
SINGULTIO, ivi, tum 5, ire.
SEPELIO, ſepelivi, ſepultum, ire.
FERIO, abſque praterito 6, & ſupino.
HAURIO, hauſi 7, hauſtum, ire.
 Exhaurio, exhauſi, ſtum, ire.
AMICIO, amicum 8, & amixi, amicum.
PARIO eſt tertia. Sed compoſita ejus ſunt quarta, & a in e mutant, ut,
 Aperio, aperui, apertum, ire.
 Operio, operui, opertum, ire.
 Comperio, comperi, compertum, ire.
 Reperio, reperi, repertum, ire.
SENTIO, ſenſi, ſenſum, ire.

Aſſentio, ſi, ſum : ſic conſentio, &c.
VENEO 9, venii, ſine ſup. venire.
VENIO, veni, ventum, ire.
Advenio, adveni, adventum : ſic con-
 venio, &c.
GESTIO, geſtivi, ſine ſup. ire.
INEPTIO, ineptivi, ire.
CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
COENATURIO, cœnaturire.
 Sic dormiturio, & alia mediſativa di-
 ſta, prater parturio, nupturio, eſu-
 rio, qua prateritum habent, ſed carent
 ſupino.
 Experior, expertus ſum, iri.
COMPERIOR, ſine prater. 10, iri.
ASSENTIOR, aſſenſus ſum, iri.
OPERIOR, opertus ſum 11, iri.
METIOR, menſus ſum 12, metiri.
 Demetior, demenſus ſum : ſic eme-
 tior.
ORDIOR, orſus ſum, exordiri.
 Exordior, exorſus ſum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur *irraucuerit*, quod fit à *raucio*. Sed *Prifcia-
 nus* legit *irrauferis* : quomodo & *irraufis* dixit *Lucilius*. 2 *Livius* *ſepiui*.
 3 Pro ſalto. Nam pro ſale conſpergo regulam ſequitur. 4 Ex inuſitato *ſalvi*
 dixere *ſalvi* & *ſalii*. Ita apud *Maronem* libri alii *ſalvere*, alii *ſalere* habebant
 jam olim ut ex *Diomede* & *Prifciano* videmus. 5 Utrum ſupinum ejus ſit
ſingultitum an *ſingultum* non ſatis convenit : poſterius expreſſimus propter
 verbale *ſingultum*. Omnino ſatius ſit abſtinere ſupino. 9 *Charifius* tamen
 ferii agnoſcit. *Varro* etiam *haurii* dixit. Et *hauſum* pro *hauſtum* dici, ar-
 gumento eſt *hauſurus* apud *Maronem*. Interdum & *amicivi*. Sed *amixi*
 cæteris eſt uſitatus. 9 *Veneo* venit à *venum* & eo. Quod argumento eſt illud
 ſupino carere : quia ſupina ſiunt à verbis, non verba à ſupinis. Quin & *ve-
 num* ire dicitur pro ad *venum* : ut *mercatum* ire pro ad *mercatum* apud *Plau-
 tum*. 10 Sed mutuatur præteritum à *comperio*, de quo dictum. 11 *Plautus*
 opperitur dixit. 12 Addunt interdum facere *metitus ſum*, atque hinc *demetitus*
 eſſe apud *Ciceronem*. Sed in optimis libris nunc eſt *demetata*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR

Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem eſt, pro diverſa ſignifica-
 tione, vel primæ ſunt Conjugationis, vel tertix ; ut, *Aggero*, *aggeras*, *agge-
 ras* : & *aggero*, *aggeris*, *aggerere*. Sic *appello*, *compello*, *colligo*, *diſtigo*, *eſſere*, *fun-
 mando*, *niſto*, *obſero*, *volo*, *pando*, *conſternor*.

Quædam præterea quantitate differunt ; ut, *dico*, *as*, *are* : & *dico*, *is*, *dicere*,
lego, *as*, *are* : & *lego*, *is*, *ere*. Item compoſita, *allêgo* & *allego* ; *reliêgo* & *relego*.
 Sic *educo*, *as*, *are*, & *educo*, *is*, *ere*. His adde *colo*, *pedo*.

Quædam

Quædam verba, ejusdem licet significationis, Conjugationem variant, ut

* Cio, <i>is.</i>	}	&	Cio, <i>is, ire.</i>
* Dnſeo, <i>as.</i>			Dnſeo, <i>as.</i>
Excelleo, <i>es.</i>			* Excello, <i>is.</i>
* Ferueo, <i>as, erē.</i>			Fervo, <i>is.</i>
* Fodio, <i>is, ere.</i>			Fodio, <i>is, ere.</i>
* Fulgeo, <i>as, ēre.</i>			Fulgo, <i>is, ere.</i>
* Lavo, <i>as.</i>			Lavo, <i>is.</i>
* Lino, <i>is, ere.</i>			Linio, <i>is, irē.</i>
Nexo, <i>as.</i>			Nexo, <i>is.</i>
* Oleo, <i>es.</i>			Olo, <i>olis, antiquum.</i>
* Salto, <i>is, ere.</i>			Sallio, <i>is, ire.</i>
* Strideo, <i>es, ēre.</i>			Strido, <i>is, ere.</i>
Tergeo, <i>es.</i>			Tergo, <i>is.</i>
* Morior, <i>eris.</i>			Morior, <i>iris, antiquum.</i>
Orior, <i>eris.</i>			Orior, <i>iris.</i>
Potior, <i>eris.</i>			* Potior, <i>iris.</i>
* Sono, <i>as.</i>			Sono, <i>is, antiquum.</i>
* Tueor, <i>eris.</i>			Tuor, <i>eris.</i>

Sic composita, *Intueor, intuar, contueor, contuar, obtueor, obtuar, &c.*

* Notandum ea quæ stellas sibi præfixas habent, usitatiores esse aliis sibi ex altera parte respondentibus.

Notetur etiam, *Orior* & *potior* in Infinitivo semper esse quartæ. In Indicativo vero *orior*, nunc semper esse tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potitur* in tertia iis sit usitatus.

II. Interdum verba diversa idem habent præteritum. Ut composita à *ſto*, & *ſiſto*.

<i>Conſto, conſtiti.</i>	<i>Conſiſto, conſiſti.</i>
<i>Exiſto, exiſtiti.</i>	<i>Exiſto, exiſtiti.</i>
<i>Iniſto, iniſtiti.</i>	<i>Iniſto, iniſtiti.</i>
<i>Acuo, acui.</i>	<i>Acuo, acui.</i>
<i>Creſco, crevi.</i>	<i>Cerno, crevi.</i>
<i>Frigeo, frixi.</i>	<i>Friſto, frixi.</i>
<i>Luceo, luxi.</i>	<i>Lugeo, luxi.</i>
<i>Mulceo, mulſi.</i>	<i>Mulgeo, mulſi.</i>
<i>Paveo, pavi.</i>	<i>Paſco, pavi.</i>
<i>Pendeo, pependi.</i>	<i>Pendo, pependi.</i>
<i>Fulgeo, fulſi.</i>	<i>Fulcio, fulſi.</i>

Similiter interdum verba ſupino conveniunt, ut,

<i>Creſco, cretum.</i>	<i>Cerno, cretum.</i>
<i>Maneo, manſum.</i>	<i>Mando, is, manſum.</i>
<i>Pando, paſſum.</i>	<i>Potior, paſſum.</i>
<i>Succenſeo, ſuccenſum.</i>	<i>Succendo, ſuccenſum.</i>
<i>Teneo, tentum.</i>	<i>Tendo, tentum.</i>
<i>Vincio, victum.</i>	<i>Vivo, victum.</i>

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem haftenus dictum esto; deinceps vero de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, fortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia,

<i>Est,</i>	}	<i>Accidit,</i>	}	<i>Vacat,</i>	}	<i>Juvat.</i>
<i>Interest,</i>		<i>Coningit,</i>		<i>Præstat,</i>		<i>Constat.</i>
<i>Refert,</i>		<i>Evenit,</i>		<i>Restat,</i>		<i>Conducit.</i>
<i>Placet,</i>		<i>Expedit,</i>		<i>Decet,</i>		<i>Miseret.</i>
<i>Libet,</i>		<i>Liquet,</i>		<i>Oportet,</i>		<i>Piget.</i>
<i>Pœnitet,</i>		<i>Licet,</i>		<i>Potest,</i>		<i>Pudet.</i>
<i>Tædet,</i>		<i>Solet,</i>				

Denique nullum fere Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis*. *Pecunia omnia potest*. *Ars juvat egentes*.

Quædam verò semper manent Impersonalia, ut, *Pudet*, *pœnitet*, *oportet*. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent*, *quæque oportent signa ad salutem esse*, huic omnia adesse video.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, *pertæsum* est format.

Miseret, & *miserescit*, *miserum* est.

Inveniuntur etiam in usu,	{	<i>Placitum est,</i>	{	Præterit. à	{	<i>Placet.</i>
		<i>Libitum est,</i>				<i>Libet.</i>
		<i>Puditum est,</i>				<i>Pudet.</i>
		<i>Licitum est,</i>				<i>Licet.</i>
		<i>Pigitum est,</i>				<i>Piget.</i>

F

Imper-

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, turbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter *Defectiva* numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera *Impersonalia* vocantur, non quod nullam certam personam significant, quomodo verba *Infinita* dicta, sunt *Impersonalia*; sed quod personis primariis, hoc est primâ secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, *Impersonalia* esse, quæ *Nominativum* certæ personæ non recipiunt; siquidem *Impersonalia* tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se *Nominativum* habent. Ut *Istoc facinus nostro generi non decet.* Plaut. *Et me quidem hac conditio nunc non pœnitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat.* Geta. Idem. *Non idem mihi licet quod tu, qui nobili genere nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratum est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque sulphureis nympha natatur aquæ.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum *Nominativus* nullus est, haud diffidendum est, casum obliquum recti munia præstare. E. g. *Miseret me tui,* idem est, huic, *Ego misereor tui.* Similiter *Pœnitet me conditionis,* idem est Plautino isti, *Conditio me pœnitet.* Et *Pudet me horum,* Idem est quod Terentii, *Hæc pudet.* Imo nec incommode dicas intelligi *Nominativum* cognatæ significationis. Ut, *Pœnitentia pœnitet me;* *radium tædet;* pudor pudet. &c. Vel *Nominativum* in *Impersonalibus* ipsis includi. Sic libet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere, idem sonant ac libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere. Ubi licitum pro *Substantivo* sumitur, ut opus. Aut denique *Infinitivus*, qui verba hujusmodi sequitur, *Nominativi* vicem supplebit. Sic licet tibi tacere, idem erit ac, tibi tacere, licet tibi; sive est res licita tibi. Libet mihi hoc facere, idem quod, tibi facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere, Idem ac actio gerenda fieri debet, necessaria est. Nec refert, si quædam dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio *Impersonalium* passivæ vocis, iis absque *Nominativo* usurpatis. Sic statur, vivitur, idem sunt ac statumur, vivimur. Et illud Maronis, usque adeo turbatur agris (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, Usque adeo turbamur agris, quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus *Nominativus* cognatæ significationis. Quomodo in vivitur, vita: in curritur, cursus: in iitur, iter vel via: in sedetur, sessio. Sic pugnatur cum dico, intelligitur pugna. Cicero, Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, qua cum Rege pugnata est. Eodemque pene modo dixit Sallustius, Qua negotia multo magis, quam prælium male pugnatum à suis, regem tenebant. Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum Latinum non est. Sic cum Tacitus ait, Procursum est ab hoste: *nominativus* cursus subintelligi nequit. Et tamen in his quoque *Nominativus* potestate inest; cum prioris loci sententia sit *Iste non perseveravit, posterioris; Hostes procurreverunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fit* & nomen verbale: quomodo procursum est significat cursus fit, Migratum est, migratio fit: regnatum est, regnum fit.

Atque ex his liquido constat *Impersonalia* neutriquam dici, quod non habeant ante se *Nominativum* certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum vero, defectum non tam à parte verbi,

bi,

bi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiæ personæ. Quod exinde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ personâ inveniuntur. *Si non dedecui tua jussa*, Stat. *Ite nunc pudeo, atque ita paveo*. Plaut. *Miserere mei anui*. Enn. *Arcadii miserescite regis*. Virg. *Adolescens loquere nisi piges*. Plaut. *Pæniteo quoque pro pænitet me*, dixisse prisci videntur. Nam apud Justinum legimus. *Primi pænitere cæperunt*, quod non à pænitet est, sed quasi à pæniteo. Alioqui diceret, *Primos pænitere cæpit*. Sic Appuleius, *Quum cæperis sero pænitere*, pro *Cum cæperis sero te pænitere*.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existimant Impersonalia penitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in decet, & Impersonalibus patheticis. *Parvum parva decent*, Hor. *Qua adsolent quaque oportent signa*. Ter. *Non te hæc pudent*? Idem. *Quam se aliena deceant*. Cic. *Hæc facta ab illo oportebant*. Ter. *Semper metuit quem sæva pudebunt*, Luc. Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur*. Cic. *Noctes vigilantur, amara*. Ovid. *In cæteris gentibus qua regnantur*. Tac. *Sacris passibus hæc natantur unda*. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno ad dicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec jussa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Di, Genitivi casus.} \\ \text{Do, Dativi & Ablativi.} \\ \text{Dum, Nominativi & Accusativi.} \end{array} \right.$

Gerundia autem activè majori ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, ut erudiretur. *Utrique videndo semina*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

Observationes de Gerundiis.¹

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causâ*; in Dativo *dicendo apta*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo consequi*. Causam autem structuræ ita explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentient cum Substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus

ejusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum regunt suæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnare*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, ac si esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaurit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innitur, quodque non sine absurditate exprimi possit. ut *Legendum est legere*: *tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina Verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumpta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fore erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione omissa actio tantum significetur, ut *cautendo rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita politis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico, *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat, ut, *Jamne sentis bellua, quæ sit hominum querela frontis tuæ*? Cic. *Consul est designatus maxima orbitate reipublica virorum talium*, Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus. *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*, nempe cum Pronomina *mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, *vestri*, Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit. *Ego ejus videndi cupidus recta sequor*. Et Ovidius, *Et spem placandi dantque adiuntque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram purioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem fœnerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumuntur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis*? cum *fando* ibidem pro *fari* sit, *in fando* vel *in fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videatur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possunt.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas.

Ut,

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, in *videre*, vel in *visu ipsum*, pro dum videtur. Annulus in digito subter tenuatur habendo, Lucret. pro dum habetur. Cum ipse ad imperandum Tisidium vocaretur, Sall. hoc est, ad imperari, vel ut ei imperaretur, ut exponit Servius, Manutius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero, eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius*, sic enim antiqui loquebantur, id est, ad imperari, vel ut tibi imperetur, & ut tu pareas. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

SUPINA quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum, visus*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in Rudimentis dictum est) postea vero passivè.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est, ventum est*. Dativo; *Horrendum audiui, mirabile visu*, pro *auditus, visus*. Accusativo; *Amatum esse, ventum fuisse*, eo spectatum. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Parvum dictu*. Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*, *Nutricem accersitum* iii, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est maledictum iri Graciam sanguine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptum filiam*. ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*. Tert.

II. Porro Supina in UM, plurimum quidem activè exponuntur, Licet interdum etiam passivè significant; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpatum isset*, Gell. hoc est, *ad usurpatum*, vel *ad usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses uva celeres proventus*. Plin.

Circumlocutio per ire nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut, *Gaudes cœnatum ire, Gaudebis cœnatum ire, gavisus fuit cœnatum ire*. Ea vero quæ sit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri à me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illam deductum iri dcmum*. Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatiorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Gratiū servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis.

Hinc Quid tibi curatio est hanc rem? Plaut. Quid tibi hanc aditio est? Id. Reditio domum. Cæf. Traditio alteri. Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellestâ dependent. Nam ut dico, *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita ducitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*; Quod si casus verbi adjiciatur: ut. *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam regitur à perditum*, eadem constructione quâ. *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur.

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud auctores loquutiones quasdam, quæ principio huic nostro refragari videantur. Ut *Contumelia qua mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi prada videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo construi potest ac *duci*, cum facile probari possit eo posse esse activum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipse recte dici eor in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum itur*, *contumelia* est Nominativus *itur*, & resolvi potest hoc modo. *contumelia qua itur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *huius rei*.

Hinc etiam hujusmodi phraseos ratio petenda est, *Cohortes qua ex Piceno venerunt ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem cohortes*, ut *tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in U à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda* pro *in auditu*, *pulcher visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut *Fessis leviora tolli Pergama Graiis*, Hor. pro *sublatu*. *Etibus ad coquendum facilissimus*, Cic. hoc est, *coctu*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sane Seneca videatur lectione*: Et Cicero, *in rebus cognitione dignis*. *Oratiunculam inopem nee scriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *Idem traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivi, Nomina verbalia sint, nihil magis familiare sit quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine; genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <p>Casus, Genus, Declinatio, Tempus,</p> </div> </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <p>Significatio. Numerus. Figura.</p> </div> </div>
-----------------------------	---	--

De

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statendum, quod suprà in Nomine est traditum.

T E M P U S.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans*, *legens*.

Cæterum *iens*, Participium ab *Es*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *euntis*, *euntii*, *euntiem*, *euntie*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens*, *Abeuntis*: *Rediens*, *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur et horum Gerundia; ut, *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} Tus, \\ Sus, \\ Xus, \end{array} \right\}$ ut, $\left\{ \begin{array}{l} Doctus. \\ Visus. \\ Nexus. \end{array} \right\}$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus*, *cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper: ut, *Legendus*.

S I G N I F I C A T I O.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*; *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*; ut, *Dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus*, *legendus*, *auditus*, *audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab huiusmodi neutris quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: *Arant* terra. Hinc, *arata* & *aranda* terra.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens*, *loquutus*, *loquutus*, à *loquor*.

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *dus*: ut,

$\left\{ \begin{array}{l} Sequendus, \\ Loquendus, \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} Utendus, \\ Patiendus, \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} Obliviscendus, \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right\}$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *meminaque tela agnoscunt.*

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus*.

Ab Impersonalibus nulla extant Participia, præter *Pœnitens, de-cens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus*.

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Pa-riturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, ositurus, futurus*.

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus, togatus, personatus, larva-tus*, & innumera ejus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in Participiis ut in nomine: Singularis, ut *Legens*: Pluralis, ut, *Legentes*.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex, ut, *Spirans*: Composita, ut, *Re-spirans*.

Participia aliquando degenerant in nomina Participialia; vel cum alium casum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis } { *Patiens inediae,*
Alieni appetens, } { *Fugitans litium.*

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipso-rum verba componi non possunt: ut, *Infans, indoctus, innocens, ineptus*.

Vel cum com- } { *Amans,* } { *Doctus,*
parantur: ut, } { *Amantior,* } { *Doctior,*
} { *Amantissimus.* } { *Doctissimus.*

Vel cum tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discesisti. ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid ex-plorari haberet? id est, ita affectus, ut non prætermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel debet ama-ri. *Vita laudata,* id est, laudabilis.

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, debet ejici.

Participia præsentis temporis non raro sunt Substantiva no-mina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*: Modò in feminino: ut, *consonans, continens*: Modò in neutro: ut, *Contingens, accidens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere pro verbalibus in tor vel trix: ut, *Appetens, di-ligens, sitiens, indulgens*.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Obfer-

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *ius* actionem signare; ut, *secutus, secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Huiusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subiiciuntur.

Silvula Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivè aliquando significant.

- Adeptus.* Senectutem ut adipiscantur omnes oprant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhonestè adeptas. *Ovid.*
- Adortus.* Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
- Aggressus.* Facillimis quibusque aggressis. *Iust.*
- Antegressus.* Causas antegressas, & causas antegressis, occurrunt apud *Cic.*
- Arbitratus.* Arbitrata quæstio. *Gell.*
- Assensus.* Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Idem.*
- Auxiliatus.* A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*
- Blanditus.* Blanditus labor. *Varr. secun. Priscian.*
- Comitatus.* Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit. *Idem.*
- Commentatus.* Diu & multis lucubrationculis commentata oratione. *Qu. Cic.*
- Complexus.* Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*
- Conatus.* Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*
- Confessus.* Confessa res & manifesta. *Cic.*
- Consolatus.* Sic consolatis militibus, &c. *Iust.*
- Cunctatus.* Fides cunctata est. *Stat.*
- Depastus.* Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*
- Deprecatus.* Deprecati belli promissio. *Iust.*
- Despicatus.* Quæ nos nostramque adolescentiam habent despiciam. *Ter.*
- Detestatus.* Bella matribus detestata. *Horatius.*
- Dignatus.* Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*
- Dilargitus.* Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*
- Eblanditus.* Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*
- Effatus.* Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*
- Execratus.* Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*
- Executus.* Executo regis imperio. *Iust.*
- Exorsus.* Sua cuique exorsa laborem, fortunamque ferent.
- Expertus.* Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Att.* Fortunam sapius clade Romana expertam. *Tacit.*
- Fabricatus.* Manibus fabricata Cyclo-pum. *Ovid.*
- Imitatus.* Vide imitor.
- Interpretatus.* Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*
- Intutus.* Intutam urbem. *Liv.*
- Lamentatus.* Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*
- Mensur.* Spatia mensa, quia faciunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic *dimensus.* Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*
- Mentitus.* Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*
- Mercatus.* Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*
- Meritus.* Quæ cannis corona merita? *Plin.*
- Metatus.* Metato in agello. *Hor.* Sic immetata jugera. *Id.*
- Moratus.* Sæpe simulates ira morata facit. *Ovid.*
- Oblitus.* Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
- Opinatus.* Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, quod semper eo more accipitur.
- Passus.* Ex quo destituit Deos mercede

cede pacta Laomedon. Horatius.
Sic reperitur pacta conventa, sine
conjunctione apud Ciceronem. Et pacti
& conventi formula. Idem,
Partitum. Partitis copiis. Cas.
Pollicitum. Pollicitis dives quilibet

esse potest, Ovidius.
Professum. Solaque deformem culpa
professa facit. Ovid.
Stipulatus. Stipulata pecunia. Cic.
Testatus. Res ita notas, ita testatas.
Cic.

Est vero ubi simplex quidem active semper accipiat; composita autem semper passive. Fit hoc in *ultus*, & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in neutris. Nam *ausus* activum est, *inausus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *ns*; ut *pœnitens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud Horatium & Terentium.

In *um*; ut, *Nihilo magis ei licitum esse Plebeio quam, &c. Cic.* Cum *puderet vos, tanquam puditurum esset extinctos*. Fabius quoque indicat, Sallustium scripsisse *pœniturum* pro *pœnitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *pœniturum*, quomodo Fabium scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *misertum, perasum, libitum, licitum, &c.* similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur, pugnatum est*; à *curritur, cursum est*; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum est. Cic.*

In *du*; ut, *Haud pœnitendus labor. Induci ad pudendum & pigendum. Cic.* Sic *dormiendus à dormitur, regnandus à regnatur, jurandus à juratur, vigilandus à vigilatur, &c.* similia.

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriantur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ personis quibusdam destinantur. Ejusmodi sunt, *cessatus, erratus, conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor, error, conspiror*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur, erratur, conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum est, erratum est, conspiratum fuerat*.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obsolescit* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc *occasus*.

Horum Sylulam subjiciemus; postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adultus. Apud pastores *adultus. Just.*

Adulta virgo Cic.

Antecessus. In antecessum dabo. *Sen.*

Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*

Circuitus. Circuitis hostium castris.

Cic.

Cœnatus. Cœnato mihi & dormienti reddita illa est epistola. *Cic.*

Cœptus. Cœptum igitur per eos, desertum est per hunc. *Cic.* Cœpta est oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ esset cœpta deberi. *Id.*

Commentatus. Commentata oratione

Qu. Cic.

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus sit. *Gellius.*

Conspiratus. Assidentem conspirati

specie officii circumsteterunt. *Suet.*

Decretus, ut, *concretus*. Nocte denique decretum & auctum. *Liv. vel potius Lavius apud Priscianum. Quomodo nec idem refugisset, Luna decreta, vel ostreis decretis.*

Decessus. Custodibus decessis, multi interficiuntur. *Cælius, vel potius Calius apud Priscianum.*

Decursus. Decurso spatio à calce ad carceres revocari. *Cic.* Decursu lumine vitæ. *Lucr.* Jam leone decursu. *Solin.*

Defla-

Deflagratus. Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*

Desitus. Desitum est. *Cic. Papifus est vocari desitus. Cic.*

Emeritus. Emeritus miles. *Luc. Emeritam puppim. Mart.*

Emersus. E coeno emerfus.

Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*

Evasus. Exercitum casum, evasum - que se esse. *Liv.*

Excretus. Excretos prohibent à maibus hoedos. *Virg.*

Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*

Festinatus. Mors festinata. *Tac. Festinatis honoribus. Plin.*

Inservitus. Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*

Interitus. Interitis multis. *Quadrigar. apud Prisc.*

Inveteratus. Inveterata querela. *Cic. Inveterata amicitia. Id.*

Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut. Non sum jurata. Turp. apud Diomed. Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. Cic. Hoc tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; unde juratur, Luc. & jurare. Stat.*

Laboratus. Arte laborata vestes. *Virg.*

Nuptus. Nova nupta. *Ter. Novus nuptus. Plaut.*

Obitus. Morte obita. *Cic. Virg. Tac.*

Obsoletus. Obsoletum amicum. *Curt.*

Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat

dat potius esse a soleo, quam ab oleo.

Occasus. ò δύσας. Ante Solem occasum. *Plaut. unde Gell. inquit, non insuavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.*

Placitus. Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*

Pransus, potus. Adde inscitiam pransu, poti, oscitantis ducis. *Cic.*

Præbitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*

Properatus. Carmina properata. *Ovid. Sic dixit etiam Plinius. Delubra occulta celeritate properantur. Reperitur etiam Participium properandus. Virg. Val. Flac.*

Redundatus. Redundatas flumine coëgit aquas. *Ovid.*

Regnatus. Regnata per arva. *Virg. Sed Tacitus etiam dixit, In cæteris gentibus quæ regnantur.*

Requiesus. Requiesum volunt arvum. *Colum. Animi meliores requiesi surgent. Sen.*

Senectus. ὁ γηράσκων. Senecto corpore. *Sall.*

Successus. Cum omnia meâ causâ mihi velles successa, tum etiam tuâ. *Cic.*

Titubatus. Vestigia titubata solo. *Virg. Triumphatus, Triumphatis Medis. Hor. Triumphata Corintho. Virg.*

Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid. Reperitur etiam Vigilantæ noctes apud Quint. Sic etiam ab evigilo, Evigilata consilia. Cic.*

DE ADVERBIO

Adverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parum sis leno. Nimium Philosophus. Aliquoties & Adverbium: ut, parum honestè se geris.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubinibi, ibi, alibi, alibi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc illuc, istuc, intro, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque¹, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoversum.*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undervis, undecunque, superne, inferne, celsius, fundius.*

Denique per locum innuunt, *Hæc², illac, istac, quacunque, eà, eadem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà³.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vespere, nudius tertius⁴, nudius quartus, nudius quintus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, atas, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, raro, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, in dies, in horas, ut primum, quam primum, simulac, simulacque.*

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continue ponitur, ut, *usque metu micuere sinus.*

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexties, septies, vigestes, vel vicies; trigestes, vel tricies; quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimè, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, adsummum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, equid. quin pro cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

¹ Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia: ut, *quo, ali-quo, quocunque*, puta loco: imò & huc pro *ad hoc*, & quædam alia. ² In hisce omnibus respicitur ad nomen *viâ*. ³ Adverbia loci, sæpius ponuntur pro relativo. *Quare istum, ubi hic est natus, plus amabo post hoc locum. Ubi pro in quo.* Cic. *Mercator hoc addebat, è predoniis, unde emerat, se audisse abreptam à Samio.* Unde pro à quibus. Ter. *Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. Ubi vidit homo esse in tantum honorem, ibi capis me obsecrare, &c.* Ter. ⁴ Hujusmodi nihil Adverbii habere videntur, nisi quod nunc in nudius insit. Nam dicitur quasi nunc *insit*.

Negandi:

Negandi : ut, *Haud*, non ¹, *minimè*, *nequaquam*, *nè* pro non, & *similia* ².

Affirmandi : ut, *Etiā*, *sic*, *quidni*, *sanè*, *prorsus*, *nempe*, *nimirum*, *cūrè*, *profectò*, *adèd*, *planè*, *scilicet* ³.

Jurandi : ut, *hercle*, *mehercle*, *medius-fidius*, *dius-fidius*, *pol*, *ædepol*, *castor*, *ecastor*.

Hortandi : ut, *Age* ⁴, *sodes*, *sultis*, *amabò*, *agedum*, *ehodum*, *etia* ⁵, *Agite*.

Prohibendi : ut, *Ne* ⁶, non,

Optandi : ut, *Utinam*, *sì*, *ò sè*, *ò*.

Excludendi : ut, *Modò*, *dummodo*, *tantummodo*, *solummodo*, *tantum*, *solum*, *duntaxat*, *dumum*.

Congregandi : ut, *Simul*, *unà* ⁷, *pariter*, *populatim*, *universim*, *conjunctim*, &c.

Segregandi : ut, *Seorsim*, *gregatim*, *egregie*, *nominatim*, *virutim*, *opidatim*, *vicatim*, *privatim*, *speciatim*, *bisariam*, *trisariam*, *omnisariam*, *plurisariam*, *ostiatim*.

Diversitatis : ut, *Aliiter*, *secus*.

Eligendi : ut, *Potius*, *potissimum*, *imò*, *satius*,

Intendendi, ut, *Valde*, *nimis*, *nimum*, *immodice*, *impendiò*, *impense*, *prorsus*, *penitus*, *funditus*, *radicitus*, *omnino*.

Remittendi : ut, *Vix*, *agère*, *paulatim*, *sensim*, *pedetentim*.

Concedentis : ut, *Licet*, *estò*, *demus*, *sit-ita*, *sit-sane*.

Negatæ solitudinis : ut, *Non solum*, *non tantum*, *non modò*, *nedum*,

Qualitatis : ut, *Docte*, *pulchre*, *fortiter*, *graviter*.

Quantitatis : ut, *Parum*, *minime*, *maxime*, *summu*, & *similia*.

Comparandi : ut, *Tam*, *quam*, *magis*, *minus*, *maxime*, *minime*, *æque*.

Rei non peractæ : ut, *Ferne*, *fere*, *prope*, *propemodum*, *tantum*, *tantum non*, *modo non*.

Demonstrandi : ut, *En*, *ecce*, *sic* : ut cùm dicimus, *Sic scribito* ⁸.

Explanandi : ut, *Id est*, *hoc est*, *quasi dicas*, *puta*, *utputa*, *utpote*.

Dubitandi : ut, *Forsan*, *forsitan*, *fortassis*, *fortasse*.

Eventus : ut, *Forte*, *casu*, *forte fortuna*.

Similitudinis : ut, *Sic*, *sicut*, *sicuti*, *ita*, *item*, *iidem*, *tanquam*, *quasi*, *cen*, *ui*, *velut*, *veluti*.

¹ Pro non aliquando nihil adverbialiter usurpatur : Nihil circuitione usus est. Ter. ² Sic nec apud veteres. Atque idem composita ostendunt ut *negligens*, *negotium*. Sic *na* ; ut *na ego homo infelix sum*. ³ *Eia*, pro diversâ significatione nunc adverbium est hortandi, nunc interjectio blandientis. ⁴ *Ne* ante quidem negat, ut, *ne obolum quidem dederis*. ⁵ *Unâ* propriè est nomen, quia integre est unâ operâ. ⁶ Sic *hem* apud Comicos, ut, *hem Davum tibi*. Ter. Nempe pro usu diverso nunc demonstrandi Adverbium est, nunc Interjectio indignantis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Docte*, *doctius illo*, *doctissime omnium*: similiter, *Bene*, *melius*, *optime*: *Male*, *pejus*, *peissime*: etiam *sapius*, *sapissime*: *Nuper*, *nuperrime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Hieri*, *cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furim* à *furor*; *Strictim* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recens*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita; ut, *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et*, *ac*, *que*, *atque*, *quoque*, *etiam*, *idem*, *cum*, & *tum*.*

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*: Huc spectant & his contrariæ: ut, *Nec*, *neque*, *ne*, *neve*.

Hæ quatuor sequentes, *Et*, *que*, *nec*, *neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnât*: *Nec sapit ista, nec sentit*.

* Hæ Copulativæ dicuntur stricte. Nam omnis quidem Conjunctio copulat: uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Alia¹ disjunctivæ : ut, *Aut, vel², seu, sive³.*

At istæ, cùm geminantur, suspensivæ etiam vocantur : ut, *Vel scribit, vel dicitur.*

Alia² discretivæ : ut, *Sed, sed enim, at, atq, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enimvero, quodsi, verum, porro, quin.*

Alia³ rationales, sive illativæ⁴ : ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ-re :* Cicer. *Eâ re statim ad te Aristocratem misi.*

Alia⁴ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt : ut, *nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea-quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgil. Audieras & fama fuit :* pro nam vel quia fuit : quo pro quia ; ut Cicer. *Non quo quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui lausit, bene vixit :* & intra

Fortunam debet quisque manere suam : pro nam vel quia.

Alia⁵ perfectivæ seu absolutivæ¹ : ut, *Uti, quo, pro ut.*

Ne, & ut pro nenon : Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Ne, pro ut non : Cic. *Opera datur, judicia ne fiant.*

Alia⁶ continuativæ : ut, *Si, sin, ni, nisi.*

Alia⁷ dubitativæ : ut, *Ne, an, anne, num, numquid, utrum, necne.*

Alia⁸ adversativæ⁵ : ut, *Esse, quanquam, quamvis, licet, tamen ; & alia id genus.*

Alia⁹ redditivæ earundem : ut, *Tamen, attamen, sedtamen, veruntamen.*

Alia¹⁰ diminutivæ : ut, *Saltem, at, certe, vel :* ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.*

Alia¹¹ electivæ : ut, *Quàm, ac, atque, ut,* quando pro quàm accipiuntur,

Expletivæ : ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimverò, sedenim, enim pro certè.*

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiissime, nostras jussit adire domos ?* Ter. *At enim non sinam.*

¹ Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter ; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur : E. G. cum ita dissero, *Vel dies est, vel nox est,* non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. ² Vel quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel cælo possunt deducere Lunam.* Ubi vel valet etiam. Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis ; ut in Adverbiis annotatum. ³ Interdum tamen sive potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana sive Luna.* Ubi possis dicere *Explanativam.* Quo pacto & nec non enclitica quæ quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paridis, spreteque injuria forma.* Nam sententia est, sive vel hoc est, *spreta.* ⁴ Aliis *Raciorinativa,* quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. ⁵ Hæ Vossio sunt concessivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Esse sit indoctus, vir tamen est pius,* sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum ; attamen in eo adversabor, si pium neges.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est ¹.

In genere conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quam sapissime confundantur: ut, *Quando*, *proinde*, & similia ².

O R D O.

Ordo Conjunctionum est triplex: nempe, Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæ imprimis præponi solent; *Nam*, *quare*, *ac*, *ast*, *atque*, *et*, *aut*, *vel*, *nec*, *neque*, *si*, *quin*, *quatenus*, *sin*, *sen*, *seu*, *nisi*, *nisi*.

Subjunctivæ verò sunt, *Quidem*, *quoque*, *autem*, *verò*, *enim*:

Et tres Encliticæ: ut, *Que*, *ne*, *ve*: sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nesci, campestribus abstinet armis;*

Indoctusque pile, discite, trochæve, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum*, *sis*, *nam*, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Equidem*, *ergo*, *igitur*, *saltem*, *tamen* *quanquam*, &c.

D E P R Æ P O S I T I O N E.

Præpositio ³ est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur ⁴.

¹ *Neque* quatenus negat, adverbium est; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic deinde cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis juncturam pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt, cum dico, *Brutus ac vel atque Cassius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro *deinde* sive *postea*. ² Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. ³ *Præverbium* dicitur Varroni, sed *Præpositionem* etiam Cicero in *Topicis* appellat. ⁴ Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandum. Brevissime autem & verius definiatur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni obstare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & interjectiones regere casum. Ut, *simul filio, procul mari, va tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, va vel malum sit tibi*, ut in Syntaxi fufius ostendetur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

<i>Cum,</i>	} ut,	{	<i>Quibuscum.</i>
<i>Tenus,</i>			<i>Probe tenus.</i>
<i>Versus¹,</i>			<i>Angliam versus.</i>
<i>Usque,</i>			<i>Ad occidentem usque.</i>

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discernenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*; i. e. *juxta aurem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. e. *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem.*

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adjunguntur; ut

Ad. Ad Calendas Græcas.

Apud. Virg. At bene apud nemores veteris stat gratia facti.

Ante. Ovid. —dicique beatus

Ante obitum nemo, supremaque funera, debes.

Adversus². Ne Hercules quidem adversus duos.

Cis. Cis Thamesim sita est Etona.

Citra. } Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Ultra. } Quos ultra citraque nequis consistere rectum.

¹ *Versus* & *usque* inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit *usque ad Tiberim*, *ad Tiberim versus*. Ut casus non regatur à *versus*: sed à Præpositione ad intellecta; quæ in *adversus* exprimitur. Quin & legimus, *Ad meridiem versus*, Liv. *In forum versus*, Cic. *In Avernos versus*, Cæf. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ab ovo usque ad mala*, Ter. *Ad serum usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. ² Vel *adversum*.

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam.*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum, locale est: ut, *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter ¹, tempus & numerum significat: ut, *Circiter horam decimam.*

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sum.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Iner. Horat. *Multa cadunt inter calicem supremæque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope ². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugias, ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est,*

Virtus post mammos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum non animum mutant, qui trans mare curram?*

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. *Hæc vocalibus præponitur. Mimus; Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*

Absque ⁴. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur,*

Cum. Mimus, *Dammum appellandum est cum mala fama lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, e saxo Tarpeio deiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges nasci sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

¹ *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter* meridiem integre fit, *circiter* ad meridiem. ² *Prope* potius adverbium est. Nam *prope* urbem per ellipsin ponitur pro *prope* ad urbem. Ac pari ratione cum dicitur *proptius* vel *proxime* urbem. ³ Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut *Pone caput.* Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantiz studiosius rectius abstineat. ⁴ *Absque* magis est comicum, pro quo Oratores potius *sine*.

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenuis ferrum impulit ira* ¹.

Præpositiones utrique casui fervientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In ². Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*

Ovidius; *Inque domos superas scandere curâ fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis: id est, paulo ante lucem.*

Idem; — *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Subter densa testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem interveniuntur; nimirum,

<i>Am</i> ³ ,	} ut,	{ <i>Ambio:</i>	{ <i>Re</i> ⁶ ,	} ut,	{ <i>Recipio:</i>			
<i>Di</i> ⁴ ,						{ <i>Diduco:</i>	{ <i>Se</i> ⁷ ,	{ <i>Sepono:</i>
<i>Dis</i> ⁵ ,								

Con verò, quoties cum distinctione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

¹ Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adsentendum. Nam Liv. est *palam* populo. At *procul* adverbium est. Nam *procul* domo, integre fuerit, *procul à domo*. Nec raro additur præpositio. ² Pro in antiqui dixerent *endo*, & *indu*, ut *endo* vel *indu mari*. Sic in compositione *endopator* vel *induperator* pro *Imperator*. Remansit in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*, quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. ³ *Am* prisci etiam usi extra compositionem: ut Cato in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab *amphi*, quod idem significat: ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages*, *ambedo*, *ambio*, *amburo*. Nisi *b* sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*; quod apud Varronem legas. Sic ab *amphi* sit *ambi*: ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages*, *ambio*; ab *am* autem *amplector*, & *amicere*, ex *am* & *icere* vel *jacere*. Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *m* abit in *n*: ut, *anceps*, *anfractus*, *anhelo*, *anquiro*. ⁴ *Di* corruptum est ex *dis*, ut *divido*. ⁵ *Dis* volunt esse à *dis*; id est *bis*: atque ita notare divisionem, ut *disstraho*; vel distinctionem, ut *dijudico*: quod valer distincte iudico. Sed potius videtur esse à *dis*, quod eandem in compositione vim habet: ut, *discepio* idem ac *dissero*. Sic *disparatio*, *dissonare*: *diatrix* & *dis*, *dispargere*. Interdum & *dis* negat, ut *diffido*, quod notat, non fido: vel auge; ut *discupio*, hoc est, valde cupio. ⁶ *Re* sæpius iterationem, interdum & privationem signat: ut, *relego*, *revelo*. ⁷ In compositione interdum *e* in *o* mutatur: ut, *secors*, *sobrius*. ⁸ *Con* corruptum est ex *cum*: ac pari ratione adjici potuit au pro ab: ut, *aufero*, *ausugio*. Quinetiam ar pro ad, ut in antiquis *arvenio*, *arvocatus*, *arcio*: unde remansit *arcesio*. ⁹ Recte addendum est, *ve* ut *vesanus*, Quæ in compositione minuit, ut *vegrandus*, male grandis.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Euax, vah*. Plaut. *Euax, iurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah*. Terentius. *I intrò, hei! hei!* Virgilius, *O dolor atque decus magnum?*

Timentis: ut, *Hei, atas*. Terent. *Hei! vereor ne quid Andria apporet mali.*

Admirantis: ut, *Apage, apagefis*. Terent. *Apagefis, egon' formidolosus.*

Laudantis: ut, *Euge*. Mar. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, *Eho, oh, io*. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui*. Ter. *Hui! tu mihi illum laudas?*

Ex improvîso aliquidprehendentis: ut, *Atas*. Ter. *Atas! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, proh. Proh nefas!* Seneca, *O paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malum, vae malum*. Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he*. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au*. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navibus (insandum) amissis*. Cic. *Sed amabo te, cura*. Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (quod aium) Minerva tradita sum, pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula desunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his alius exactiusque pervestigare, hanc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus; quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiis doctorem, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrine præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE OCTO
PARTIUM ORATIONIS.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hæcenus dictum est, deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexionque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico, *Ego pauper laboro, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopius recensui, interrogatus responde*. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertiæ. Sed *pauper* & *Calliopius* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertiæ, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utri sumus, vel estis, vel sunt doctiores vel meliores*.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnavitis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratia: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater*; si deseris tu, *perimus*; quasi dicat, *precipue & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, feritur, dicunt, ferunt, aiunt, predicant, clamant*, & in similibus; ut,

Terentius, *Feritur atrocis flagitia designasse*.

Ovidius, *Teque ferunt iræ percutisse tuæ*.

Item in his: *tonat, pluit, ningit, luceſcit, veſperat, &c.* Ubi *Deus, calum, aqua*, vel ſimile intelligitur. Sæpe etiam per ellipſin reticetur verbum ſubſtantivum; ut, *Rari quippe boni.* Juv. Vide *Syntaxin figuratam*.

Non ſemper vox caſualis eſt verbo Nominativus, ſed aliquando verbum Infinitivum: ut, *Plaut. Mentiri non eſt meum.* Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes,
Emollit mores, nec ſinit eſſe ſeros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim ſignorum ſunt combuſta.*

Partim dixere ut reſtim, puppim, ſementim, ut ſit Accuſativum antiquum, in quo intelligitur ad, ſive quod ad, ut apud Græcos κατὰ. Vel intelligitur in: quomodo Plaut. Ageſis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare hanc. Utrumcumque placuerit, ſubſtantive ſumatur necoſſe eſt, quia Adverbia (ut poſtea dicetur) naturâ ſuâ nullum regunt caſum.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accuſativum ante ſe ſta-
tuunt: ut, *Te rediſſe incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Reſolvi poteſt hic modus per quod & ut, ad hunc modum:
Quod in rediſti incolumis gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.

Sunt qui modum hunc reſolvendi Accuſativum prorsus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi ſcriptores, quanquam alter loquendi modus elegantior ſit, & magis Latinus.

Interdum reſolvi debet Accuſativus per *ne* & *quin*; ut, *Prohibuerunt eum exire, id eſt, ne exiret.* Non dubitat *Chriſtum* id dixiſſe, hoc eſt, *quin* dixerit. Porro cum Infinitivus ſequitur aliud verbum, eadem plane conſtructio eſt ac modo dicta, ſed Accuſativus Per ellipſin deſideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, ſe, illum.* Ut *Statui proficiſci, pro me proficiſci. Negat velle, pro ſe velle.* Atque hoc ita eſſe vel hinc conſtat, quia Antiqui interdum hos addunt Accuſativos; ut *Vocem hic loquentis modo me audire viſus ſum, Plaut. Qua ſeſe optavit parere hic divitiis, Ter. Omnes homines qui ſe preſtare ſtudent ceteris animantibus, Sall.*

Græce infinitivus convenire poteſt cum Nominativo; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem; ut, *Ceu pius Aeneas, eripuiſſe ferunt, Ovidius.*

Verbum inter duos Nominativos diverſorum numerorum poſi-
tum, cum alterutro convenire poteſt: ut,

Terent. *Amantium ira, amoris redintegratio eſt.* *Andria* A3-S3-23

Ovid. — *quid enim niſi vota ſuperſunt?*

Idem; *Pectora percuisse, pectus quoque robora ſunt.*

Virgil. — *nihil hic niſi carmina deſunt.*

Plurimum ſane verbum convenit cum priori, ſive eo quod ſubiecti locum in oratione retinet, quemodocunque invertantur verba. Ut, Omnia pontus erant. Ovid. Sanguis erant lacrymæ, Luc. Gaudia principium noſtri ſunt. Phoece, doloris, Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. Interdum tamen aliter loquuntur Auctores; ut *Vestres* quas geritis fordida lana fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur. *Sall.* Tui consularis fuit initium ludi Compitalitii, *Cic.* Imo interdum non habet ea locum, quam propriam locutionem nonnulli existimant; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas, *Sen.* ubi singulare est se usurpatum ire negat *Vossius*. Sane dixit *Cicero*, Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. Quare in talibus sequendus est classicorum scriptorum usus.

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ.* Pertæsum est conjugii: de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hæc sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abire.* Uterque deludimur dolis.

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini colectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synthesin appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus; quam videsis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut *Juvenal.* Rara avis in terris, nigroque similissima cygno.

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur, ut,

Ovid. Donec eris felix multis numerabis amicos:

Nullus ad amissas ibis amicus opes.

Seneca: Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt; graviora tuli.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *Audio regem Doroberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur: ut, *amicus certus; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjective sumantur: ut, *Populum late regem, belloque superbum, ubi regem tantundem est ac regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina, nempe carne: laborare tertianâ, quartanâ, puta febris; triste lupus stabulis;* supple negotium. Vide figuram Ellipseos.

Adjectivum inter duo Substantiva diverforum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis puer credita est, Iust.* *Puteoli Dicaarchia disti.* Porcus femina nazus. Quandoque tamen cum apposito, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati, Liv.* Non omnis error stultitia dicenda est, *Cic.*

Nunquam aequè ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum aut grave, Terent.

Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatas rem maritimum, neque publicam gerere possumus, Cic. Ad malam domesticam disciplinam accesserunt etiam Poëta. Idem.*

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni quod omnium rerum est primum.*

Relativum qui, quæ, quod, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero. & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius confecit, Cic. Ultra eum locum, quo in loco Germani confederant, Cæsar. Diem inflare, quo die frumentum militibus metiri oporteres.*

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantiae studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem, Ut, *Leodamantem Cleophilæ discipulum, qui Cleophilus, &c. Apul. Ubi nisi repeteretur qui Cleophilus, relativum referri potuit ad Leodamantem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimat per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosces ex iis literis, quas liberto tuo dedi, Cic. pro ex iis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, Ter. pro ut fabula, quas fabulas fecisset, &c. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus, Cic. Illi scripta quibus Comædis scripta viris est, Hor. Quas credis esse has non sunt vera nuptia, Ter. pro Ha nuptia non sunt vera, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit. si pronomen demonstrativum secundum membrum ingrediarur. Ut, *Quam quisque noris artem, in hac se exerceat, Cic. Ad Casarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugis me tum tibi mittere, Idem.**

Quin & Poëtæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statua vestra est, Virg. pro ea urbs, quam urbem statuo, &c. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedisti? Ter. pro ille Eunuchus, quem Eunuchum, &c. Naucreatem quem convenire volui in navi non erat, Plaut.*

Atque hac ratione alix difficiliore loquendi formulæ explicari possunt. Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt. Ubi id supponit negotium, & illic ponitur pro sumtus; ut sensus sit: si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filii faciunt.*

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat, Horat. pro homo est, qui homo non spernit: sunt homines quos homines juvat. Qualis esset natura montis, qui cognoscerent misit, Cæsar. Scribe ad vos eum habeo qui ferat, Cic.*

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figuratæ alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines inveniunt illum globum, quæ terra dicitur,*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analogæ; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quærens, &c.* Hor. ubi relativum quæ est femininum, quia refertur ad Cleopatram de quâ fit sermo. *Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt, Cic. ubi respicitur ad tempora. Soli virtute præditi, quod est proprium divitiarum, contenti sunt, Idem.*

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem, &c.* Liv. Videfis Syntaxin figuratam. ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.* Andræ. *Az-Sz-99*

Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interferitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribis. Quem videndo obstupui. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtæ sordent.*

Pater ex supradictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversæ convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali: unde duo substantivæ singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctum

junctum plurale adsciscunt: ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi singulares verbum plurale sortiuntur; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent, Ovid.*

Poëta etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Ismaris Hebrum cum Strymonem siccet, Ovid. Remo cum fratre Quirinus jura dabunt, Virg. ubi cum ponitur pro &; nam sententia est, Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores sic loquuntur; ut, *Dicæarchum vero cum Aristoxeno, doctos sane homines, omitamus, Cic. Pharnabazus cum Apollonide, & Athenagera, vincti traduntur, Curt.*

Quod si duo singularia sint genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est quam secunda; & secunda quam tertia. Ut, *Ego tuque sumus Christiani. Tu paterque vultis.*

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, *Pater & mater mortui. Tert. Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus pertinet.*

Quæritur an femininum sit neutro dignius? Sane esse videtur cum de animarum sit sermo; ut uxor & mancipium salvæ. Ancilla & jumentum reperit. Quamquam Linacæ & Alvarez satius esse censent *περιεργικὸς* loqui; & dicere v.g. Lucretia castissima fuit, quâ virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ. Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponetur. Quamquam & aliter loqui liceat. Ut, *Leges & plebisca coactæ, Luc. Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberimi fructus? Cic.*

Si substantivo numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suscepisti onus grave Athenarum & Cægypti, ad quas cum profectus sis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit, Cic. Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit, Cic. Utrum vos an Carthaginienses Principes orbis terrarum videantur, Liv. Toti sit provincia cognitum, tibi omnium quibus præsti, salutem, liberos, famam, fortunas esse carissimas, Cic. Socii & regem recepto, Virg.*

Cum utrumque substantivum est rei inanimatæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur; nisi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitia, decus, & gloria, in oculis sita sunt, Sall.*

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis dignius attenditur, ut. *Agros villasque Civis intactos sinebat, Tac.*

Causa harum constructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sæpius fit per syllepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad proprium respicitur, id fit *zeugmate*. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium; Ut, *decus & gloria in oculis sita sunt, hoc est, sunt negotia sita.*

Quin & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Ut, *Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi fumserat, Cic.*

Quamvis convenire etiam possit cum animato: ut, *sane fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, Cic.*

Torro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, Liv. Ira & avaritia imperio potentiora. Id. Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, Sall.

Denique interdum duobus animatu subjicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, Solin. Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, Lucr. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, Liv.

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, Urbs Roma, Anna soror.

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, Leo rex quadrupedum, sic aquila rex avium, Ut, Dies magister multorum, sic Tempus magister multarum; ut, urbs Roma, sic urbs Sulmo, urbs Philippi.

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochia.

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit sit rei animatæ, verbum vel adjectivum, cum eo consentiet: ut, Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent, Cic. Tullia delicia nostra tuum mansculum flagitat, Cic.

Sin prius est nomen rei inanimæ, cum posteriori conveniet. Ut, Turgri civitas Gallia fontem habet insignem, Plin. Oppidum Latinorum Appola caput à Terquinio Rege, Idem.

Substantivorum Constructio.

Quum duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juvenal. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, Patris domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. Urbi pater est, Urbique maritus. Herus tibi, mihi pater.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. Effodiuntur opes irritamenta malorum. Virg. Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, Paululum pecuniæ. Hoc noctis, Catul. Non videmus id mantica quod in tergo est. Juvenal. Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priori substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, iso ad dextram. Venium erat ad Vestæ:*
Utrobique subauditur templum.

Virg. *Hæctoris Andromache:* subauditur uxor. Idem: *Deiphobe Glau-*
ci: subauditur filia. Ter. *Huius video Byrrhiam:* subaudi *servum.*

Observationes de substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falso creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimitur substantivum, constructio est analogica & regularis. Si supprimatur, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essenziale, notat: ut genus, aut speciem: materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentia conjunctum: ut si subiectum sit, vel affectio inherens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliud ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti: *Satin' parva res est voluptatum in vitâ, ubi res voluptatum,* ponitur pro *ipsis voluptatibus.* Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi, limam mamordit:* hoc est, *si quis foret cibum.* Plaque hoc loquendi genus petitur à Græcis: apud quos Aristophanes τὸ χρῆμα τοῦ νοκτίου; quasi dicas *res noctium,* pro *ipsis noctibus,* posuit.

Huc refer quæ alioqui per appositionem eodem casu efferuntur, ut, *Op-pidum Antiochia, arbor fici.*

Materia significatur illo Plauti, *Nummum nusquam reperire argenti queo.* Ac Persius similiter *Crateras argenti.* Ac Virgil. *Argenti aurique talenta.*

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua boum, jecur anseris, vertex montis,*

Pars exprimitur hoc pacto: *Vir magni nass, herba exigua radice.*

Subiectum notat genitivus in his: *Facundia Ulyssis, felicitas rerum, color rosa.* Adjectivum receptum, sive inherens significatur in illis, *Puer optima indolis, boni ingenii, egregia forma, eximia spæ.*

Causam efficientem explicant, *Ilia Homeris, Venus Praxisteli.*

Finalem, *apparatus triumphi, potio soporis.*

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum,* quæ de studiis suscipitur: *co-gitatio belli,* quæ circa bellum versatur.

Correlati: ut, *Mater Socratis, Auditor Aristotelis.*

Possessorem indicant, *Pecus Admeti, domus Craffi.*

Tempus vero, *spatium hora, iter bidus.*

Quod in tempore est, *tempus belli, hora cana.*

Locum sive continens, *insola hujus urbis, vinum majoris cadi.*

Locorum seu contentum, *Cadus vini, Navis auri aut palea.*

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo.

Active solum, ut *Providentia Dei:* hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *timor Dei,* hoc est, quo timetur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei,* hoc est, quo amat suos, odit improbos: vel quo pii amant Deum, improbi eum odio prosequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur,
 ut

ut præter eos modos qui superius in regulis exprimuntur: primo cum reticetur ablativus, *causa* vel *ratione*: ut, cum ille se custodia diceret in castris remansisse, Cic. Post ubi regium imperium, quod initio conservanda libertatis atque augenda reipublica fuerat, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, Est Regi vel Pastori: nempe munus, officium. Absesse bidui, puta itinere, Cic. Accusare furii, scilicet crimine, Cæf. Est Roma, pro in oppido Roma. Aliaque id genus, ut postea dicitur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in mensuræ vocabulis. Liv. Tristis decies centum millia, & hordei quingenta, indicantes se ad mare delicta habere.

Sunt vero substantiva quædam quæ diversam sequuntur structuram: Ut verbalia, quæ interdum adfiscunt casum verbi sui: ut, *Transitio alteri*, Cic. *Domum reditionis spe sublata*, Cæf. Imprimis autem Plauto in deliciis est: *cujus sunt, hanc addito, & notio ac tactio nos, & similia.*

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui: ut in Observationibus de supinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, *Vir nulla fide.*

Ovid. *Ingenui vulsūs puer, ingenuique pudoris.*

Extra verbalia nullum substantivum regit alium casum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipsin desideratur. Ut, *Virgo adunco naso*, integre sit, cum *adunco naso*. *Gens dentibus caninis*, pro cum dentibus. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæ præpositiones adjiciantur: partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem exprimant. Ut, *Vir cum magna fide*, Plaut. *Optima cum pulcro animis Romana juvenius*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis causæ vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est*. Gell. *Pecuniam quâ sibi nihil esset usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus autem adjectivè pro *necessarius*, quandoque poni videtur, varieque construitur: ut,

Cicero, *Dux nobis & auctor opus est.*

Idem, *Dicis nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.*

Terent. *Alia quæ opus sunt, para.*

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse.*

Opus non magis est adjectivum quam *Usus* quartæ declinationis. Nam etsi aliquando exponi possit *nece*: verum operam vel negotium notat. Unde & adjectivo jungitur: ut, *Sunt quibus unum opus est celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more substantivorum, genitivum regit; ut,

Magni

Magni laboris & multa impensa opus fuit. Plaut. ad Sen. Quomodo Virgilius, *Hec virtutis opus* : Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus*.

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis ; ut, *Si quid opus est impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti ?* Terent. *Depromantur mihi quæ opus sunt.* Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est.* Cato apud Sen. Ubi *necesse* dicitur quo carere non possis : *Opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hæc res mihi opus est* : hoc est, res hæc opera mea est, sive hæc in re operam pono. Sic *dux nobis opus est*, tantundem valet ac, *dux nobis opera est*, aut *opera nostra in ea re ponenda est*, ut ducent nobis comparemus.

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo : quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummi sunt mihi opus* ; ideo dixit Cicero, *nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia opus eum casum regat ; aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant : sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo huiusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare ?* Cic. *Nunc peropus est loqui.* Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est : Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris ; *Negat fuisse opus affirmare.* Puto peropus esse loqui.

Ex hisce colligi potest, opus plane esse substantivum ; nec quicquam compellere, ut pro necesse unquam poni dicamus.

Ac tum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per opera, vel labor. E. gr. *Opus est arte vel libris*, valet *opera* sive *labor*, aut *negotium* est *arte vel libris*, pro *in arte, in libris*. Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris*.

Quodque de opus dictum est idem fortasse in usus locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Usus filio viginti minis argenti*, exponas, *labor & opera* requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus*, valet. Nunc *labor & opera* omnis in viribus comparandis.

Porro de voce usus ulterius addi possit, quod verbale sit ab utor. Dicitur enim *usus & uso, abusus & abuso* ; ut *itus & itio, reditus & reditio*. Quemadmodum igitur legas, *reditio domo & domum* ; ut, *redire domo, & domum* : sic quia dicimus, *utor viribus* vel *vires* : rectum quoque erit, *usus viribus* vel *vires*. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti. *Ad eum usu'st hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui ; ut, *Qui nisi adulterio studiosus*, rei nulla alia est improbus. Plaut. *Ubi studiosus adulterio* dicitur, ut *studere adulterio*. Et Ovidius in eo, *Cumque sis ignis aqua pugnax*, ait *aqua pugnax*, ut Virg. *Placidone etiam pugnabis amori ?*

Interim agnoscimus raram esse huiusmodi structuram ; præterquam in verbalibus quæ exeunt in *bundus* : hæc enim crebro casum regunt verbi sui ; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra* : nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare*.

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt ; ut, *Abstinentis vini, tolerans injuria, aman-*

tor aqvi, metuentior deorum, servantissimus aqvi, patiens, patientior, patientissimus, inedia, algorm, vigilia.

Verbalia autem huiusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera sunt nomina: Ut, *Pueris absinthia terra medentes cum dare conantur*, Lucr.. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo audias pro *studiosis*, sive *Scholasticis*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator*? Dixeris his in *or* non significari tempus: contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam sæpe illa in *us* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium sit, quia tempus significatur. At non item, cum *aio*, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, cuius mos ac ingenium tale ut fugere eas soleat. Sic *patiens inedia*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive natura, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignotâ; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamia*, Cic.

Atque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis additur quidem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per ellipsin intelligitur; vel à præpositione, quæ similiter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius. *Est natura hominum novitatis avida*.

Virg. *Mens futuri præscia*. Id. *Memor esto brevis ævi*.

Ter. *Imperius rerum, eductos libere, in fraudem illicis*.

Silius, *Non sum animi dubius, sed devius æqui*.

Cicero, *Græcarum literarum rudis*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut,

Audax ingenii. Ovidius, *Tempus edax rerum*.

Seneca, *Virtus est vitiorum fugax*.

Hor. *Utilium sagax*. Id. *Proposui tenax*.

Virgilius, *Tam ficti praviqve tenax, quam nuncia veri*.

Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidam amplam congefferunt *Linacrus* & *Despauterius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet huiusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo causâ, vel gratiâ vel ratione subintellecto: Idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellecto *ἐκ*, vel *ὑπὲρ*. Ut, *Locus latissimus umbra*. Virg. hoc est, *causa umbra*. *Libera legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive *quoad leges*. *Invidius operis ac laboris*, Tacit. pro *invidius ratione operis*, hoc est quod ad opus ac laborem attinet.

Sic

Sic *Impiger militia*, Tac. Item, *ferox scelerum, pervicax ira, anum potentia anxiam, trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. *Gell.* & alios; imprimis Apuleium: quæ tantum Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poëtæ gignendi casui adjungant. Sane integer animi magis est Poëtarum & Historicorum, quam Oratorum, qui dicerent integer animo. Nec Oratori imitandum illud Senecz. *timida lucis*, aut *Judicis relictus*: Senecz enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poëtarum & Historicorum magis sunt. *Fessus belli, inglorius militia, tenuis opum, ambiguus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator: ut, *tam insuetus contumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententia*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recentium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus causâ vel ergo intelligi, quædam sic durioscule exponi: concedimus interdum ita esse, sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cæperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuuntur, gaudent; ut Cicero, *Quamquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ, propter summam & doctoris auctoritatem & verbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum major accipe.

Ovidius: *Quisquis fuit ille deorum.*

Terent. *An quisquam hominem est æque miser ut ego?*

Virgilius: — *divum promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat,

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantiae causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*: integre sit de numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus*, *primus* è numero Regum. Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Ænea.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio vero sensu dativum: ut, Virgilius: — *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter*, ante: ut Ovidius: *Est Deus è vobis alter.*

Idem

*Idem, Solus de superis. Virgil. Primus inter omnes. Idem, Primus ibi ante omnes, magna comitante caterua, Laocoon ardens flamma de-
curret ab arce.*

Arque hæc quidem locutiones propriæ sunt: & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possunt.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt; ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum. Quid verum nunc geritur in Anglia? Consilium de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus*, *ja*, *jum*: ut *Cujus pecus? Laniorum.* Aut per dictionem, varæ syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii? Utroque.*

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utroque crimine.* Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse varæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Mens, tuus, suus, &c.* respondendum est: ut, *Cujus est hic codex? Mens.*

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur, ut, *Manuum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per *e*, *ex*, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius poetarum est doctissimus: id est, ex poetis, vel inter poetas.*

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poetarum doctissimus, integre sit e numero poetarum.*

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum sit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimus*, sed etiam *Leo animalium fortissimus*. In priori gemina est ellipsis, una apertior nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimus*: altera est occultior, quia deest *numero*, à quo regitur *animalium*. Utrumque ex Plinio suppleveris: *Caprea & coturnices animalia e numero animalium placidissima.*

Alterum vero loquendi genus multo est usitatus. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus, Cic. Hordeum frugum omnium molissimum est, Plin.* In quibus nulla est nominativi ellipsis sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus e numero fluminum. Hordeum molissimum e numero frugum.*

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum præstantior eras.* Et Curtius, *Incautis duo majora omnium navigia submersa sunt Plin. Adolescentiores apud ad opera exeunt.* Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quam*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum; id est, quam aurum, quam virtutes.*

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione præintellecta:

ut, integre sit vilis est argentum pro auro, aurum pro virtutibus. Nempe ut in positivo dicitur pro nobis beatus. Cic.

Addiscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,

Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius.*

Hic etiam statuenda est ellipsis præpositionis: Nam integre est *pro quanto doctior es, pro tanto te geras submissius.* Et similiter *maximus ætate* integre erit *maximus ab ætate, vel pro ætate.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catull. Tanto pessimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus.

Erat Nocturnæ lucubrationes longè periculosissimæ habentur.

Longè ceteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Major & maximus ætate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus o felixque tuis.*

Martial. *Turba gravis paci, placideque inimica quieti.*

Est finisimus Oratori Poëta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

Martial. *Fecundus amicis. Omnibus supplex.*

Horatius, *Si facis ut patrie sis idoneus, utilis agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut, *Consubernalis, commilito, conseruus, cognatus, &c.*

Cum Dativus jungitur hujusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: siquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personæ, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quanquam quid si dicamus & hic præpositionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpositio, quæ olim Dativum & Ablativum rexit; sive ea sit *in*, sive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquisitionis videntur intelligere: ut, *χρήσιμον τύτῳ*, utile illi, pro *ἢ* vel *ἐν τύτῳ*, in illo, vel *ἐν τύτῳ* cum illo, vel *ἀπὸ τύτῳ*, pro illo, vel causa illius. Quin & Latini sæpe ejusmodi per præpositionem efferunt: ut *utili illi*, vel *ad illud*. Item in aliis linguis hæc cum Præpositione exprimuntur: ut Anglis, *'Tis good for me*, quasi dicas, *bonum pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum esse sermo-

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida estis*. Plaut. *Participem studii Cæsar habere solet*, Ovid. Ubi si Præpositionem intelligi placet, ea fuerint in, quasi dicas, *in vino cupidus, in studium particeps*: ut Græcis intelligeretur *iv*, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *consci* non tantum cum ad personam refertur, quomodo dicimus *consci* sibi; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Consci* illi facinori, Cic. *Cæptis confessa* nostru. Ovid. Par ratio cum Græci dicunt *τυφλὸς ἐαυτὸς* sibi *consci*, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis par huius erat*.

Terentius, *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia*.

Idem, *Domini similis es*.

Virgilius, *Præterea regina tui fidiſſima dextra*

Occidis ipsa sua.

Auson. *Mens conscia recti*.

Genitivus extra verbalia nunquam legitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canona de Substantivo regente alterum Substantivum in casu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis, par ejus*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicero, *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune est*.

Sallust. *Non aliena consilii*. Sen. *Alien*us ambitioni.

Cic. *Non alienus à Scævola studiis*.

Ovid. *Vobis immunibus huius esse mali dabitur*.

Plinius, *Caprificus omnibus immunis est*.

*Immun*es ab illis malis sumus.

De Dativo Adjectivis hujusmodi addito nulla est ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium: immunis mali, à re mali*, hoc est, malo: *aliena consilii*, significat ratione consilii. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, *κακίας ἀλλότρου*, *alienum vitii*, pro à vitio. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet,

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam*.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut simile intelligi in his. Solvendo non erat, Cic. *Quis acri ferendo non essent*, Liv. *Qua restinguendo igni forent*, Idem. Ut

integre sint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent: Qua restringendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participalia in *du*, Dativo adjecto gaudent: ut, *Martial. O mihi post nullos Juli memorande sodales. Statius, — nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

Dativus hic per modum acquisitionis jungitur.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddidit.*

Interdum & in Ablativo: ut, *Columnella, Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut *Columnella, In morem hosti areas latas pedum denum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus longitudine, indeque regitur Genitivus *pedum.* In secundo reticetur præpositio *ad*: ut integre sit *ad sex pedes.* In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

ABLATIVUS.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut,

Plautus, Amor & melle & felle est fecundissimus.

Horatius, Dives agris, dives possis in sanore nummis.

Virgilius, At fessæ multa referunt se nocte minores, Cruva thymo plena.

Idem, Quæ regio in terris nostri non plena laboris?

Idem, Dives opum, dives pictæ vestis, & auri.

Persius, O curvæ in terras animæ, & caelestium inanes!

Expers fraudis. Gratia beatus.

Quamquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram: non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquamur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut *Fabius* auctor est, *Cicero* potius *plenus* jungit gignendi casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo *Horatius, Pauper agrestium Daunus.* Ac similiter *egenus, indigus* *fertilis, sterilis.*

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more *Græcorum*: qui itidem dicunt, *πλούσιος χρημάτων, dives pecunia: ἰσχυρὸς πάντων indigus omnium*: ut nempe Genitivus regatur à Præpositione *ἐκ* vel alia. Quod vel hinc constat, quia *Latini*

tiaî sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integer sit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacuus curarum*, sit pro à *re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel ergo intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro *ratione agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam ergo Dativum vel Ablativum esse ab *ἔργον* alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subiungunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic diversum*.

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativicaedem est ratio ac illorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura,*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nominis Grammaticus, re barbarus.*

Cic. *Sum tibi natura parens, præceptor consilii.*

Virgilius, — *Trojanus origine Caesar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum, ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pænos tenere castra, à stationibus, vigiliis, omni iusta militari custodia, firma & tuta*. Liv. *Sic invictus à labore, à Philosophia instructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copiarum vel inopia. Nam & his causa vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pleno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum haudquaquam indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude* integre sit *de laude*; & *dignus laudi*, pro *re laudis*, hoc est *laude*.

Pronominum Constructio.

MEI, tui, sui, nostri, vestri, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut,
Languet desiderio tui.

Ovid. *Parque tui laetit corpore clausa meo. Imago nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiunguntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos possidemus.*

Scriptores classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita, ut auctor est Cicero, *invidia* tum active tum passive usurpatur: unde idem semel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. Nam neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo, ubi negligentia tua est, quâ tu negligeris, & odium tuum, quo te alius prosequitur. Idem, in eâ re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam, hoc est, quæ ex me percipitur. Et alibi, ut facile scires desiderio id fieri tuo, pro tui. Contra insidia alicujus dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Nostrium & vestrum, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit mirum. Major vestrum. Maximus nam nostrum.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus participii acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione ex.

Hæc Possessiva, *Meus, tuus, suus, noster & vester*, hos Genitivos post se recipiunt, *Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium, paucorum, cujusque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,

Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico meâ unius opera rempublicam esse liberatam.

Idem. Meum solius peccatum corrigi non potest.

Erasm. *Noster duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostrâ omnium memoria.*

Brut. ad Cicer. *Vestris paucorum responder laudibus.*

Hor. — *scripta cum mea nemo legat, vulgo recitare iumentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo. sed a substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, illud *Meum solius peccatum corrigi non potest*, integre sit, *meum mei solius*. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo *jussuum*? Mei vero brevitas causa omittitur, quia ex *meum* satis intelligitur.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimis admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deserat.*

Canones de Reciproci.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum; hoc est eum quem verbum habet a fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2. Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativitym poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerem*, qui casus verbum esse præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolves, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimam à templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Verris* templa intelligi possint. Ac Proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulit Seiam ex villa sua.* Ubi Verris potius villa intelligitur; sin de villa Seia sermo est, satius sit ejus dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petiuit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur.* Verbum petiuit ante se habet Nominativum *Pythium* cujus hortum intelligantur, suos dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte:* eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, *ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat; etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut in illo Maronis, *trahit sua quamque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista. *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salva sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculo suis.* Ubi perperam dixeris à seculo illius. Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus negligit quid de se à quoque dicatur:* Ita Cicero posteriori structurâ, *Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque aliud relativitym pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem, *Una spes est salutis istorum inter istos dissensio.* Usitatus fuerit *inter se*, vel etiam *ipsos*. Ut alibi leges, *Nec mihi cæterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capta à me columba in nido suo.* At ejus habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic *supplicium sumpsit de famoso fure cum sociis suis, vel sociis ejus.* At si copula adda-

tur, dispar sit ratio; nec enim dixeris, supplicium sumsis de fure & sociis suis, sed ejus.

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferamus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis. *Omnes boni, quantum in ipso fuit, causam occiderunt. Poterat Cicero, se dixisse. Si non poterat causas defendere, illa prestare debuit, quæ erat in ipsius potestate. Id. ubi ipse est pro sua. Persuagæ Fabricio pollicitus est, si primum ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum, Id. Et dixit pro sibi. Absari Alexander nuntiare jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum, Curt. Varietatis ergo prius se, mox ipsum ait. Quapropter non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit, Quint. Illum pro se.*

Atque his locis *tu*, vel *ipse*, vel *ille*, accipitur pro *sui* vel *sum*. Verum & *sui* itidem & *suus* pro *eius*, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis. *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedis: sibi pro ei. Quamoxim sibi proxima venit, insomni, Luc. Quod judicium sibi eunque erat, Cic. pro quodcumque ei judicium erat. Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in in locum, quæ se parens prosequeretur, dissipavisse, Cic. se pro eam. Si C. Cæsari, fortissimorum sui patris militum, exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus.*

Ipse ex Pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipse vidi, ipse videris, ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac pronominiibus adjungitur: ut,

Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, Idem has nuptias perge facere.

Virgil. Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *ille* eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus. Iste*, vero ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum emulum quoad poteris ab eâ pelli.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille* ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quam maxime subactis & puro solo gaudet, hic navali graminofoque; ille fructum à terra sperat, hic à pecore. Est tamen, ubi è diverso Pronomen hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad propius.*

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Verba Substantiva; ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpessus vocatur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur.

Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii erant taci. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipue cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri iustus. Hypocrita cupit se videri iustum.

Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omibus esse dedit, se quis cognoverit uti.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertis.

Terentius, Expedit bonos esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commissio non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertis. Vos esse bonos. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit nativus linguæ Romanæ: alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis vos esse otiosos*. *Contingit tibi evadere optimum civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimum civem*. At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medico, postea bono medico*. Sic enim Plato. ὁ πρῶτος μὲν ὑπάρχει ἰατρὸς εἶναι, καὶ τότε ἀγαθὸς ἰατρὸς. Isocrates. Πρωτὴν ἡμῶν βελτίστον ἀπάντων ἀνθρώπων εἶναι. *Convenit nobis hominum esse optimis*. Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,
Virgilius, — pecus est Melibæi.

Cicero

Cicero, *Adolescens est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est parcere subjectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibæi*, ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibæi*. Vel generatim intelligo *res*, ut integre sit *pecus est res Melibæi*. Sic est *Adolescens*, nempe *proprium manus*. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est proprium*, nihil quod pœnitere possit, facere. Ejusdem monetæ sunt, *Est moris*, puta *res*. *Vincere est laboris*, nempe *res*, negotium vel opus.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum*, *tuum*, *suum*, *nostrum*, *vestrum*, *humanum*, *bellissimum*, & similia: ut, *Non est meum contra auctoritatem Senatûs dicere.*

Terent. *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsimules nuptias.*

Verba æstimandi genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim sit pecunia. Pudor parvi penditur. Nihili, vel, pro nihilo habemur literæ.*

Horat. *Pluris opes nunc sunt, quàm prisca temporis annis.*

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æstimo. Magno ubique virtus æstimanda est, Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, rerum, his verbis, Æstimo pendo, facio, peculiariter adjiciuntur; ut, Ego illum flocci pendo, Nec hujus facio, qui me pili æstimat.*

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio*. Nam illud *magni æstimo*, integre est, *rem magni pretii æstimo*; sive *pro magni aris pretio æstimo*. Vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æstimo*. Idem *parvi duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere*. Adjectiva in talibus cum *aris* vel *pretii* convenire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Codex acceptis & expensis*, puta *aris*: De meo, puta *are*. Imo Terentius Substantivum expressit. Videtur, inquit, *esse quantivis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *res*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis *magno*, *permagno*, *parvo*, *nihilo*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimat pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur *pro nihilo putare*, vel *habere*.

Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo. Æqui boni facio*, id est, *in bonam accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo æqui & boni*, valet *statuo*, vel *censo* esse *æqui*, vel *boni animi*, aut *hominis*. Regens suppleas si dicas, *æqui & boni*, seu *hominis officium*, aut *factum*. Idem *consulo boni*, valet, *interpretor* esse *boni animi*, vel *virii munus*, aut *factum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & confimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet: ut, Plant. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiā sceleris condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuam vatem sceleris damnare, Cupido.*

Admoneto illum pristinae fortunae. Furti absolutus.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione; ut,

Cic. *Si in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te crimine.*

Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*

Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritia*, notari avaritia, Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fædo crimine avaritia.* Et alibi *Arguitur lenta crimine pigritia.* Simile fit, *accuso*, vel *absolvo* adulterii, puta crimine. Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari* vel *absolvi* parricidis scelere, inertia peccato. Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solum, periculo liberavit*, Cic. *Ego me etsi peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Imo aliter etiam expleas. Ut, *Accuso vel damno te furti*, id est, *causâ*. Postulare aliquem repetundarum, puta *actione*. Condemno te quadrupli, vel capitis, nempe *pœnâ*.

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectâ. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritia*, notari de crimine avaritia; sic citra elliptin effertur, *Argui de crimine pigritia*, notari de crimine avaritia. Pro quibus concisus dici solet, *Argui de pigritia*, notari de avaritia. Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundis*, pro quo *postulare repetundis* ait Suetonius. Idem Cic. *De beneficiis accusabantur. De vi condemnati. De prava-ricatione absolutus.*

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo resiliit, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficium, peccatum*, &c. Neque enim dicitur *postulare* aut *accusare* de crimine, aut scelere; sed criminis aut sceleris, vel crimine & scelere sine Præpositione.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, *Accusas furti, an stupri, an utroque?* sive de utroque? *Ambobus*, vel de *ambobus?* *Neutro*, vel de *neutro?* *De plurimis simul accusaris.*

Satago, misereor, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagit.*

Virgilius, — *oro miserere laborum*

Tantiorum, *miserere animi non digna ferentis.*

Statius, *Et generis miseresce tui.*

Satago eò Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago*. Ut apud Plautum *Nunc agitas tute sat tuarum rerum*, ubi *sat* Accusativi loco est, quod fit per syncopen à *sat* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia, more Græcánico. Quemadmodum

modum & Genitivum regunt verba quædam *abstinendi, admirandi, arcendi, curandi, negligendi, desinendi, dominandi, ignoscendi, liberandi, participandi*, nempe vi Præpositionis subintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causa hujusmodi regiminis petenda est à nomine generali subintellecto. Ut *diserucior animi, supple dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Ut Plautus dixit. *nullam mentem animi habeo.* Et cum dico *miserere fratris*, possit intelligi *causa*; ut, integre sit, *miserere fratris causa*.

At *miserer* & *miseresc* rariùs cum Dativo leguntur: ut, Seneca, *Huic succurro, huic miserer.*
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miserescce malis.*

Dativus hic suspectus videtur. Nam Priscianus in castigationibus suis auctor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miserer*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

*Perge, aude, nate, illacryma patris pestibus.
Miserere, gentes nostras flebunt miseras.*

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, ejus mortis illacrymari soleo.* Posterioris tamen Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, obliviscor, memin, Genitivum aut Accusativum desiderant; ut *Datæ fidei reminiscitur.* *Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.* Ter.

Plaut. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci semper memineris.*

Cic. *Omnia quæ curant senes meminerunt.*

Memini de hac re. de armis, de te; id est, mentionem feci.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel de *memoria beneficii*. Sic *reminisci* vel *recordari pueritiæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel de *memoria pueritiæ recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiæ, inquit memoriam recordari ultimam.*

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei, vel de hac re.* Cicero, *Non minus sapæ ei venit in mentem potestatis, quam aqutatis sua.* Nam & hic subtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen statuunt. nempe *ejus rei dici pro ea res*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur; ut, Plaut. *Romani signorum & armorum potius sunt.*
Virgil. *Egressi optatâ Troes potiuntur arenâ.*

Regitur Genitivus iste à *facultate, potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto, Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita addiscunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
 Plaut. *Mihi istic nec seritur, nec metitur.*
 Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinas agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT

VARII GENERIS VERBA.

Inprimis Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. *Illæ seges demum votis respondet avari Agricola.*

Non potes mihi commodare nec incommodare.

Idem, — *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,

Cicero, *Unum studeatis omnes, unum sentitis.*

Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*

Cicero, *In hæc studia incumbite. Naturæ plus ad eloquentiam confert, an doctrina.*

Fessum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. — *sic parvis componere magna solebam.* Æc. 24

Fratri se & opibus & dignatione adæquavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando Accusativus cum Præpositione *ad*; ut,

Si ad eum comparatur nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.

Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent constructionem; Dono tibi hoc munus: dono te hoc munere.

Cicero, *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurima salute Parmenonem summum suum impertis Gnatho.*

Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravit equo penulam; Instravit equum penulâ.

Ovid. *Ut piget insido consuliſſe viro! id est, dedisse consilium, vel etiam prospexisse.*

Lucan. *Rectoremque raris de cunctis consulit astris, id est, petit consilium, Consule saluti tuæ, id est, prospice.*

Terent. *Pessimè illuc in te atque in illum consulis, id est, statuis. Me-*

110,

tuo, timeo, formido, tibi vel de te, id est, sum sollicitus pro te. Attuo, formido te, vel à te: scilicet, ne mihi noceas.

Verba promittendi ac solvendi regunt Dativum; ut, Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissime esse observatum.* Idem, *Æs alienum mihi numeravi.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt; ut, Hor. *Imperat aut servis collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveo.*

Dicimus, *Tempero, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatum, id est, propono. Scribo, mitto tibi & ad te. Do tibi literas, ut ad aliquem feras. Do ad te literas, id est, mitto ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt: ut,

Horat. — *vacuis committere venis nil nisi lene decet.*

Mulieri nè credas, nè mortuæ quidem.

Verba obsequendi & repugnandi Dativum regunt, ut,

Semper obtemperat pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.

Perlius, — *venienti occurrere morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur; ut, *Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis. Illud constat omnibus, seu inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. — *sævis inter se convenit urfis. Ausculto tibi, id est, obedio.*

Ausculto te, id est, audio. Adamas dissidet magneti, seu cum magnete. Certat cum illo, & Græcanicè illi. Catul. Noli pugnare duobus, id est, contra duos.

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt Dativum; ut, *Utrique mortem minatus est. Terent. Adolescenti nihil est quod succenseat.*

Sum cum compositis, præter possum, exigit Dativum; ut, Rex pius est reipublicæ ornamento. Mihi nec obest, nec prodest.

Horat. *multa petentibus desunt multa.*

Dativum postulant Verba composita cum his Prepositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis majoribus virtute præluxi.

Sed præco, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, Accusativo junguntur.

Ad. Albo gallo nè manum admoliaris.

Con.

Con. Conducit hoc tue laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Subolet jam uxori, quod ego machinor.

Anie. Cic. Iniquissimam pacem iustissimo bello antefero.

Post. Posthabeo, postpono jamæ pecuniam.

Virgilius, Postposui tamen illorum mea seria ludo.

Terent. dixit, Qui suum commodum posthabuit præ meo commode.

Ob. Ter. Quum nemini obtrudi potest, iur ad me.

In. Impendet omnibus periculum.

Inter. Cic. Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant Dativum aliquando in alium casum; ut,

Quintil. Præstat ingenio alius alium.

Multos virorum anteit sapientiâ.

Terentius, In amore hæc insunt vitia.

Plinius, Interdico tibi aqua & igni.

Est pro habeo Dativum exigit: ut,

Perfius, Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Virgil. Est mihi namque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit, ut,

Horat. Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum: ut,

Exitio est avidis mare navis.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo. Terent. Expedi mihi hoc negotium. Sui sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis iudicium fieri potest, quæ de eo in Nominis dicta sunt. Nempe nullum Nomen. Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nominis, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui*. Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, cuius & cui. Ita in moribus beatitudo est finis, cuius gratiâ omnia fiunt; homo autem est cui beatitudo acquiritur: Et in ædificatione finis cuius est domus, finis cui, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive finis cui, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant quibus significatur aliquid dari, vel adimi: item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodum: qui obsunt, incommodum. Idem consulere alteri dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui, ut, dare auxilia apud Livium.* Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*: cui contrarium, *dare oblivioni*, Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam: adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatæ: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cuiuspiam dicitur. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui ignoscere*, dicitur, ut

ut dare veniam alicui. Studere Dativo jungitur, quia notat studium dari. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfiscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casuum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo; omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba* & *dare verbera*; quæ datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Ponto*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius diluceat, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonnius *præstolari* etiam exponit *expectare* vel *manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *adeſt mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mei causa*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Avelium præstolarentur*. Verum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare*, *curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminus huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui* & *aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Troades invidet*, &c. Rationem habemus à Tullio; ut qui dicat, *Invidia verbum ductum esse à nimis intuenſo fortunam alterius*; atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vulg, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *anteſto*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *i præ* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat; *vincere*, *superare*. A propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare ceteris animantibus*. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Galli virtute ceteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alius alium*. Par ratio in *anteſto*; uti & *antece*, *anteceſſo* *anteverso*, quæ utrique casui junguntur.

Etiam indulgeo ratione propriæ significationis olim Accusativum exegit: postea ubi eam exiit, Dativum amavit. Constat enim est ex ur-

ger; & Præpositione in *σεπτῖν*, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo ut urgeo aliquem, sic indulgere aliquem, dixere. Terentius, *Nimium me indulgeo*.

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectui*, ut modum imponere. *Moderari affectum*, ut regere vel gubernare.

Sic *medicor morbo*, & *morbum*. *Palpor alicui*, & *aliquem*; *obrectare laudi*, & *laudem*.

Par ratio in *deficio*. Nam dicitur *deficit mihi*, acquisitive, ut *deest mihi*. Et transitivorum more, *deficit me*, ut *destituit*, vel *deserit me*.

Sic *occumbere morti* & *mortem*.

Curare itidem pro *operam dare*, & *Dativum* & *Accusativum* adsciscit. De *Accusativo* notum est. Nec aliter unquam Tullius, Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, alique *Dativo* jungunt.

Pleraque item verba, quæ *Dativum* adsciscunt, pro *Dativo* etiam habent *Accusativum* cum Præpositione. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus*, & in numerum *Senatorum*. Sic *conducit huic*, & *ad hanc rem*. Etiam *illudo*, *insulto*, *inceſso alicui*, *aliquem*, & in *aliquem*.

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant structuram. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc *Dativo*, nunc *Accusativo* sociantur. Quale est, *tempero*. Nam *Dativum* exigit, cum idem est ac *modum impono*. Ut, *Lingua temperare*, Plaut. *Temperare latissæ*, Liv. Nequeo mihi *temperare quin*, &c. Plin. Similiter cum sumitur pro *abstinere*. Ut, *Te putet quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esset, sociis temperasse*: *Accusativum* autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum, ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum*, *sumus*, *rates*, *vires*, *vestigalia*, *metum*, *iras*, *lacrymas*, & similia.

Studeo quoque *dandi casum* poscit, cum notat *favere*. Ut, *Studuit Catinina*, Cic. Item cum significat *operam dare*. Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus*. Qua significatione etiam Fabius, *In id solum student*. Et Gellius, *In ea re studebat*. *Accusativum* autem regit cum sumitur pro *volo*, *cupio*. Ut, *Horum ille nihil egregie præter cetera studebat*, Ter. Ut omnes mulieres eadem auge studeant, nolintque omnia; Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi *facere*, atque inde regi *Accusativum*. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc *Dativum* habent, nunc *Accusativum*; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas *Dativum* juxta Romanam consuetudinem, *Accusativum* juxta Græcam: in aliis vero *Dativum* moris Græci, *Accusativum* Latini. Prioris generis est *suadeo*. Nam Romano more dicitur, *suadere alicui*; Græce autem apud Tertullianum & alios, reperias *suadere alium*. Nam eum *suasisti* est *ἀνέπειπας αὐτόν*: quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Eiusdem generis est *maledico*, quod Petronius junxit *Accusativo*, *maledic illam* *versibus*, ut habeat pudorem. Nempe ut in illo Solonis, *Μὴ λέγῃ κακὰ καὶ τεινέτω*. Sic *benedico*. Restat ut *benedicentes Deum*, ad curam corporis redeamus, Appul. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque Romano more adsciscere *Dativum*, Græco autem *Accusativum*. Hinc sane est quod *Dativum* præfert Cicero. *Nihil agi*, *nihil moliris*, quod mihi *latere valeat*. Et alibi, *Ubi nobis hac auctoritas tamdiu tanta latuit*. At *lateo* non magis est ex nativo more Romanæ Linguae, quam si diceretur, *est occultum me*, vel contrarium, *patet me*. Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes*; quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, *καυδῶνός μὲ*. Nec Hellenismum hunc refugit Maro, Nec *latere doli fratrem Junonis*, & *ira*. Plinii etiam est, *latet plerisque*. Justinus quoque, sed res Hannibalem non diu latuit.

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis esse placitum, voluptati ut maior comes sequatur*, Plaut. Ut Græci *ἵνα καὶ τῷ ἡδονῇ* Comitor etiam Dativum adsciscit apud Ciceronem: ut, *Cæteraque quæ comitantur huic vitæ*.

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Pergin' precari pessimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Quis mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitta comitos voluit pratendere ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pessimum, orare me, quam precari*.

Hujus generis quoque est *decer*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut *Forma viros neglecta decet*, Ovid. Pro quo Græci, *ἡρώδης ἀνδράσιν, ὃς ὀφείλει*. Ita Plautus; *Nostro generi non decet. Hac primum ut fiant, Deos quæso, ut vobis decet*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incido*. Nam ut Matthæi *προειρήσας τῷ οὐκ ἐκείνῳ*, Sic Livius, *Agrestesque pavidi incidentes portis. Et alibi, Cum incidentem portis exercitum viderent, pro incidentem in portas*.

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet: ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci *πρέπει*, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitos habere oportet oculos*: Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussit*. Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permitterent*. Bis quoque locutus est Claud. Hispanu Gallisque jubet. Et alibi, *Ipse jubet signu, bellaturoque togatus Imperat. Quemadmodum Hom. Αὐτὰρ ἐπεὶ κηρύχιοι ἀγροφθόσσιοι κέλευσε* At jubeo te, ut hoc facias, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum jubeo. Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui, &c.* Sæpe autem verbum Infinitum per Ellipsin intelligitur. Et si autem jubeo non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, nihil, pauca, &c.* Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adsciscunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaveris viribus*. Propertius, *Primo contendis Homero*. Stadius, *Et hoc magno bellare parenti*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum sepulta distat inertia celata virtus*, Hor. *Dissidens plebi numero beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *mista deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis eoeant immista*, Hor. Itidem verba propulsandi & arandi. Ut, *Solfitium pecori defendite*. Virg. *Nilne pudet capiti non posse pericula cano pellere?* Persf. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut

Hor.

Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.*

Idem, *Nec resinent patule commissa fideliter aures.*

Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. Nam *defendo te probum*, at non *auxilior te*. Latinum quoque *juvo te*: non item *patrocino te*. *Struprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *mæchari aliquam*. Et sic loquatur verus Interpretes.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres fere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adulor, maledico, benedico, medeor, noceo, palpo, pario, suadeo*.

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatus habeant Ablativum. Ut, *lito, potior, vescor, fungor, utor, & similia*.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstineo*. *Quale autem beneficium est, quod te abstineris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstinere mastigia?* Ter. *Abstinit vim uxore & nato*, Hor. Par ratio in compositis à rumpo. *Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Sese diversi erumpunt radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut, Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Nestor*.

Virg. — *longam incommitata videtur ire viam*.

Plaut. *Duram servit servitutum*.

Hunc Accusativum mutant auctores non raro in Ablativum, ut, Plaut. *Diu videor viam vivere. Ire recta via*.

Suetonius, *Morte obiit repentina*.

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo; at Ablativus à Præpositione suppressâ. Nam integre sint, *in vita vivere, ire in viâ, à morte obire*; quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis causæ, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate Accusativum habent; ut,

Virgil. — *nec vox hominem sonat, ô Dea certe!*

Juvenal. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia virum*.

Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum*.

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *Olere odorem, lucere lucem, pugnare pugnam, vivere vitam*; ita *olera unguenta, pastillos, hircum, lucere facem, pugnare prælia, vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut Verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus: Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis est *sciri canere*, ut dicimus *sciri cantum, cepit studere*, ut *cepit studia*. Eo penitere, ut *emo penitentiam*. Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepissem semel?* Sic *vereor* ne reprehendar à doctis: pro quo Cicero, *Verëor reprehensionem doctorum*.

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per elliptin subtrahitur. Ut, *nubere alicui, pro nubere se, vel vultum*. *Flammeo enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*, Virg. *Cum venti posuere, puta se*. *Cum faciam vitula, nempe sacra*. *Appulit, vel solvit, vel conscendit, puta navem*. *Obire, occumbere, vel oppetere, puta mortem*. *I amabo, pro amabo*.

bo te. Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponere pro decipere.* Quod integre sit, callide alicui onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam conturbare, puta rationes, elliptice usus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At integre Terentius. *Ita conturbasti mihi rationes omnes, Geminum huic decoquere, pro decoquere rem.* Sic agere, degere, puta vitam. *Ire, inire, ingredi, nempe viam.* Quo tendu aut pergis, scilicet viam vel iter. Ita castrense verbum *tendere*, puta *pelles*. Incipere, nempe *rem*. *Curare*, pro *curare rem*, vel *negotium*. Similiter *servo*. *Redi nunc jam intro, atque intus serva*, Plautus. Simile quoque est *mitto*. *Miste porro orare ut ad se veniam*, Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox precipitat, cura ingeminant, tempestas sedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum; ut,

Tu modo posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur: ut, *hoc, illud, multa, duo, & similibus.* Cicero, *Sed eas hoc moneo, sin exieris, quod te jamdiu hortor.* Idem. *Eam rem locus nos admonuit.* Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adjuvesset filium*, Ter. *Non enim te celavi sermonem*, Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc ejusdem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti. *Cum agrum dabo dotem sorori.* Ac similiter Cicero, *Adjungere se comitem fuga.* Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem*: aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei: eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocatus. Filia hujus est illius uxor. Ager est dos filia.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiit uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientia, vel monitum, vel postulatum: eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine: qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur, in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te*, subdebant Ablativum *libro*: sin mallent *dono librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accusativo *dono te librum*. Similia, *adpersit tibi labem, & te labe*: interdixit Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis.

Sic igitur concludere licet, in istis, *Doces te literas, pacem te posco*, sermonem esse figuratum: & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Præpositione intellecta, ut intelligatur, *ad, secundum*, vel alia quæ Græco *κατά* respondeat. Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem ellipsi geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi.

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Suspicionem istam ex illis quere.*

Vestendi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicâ, vel tibi tunicam.

Ablativus post Verbum.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Nauvram expellas furca licet, usque recurret.*

Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament!) gnati causâ.*

Vehementer irâ excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*

Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*

Sed veniet tacito curva senectâ pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel *ab* intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus & arte Telasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset instructior.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, ut *res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic non meo consilio factum, pro de meo. Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecistis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item more hominum, pro de more. Quod etiam ex more. *Vivere raptò, pro de raptò. Mea pecuniâ curabo, pro de meâ. Quare fecisti pro quâ de re*

Item *e* vel *ex*, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam, pro ex aliqua.* Ut Terentius, *Sape ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic laborat cerebro, Plaut. At Cicero, *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, Cantando rumpitur anguis, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Pisitorum artificio delectabantur. At idem, In id admodum delector. Sic ordine facere, pro in ordine.

Pra quoque supprimitur. Ut, Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere. Integre Terentius, Pra amore hunc exclusit foras. Cicero, Nec loqui pra merore potuit.

Crebro quoque cum subauditur. Ut, magnâ curâ legere. Ubi Plautus, Cum curâ legere. Bonâ fide persolvere: Ubi Suetonius, Legata ex Testamento Tiberiorii cum fide persolvit. Bono ejus fiat, pro cum bono. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico Gladio feriri, telo sauciari. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, Baccharis præ ebrietate.

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu: ut, Teruncio seu vitiosâ nuce non emerim.

Liv. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Redime te captum quàm queas minimo.

Vili venit triticum.

Senec. Constat parvo fames, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticumque; ut Cic. Tanti eris alius, quanti tibi fueris.

Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantivi, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. Tantâ mercède docui, quanta hactenus nemo.

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est pro. Ut, Magno, asstimare, emere, vendere, valet pro magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.

Valco etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quod denos aris valebant; quinarii, quod quinos.

Valet naturâ suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam tanti valet res integre erit tanti aris pretium valet res.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*

Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*

Terent. *Hoc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendaciis?*

Virgil. *Ego hoc te fasce levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit.*

In his non est plenus & natus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Res jam universas profundam, de quibus volumina impleta sunt.* Interdum vero & ego Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eges, Plaut.* *Pauca munimenta egebat, Sall.* *Vitio vertunt quia multa egeo, Gell.* Videtur autem in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo egeo nummos valeat quod ad nummos. Sed egeo nummum, egeo à nummis.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,

Quam dives nivei pecoris, quàm lactis abundans? II E. 20

Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat?

Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem, *Postquam dextra fuit cædis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuere, præterquam tui carendam quod erat.*

Paternam servam sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi casus. Qui in verbis inopiæ erit rei, præsentia, vel simile. Ut, *carco tui, nempe præsentia.* *Ejurio pecunia, puta re.* At in copiæ Verbis intelligitur copia, vel simile. Ergo implere vini, valet implere vini liquore; vel vini re, hoc est, vino.

Fungor, fruor, utor, & similia, Ablativo junguntur; ut, Cicero, Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ fungantur officiis.

Optimum est aliena frui insaniâ.

In re mala animo si bono utare, juvat.

Virgil. *Aspice venturo letentur ut omnia seclo.*

Cæsar, *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Vescor carnibus.

Virgil. — *haud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplorum multitudine supersedendum est.*

Macrob. *Regni eum societate numeravit.*

Plaut. *Communicabo te semper mensâ meâ.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. id est, *Amo, laudo, honoro.* Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, *exhilato, punio, contristo.*

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur: is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis *Benè*, *malè*, *melius*, *pejus*, *optimè*, *pestimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es*.

Erasmus de lingua *Latina* optimè meritus est.

Catilina pessime de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram*. *Luc. A trepido vix abstinet ira magistro*. *Nasci à principibus fortuitum est*. *Procul abest ab urbe Imperator*.

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,

Horat. Vivere si recte nescis, discede peritis.

Ovidius, Est virtus placidis abstinuisse bonis.

Virgil. Hec fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flammis.

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & peritū, bonū, flammis, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessus; ut, *Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari*.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuscumque verbis additur Ablativus absolute sumtus; ut, *Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus*. *Juvenal. Credo pudiciam, Saturno rege, moratam in terris*. *Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo*. *Jam, Maria, audito Christum venisse, cucurrit*.

Etiā Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectu. Ut, cum *Cicero* ait, *Nobilium vitā victuque mutato, mores mutari civitatis puto*. Ubi intelligitur a; nempe ea significatione, qua significat post, ut cum dicimus à prandio. Ut integre sit à nobilium vitā victuque mutato, hoc est, post mutatam vitam victumque. Par ratio in isto *Ciceronis*, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius*. Pro ab oppressa libertate. Sic hoste superato, appositā mensā secundā, & similibus: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quod postea consequitur.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio sub. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit sub rege, vel sub regnante Alexandro. Expressit Præpositionem *Fabius*. Nunc alius sub Alexandro, cum ad illum pugnavit. Etiam in illo *Horatii*, *Te duce*, sic supplendus defectus sub te duce. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardente proficisci*. Integre *Maro*, *Sole sub ardenti resonant arbuta cicadiu*.

Quandoque intelligitur cum, ut in istis, *Te comite*, *Deo juvante*, ut *Græcis* & *Græc.* Nec *Græci* solum, sed & *Latini* sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diu bene juvantibus*, *Liv.*

Est etiam eum intelligitur potius in. Ut, *Temporibusque malis ausus es esse bonus.* Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrotat animo magis quam corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut, *Absterge facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Despiebam mentis.

Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre sit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latini nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angas te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut, *Dedit mihi vestem pignori, te præsentem, propria manu.*

Passivis additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut, Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Cicer. *Honesti bonis viris, non occulta quaeruntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea.* Sed secus est. Nam plane natus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *omnibus probo orationem meam.*

Non igitur Dativus hic est ex propria passivi naturâ, sed communi indole Verborum, quæ acquisitive posita Dativum exigunt. Sic natus sermo est si dicas, *est Senatus laudatur*, quia itidem in Activo dicas *Senatus laudare*. At non æque natus, si dicas, *Est Plinio laudatus*, pro à Plinio, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavit*, sed *Plinius*. Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcanica, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut, Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa fororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in Passivis qui fuerunt Activorum; ut, *Accusaris à me furii. Habeberis ludibrio.*

Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nomine generali suppressis.

Vapulo, venio, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Mulo à civis spoliari*

spoliari, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à conviviis exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Juvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita; ut, *Hæcine fieri flagitia? subauditur, decet, oportet, par est, æquum est, aut aliud simile.*

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & querere conscius arma, id est, terrebat, spargebat, querebat.

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nomini aptoto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi; ut, *Vivere ipsum turpe est nobis, Cic. Nam ambos curare prope modum reposcere illum est quem dedisti, Ter. hoc est, tibi curare est reposcere.*

Vocativi; ut, *O vivere nostrum.*

Genitivi; ut, *Tempus est nobis de illa vita agere, pro agendi. Tempus jam hinc abire, Cic. Consilium capit omnem de se equitatum dimittere, idem plane est ac dimittendi vel dimissionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi, pro apta regimini, sive rectioni.*

Accusativi; ut, *scripsit se cupere, pro suam cupiditatem. Da mihi bibere pro da potum. Habeo dicere, pro dicendum; amo ludere, pro ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri, pro amore, pœna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpositione. A Nomine si dependeat, vicem obtinet Genitivi; ut, *Tempus accedere, pro accedendi, vel accessus. Avidi promittere bellum, Stat. pro avidi promittendi, vel promissionis. Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut, Ut maturarem venire, Ter. pro adventum. A Præpositione autem regitur, cum resolvitur oratio per quod causale, vel quia. Ut, *Gratulor ingenium non latuisse tuum, Ovid. pro ob non latuisse, hoc est, quod non latuerit. Eadem est ellipsis, cum Infinitivus subjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. Ut, Durus componi. Celer irasci, & alia id genus.**

D E G E R U N D I I S.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & Supina, regunt casus suorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentas.*

Ovid. *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius, — *Scitatam oracula Phœbi mittimus.*

Gerundia in di pendent à quibusdam tum Substantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? I. Ec. 21*

Idem;

Idem, Cecropias innatus apes amor urget habendi.

Idem, Aeneas celsa in puppi jam certus eundi.

Poëtice Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. Studium quibus arva tueri. Peritus medicari.

Interdum non inveniuntur adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum consulissem.* Ter. *Date crescendi copiam novarum. Concessa est diripiendi pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex cum, in, pro;* ut,

Cicero, Ignavi à discendo citò deterrentur.

Amor & amicitia utrunque ab amando dictum est.

Cicero, Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur.

Consolatur de transeundo in Galliam.

Quint. Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.

Plaut. Pro vapulando ab hoste mercedem petam.

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — alitur vitium, crescitque tegendo.

Scribendo discas scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter;* ut, *Inter cœnandum hilares esse.*

Virgilius, Ante domandum ingentes tollent animos.

Cicero, Locus ad agendum amplissimus.

Idem, Ob absolvendum munus ne acceperis.

Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo est; ut,

Juven. Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,

Virgil. Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.

Ad accusandos homines duci præmio proximum latrocinio est.

Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRIUS Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,
Ovid. Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipse.
Milites sunt missi speculatum arcem.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum,* latentem habent motum:

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri,* passivè significat; ut,

Plaut. Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.

Ter. Postquam audierat non datum iri uxorem filio.

Poëtice

Poëticè dicunt : *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolute cum verbo *Est* : ut,

Terent. *Actum est, ilicet, peristi.*

Ovid. *Itum est in viscera terræ. Cessatum est suis.*

Posterius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatus. Quod factum sedum est, idem est & dictum turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum spectatum arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitu; Redit venatu; Cubitu & venatu* Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

QUÆ significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Accusativo raro; ut,
Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus est Consul.

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, Cic. pro eo tempore. At pius Aeneas per noctem plurima volvens, Virg. pro noctu.*

Quod si addit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo: ut, *Interea mulier quadam abhinc triennium commigravit huc, Ter. Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione ante, quæ per ellipsin desideratur. Quod si eodem abhinc appposito Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione in omisâ. Quod planius erit ex iis. ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum, Liv. Ego mense Decembris mei consulatus id feci, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione in; quæ sæpe etiam apponitur; ut, Quos tibi reponam in hoc triduo, Ter. Ea contra nos ambas res faciunt in hoc tempore, Cic. Postremo & quâ in die parva periisset soror, Ter.**

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus præpositione cum vel de; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum primâ luce ibo hinc, M. de nocte censeo, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirat, non eum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.*

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi; ut *mane venit, pro de mane. Item venire luci, vespere, tempore, integreque sit in luce, vel de luce, aut cum luce, &c.*

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis per vel sub.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo interdum & in Ablativo efferuntur; ut,

Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabunt annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua diis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodum in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendas, vel calendarum.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per* vel *intro*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*,

Spatium Loci.

Spatium loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres pateat cæli spatium, non amplius, ulnas.

Jan mille passus processeram. Abest bidui; subintelligitur *spatium*, vel *spatio*, *inire*, vel *iter*.

Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellecta. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *abest iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distat LXX passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa LXX passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *à* vel *ab*. Velut si, *exercitus distare dixeris multum passibus* aut *stadiis*, pro *ab multum*. Itaque Græce interdum additur Præpositio ἀπὸ.

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur sæpe cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in locum*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*; ut,

In foro versatur. Mervit sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut,

in

in urbe, in oppido, Quæ ipsa interdum exprimuntur: ut, *Cassius in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quæstio ejusmodi exsurgit, an rectum sit dicere, *Vivis Amstelodami celebris Emporii*; vel *Degit Londini urbis inclita*. Sane is omnino solœcismus foret, quia dicendum *Amstelodami, celebris emporio*; *Londini, inclita urbe*, vel *In Amstelodami celebri emporio*, vel etiam in *Amstelodamo celebri emporio*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Fere autem additur Præpositio quoties appellativum diverſi casus proprio subditur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba conſtiterunt in urbe opportuna*, Idem.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similis interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta jussit considerare Apollo*, proprie dixisset *in Cretâ*; sed figurate ait *Creta* pro *insula Creta*. Sic, *Cæsar cum audisset, Pompeium Cyprî visum*, Cæſ.

Hi Genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli*, propriorum sequuntur formam; ut Terent. *Domi bellique simul viximus*. Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiæque*. At illud *domi est*, potius sic suppleas, *est in domi loco*. Nam rogante aliquo, ubi, vel quo in loco aliquis esset, respondebant simpliciter *domi*, ubi *ἐν τῇ οἰκίᾳ* in loco intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochia*, & in oppido *Antiochia*, ac quandoque in *Antiochiâ oppido*: itidem dixere, *domi*, pro in *domi loco* vel *solo*; proque eo in *domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Cæsaris unus vir fuerit*. Vel cum Scioppio dicamus, integre esse in *adibus domi*; ut *domus* sit *torum*, *ades* vero dicantur *singula conclavia*, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, si durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *paci tempore*; possis *domi bellique* sic supplere, in *domi adibus*, inque *militiæ tempore*, vel in *domi bellique loco*.

Sic quoque *terra* posuere pro in *solo*, vel etiam in *solum terra*. Ut, *Maxima cum vellet terra procumbere, quæſta est*, Ovid. ubi *terra* regitur à *Nomine solo*; quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *nam multu succensa locus ardens sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jacere*, valere in *solo humi*.

Domi non alios secum patitur Genitivos, quàm *Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ*; ut, *Vescor, domi meæ, non alienæ*.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis?*

Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit*.

Livius, *Neglectum Anxuri præsidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuit Carthagini*.

Horatius, *Romæ Tybur amo ventosus, Tybure Romam*.

Cic. *Quam tu Narbone mensas hospitum convomeres*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Sycione*.

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo; ut, *Ruri fere se continet*. Persf. — *Rure paterno est tibi far modicam*.

Atque hic est Ellipsis Præpositionis in; ut, *Ovidius natus Sulmone*, integre
hic

fit, in *Sulmone*. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatis & elegantiae causa præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hispali faciendas curavit, Cæf. Cœnantis apud Scopam in Eranone, quod est in Sicilia oppidum, nuntiatum est, &c. Val. Max.* Nempe ut propemodum par hic ratio sit, ac in nominibus oppidorum quæ primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, *Qui nunc Epheso est Ephesis carissimus, Plaut.* *Navi in Casetâ est parata nobis, Cic.*

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut, *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat, pro in campo. Virg.* *Ibam forte viâ sacrâ, Horatius.*

Imo Præpositio quandoque in iis etiam omittitur quæ usitatus in Genitivo ponuntur. Ut, *humo & domo, pro humi & domi.* Ut, *Domo me contineo. Cic.* Hunc quoque, ubi aut verbo gravi, aut jam segnior annus deficit, abda domo, pro in domo.

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus ibo.* Virgil. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantia studerent omitti solere Præpositionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepisse: Oratores tamen, ac historici eâ in parte haud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellegendum. Ut cum dico *Romam eo*; integre sit, *eo ad Romam.* Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantiae causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Rogat, quid veniam Cariam, Plautus.* *Herus meus me Eretriam misit, Idem.* *Proficisci Cyprum, Ter.* *Inde Sardiniam venit, Cic.* *Ingressus rursum iter Hellespontum pervenit, Liv.* Imprimis vero Poëtæ sic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti sunt *villa, ager, mons, & similia.* Præpositio reticetur, idque potissimum à Poëtis. Ut *Lavinaque venit littora, Virg.* *Tollite me Teucri, quasunque abducite terras, Id.*

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nunc eam relinqueres. Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rus*; ut, *Nuper exiit domo. Ter.* *Timeo nè pater rure redierit.*

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *veni Roma, Carthagine, ruri, domo, integre sit, Veni à Roma, à Carthagine, à ruri, à domo.*

Quæstio

Questio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatos venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veii abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Ephezo profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Id.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆC tria Impersonalia, *Interest*, *refert*, & *est*, quibuscumlibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cuiâ*; ut,
Interest magistratibus tueri bonos, animadvertere in malos.
Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse.
Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert reipsum nōsse.
Cic. Ea cedes crimini potissimum datur ei, cuiâ interfuit; non ei cuiâ nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tam, quanti, magni, parvi, quancunque, tantique, tantidem*; ut,
Magni refert quibuscum vixeris. Tam refert honesta agere. Vestrâ parvi interest. Et, Interest ad laudem meam.

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interest & refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest & refert* Substantivum; ut, *Reipublica semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni, permagni, &c.* In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno, parvo, nihilo*; sic *interest & refert* construuntur cum *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, cuiâ*.

Hic autem queritur an hujusmodi Pronomina sunt Ablativi casus. Donatus enim Accusativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua multum id refert?* quare, inquit, quomodo dicatur, *Quid mea? Quid tua?* an deest ad, ut sit, ad mea, ad tua. Nec dicere possumus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interest, vel refert mea*, integre esse, *interest vel refert ad mea negotia*. Quomodo ne ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest mea*, sic interpretantur plerique *est inter mea*. Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari re primam corripere, quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea, tua*, & similia esse ablativos, atque addit, subaudiri *in re*. Quomodo legimus apud Plautum, *in re meâ est, pro refert vel interest.* Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. Etiam dotatu soleo C. *Quid est nostra?* P. Nihil. Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert vel interest, valeat, refert vel interest meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de causâ*.

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest vel refert natura, hominum, reipublica, magni, & similia*. Nam si *gratiâ* vel *causâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere *χώρα* vel *ἔξω* Quamquam possis cum Prisciano supplere *in re*

DATA

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat, pro otium est; ut, Convenit mihi tecum.*

Sallust. *Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vivere.*

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*

Terent. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*

A noverca malefit privignis. A Deo nobis beneficit.

Virg. *Stat mihi casus renovare omnes; id est, statutum est.*

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt, non ex natura sua, sed ex communi verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet; ut,*

Me juvat ire per altum. Uxorem ædes curare decet.

Dedecet viros muliebriter rixari.

Cato, *Patrem familiâs vendacem non emacem esse oportet.*

Impersonalibus non additur Accusativus nisi cum transitive sumuntur; ut, *Forma viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus convenit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat,* propriè additur Præpositio *ad;* ut, *Mène vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes bene vivere.*

Quintilianus, *Pertinet ad utramque partem.*

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pannet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget; ut,*

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pariteret. Tædet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miseret; tui nec miseret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum regant: sed quia, cum compendio & elegantie studerent Romani, Nomen omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me tui,* dixerunt pro *tui causa.* Atque iis Accusativus additur ex natura transitorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalia; ut,

Virgil. *Non omnes arbuta juvant, humileque myrica.*

Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*

Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*

Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud? Non te hæc pudet?

Coepit, incipit, definit, debet, solet, & potest, Imperfonalibus juncta, imperfonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primum caperat non convenire, quæstio oriebatur.*

Idem, *Tedere solet avaros impendii. Desinit illum studii sedere.*

Sacerdotem inficitæ pudere debet.

Quint. *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.*

Verbum Imperfonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtinet; ut,

Cæsar, *Ab hostibus constanter pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, — *strato discumbitur ostro.*

Verbum Imperfonale Passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statur, id est, *sto, stas, stat: stamus, statis, stant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, *Statur à me*, id est, *sto: Statur ab illis*, id est, *stant*.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. — *Duplices tendens ad sydera palmas, Talia voce refert.*

Idem, *Ubera lacte domum referunt distenta capelle.*

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitator est Dativus; ut,

Terent. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.* *Andria* - *AI* - *SI* - 139

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum sunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, *Alieni appetens, sui profusus.*

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pile.

Nempe Participia cum sunt Nomina, naturam Substantivorum induunt. Nam *amans patria*, valet *amator patria*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in Accusativum feruntur; ut, *Immundam segnitiam perose.*

Astronomus perosus ad unum mulieres.

Suetonius, *Pertæsus ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia; ut, *Germani Romanis perosi sunt.*

Exosus Deo & sanctis.

Participia

Participia hæc, cum active sumuntur. Accusativum regunt ex communi structura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — *sate sanguine Divum.*

Idem, — *quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstat enui. Terra editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi Adverbia, Nominativo frequentius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi status noster.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbe.*

En & ecce exprobrantis, soli Accusativo necuntur; ut,

En animum & mentem. Juvenal. En habinam.

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & ecce nec Nominativum nec alium casum regunt; sed casus additus dependet à voce intellecta. Nam *En dextra fidesque*, valet *En est dextra fidesque*. *En turba*, valet, *En, adest turba*. *En aras*, integre fuerit, *En, vides aras*. Sic *En hominem*, pro *video*, vel *vides hominem*.

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam*, ed, *longe, quò, ubivis, hucine*; ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Eo impudentiæ ventum est*, Ter. *Ah minime gentium, non faciam.*

Hic Genitivus gentium festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin, quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium* integre sit à longo spatio, vel longo loco, à gentium loco. Ut Appuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco*. Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium*. *Nusquam loci* pro *nullo in loco*. At interea loci, integre est inter ea loci illius negotia. Item huc vicinia valet ad hanc viciniam locum: nam Prisci hoc locum, æque ac hac loca dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia*. At *eo impudentia*, valet *ea impudentia*,

pro ad ea, puta negotia. Nisi malis eo esse auferendi casum, ut signet in eo. Idem iudicium esto de aliis.

Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie, ut, Nihil tunc temporis amplius quam flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum, seu calendas.*

Tunc temporis valet *tunc in temporis re*: Estque Pleonasmus, quia *tunc* sufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro eo, vel illo in spatio. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ inest in *pridie*, quasi dicas in *die ejus diei* *præcessore*.

Quantitatis; ut, *Parum, satis, abunde, &c. ut, Satis eloquentiæ, sapientiæ parum. Abunde fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est res. Ut, *sapientia parum* integre sit, *parum de re sapientiâ*. Quanquam *parum* natura est Adjectivum, ex *παρὸν* eliso v; ut ab eodem est *paulum* r in l abeunte. *Parum* igitur & *paulum*, notant breve, vel parvum, & intelligitur negotium. Sic & dicere possis *abunde* esse naturâ nomen, & dici *abunde* & *abundus*, ut *necessis* & *necesse*: Imo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *magis*, *satis* & *sate*, unde *sat* per Apocopen. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sine Adjectiva, ac res vel negotium intelligatur.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut Virgil. *Instar montis equum divinâ Palladis arte Edificans. Just. Minitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat. Ovid. Sed scelus hoc meriti pondus est instar habet.*

Atque hoc Nomen esse, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum instar in ipso*: & Livius, *parvum instar*.

Hic apponitur interdum Præpositio ad; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur. Populus Romanus e parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicnis.*

DATIVUS.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut, *Venit obviam illi. Nam obvius illi dicitur. Canis similiter huic. Et, Sibi inuulserat viri. Propinquius tibi sedet, quam mihi.*

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum addiscere, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attenderit, facile videat hoc regimen proprie dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperti*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperi.*

Tempori, luci, & vesperti, Ablativos potius esse, alibi dictum.

ACCU-

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Castra propius urbem moventur.*

Sallust. *Proxime Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut, Terentius, Cedò quemvis arbitrum.

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *Aliter, secus; & illa duo, Ante, post, cum Ablativo non raro inveniuntur; ut, Multo aliter. Paulo secus. Multo ante. Longe secus. Virgil. — longo post tempore venit. Paulo post. Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.*

Ablativi hi non ab Adverbiis, sed à Præpositione à vel simili suppressa dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est, ut,

Accessit propius illo. Optime omnium dixit.

Cic. legimus, *Propius ad deos, & propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione præ intellectâ. Genitivum autem ab *ex* numero suppresso.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,

Livius, Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.

Idem, Hominum eo die caesa plus duo millia.

Plus quam quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulò plus quingentos passus.

Terentius, Dies triginta, aut plus eo, in nave fui.

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit, ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia interdum Indicativis, interdum verò subjunctivis, Verbis apponuntur; ut, *Virgil. Hæc ubi dicta dedis.*

Terent. *Ubi nos laverimus, si voles, lavato.*

Virgil. *Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venio.*

Idem, *Quam canerem reges & praelia, Cynthius aërem vellit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro quamdiu indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram sospes.*

Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut,

Virgil. *Cogere donec oves stabulis, numerumque referre jussit.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta sit.*

Dum, de re præfenti non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum apparatur virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tanisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro *dummodo*, alias potentiali, alias subjunctivo nectitur; ut, *Dum profum tibi. Dum ne ab hoc me falli comperiam.*

Dum pro *donec*, subjunctivo tantum; ut,

Virgil. *Tertia dum Latio regnantem videris ætas.*

Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas consubernalem? Cicer. Quoad possem & liceres, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc mutatur.

Simulac, simulacque indicativo & subjunctivo adhærent; ut,

Simulac belli patiens erat.

Virgilius, — *Simulacque adoleveris ætas.*

Quemadmodum, ut, utcumque, sicut, utrumque modum admittunt, ut Eras. *Ut salutabis, ita & resalutaberis.*

Horatius, *Ut sementem feceris, ita & metes.*

Ut pro *postquam* indicativo jungitur; ut,

Ut ventum est in urbem.

Quasi, ceu, tanquam, perinde-ac si, haud-secus-ac si, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non noverimus nos inter nos.*

Alias copulant conformes casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur; ut,

Virgilius, *Ne sevi magna sacerdos.*

Terentius, *Hic nebulo magnus est, nè metuas.*

Ne pro *non*, cæteris modis inservit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in Præpositiones; ut,

Juven. *Cantabis vacuus egram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus nectunt; ut *Socrates docuit Xenophontem & Platonem, Utinam calidus esses, an frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud poscat; ut,

Emi librum centussis & pluri. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, In Metii descendat iudicis aures, & patris, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Recto stat corpore, despiciæque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,

Ter. Nisi me lactâsses amantem, & vana spe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Est, tamen si, etiam si, quanquam, in principio orationis indicativos, in medio subjunctivos sæpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,

Esti nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysios miretur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, joras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *postquam*, *nunquam*, *priusquam*, & indicativis & subjunctivis adherent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quod odio habeam, sed quod amem. Aliud honestum judicas, quàm quod Philosophi statuant. Plinius. Gravius accusas, quàm patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at *si* pro *quamvis*, subjunctivo tantum; ut, *Ter. Redeam? non si me obsecret.*

Siquis, tantum indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,

Virgil. Dicite (quandoquidem in molli consedimus herba)

Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda est huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris qui, utrumque admittit modum; ut,

Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraveris.

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut, *Sentus es, qui huic credas.*

Cum pro *quavis*, pro *quandoquidem*, vel *quoniam* subjunctivis semper adhæret; ut,

Cicero, *Nos, cum præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*

Virgil. *Cum sis officiis, Grædiæ, virilibus aptus.*

Cum & *tum*, item *tum* geminatum, similes modos copulant; Est autem in *cum*, quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur; in *tum*, quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.

Odit tum literas, tum virtutem.

Nē, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virgil. *Superat ne, & vescitur aurâ Ætherea?*

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant: ut, *Vise non redieris.*

Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & *ut* pro *ne*, *non*, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut, Ter. *Filium perduxere illuc secum, ut una esset, meum.*

Idem, *Te oro Dave, ut redeat jam in viam.*

Idem, *Meto ut substat hospes, id est, ne non substat.*

Ut, concedentis, seu positum pro *quanquam*, & *ut* pro *utpote*, subjunctivo servit: ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ut qui toties fefelleris.

Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro *postquam*, pro *quemadmodum* vel *sicut*, & interrogativum, indicativis necitur; ut,

Cic. *Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*

Idem, *Credo ut est dementia.*

Horatius, *Ut valet? ut meminit nostri?*

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpositio subaudita interdum facit ut addatur Ablativus; ut,

Habeo te loco parentis, id est, in loco.

Apparuit illi humana specie; id est, sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrorum avertere regem.*

Prætereo te insalutatum.

Idem, — *emoti procumbunt cardine postes.*

Idem, *Detrudunt naves scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, e, ex, in*, nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinuerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius, *Postquam excessit ex ephebis. In Rempublicam cogitatione curaque incumbere.*

In pro erga, contra, ad, Accusativum habet; ut,

Virgil. *Accipit in Teucros animam mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

Idem, *Quò te Mari pedes? an, quò via, ducit in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut,

Virgil. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit in horas.*

In, cum significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro ad, per, & ante, Accusativo innititur; ut, Sub umbram properemus. Liv. Legati fere sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recursat; id est, paulò ante noctem, vel instante nocte. Alias Ablativum admittit; ut,*

Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

Virgilius, — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Super pro ultra, Accusativo jungitur; ut,

Virgil. — *super Garamantas & Indos proferet imperium.*

Super pro de & in, Ablativo; ut,

Tacit. *Multum super ea re variisque rumor.*

Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud Authores jungitur:

Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virgil. — *omnes Ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali: ut,

Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantum plurali: ut: Crurum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in Adverbia; ut,

Virgil. — *longo post tempore venis.*

Idem, *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem, — *coram quem queritis adsum Troius Æneas.*

INTER-

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur; ut,
Virgil. Spem gregis (ah!) siliçe in muda connixa reliquit. 1 Ec. 13
Terentius, Quæ (malum!) dementia?

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur;
 ut, O festus dies hominis!

Virgil. O fortunatos nimium, bona si sua nôrint, Agricolas!

Idem, O formose puer, nimium ne crede colori.

Heu & prò, nunc Nominativo, nunc Accusativo adhærent; ut,
Heu pietas! Virgil. Heu prisca fides? Idem, Heu stirpem invisam.

Terent. Prò Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.

Idem, Prò Deum atque hominum fidem!

Prò sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & vae, Dativo apponuntur; ut,

Ovid. Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!

Terent. Vae misero mihi, quanta de spe decidi!

Interjectiones nullum naturâ suâ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet; nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut casus etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!* integre erit, *O quam est festus dies hominis.* *O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed per se sufficit. *Heu pietas!* integre erit, *heu quanta est hac pietas!* *Proh Deum atque hominum fidem,* suppleas addendo *imploro vel obtestor.*

At in iis *hei mihi, & vae mihi,* Interjectio ponitur loco nominis, eum signantis affectum, cujus Interjectio significationem habet. E. g. *vae* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe funestum. Ergo ponitur pro magno malo. Proinde *vae tibi* significat *magnum malum sit tibi,*

DE SYNTAXI FIGURATA.

Postquam egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est eâ, quæ sequitur nativam loquendi formam, regulique artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figurata, sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit recte loquentium; à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativâ & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin, Pleonasmum, Syllapsin & Hyperbaton.* Quibus subiecimus *Hellenismum,* sive Constructionem Græcam, quæ fit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitatur Græcos. Quod autem *Antiptosis,* sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluum esse quam

quam alias hic omisiss; & nullam esse loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commode satis reduci possit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expressum, vel in eodem sensu, vel in diverso, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotescat, Canones sequentes diligenter observandi sunt.

I. De Verbo subintellecto.

Canon I. Omnis Oratio constat ex Nomine & Verbo. Quare si Verbum non exprimitur, necessario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, esse Ellipseos genus ubi intelligitur Verbum Substantivum. Ut, *Anna soror*, pro *Anna ens soror*, vel (quia Participium non est amplius in usu) *qua es soror*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs qua est*, vel dicitur *Arbenæ*: Quemadmodum dixit Cæsar, *Carmentensis*, quæ est firmissima civitas.

Porro Appositio interdum est plurium vocum, cum quasi oratio adtexitur, illustrandi causa, ut, *Donarem tripodas, præmia fortium. Vicina coegi, ut quamvis avido parerent arva colono*.---*Gratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad appositionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt; ut, *Homo servus, Victor exercitus, Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum alias intelligatur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. supple *ire*. *Dii meliora*, supple *faciant*. Potissimum autem Verbum Substantivum, ut, *Sed vos qui tandem*, supple *estis*? Cujus generis plura habes in Sylvulâ secundâ sequenti.

II. De Nominativo subintellecto.

Canon II. Omne Verbum ante se habet Nominativum expressum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potissimum modis.

1. Cum est primæ vel secundæ personæ; ut, *Amavi te, quo die cognovi*, Cic. supple *ego*. *Quid facis*? supple *tu*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter respiciunt; ut, *Aliunt, ferunt, prædicant*, nempe *homines*.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur; ut, *vivitur*, supple *vita*. Nam si *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accusativus post Verbum Activum semper reddi possit per Nominativum cum passivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantur amara*. Sic *festinatur*, puta *res* vel *fuga*: ut apud Virgil. *Festinate fugam*.

Huc refer verba naturæ, sive exemptæ quæ vocant actionis, ut, *pluit, tonat, fulgurat, ningit, lucescit*, in quibus subintelligitur *Deus, Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejusdem originis, ut *pluvia, nix, lux*, &c.

III. De Accusativo subintellecto post Verbum.

Canon III. Omne Verbum activæ significationis habet post se accusativum expressum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum qui, qua, quod, ut *Facilius reperias* (supple *homines*) qui *Romam proficiscantur*, quam ego qui *Athenas*. Vide quæ super hac re diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi post Verbum, & Accusativi locum supplere. Ut cum dico *currit*, intelligitur *cursus* vel *currere*, quod tantundem est. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergi pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum*. Sic apud Græcos *ἔφυ γάραι*, dixit dicere, & similia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut *lectum est*, legendum erit, supple *legere*, ut alibi dictum.

Canon IV. De Infinitivo per se posito, & Verbo à quo regitur subintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per se in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat subintelligi debet, puta *capit*, *solebat*, aut simile. Ut, *Ego ilud sedulo negare factum*, Ter. supple *capit*. Facile omnes *perferre ac pati*, Id. puta *solebat*.

Hoc Poëtis & Historicis familiare est, quanquam & apud Ciceronem occurrit. Galba autem multas similitudines asserre, multaque pro aequitate dicere.

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obsecrare capit*, ne quid gravius in fratrem statueret; scire se illa esse vera, &c. *Cæsar*, pro *dicens se scire*.

Canon V. De Adjectivo per se posito, & Substantivo intellecto.

Canon V. Omne Adjectivum habet Substantivum suum expressum vel suppressum. Sic in *his juvenis*, *servus*, &c. subintelligitur *homo*; in *bubula*, & *suilla*, &c. intelligitur *canis*: vide plura hujusmodi in Sylvula sequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac *πράγμα* apud Græcos, *verbum* apud Hebræos.

Ita eo usus Cicero, *Teneris illa*, *lentum negotium*, Et alibi, ad tanti belli opinionem, quod ego *negotium*, &c. Imo sæpissime apud eundem *res* & *negotium* confunduntur. Ut, *Ejus negotium sic velim suscipias*, ut si esset *res mea*. Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius est quidquam ad opes tuendas quam diligere*, nec alienius quam *timere*; ubi aptius & alienius supponunt *negotium*, quamvis respiciant *res*, quo tanquam synonymo antea usus est. Sic in isto. *Fecerunt*, ut istum accusarem, a quo mea longissime ratio voluntasque abhorrebat, nempe à quo negotio *Accusationis*, juxta Alconium. Sic in hoc Terentii, *Utinam hoc sit modo defunctum*. Quo loco Donatus, *Hoc, id est negotium, id est, raptus virginis*.

Nec soli sic Grammatici veteres suppleant, sed ipsi etiam scriptores classici addunt sæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia curo*, excusum propriis; elliptice extulit Terentius, *Aliena ut cures*.

Quare cum dicitur *triste lupus stabulis*; *Varium & mutabile semper femina*, frustra resolvunt Grammatici, per *res tristem*, *res mutabilem*, cum *negotium* eodem fungi possit officio.

Porro subintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non est quod gratias agas*, hoc est, non est *negotium*, vel nullum est *negotium* propter quod *gratias agas*. Sic *Classe virisque potens*, per qua fera bella geruntur, Ovid. Et similiter, *Lunam & stellas qua tu fundasti*, nempe qua *negotia*.

Perperam itaque Grammatici hic syllepsin statuunt, & ex eo neutrum genus in inanimatis masculino & feminino dignius esse contendunt, cum

tantum

tantum supprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia* Et *Ductores Danaum delecti prima virorum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintelleſto.

Canon VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro quem patrem amo.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut Verbo, vel est Hellenismus & pendet à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile; ut, *Ultimus dimicationis*, Liv. puta *tempus*. *Amara curarum*, Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia Septimi*, Cic. nempe *filia*. *Hæstoris Andromache*, Virg. supple *uxor*.

3. Cum reticetur *causâ* vel *ratione*, ut apud Græcos, *ἐνκα* vel *καὶ* ut, *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, puta *causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Castoris*, Cic. In *Veneris*, Plaut. nempe *adem*. Sic *Per Varronis*, supple *fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *chronici*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, puta *officium*; *astimare litis*, nempe *causâ*. *Absesse bidui* puta *itinere*. *Accusas furti*, supple *crimine*. *Est Roma*, puta *in oppido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, puta *sensio*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludos*, pro *ad spectatum*. *Pridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectu. Hujus exempla habes in Sylvula sequenti.

X. De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset*, &c. Corn. *Nepos*, pro *eoque is cum exercitu profectus esset*. Sic *Id cum factum multi indignarentur, magnaque esset invidia Tyranno*, *Id*, pro *magna* *id factum esset invidia*. *Dum equites praliantur, Brutus cum pedibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerans, postremam Romanorum aciem invadunt*, Sall. pro *neque is aderant*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum.

Ut,

Ut, *Disce puer virtutem ex me verumque laborem. Fortunam ex aliis*, Virg. ubi *fortunam* regitur ab *opta, pete*, vel simili intellectu. & non à *disce*, quia fortuna non discitur. Sic *Sacra manu, visosque Deos, parvumque nepotem ipse trahit*, Id. ubi *trahis* respicit tantum nepotem, & *sacra & Deos*, reguntur à *portas* vel simili suppresso.

Similiter in illo *Ejuldem, Ne tennes pluvia, rapidive potentia Solus Acrior, & Borea penetrabile frigus adurat*; ubi *noceant* intelligendum cum quo *tennes pluvia* consentiat. Sic in illo *Ciceronis, Fortunâ, quâ illi florentissimâ, nos duriori consistâtis videmur*. Ubi *consistâtis* respicit tantum secundum membrum, & usi in priori intelligitur.

XI. De aliis particulis subintellectu.

Sæpenumero contingit, ut magis vel potius supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens*, hoc est, magis bona. *Oratio fuit precibus quam jurgio similis*, Liv. hoc est magis similis. Si quisquam est qui placere cupiat bonis, quam plurimus, nempe, bonis potius quam plurimus.

Cum simul intelligendum ac vel atque. Ut, *At simul Heroum laudes & facta parentis, jam legere & qua sit poteris cognoscere virtus*. Et illo *Ciceronis, Itaque simul exsurrecti sumus, visa illa contemnimus*.

Si supprimitur in isto, Tu quoque magnam partem opere in tanto, fineret dolor, lcare haberes, Virgil.

Ut non sumitur pro quamvis, ut vulgo putant, sed intelligitur esto vel fac. Ut, *Protinus ut redeas, facta videbor anus*, hoc est, esto ut statim redeas, tamen, &c.

Utique nec pro utinam. Nam isto *Terentii; Ut, Syrus, te magnus perdat Jupiter*, intelligitur oro vel precor ut.

Cum dicitur cave cedas; faxis, &c. reticetur ne: Quomodo dixit Cicero, *Nonne caveam ne scelus faciam*.

Quin & modus *Potentialis*, sive concessivus dictus, resolvi potest per Ellipsin; ut, *frangas potius quam corrigas*, hoc est, fiet potius ut frangas. *Viceris*, id est, esto ut Viceris. *Obst, propt, nihil curant, pro an obst, &c.* Sic *Bono animo sis*, integre erit, fac ut sis bono animo. *Amet, legas, monso te, ut vel fac ut ames, legas*.

Post non modo, non solum, non tantum, sæpe intelligitur non. Ut, *Alexander non modo parvus, sed etiam liberalis*, hoc est, non modo non parvus. Ita ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant, Cic. *Non modo illi invidetur atati, verum etiam favetur*, Idem.

Particula nempe sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophum placuisse, nihil esse sapientis præstare nisi culpam*, Cic. *Pro nempe nihil esse*, &c. Hoc vero ex quo suspicio nata est, me quasivisse aliquid in quo te offenderem, translatitium est, Id. est, nempe me quasivisse, &c.

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipseos generibus judicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessariae, interdum non ita obviae sint, tres Sylvas adjiciemus quibus Nomina, Verba, Præpositiones in Constructione omissae exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Ades. reticetur, cum dicitur est domi hoc est, in ade domi.

As, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accepti & expensi*; uti cum

dicitur, *parvi pendo, non sum solvendo*. Ambo, cum dicitur, *Mars & Venus capti dolo*, Ovid. *Castor & Pollux alterni orientes & occidentes*. Nisi manifestis

vis ad syllepfin referre, quia duo singularia plurali æquipollent.

Amnis, in *confluens*, *profluens*, *torrentis*, *fluuius*.

Animi, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, ut statuas hanc rem esse boni animi.

Ars vel *scientia*, cum dicitur *Medicina*, *Musica*, *Rhetorica*, &c.

Arvum, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, *Virg.* At cum legimus *sonsas novales* intelligitur *terras*.

Bona, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugū*, postea *bona frugī*, & tandem *frugī*.

Campum, cum dicitur, *per apertum ire*.

Carcer, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum*, *Tullianum*, &c.

Causa deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habet*, *Sall. Successorum Minerva indoluit*, *Ovid. Integer vitta scelerisque purus*, *Hor.* &c.

Caro, in *agnina*, *bubula*, *caprina*, *ferina*, *suilla*, &c.

Castra, in *Stativa*, *Hyberna*.

Centena intelligitur, cum dico; *debet centies*, vel *decies seferisum*.

Clitellas deest, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie significat, *trahere aliquem asini more*.

Cælum vel *tempus*, in *serenum*, *nubilum*, *purum*, &c.

Consilium, in *arcanum*, *secretum*, *propositum*, *Perstat in proposito*, &c.

Copia, cum dico, *Eges medicina*, *abundans pecuniarum*.

Corona, cum dicitur, *Civica donatus*, *Muralem*, *obsidionalem adeptus*, &c.

Item in *serta*. Uti in *sertum coronamentum*, quo post *Catonem* usus *Plinius*.

Crimine vel *actione*, cum dico, *Furti damnatus*, *Repetundarum postulator*, &c.

Dies, cum dico, *illuxit*, vel *meus est natalis*, &c.

Dii deest in *superi*, *inferi*. Item in *manes pro mani*, id est, *boni*.

Domus, in *Regia* & *Basilica*.

Domum, cum dico, *Uxorem duxit*.

Esta cum dicitur *Casa* & *porrecta*; ut apud *Ciceronem*, *Nequid inter casa & porrecta oneri nobis addatur aut temporis*.

Facultas, vel *potestas*, cum dico, *Cernere erat*. Non est se fallere cui-

quam, &c. Sic quoad ejus facere poteris, *Cic.* supple *facultatem*.

Festa, in *Bacchanalia*, *Saturnalia*, *Agonalia*, & similibus.

Finis, in *hactenus*, *quatenus*. Nam integre sit hac sine *tenuis*.

Framenta, in *sata*; uti *fruges in sata*.

Funera, in *iusta*, *suprema*, *solemnia*.

Homo, in *adolescens*, *amicus*, *juvenis*, *maritus*, *nuncius*, *servus*, *socius*, & similibus. Et in his, *miser sum*, *salvus sum*. Uti in *optimates*, *magnates*, *mortales*, *Germani*, *Galli*, &c.

Ingenium vel *institutum*, vel *morem*, in istis, *Antiquum obtines*, *Plaur.* Nunc cognosco vestrum tam *superbum*, *Ter.* Is pro talis vel tantus saepe reticetur; ut, *Homo improbus*, sed cui paucos ingenio pares invenias, pro is cui.

Iter, in istis, quo pergis, quo tendis? *Virgilius* integre dixit, *Tendis iter velis*, portumque relinquis.

Judices, cum dicitur, *mittere in Consilium*, ut apud *Ciceronem*, *Testibus editis ita mittam in consilium*, ut, &c.

Judicio vel *jure*, in *falso*, *merito*, *immérito*, quæ vere adjectiva sunt.

Lapis, in *molaris*.

Laudem, in isto, cur mihi detrahi?

Liber, in *annalis*, & *diurnus*. Sic *Annales*, puta *libri*; *pugillares*, supple *libelli*.

Lineas, cum quis dicitur *ad incisas redactus*. *Lucilius* apud *Nonium* pro eo dixit, *ad incisa*, ubi loca intelligitur.

Literas, in isto *Plauti*. *Hodie in ludum occæpi literarium*, ternas jam scio. Intelligit tres literas, *A*, *M*, *O*, unde *Verbum amo confiat*. Sed hic *literarum vox* cognoscitur ex eo quod proxime de ludo literario antecedit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta penitus reticetur. Ut in isto *Cic.* *Triduo abs te nullas acceperam*.

Locus, cum dicitur, *Hic senex de proximo*. Ab *humili* (puta loco) ad *summum* (sup. locum.) In *medium*; *Convenerunt in unum*, &c. *Primo*, *secundo*, *tertio*, &c. supple loco.

Loca, in *astiva*, *hyberna*, *stativa*, *pomaria*, *rosaria*, *supera*, *infera*, &c.

Ludi, in *Circenses*, *Megalenses*, *seculares*, *funebres*, &c.

Malum, cum dico, *Caveo tibi*, *timeo tibi*; *Metuo*

Metuo à te, de te, pro te, &c. Sed *cavere malo, integre erit, cavere se à malo.*
Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Mensis, in Januarii, Aprilis, October, &c.

Modia, cum dicitur millia frumenti.
Modo, in perpetuo, certo, &c.
Mortem, cum dicitur, obiit.
Navim, in istis, solvit, conscendit, appulit.
Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc subintelligendum in, tanto, quanto, aliquanto, hoc, eo, quo, multo, paulo, nimio. Nam multo doctior integre est multo negotio doctior. Sic cum dico, qui fieri potest? qui est Ablativus, pro quo, hoc est, quo modo, vel quo negotio.

Porro in id, quid, vel aliquid, deest negotium: quippe naturâ suâ adjectiva sunt, ut in illo Terentii, *Andria id erat illi nomen.* Et isto Plaut. *Quid est tibi nomen? Nisi occupo aliquid mihi consilium.*

Imo cum quid regit Genitivum negotii, supponit negotium pro Substantivo suo: ut *Viden' egestas quid negotii dat homini misero mali, Plaut.* pro *quid negotium mali negotii, &c.* Ubi *quid negotium negotii, idem est ac qua res rei, vel rerum apud eundem autorem.* *Summus Jovem obzessor, inquit Menæchmus, cui, quâ de re, aut cui rei rerum omnium, respondet senex.*

Numus, vel nummus, in Denarius, quinarius, &c.

Nuntium, cum dicitur, Obviam illi missimus.

Nux, in avellana, juglans, pinea, persica, castanea.

Officium, cum dico, non est meum Vel Regium est bene facere. Et in illo, Est Regis, &c.

Opera, in Bucolica, Georgica, Rhetorica, -orum, &c.

Opus, cum dicitur, Hoc non solum laboris, verum etiam ingenii fuit.

Oratio, in prosa, à proriâ quod valet rectâ, cui opponitur versa. Sic prosi limites apud Festum. Et prosa, pexa, tunica πικρὴ ἰατρικὴ, ut est in Glossis.

Ofium, in posticum.

Oves, in bidentes, facta. Ideo bidens

muliebre. At virile idem, si jungatur cum verre; ut apud Nonium, bidenti verre.

Parr, in antica, postica, decima, quadragesima; primas, secundas, &c. Non posteriores feram, Ter. Ei secundas desert. Quint. supple partes. Sic pro rasa, pro virili, puta parte.

Passus, cum dico ire duo millia, Mart. Latitudo septingentorum millium. Cæf. Puer, vel puella, in infans, nam adjectivum est; unde apud Val. Max. reperitur puerum infantem, qui loqui non potuit.

Raster, in bidens, tridens, &c.

Ratio, in expensa, impensa, summa; uti rationes, in conturbare.

Rem familiarem, cum dico decoquere: unde decoctor.

Sermo in istis Ciceronis, Brevi dicam: Complecti brevi: brevi respondere: Circumscribi & definiri brevi: supple sermone: ita cum dicit, brevibus agere, brevibus aliquid discere, supple sermonibus, vel verbis.

Servus, vel minister, in istis, Est illi à pedibus: à manu: à secretis: à libellu, &c.

Sestertium (pro sestertiorum) cum dico centum millia. Utrumque vero deest, cum dicitur, debet mihi decies. Signum, cum dico, bellicum vel classicum canere.

Singuli, in istis, in naves, in annos, in horas, &c.

Solum, cum dicitur, terra desigitur arbor, Virg. puta in solo. Unde apud Sallustium, Arbore, qua humi arido, atque arenoso nascuntur, hoc est, in solo humi arido.

Tabella, in eborea, laureata, pugillares, duplices, triplices, &c.

Taberna, in Medicina, sutrina, textrina, tonstrina, fabrina, laniena, &c.

Tabula, in duodecim.

Tempus, in istis, ex eo, ex quo, ex illo, Tertio, quarto, postremo, &c. optato, brevi, sero, &c. Tertium Consul: postremum ad me venit &c. hoc noctu, id atatu, &c. Antehac, posthac, (nam hac valet hac:) antea, postea, praterea, post illa, sup. tempora. Non licebit nisi prafinito loqui, puta tempore. Erit cum fecisse nolle, nempe tem-

pus, & similibus.

Terra,

Terra, in patria, continens. Etiam cum dico, *jacet humi*, pro in terra humi: nam terra dividitur in aquam & humum juxta Varronem. Sic cum dicitur *natus est Aegypti*, supple in terra.

Vada, in brevis.

Vasa, in fictilia, vitrea, crystallina. Ut *vas*, in atramentarium, salinum.

Verba, in his *Docere paucis*, Virg. supple *verbis*. *Responsum paucis reddere*, Idem *Pro re pauca loquar*, Id. *Paucis te volo*. Ter. *puta verbis alloqui*. *Paucis est quod te volo*, pro *Est negotium propter quod pauci te verbis alloqui volo*.

Via, in istis, hac, illac, istac, quā, eā, rectā, &c. *Appiā, Aureliā*, &c. Sic *viam*, deest cum dico, *ire*, ingredi. Virgilius integre dixit, *Itaque rediteque viam*.

Vinum, in mustum, Falernum, Massicum, &c.

Vir, vel uxor, vel femina, in conjux, maritus, vel marita. Et in pluralibus *Optimates, magnates, primates, majores*, &c. supple *vir*, vel femina.

Virga cum dicitur, *Rudem accipere*.

Urbs, cum dico, *natus Roma*, pro in urbe Roma.

Unile, vel commodum, in istis, *Consilio tibi*, prospicio tibi, &c.

XIII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in structura subintellectis.

Adspicio, vel *video*, cum dico, *En quatuor Edes*. *Ecce hominem*. *En Priamum*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut *Ecce homo*, *En Priamus*, intelligitur adest, vel venit, aut simile.

Amet, vel adjuvet, in *mehercule*, *Me-castor*, *medius-fidius*; nam integre sint, *Me Hercules*, *Me Dei filius amet*, vel adjuvet.

Sic *Edopol*, tribus vocibus constat. puta *e* pro *me*, *de* pro *Deus*, & *pol* pro *Pollux*, nempe adjuvet. Quare non recte scribitur cum a diphthongo, quasi esset per *adem* *Pollucis*.

Canere, cum dicitur, *Scit fidibus*.

Capis, in isto, *Ire prior Pallas*, & similibus.

Dici, cum dico, *Male audit*. Nam integre sit, *Male audit de se*, vel in se, vel potius *sibi dici*, ut male non respiciat audit, sed dici. Sic in istis, *audit bonus*, *audit doctus*, nempe audit dici esse bonus, juxta consuetudinem Græcam.

Dico, in istis, *Bona verba quaso*, supple *dic*. *Nugas*, puta *dici*. Sed hac hactenus, supple *dixerimus*, vel dictum sit. *Quid multa?* puta *dico verba*.

Esse, vel *fuisse*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. Ne dicas non *prædictum*. *Promisi ultorem*, supple *me fore*, &c.

Esto, vel *fac*, *da* vel *pone*, in istis, *Hac*

negotia, ut ego *absim*, *confici possint*, pro *posito* ut ego *absim*, vel *esto*, vel *fac ut*. *Bono sis animo*, hoc est, *Fac ut bono sis animo*, vel in animo.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, supple *faciant*. *Studes*, an *piscaris*, an *venaris*, an *omnia simul?* supple *facis*. *Illa nocte nihil præterquam vigilatum est in urbe*, hoc est, *nihil factum est præterquam*, &c.

Ire, in istis, *In Pompeianum cogito*; *Rhodum volo*, inde *Athenas*, &c.

Loqui, cum dico, *scit Latine*, *Græce*, &c.

Moneo ut, vel *fac ut*, in istis, *amet*, *legas*, *ametis*, *legatis*. *Istud ne dicas*. *Istud cogites tecum*. *Nel mihi rescribas*.

Obsecro, vel *imploro*, cum dico, *Troch Deum atque hominem fidem*:

Oro ut, vel *precor ut*, cum dicitur, *Dii meliora ferant*. *Ut se perdat Jupiter*.

Paro, invenio, vel simile, cum dico, *Unde mihi lapidem?* *Martis signum*, quo mihi *pacis auctori?* &c.

Verbum, *sum*, *er*, *est*, sæpissime deest. *Ut*, *Quid mihi tecum?* supple *est*. *Haud mora* (supple *est*) *festinant iusti*. *Hei mihi*, *Va tibi*, supple *est*. *Qua nam* (malum) *ista servitus voluntaria*, puta *est*.

Timeo, *cave*, *vide*, vel simile in istis, *Ah ne te frigora ladan*. *At ut satis contemplata sis*. *Verum ne quid illa riuheret*, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectis.

A, ab, ad, in, defunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ.

Ut, *Ægypto remeans,* supple *ab.* *De- git Carthagine,* puta *in.*

A, ab, defunt in Nominibus, causæ, instrumenti, pœnæ, &c. Ut, *Cul- pa pallescere.* Ense perforatus, *Plecte- re capite,* &c.

In Nominibus temporis cum signifi- cant post, ut *redit, hoste superato,* hoc est, *postquam hostem superaverat,* qui Ablativus dicitur absolutus.

Cum significatur differentia, vel di- stantia, ut, *Stulto intelligens quid in- terest?* *Abest* virtute illius.

Cum notatur pars altera; ut, *animo otiosus,* pro *ab animo.* *Multis rebus melior,* pro *à multis rebus.*

Ad reticetur in Nominibus mensu- ræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes.*

Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* pro *ad quid.* *Ea- mus visum,* vel *visere,* pro *ad visum,* vel *ad visere.*

Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas,* supple *ante.* *Mul- tos abhinc annos,* puta *ante.*

Circa, cum notatur tempus; ut, *Ho- mo id ætatis,* pro *circa id ætatis.*

Cum, cum significatur instrumen- tum; ut, *Sagitta saucius.* Sic cum dico, officio, honore, odio *prosequi,* &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *Cum equis persecuti sunt.* Ita cum notatur tempus; ut *Cras primâ luce.* Quamvis & hic in in- telligi possit.

De, è, ex, in Nominibus quibus signi- ficatur copia vel subjectum. Ut, *Nugis referri libri.* *Plenus vino.* *E- quus ligno fabrefactus.* *Sacrificare tau- ro,* vel *agno,* &c.

In Nominibus à loco; ut *exire Ro- ma;* *Italia cedere.*

In iis quæ significant causam vel modum; ut, *Flere alicujus obitum.* *Visitare lolio.* *Quare* pro *de qua re.*

Sic *labore dolore,* pro *è dolore.* *Virtute clarus,* &c. Sic *lege agere cum aliquo,* *Vocare aliquem nomine,* &c.

In, in Nominibus loci & temporis; ut, *Domo me contineo,* Cic. *Sardi- niam venit.* Id.

Superioribus diebus veni in Cumanum, Id.

In Nominibus, quæ notant subje- ctum vel objectum; ut, *Opus est mihi libri.* Sic in iis quibus cau- sa significatur; ut, *Accusat me eo quod,* pro *in eo quod.* Item in his & similibus. Sum magno timore, pro *in magno timore.* Magnâ est apud omnes gloriâ. *Libris me ob- lecto.* *Ludu delectari.* Ordine ali- quid facere. Non armis præstantior quam toga, &c.

Ob, vel præter sæpe deest cum Infi- nitivus habet locum Accusativi: ut, *Doleo mihi illum irasci,* pro *ob irasci.*

Quod etiam ab iisdem Præpositio- nibus sæpissime regitur: ut, *Quod ego te per hanc dextram oro,* hoc est, *propter quod.* *Quod utinam mi- nus vita cupidus fuisset,* pro *quam ob rem.*

Per sæpe deest in Nominibus tem- poris & distantia: ut, *Vixit cen- tum annos: distat quinque millia- ria.* Sic cum pars aliqua nota- tur; ut, *Hirsutus brachia,* pro *per brachia.*

Pra, in Comparativis: ut, *Doctior cateru,* pro *pra cateris.* Sic cum causa significatur: ut, *Homini lacryma cadunt gaudio,* hoc est, *pra gaudio.*

Pro in Nominibus pretii: ut, *Emi magna,* supple *pro magno pretio.*

Sub, in Nominibus absolute positus: ut, *Te consule,* *Sole ardente,* &c. De quibus omnibus vide plura in An- notationibus ad Regulas Synta- xeos regularis.

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in una voce alix ab eo dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat: ut,

*Trojugena interpres Divum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Claris radios, qui sydera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna.*

Ubi *senti*, semel expressum, quinquies subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione vel generis: ut, *Et genus & virius, nisi cum re, utilior algâ est.* Hor. *Utinam aut hic surdus, aut hac muta facta sit,* Ter.

Vel casus: ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudet quicquam, nec metuit quendam, nec legem putat tenere se ullam,* Ter. pro *qui nec metuit*, &c.

Vel numeri: ut, *Sociis & rege recepto,* Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit,* Idem.

Vel personæ: ut, *Ille timore, ego risu corruï,* Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eses,* Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur: ut, *Aquila volarunt, hac ab Oriente, illa ab Occidente,* Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium,* Liv.

CAPUT III.

De secundâ figura, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat: ut, *Magis majores nugas agere,* Plaut. ubi *magis*, superfluum est. *Se ab omnibus defertos potius quam abs te defensos esse malunt,* Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi malo. Sic apud Ciceronem, *Omnia quacunque*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia* & *quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur: ut, *Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de causis,* Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevit ut statim in Ciciliam iret, is negat se iturum sine Catone,* Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulae eandem vim obinentes: ut, *Oportuit præscisse me ante,* Ter. *Nullam esse alteram,* Plaut. *Quis alter, quis quisquam,* &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus: ut in his, *Venit ad Messenam,* Cic. *Ab Roma abire,* Sall. & similibus, ubi ad constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servire servitutem,* &c. si usum & sensum spectes, at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mibi, tibi, sibi*, sæpius *πλεονάζει* dicuntur, cum revera sint Dativi acquisitionis: ut & *me, te, se*, vere Accusativi, & ad Constructionem

structionem necessarij: ut, *Qui mihi tum sunt senes*, Ter. ubi mihi significat respectu mei. *Me id facere studeo*. Plaut. ubi, *me facere* est vera Infinitivi Constructio: Et *studeo facere*, est Ellipsis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figura, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex: simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. *De Syllepsi simplice.*

Syllepsis simplex est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1. Genere tantum. Ut, *Samnitium duo millia casti*, Liv. ubi respicitur ad homines. *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosus perire quarens*, &c. ubi quæ respicit *Cleopatram*. Sic duo importuna prodigia, quos egestas, &c. Cic. ubi est scelus qui me perdidit? Ter.

2. Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia turba signat multitudinem. *Alterum in alterius mactatos sanguine cernam*, Virg. Ut alter alterum nec opinato viderimus, Cic. *Missi magnis de rebus uterque legati*, Hor. Propterea quod, pro propter id quod, Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt, Cic. *Aperite aliquis ostium*, Ter. Sic idem Poëta dixit, juxta Sciopium, absente nobis, & Plaut. presente nobis.

3. Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestium objecti*, Sall. *Pars merfi tenere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Niso de Numitore sati* Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi cum valet &c.

II. *De Syllepsi Relativa.*

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed à sensu integræ periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi imber ad quod respicitur, includitur in voce pluit, ac si esset carnis imber pluit. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi literas sumitur pro opere quod se missurum pollicetur.

De Prætiana hereditate quæ quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi illum respicit Prætium amicum sc. in Prætiana hereditate inclusum. Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de quâ brevissime potero dicam, Sall. hoc est, de quâ conspiratione. Et laudare fortunas meas, qui gnatum habere tali ingenio præditum. Ter. hoc est, meas hominis qui, &c. Deinde Philenorum aræ, quem locum habuere Carthaginienfes, Sall. ubi intelligitur locus, ac si esset aræ locus, quem locum &c. Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt, Cic. ubi quod supponit negotium; ut sit, Quod negotium, nempe silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, tanquam duo genera ad dicendum.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi propriis, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi allaturus respicit tantum amor tuus, ac allaturum intelligi debet, quod cum judicium consentiat

sentiatur. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, *Liv.* Ne fando quidem auditum est, Crocodilum aut Ibim, aut felem violatum ab Ægyptio, *Cic.* Philippi vim atque arma toti Græciæ cavendam metuendamque esse, *Gellius.*

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consentit cum voce aliqua nullibi expressa. Ut, *Timidi dama, Talpa oculus capti.* Virg. ubi *masculi* intelligi debet. In suam Eunuchum, supple fabulam, *Hoc error est, non scelus*; id est, *hoc negotium est error, non scelus.*

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Ejus quinque sunt species.

1. *Anastrophe, sive vocum inversio*; ut, *mecum pro cum me.* Quamobrem, pro ob quam rem. His accensa super. Quam potius, pro potius quam.

2. *Imesis, sive vocis composita intersestio, per unam pluresve interpositas.* Ut, Septem subiecta Trioni, pro Septentrioni. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunque rapit tempestas.

3. *Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interruptitur.* Ut, Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas, *Virgil.*

Synchysis, cum in periodo constructionu naturalis ordo confunditur. Ut, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras, *Virg.* hoc est, Itali vocant aras saxa illa, quæ sunt in mediis fluctibus.

Si mala condiderit, in quem quis carmina jus est, judiciumque: esto, si quis mala, sed bona si quis judice condiderit laudatur Cæsare. *Hor.*

Hoc est. Si quis bona carmina condiderit, laudatur judice Cæsare.

Et, male laxus in pede calceus hæret, Id pro male hæret.

5. *Anacoluthon, cum sequentia prioribus non coherent*; ut, Nam omnes nos, quibus est alicunde aliquis objectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est; *Ter.* Prætor interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, *Cic.* Etenim si Orationes, quas non multitudinis judicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentiæ est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse confiderent, *Cic.*

Hujusmodi in Classicis Scriptoris vocamus *σολοικισμῶν*, in vulgo autem, Solecismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive constructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine desistentes imitantur Græcos.

1. Atque hic distinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *πρὸς λόγων ὃν ἐλεξα, de verbis quibus dixi, pro quæ dixi.* Sic Latini, *Quum scribas & aliquid agas quorum consuevissti, Cic. pro quæ consuevissti.* Sed istum quem quæris ego sum. Occurrunt

anima quales neque candidiores terra tulit, pro qualibus, Hor. per eandem figuram dicitur, Non licet mihi esse securo, cupio esse clemens. Uxor invidi Jovis esse nescis, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *Illum ut vivas optant, Ter. Hac me, ut confidam, faciunt, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic Metuo lenonem ne quid suo suat capiti, pro metuo ne leno. Ter. Atque istud quicquid est fac me ut sciam, Id. pro fac ut ego sciam.*

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur: ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat, ubi qui est pro quod.*

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversæ generis.

2. Porro ut Græco omittunt Præpositionem κατὰ vel περί, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Tacem te poscimus. Doceo te artes, & similia. Sic dicimus, primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium, ut Græci, τὸ πρῶτον, τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον.*

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem ἐκ, quæ Genitivo infervit. Atque hinc Grammatici verba plurima eum casum regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine irarum: Desine lacrymarum: Regnavit populorum, &c. Sic imperti me divitiarum: Arripunt illum pedis. Guffavit mellis, audivit musica, &c. Unde apud Vitruvium ex etiam Genitivum regit. ut, Descriptio ex duodecim signorum caelestium, &c. quod tamen non est imitandum.*

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut, *Da meus ocellus. Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum: ut *Ceu pius Aeneas eripuisse ferunt. Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet ὥστε ut, Et pectore laevo excutias guttas. lazari praecepidum cor. Perf. pro usque ad lazari. Unde Latini ut, aliquando usurpant: ut, Neu Babylonios tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati: hoc est, ὥστε φέρεται, ut melius patiaris juxta Vossium.*

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum: ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitraræ, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauterio allata alio fundamenti niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset, &c. Nominativum ait poni pro Genitivo duo Consules, pro duorum Consulatum. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur: ut sit, Duo consules periissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset.*

Cum dicit in fortiora horum, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus additur Comparativis & Superlativis.

Porro

Porro in istis, *Salvi, & velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addidimus, ut *vino modo cupida estis*. *Molerari orationi*. *Alienis rebus curas*.

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi: ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cerere multoque feracior uvis*. Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea*.

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias insperatas modo mihi irrepere in sinum*, respondemus, vel *irrepere* sumi ut activum, adeoque vere regere Accusativum: vel solæcismum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, *urbem quam statuo vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poetas familiaris.

Accusativus *quas*, quem in isto *Nævii*, *Quot res hunc vis privari pulcras*, *quas uti solet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam utor olim Accusativum regebat. Et *privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi supponitur *extra*, ut *latores hanc rem*.

In isto Virgilii *hæret pede pes, densusque viro vir*, *pede* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poetam legitur, *Forte ratis celsi conjuncta crepidine saxi, expositis stabat scali & parte parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ut vult Despauterius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim summam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ*. Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro cum Sicinio atate conjunctus*.

Quod autem ad Enallagen spectat omnia ejus exempla vel ad regulas Grammatices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod egeo, &c.* quod non ponitur pro *qua*, sed supponit negotium. In isto, *Pictu bellantur Amazones armis*, Virg. bellantur usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In isto, *Si quis me quæret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*; si sit aliqua figura, est figura elocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincemus*: Nam in Narrationibus frequens est usus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebo* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare, &c.* est ellipsis verbi cæperunt. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addiscitur, non alienum fore videbatur, Sylulam Verborum diversæ structuræ hic coronidis loco adjicere, quæ forsan in Dictionariis frustra quæsi-
veris.

SYLVULA VERORUM.

Diversæ structuræ.

A.

- Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, *Cic. To alienate.* Aliquem ab altero, *se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo. Cic.*
- Abdere se literis & in literas: *se in tenebris, Cic. To hide himself.*
- Abdicare, *simpliciter, vel magistratum, vel se magistratu, Cic. to quit himself of a Charge.*
- Abdicare aliquem, *Tarit. to renounce.*
- Abducere à consuetudine, *(Cic. to disuse.*
- Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himself from employments. Vi & per vim, Cic. to carry away by force. In aliquem locum, Cic. Ex acie, Cic. A fide, Id. Ad nequitiam. Ter.*
- Me convivam abducebant sibi, *Cic. Equitatum ad se abducere, Cic. to entice away.*
- Aberrare proposito, & à proposito, *Cic. to go from the subject.*
- Nihil quidem levor, sed tamen aberro, *Cic. yet I divert my self.*
- Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*
- Aberrat ad alia oratio, *Cic. digresseth.*
- Aberrant inter se orationes, *Liv. disagree.*
- Artificem ne in melius quidem fines aberrare, *Plin. let him keep to his model.*
- Abesse urbe, domo; & ab urbe, ab domo, *Cic. alicui abesse, to fail.*
- In altercationibus abesse, *Cic. to be out of the way.*
- Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing such a wicked thing.*
- Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a scandal.*
- Illud abhorret à fide, *Cic. that is not to be believed.*
- Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic. he is averse to marriage.*
- Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to cast himself at ones feet.*
- Abjicere se & prosternere, *Id. Confilium ædificandi abjicere, Cic. to quit the design one had of building.*
- Abjicere ad terram, *Cic. In herbam Id. Humi, Plin.*
- Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts.*
- Abjicere animum, *Cic. to despond.*
- Abire magistratu, *Cic. to quit his office.*
- Ab emptione, *Cic. to retract his bargain.*
- Ad vulgi opinionem, *Cic. to abandon himself to the.*
- Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away: to go out; to retire.*
- Non hoc sic tibi abibit, *Ter. It shall not pass so.*
- Abi in malam crucem, *Ter. Go hang your self.*
- Abjudicare libertatem, *Cic. to quit ones liberty. Se vita. Plaut. To kill ones self.*
- Abnuere aliquid alicui, *Cic. Alicui de re aliqua. Sall. To refuse.*
- Abrogare legem, *vel legi. Sed prius usitatus.*
- Abrogare sese dedecore. Animum à scelere, *Cic. to abstain.*
- Ignem ab ædibus, *Liv. not to fire the house. Ægrum à cibo. Cels.*
- Abstinere jus belli ab aliquo, *Liv. not to treat one rigorously.*
- Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*
- Abstinere irarum, *Hor. Placidis bonis, Ovid.*
- Abstine isti hanc in manum, *Plaut.*
- Abstrudere in profundo, in sylvam, *to hide within.*
- Abuti studiis, *Cic. not to profit, Operam abutitur, Ter. loses his labour.*
- Accedere alicui proxime, *Cic. Virg. Deo ad similitudinem, Cic. to be like.*
- Ad aliquem, *(Cic. to draw near. Alicui ad aurem, Id.*
- Quos accedam? *Sall. Supple ad. to whom shall I address my self.*
- Quas vento accesserit oras, *Virgil. Supple in. On what coasts he shall be thrown by the winds.*
- Accedit quod, *Cic. moreover, besides.*
- Accidere.

Accidere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse, *Cic. unde constat verbum hoc sumi pro aqua & adversa fortunâ.*

Accipere ab aliquo, *Ter. de aliquo, Cic. ex aliquo, Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Cas. apud plebem, Plaut. in plebem, Tac. agreeable to the people.*

Acceptum, vel in acceptum referre, *Cic. to be obliged.*

Acquiescere lecto, *Catul. to repose himself. Alicui rei, Cic. to let his mind on.*

In tuo vultu acquiesco, *Cic. your sight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be less happy than valiant. Aliquem sibi, Id. to make him equal. Iudices adæquarunt, Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic. in servitutum. Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic. to declare one free.*

Ni aves addixissent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium est abdicere.*

Adesse omnibus pugnis, *Cic. to be in all the battels. Ad exercitum, Plaut.*

Ad portum, *Cic. in causa, in aliquo loco, ad tempus, Id.*

Adesse alicui, *Cic. to favour one, to assist him with credit.*

Adhærere castris, *Appul. in re aliquâ, Ovid. ad rem aliquam, Plaut. in rem aliquam, Cic. to be constant at, to be near, to hold.*

Adhibere severitatem in aliquo, vel in aliquem, *Cic. reverentiam adversus, vel erga aliquem, Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adigere iusjurandum, vel aliquem iurejurando, vel aliquem ad iusjurandum, *Liv. per iusjurandum, Cas. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic. Illa pericula adeuntur in præliis, Id. we are exposed to.*

Adjungere aliquem alteri. & ad amicitiam alterius, *Cic. to make a friend. In societatem adjungere, Liv.*

Admiscere aliquid in aliud, *Plin. alicui, vel cum aliquo, Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium. *Cic. to be admitted to.*

Adolescit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaseth, grows strong.*

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin. annos ter fenos, Ovid. in partum, Col.*

Adolescunt ignibus aræ, *Virg. are covered with the fire of the Sacrifices.*

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoprare sibi filium, *Cic. aliquem pro filio. Plaut. aliquem in divitiis, Plin. to make his heir. Aliquem ab aliquo, Cic. se alicui ordini, Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem, vel in civitate, *Cic. to make free.*

Adversari alicui, *Cic. aliquem, Liv. contra & adversus aliquem, Plaut. to resist or contradict.*

Ambitionem scriptoris adversari. *Tac.*

Adversari quo minus aliquid fiat. *Cic. to hinder.*

Advertere simpliciter, *Ter. animum, Liv. animo. Plin.*

Advertere urbi agmen. *Virg. to cause to approach.*

Scythicas adverterat oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to punish.*

Adulare. Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem, *Cic. ex veteri poetâ. Si Dionysium non adulares, Val. Max. Inde adulator passivum Cavendum est ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, Cic. Tribunus militum adulatus erat, Valer. Max.*

Adulari deponens. Adulari aliquem. *Cic. alicui, Quint. to flatter. Sed prius melius est juxta ipsum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one. Aliquem, Id. to endeavor to surpass.*

Æmulari instituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æstimare aliquem, *Plaut. de aliquo, Cic.*

Æstimare magni, vel magno, *Cic. Æstimare litem capitis, Cic. to judge one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg. Aliquem de re aliquâ, Plaut. aliquid, Cic. ad injuriam faciendam, Id.*

Agere rem, vel de re, *Cic. aliquem, vel partes alicujus, Cic. Cum populo, Cic. Lege, vel ex lege, Cic.*

Agere se pro equite, *Suet. to act like a cavalier. Agere gratias de re, in*

- in re, pro re, in res singulas. *Cic.*
 Agitare animo, *Liv.* Cum animo, *Sall.* Mente, *Id.* In mente, *Cic.* Secum, *Ter.* to revolve in the mind.
 Allatrare magnitudinem alicujus, *Liv.* to rail against.
 Allatrare maria oram maritimam, *Plin.* to beat against.
 Allegare alicui, vel ad aliquem, *Cic.* to send to. Hominem alicui rei, *Plaut.* to send one to treat.
 Allegare senem, *Ter.* to suborn.
 Ambulare pedibus, *Cic.* Foro transverso, to cross the market. In jus, *Cic.* In litore, *Id.*
 Ambulat hoc caput per omnes leges, *Plin.* is found every where.
 Ambulare maria, *Cic.*
 Ambulare stadia bina, *Plin.*
 Angere sese animi. *Plaut.* aliquem incommotis. *Id.* Angit animum quotidiana cura. *Ter.*
 Angi animo, *Cic.* re aliquâ, vel de re, *Id.*
 Anhelare scelus, *Cic.* to breathe nothing but mischief.
 Annis anhelat vapore, *Plin.* sends out vapours.
 Animadverto aliquid, *Ter.* I consider and take notice of. In aliquem, I punish.
 Annuere cœptis, *Virg.* to favour. Victoriâ, *Virg.* to promise. aliquos, *Cic.* to point at.
 Anquirere aliquid, *Cic.* to make inquiry or information of. Capitis, vel de capite, *Liv.* to proceed to an examination of a great offence.
 Antecedere alteri, vel alterum ætate, *Cic.* to surpass in age.
 Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum hac re, *Id.* Aliis in re aliqua, *Idem.* Qui cæteris omnibus rebus his antecelluntur, *Cic.*
 Anteire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.* Antestare alicui, vel aliquem, *Gell.* to excel one.
 Antevenire alicui, *Plaut.* to come before one. Aliquem, *Id.* to prevent. Omnibus rebus, *Id.* to excel. Nobilitatem, *Sall.* to exceed the Nobility.
 Antevertere alicui, *Ter.* to get before.
 Fannius id ipsum antevertit, *Cic.* hath prevented me in that.
 Appellare aliquem sapientem, *Cic.* to stile one a wise man. Suo nomine, *Cic.* to call by name.
 Appellare Tribunos, *Liv.* Ad Tribunos, *Cic.* to appeal to the Tribunes.
 Appellare pecuniâ, *Quint.* De pecunia, *Cic.* to sue for a debt.
 Cæsar appellatus ab Æduis, *Cæs.* was implored for his assistance.
 Appellere ad aliquem, *Cic.* to approach to. Aliquem alicui loco, *Cic.*
 Animum ad Philosophiam, *Cic.* *Ter.* to apply.
 Appellere classe in Italiam, *Virg.* appellere classem, *Cic.* ad villam nostram navis appellitur, *Cic.*
 Appropinquare portas, vel ad portas, *Hirr.* Britanniz, *Cæs.* to approach.
 Ardere vel flagrare odio, active, pro eo quo alios prosequimur, & passive pro eo quo alii nos prosequuntur. Exempla obvia sunt.
 Ardebat Sirius Indos, *Virg.* pro adurebar. Ardebat Alexin, *Virg.* was passionately in love with.
 Ardeo te videre, *Plin. jun.* I burn with desire to see you.
 Ardere in arma, *Virg.* Avaritia, *Cic.* Amore, *Idem.*
 Arridere alicui, *Cic.* Hor. to please. Arrident ædes, *Plaut.* please me. Flavius id arrisit, *Gell.* shewed that it was agreeable to him.
 Arrideri passivum, contrarium est derideri, *Cic.*
 Aspergere labem alicui, vel dignitati alicujus, *Cic.* to blacken, to speak ill of one.
 Maculis vitam aspergere, *Id.*
 Aspirare in Curiam, *Cic.* ad aliquem, *Cic.* to endeavour to attain, to equal.
 Aspirat primo fortuna labori, *Virg.* favours.
 Assentire vel -iri alicui, simpliciter, vel alicui aliquid, vel de re aliquâ, vel in re aliquâ.
 Asservare in carcerem, *Liv.* Domi suæ, *Cic.* to keep in custody.
 Asserere aliquid, *Cic.* to affirm. Aliquem manu, *Liv.* to make free. In libertatem, *Id.* asserere se, *Ovid.* to set himself at liberty. Aliquem cælo, *Ovid.* to canonize. A mortalitate, *Plin. jun.* Sibi aliquid, *Plin.* se studiis, *Idem.*
 Adstare in conspectu, *Cic.* to stand before.

before. In tumulum, *to be present at.*

Additit mihi contra, *Plaut. he resisted or opposed me.*

Affurgere ex morbo, *Liv. to recover.*
Alicui, *Cic. to reverence.* In arborem, *Plin. to grow to be a tree.*

Affurgi passuum, *Cic. to be revered.*

Attendere aliquem, *Cic. to hearken to.* Primum verum legis, *Id. to consider.* Animum, *vel* animum ad aliquid, *Cic. to apply.* Alicui rei, *Idem, to take heed.*

Attinere aliquem, *Tac. to stay one.* Aliquid, *vel* ad aliquid, *to belong to.* Nunc jam cultros attinet, *Plaut. he hold them now.*

Attineri studiis, *Tac. to be kept at home with studies.*

Auscultare alicui, *Plaut. Cic. to obey.* Aliquem, *Plaut. to hear.*

B.

Bellare alicui. *Stat. Cum aliquo, Cic. to fight against.*

N. B. Omnia istiusmodi verba elegantius construi cum Ablativo & Præpositione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, *vel* ab alto, *Cic. In plano, Ovid. In terram, Lucr. In unius potestatem, Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic. An honest man is incapable of lying.*

Nihil est quod in ejusmodi mulierem non cadere videatur, *Cic. There is nothing that doth not become her.*

Honesta & jucunda ceciderunt mihi à te. *Cic. are happened to me.*

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic. to grave in silver.*

Cælare flumina & bestias in vasis, *Ovid. Opus cælatum novem Musis, Hor. wherein all possible art and industry is employed.*

Calere. Thure calent aræ. *Virg. Aures nostræ calent illius crimibus. Cic. Our ears glow with often hearing his faults.*

Cum caleat maxime, *Plaut. super calor.*

Canere aliquem, *Cic. super aliquo. Idem, to sing ones praises. Sibi intus canere, Cic. to regard none but himself, Carere commodis, Cic. to want.*

Præterquam tui carendum quod

erat, *Ter. but that I must be without your company.*

Id quod amo, careo. *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut. your ague mist its fit.*

Cavere aliquid, *Cic. Hor. to avoid.* alicui, *Cic. to watch for his own preservation.*

Ab aliquo, *Cic. to beware of.* Malo pro à malo, *Petron. De verbis alicujus, Plut. Cavere obfidibus de pecunia, to give hostages for security of money. Sibi obfidibus ab aliquo, to take hostage for security.*

Quod nihil de iis Augustus testamento cavisset, *Suet.*

Dicitar cavere aliquo, *vel* per aliquem, *Cic. to take ones security.*

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, *Stat. loco, Cic. Cas. to leave the place. Ad locum, Liv. to retire to. E vitâ, Cic. to dye. Exitio, to fly from ruin. In proverbium, Plaut. to be gone into a proverb. Intra finem juris, Liv. to stay within the bounds of his right.*

Cedere alicui, *Virg. to obey.*

Cessit mihi, *Id. is arrived to me.*

Honori non cedere, *Virg. not to have deserved less honour than is given.*

Hæreditas alicui cedit, *Virg. falleth to. Pro pulmentario cedit, Colum. is taken for nourishment.*

Cedit dies, *Ulp. the day of payments draweth nigh.*

Certare laudibus alicujus, *Virg. to oppose himself to ones greatness. Cum aliquo, Cic. to fight. Bello de re aliquâ, Liv. secum, Cic. to try to excel himself.*

Cerrat vincere, *Virg. strives to overcome.*

Certare aliquid, *Hor. to contend to do a thing.*

Si res certabitur, *Hor. if the matter come to be disputed.*

Circumdare oppidum castris, *Cæsar.*

Oppido mœnia, *Cic. to enclose.*

Cogitare animo, *Cic. In animo, Ter. Cum animo, Plaut. secum, Ter. Aliquid, vel* de re aliquâ, *Cic.*

Coire in unum, *Virg. to assemble together. Societatem cum aliquo, Cic. to make an alliance.*

Societas

- Societas coitur, *Cic.*
 Immitia placidis coeunt, *Hor. mix with.*
 Milites coeunt inter se, *Cæs. rally.*
 Colloqui alicui & aliquem, *Plaut. cum aliquo, Cic. to speak with.*
 Inter se colloqui, *Cic. Cæs. to discourse together.*
 Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into ones protection. Aliquem cum alio, Mart. Inter se omnes, Suet.*
 Lacum mari, *Plin. to join.*
 Commodare aurum, *Cic. to lend.*
 Alicui simpliciter, vel se alicui, *to assist, Cic.*
 In rebus alicui, *Id. de loco alicui, Idem.*
 Complere armato milite, *Virg.*
 Completus mercatorum carcer, *Cic.*
 Componere aliquid alicui, vel cum aliquo, *Virg. to compare.*
 Componere se ad exemplum, *Quint. to conform.*
 Concedere fato, *Plaut. to dye. Petitioni alicujus, Cic. to grant.*
 De jure suo, *Cic. Injurias reipublicæ, Id.*
 Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plaut. Homines inter se, Cic. Animos aliorum ad benevolentiam erga alios, Cic.*
 Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
 Pacem ab aliquo, *Plaut. pro cum aliquo.*
 Concludere se in cellam, *Ter. In caveâ, Plaut. to shut in.*
 Res multas in unum, *Ter.*
 Concurrere cum aliquo, *Sall. Alicui, Virg. to fight with.*
 Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
 Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo. Ovid. to bury.*
 In furnum, *Plaut.*
 Mœnia, *Virg. to build.*
 Condicere cœnam alicui, *Suet.*
 Ad cœnam aliquem, *Plaut. to invite to supper.*
 Condicere alicui, simpliciter, *Cic. to promise to sup with one.*
 Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey. Aliquem, Plautum, to hire.*
 Conducere de Censoribus, *Cic. to farm of the Censors.*
 Conducit hoc tuæ laudi, *Cic.*
 In rem, *Plaut. Ad rem aliquam, Cic.*
 Conferre tributa, *Cic. to pay.*
 Novissima primis, *to compare.*
 Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
 Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
 Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
 Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
 Capita, *Cic. to speak face to face.*
 Pestem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
 Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
 Conferunt ad temperandos colores, *Colum. serve.*
 Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
 Confidere virtuti, *Cæs. to trust to his strength. Animo & spe, Cæs.*
 In aliquo, *Hirt. Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, Cæs.*
 Confiteri crimen, *Cic. De maleficio, Id.*
 Ut de me confitear, *Cic. to speak freely of that which concerns me.*
 Confligare, & ri. Confligari tempestatibus & sentinæ vitiis, *Cæs.*
 Qui cum ingeniis confligatur ejusmodi, *Ter. hath to do with.*
 Rempubicam confligare, *Tac. to afflict.*
 Congerere titulos alicui, *Sen. crimen in aliquem, Cic.*
 Congredi alicui, *Cæs. aliquem, Plaut. to draw near to.*
 Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
 Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, *Cic.*
 Congruunt inter se, *Ter.*
 Congruit sermo tibi cum illa, *Plaut.*
 Conjungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*
 Conjuncta & sociata cum altera, *Cic.*
 Conjuncta mihi cura de republica cum illo, *Cic.*
 Conjungi hospitio & amicitia, *Cic.*
 Conqueri rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.*
 Ob rem aliquam, *Suet.*
 Cum aliquo, *Cic. pro aliquo, Id.*
 Conquiescere à re aliqua, *Cic. to rest*

rest from doing any thing.

In re aliqua, Cic. to be satisfied in.

Hyeme bella conquiescunt, Cic. cease.

Nisi perfecta re de me non conquiesci, Cic.

Conscondere navem, Cic. in navem, Lent. Ciceroni.

Consentire sibi, vel secum, Cic. Alicui, vel cum aliquo, to agree with.

Aliquid, vel de aliquo, vel ad aliquid, Cic. to agree about.

In aliquem, Ulp. to agree to take for an umpire.

In eum omnes illud consentiunt elogium, Cic.

Astrum nostrum consentit incredibili modo, Hor.

Consequi aliquem itinere, Cic. to overtake.

Aliquid consequi, Cic. to obtain.

Conferere manum, vel manu cum hoste, Cic. Prius usitatum.

Diem nocti, Ovid. to join.

Artes belli inter se, Liv.

Baccho aliquem locum, Virg. to plant vines.

Considere aliquo loco, vel in aliquo loco, Cic. to stay.

Constare per seipsum, Cic. depends only on it self. Sibi, Cic. Hor. not to lye.

Ex multis rebus, Cic. to be compar'd of.

Agri constant campis & vineis, Plin.

Constat gratis tibi navis, Cic. costs you nothing.

Auri ratio, Cic. the sum is right.

Non constat ei color, neque vultus, Liv. he changes colour.

Mente vix constat, Cic. he is distracted.

Hoc constat, vel constat inter omnes, Cic. this is certain.

Constat hac de re, Quint. Plin.

Constat hoc mihi tecum, Ad Her.

Consuescere alicui, Ter. cum aliquo, Plaut. to frequent.

Consuescere pronunciare, Cic. to accustom ones self.

Adeo in teneris consuescere multum est, Virg.

Plaustrum & aratro juvencum consuescere, Colum.

Omnia pericula à pueritia con-
fuerata habeo, Sall.

Confulere boni, Quint. Plaut. to take in good part.

Alicui, Cic. to seek ones good.

Aliquem, Id. to ask counsel of.

Consuli quidem te à Cæsare scribis, sed ego tibi ab illo consuli mallem, Cic. Sed pro do tibi consilium, elegantius dicitur, Autor tibi sum.

Consulo te hanc rem, vel de hac re, Cic.

Consulo in te, Ter. I study something for you or against you.

Confulere in commune, Ter. to seek the publick good.

Contendere alicui, Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem, Id. to dispute, or maintain a thing against.

Contendere aliquid ab aliquo, Cic.

Contendere animum, Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. in aliquem locum, Cic.

Contendere rem cum alia re, Cic.

Alicui rei, Hor. to compare.

Contingere se inter se, vel inter sese, Plaut. to touch.

Atque in magnis ingenis id plerumque contingit, Cic. often happens.

Contingit mihi, Cic. it touches, it concerns me.

Contingere funem, Virg. to touch.

Convenire cum aliquo, Cic. to agree with.

Sibi, Cic. to keep always an even temper.

Ad aliquem, Cic. to go to seek.

Aliquem, Plaut. to treat with.

In jus, Plaut. to accuse.

Convenit inter utrumque, Cic. they are at an accord.

Mihi cum illo, Cic. I am of his opinion.

Ad eum hæc contumelia, Cic. concerns him.

Aliam ætatem aliud factum, Plaut.

Hæc fratri mecum non conveniunt, Ter. we disagree in this.

De hoc parum convenit, Quint. this is not agreed of.

Hoc maledictum in illam ætatem convenit, Cic.

Cupere alicui, Cic. Cæs. alicujus causâ, Cic. to be ready to do a kindness.

aliquem, Ter. Cic. to seek.

Cupit te videre, Plaut. Te conventum, Idem.

D. Dammare

D.

Damnare sceleris, *vel* nomine sceleris aliquem, Cic. De vi, de majestate. *Id.* Ad poenam, in opus, in metallum, *Plin. jun.*

Dare literas alicui, Cic. *to give in to ones hand.* Literas ad aliquem, *Id.* *to send a letter.* Se fugæ, & in fugam, *to run away.* Se ad lenitatem, *Id.* *to study.* Gemitum, & se gemitui, *Id.* *Virg.* *to grieve.* Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, Cic. *to labour.* Mandata alicui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut.* *to command.* Se in viam, Cic. in manum, & in manu, *Ter.* Cic.

Dederat comas diffundere ventis, *Virg.* *let them loose.* Dare manum alicui, *Plaut.* *to shake hands.*

Dare manus, Cic. *to yield.* Cibo dare, *Plin.* *to give to eat.* Dare vitio, Cic. *to blame.*

Da Tityre nobis, *Virg.* *tell us.*

Dare oblivioni, *Liv.* *to forget.* *Constrarium est mandare memoriæ: sed oblivioni mandare, non est Latinum.*

Debere amorem & omnia in aliquem, Cic. Tibi debemus, *Id.* *we are engaged to you.*

Tibi video hoc non posse deberi, Cic. *I cannot refuse you this.*

Decedere alicui, *to give place to,* *Plaut.* *to fly from out of detestation,* *Cæf.*

Decedere (Cic. *sup.* è vitâ) *to dye.* De suo jure, *vel* suo jure, Cic. *to part from ones right.*

De summâ nihil decedet, *Ter.* *the sum shall be entire.*

Decernere aliquid, *vel* de re aliquâ, Cic. *to determine,* *Armis, Id.* *to fight.* Pugnam, *Liv.* Pugnâ, *Val. Max.* suo capite, Cic. *to put himself in danger,* Decidere (à cado) spe, *vel* de spe, *Liv.* spe, *Ter.* in laqueos, *Ovid.*

Decidere (à cado) *Vell.* *to cut off.* Quæstionem, *Pap.* *to decide,* damnum. *Ulp.* *to determine.* Cum aliquo, Cic. *to transact.* De aliquo negotio, *Id.* Prælio cum aliquo, *Id.* *to end a difference by arms.*

Pro se, Cic. pro libertate, *Sen.* *to compound for ones life.*

Decidere jugera singula ternis medimnis, Cic. *to tax.*

Decisa negotia, *Hor.* *ended.*

Declinare loco, à loco, *vel* de loco,

Cic. *to turn away.* Se extra vicem, *Plaut.* *idum, Liv.* *to avoid a blow.*

Agmen aliquo, *Liv.* *to remove the army.* Nomina & Verba, *Quint.* *to decline.*

Dedere se hostibus, *Cæf.* In ditionem & arbitrium hostium, *Plaut.* Aliquem in pistrinum, *Ter.*

Ad scribendum se dedere, Cic. *to app'y.* Deditâ operâ, Cic. *purposely.*

Deferre studium suum & laborem ad aliquem, Cic. *to offer his service.* Opes ad aliquod negotium deferre alicui, Cic. Deferre aliquid in beneficii loco, Cic. *to make a present.* In beneficiis delatus, Cic. *one that hath a pension from the commonwealth.*

Deferre aliquem, Cic. *to accuse.*

Defendere aliquem contra iniquos, Cic. aliquem ab injuria, *Id.* Injuriam alicujus, *Id.* *to revenge a wrong.*

Defendere & obistere injuriæ, Cic. Defendere ac propulsare injuriam. *Idem.*

Defendere civem à periculo, Cic. Myrtos à frigore, *Virg.* *to preserve from.*

Æstatem capellis, *Hor.* Solstitium pecori, *Virg.* *to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, Cic. *Liv.* *to forsake his party.* Animo, *vel* animis, Cic. animam, *Varr.* *to be faint hearted.*

Dies & latera & vox me deficient, Cic. *fail me.*

Deficient mihi tela. *Cæf.* *I want arms.*

Animus si te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet.* *I leave you to go to him.*

Mulier abundat audacia, consilio & ratione deficitur, Cic.

Deficior prudens artis ab arte mea, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, Cic. Mentem in aliquo, *Id.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, *to expose.*

Definire aliquid alicui, Cic. *to shew or prescribe.* Imperium terminis, Cic. *to bound.* Magnitudinem alicujus rei, *to tell precisely.*

Certus & definitus locus, Cic.

Deflectere iter, *Lucan.* Ex itinere, *Plin.* Cic. *to turn out of the way.*

Declinare proposito & deflectere sententiam, Cic.

Amnes,

Amnes in alium cursum deflecte-
re, Cic. *to turn them.*

Degenerare à gravitate paterna,
Cic.

A familia superbissima, Liv.

In feracitatem, Plin.

Hoc animos degenerat. Colum. *en-
ervates and weakens.*

Delinquere aliquid, & in aliqua
re, Cic. in aliquem, Ovid. *to fast.*

Depellere loco, Cæf. De loco, Cic.
to drive away.

Suspicionem à se, Cic. *to remove.*

Deperire aliquem, vel aliquem
amore, Plaut. Amore alicujus, Liv.
to love passionately.

Naves deperierunt, Cæf. *are lost.*

Deplorare vitam, Cic. *to deplore.*

De suis miseriis, Id. *to bewail ones
self.*

Deponere in gremio, Plin. Cic. stratis,
Ovid. sub ramis, Virg. in terram,
Colum. in sylvas, Cæf. *to lay in, upon,
or under any thing.*

Deponere ædificationem, Cic. *to
lay aside the design.*

Ægrum, Cic. *to give over.*

Aliquid, Virg. *to wager.*

Deponere aliquid in alicujus fide,
Cic.

In fidem, Liv. apud fidem, Trajan.
Plin. *to put confidence in.*

Deprecari aliquid ab altero, Cic.
to beg a thing of. Aliquem pro re ali-
qua, Id. Alicui ne vapulet, Plaut. *to
intercede for.*

Calamitatem abs se, Cic. *to turn
from by prayer.*

Derogare fidem alicui, vel de fide
alicujus, Cic.

Sibi derogare, Cic. *to wrong his re-
putation.*

Definere artem, Cic. *to quit a pro-
fession.*

Desistere à sententiâ, vel de sen-
tentiâ.

Desperare salutem, salute, vel de
salute, Cic. *to despair of.* Ab aliquo,
Id. *to expect no more from.* Sibi, Cæf. de
se; Plaut. Cic. *to be desperate.*

Non despero ista esse vera, Cic. Si-
ve destituimur sive desperamur, Cic.

Despondere filiam alicui, Cic. *to
 betroth.* Sibi domum alicujus, Id. *to
promise to himself, to make sure of.*

Despondere animis, Liv. *to pro-*

mise himself to do something. Animum,
Id. *to be out of heart.*

Detrahere alicui, Ovid. de aliquo,
Cic. *to detract from.* Aliquid alteri,

Id. *to take by force.* Laudem, vel de
laudibus, Id. *to lessen his reputation.*

In iudicium, Id. *to bring in judgement.*

Deturbari spe, de spe, vel ex spe, Cic.

Differre famam aliquam alicui,
Plaut. *to make a report of.* Rumorem,

Ter. Aliquid rumoribus, Ter.

Differre aliquem, *to make one wait,*
Mart. *to vex and torment,* Ter.

Orationem sperat invenisse se quæ
differat te, Ter.

Differri doloribus, *to feel.*
Amore, cupiditate, lætitiâ, &c.

Plaut. *to be transported with.*

Differre vestitu ab aliquo, Cic. In
candore, Plin. Differt ab hoc, Cic.

huic, Hor.

Differunt inter se, Cic.

Ad aliquod tempus aliquid differ-
re, Cic. In annum, Hor. *to defer.*

Dimicare de re, Cic. pro re, Plin.
to dispute for.

Dimicant inter se, Plin.

Dimicandum omni ratione, ut,
&c. Cic. *we must endeavour.*

Disceptare aliquid iuste, Cic. *to de-
cide.* Eodem foro, Plaut. *to come and
plead in the same place.*

Disceprant inter se de negotiis, Sall.

Disceptare rei alicui, Hor. A te ali-
qua, Cic. *posterius magni usitatum.* In
re aliqua, Id.

Discrepant inter se, Id.

Discrucior animi, Plaut. Animo
& animum juxta Diomedem, qui ta-
men exemplum nullum offert.

Disputare aliquid & de aliquo,
Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.

Multa disputat quam ob rem is
qui torqueatur beatus esse non pos-
sit, Cic.

Dissentire de veritate ab aliquo, Cic.

In re aliqua ab altero, Id.

Cum aliquo de re aliqua, Id. Ali-
cui opinioni, Quint.

Ne orationi vita dissentiat, Sen.

Dissentiunt inter se, Cic.

Disfidere capitali odio ab aliquo,
Id. *to hate mortally.* Disfidere à seipso,
secumque discordare, Id.

Inter se dissident & discordant, Id.

Si toga dissidet impar, Hor.

Dividere

Dividere nummos viris, Cic. in viros, *Plaut.* to distribute. Factum cum aliquo, *Plaut.*

Dividere sententiam, Cic.

Docere de re aliqua, *Id.* to give advice. Rem aliquam aliquem, to shew one.

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.* Successu alicujus, *Ovid.* Dolore alicujus, *Virg.*

Dolet mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo, *Id.* Caput à sole, *Id.*

Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, Cic. Casum aliorum, *Id.* Propter aliquem, *Quint.* de aliquo, *Ovid.*

Donare aliquem re, vel rem alicui, Cic. to make a present.

Dubitare de fide alicujus, *Ad Herren.* to mistrust his fidelity.

Hæc dum dubitas, *Ter.* whilst you are considering.

Dominari alicui, Cic. In aliquem, *Ovid.* in re aliqua, Cic. Inter aliquos, *Cæf.*

Omne pecus indomitum curari ac dominari potest, *Nigid.* may be tamed.

O domus antiqua, heu! quam dispari dominare domino, Cic. ex veteri Poeta.

Ducere agmen, *Id.* to conduct. Sibi alapam gravem, *Phad.* to give himself a box on the ear. Ilia, *Hor.* to pant like a broken winded horse.

Ducere æra, *Hor.*

Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem salutis, Cic. to take care of.

Ducere versum, *Ovid.* to make a verse. Uxorem, Cic. to marry.

Ducere usuras, *Id.* to continue the payment of use.

Ducere laudi, *Ter.* to esteem it an honour. In gloria, *Plin.* In hostium numero, Cic. Infra se, *Id.* to undervalue. Pro nihilo, *Id.*

Duci despiciatui, *Id.* to be despised.

E.

Efferre pedem domo, vel portâ, Cic. to go out. Pedem aliquo, *Id.* to go to. De nave in terram, *Id.* to unload.

Efferre laudibus, *Id.* to commend very much.

Efferre fruges, *Id.* to carry fruit.

Efferrî funere, & cum funere, *Id.* to be carried forth to burial.

Efferrî studio in re aliqua, *Id.* to have a violent passion for.

Efferrî in amorem, *Plin.* to be beloved.

Egere consilii & consilio, Cic.

Egere multa, active, *Censor.* apud *Gell.* Unde *Plaut.* dixit, egeretur in passivo. Et exinde probat *Sanctius,* dici non ineleganter, turpem egere egestatem.

Nihil indigere, *Var.*

Egredi ab aliquo, *Ter.* to go out of ones house.

Ex provincia, Cic. extra fines & terminos, *Id.* urbe, *Id.* officio, *Id.* à proposito, *Id.*

Elabi de, è, ex, manibus, Cic. to escape. Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut vincula, *Tac.*

Paulatim elapsi *Bacchidi,* *Terent.* weaning himself of her by little and little.

Elaborare in literis, Cic. in aliquid, *Quint.* aliquid, *Plin.* Orationem, eamque instruere, Cic. Ad judicium alterius, *Id.*

Emergere ex malis, *Id.* *Ter.* Incommodâ valetudine, Cic. extra terram, super terram, *Colum.*

Se vel sese emergere, *Id.*

Unde emergi non potest, *Ter.*

Eminebat inter omnes, Cic. in novo populo, *Liv.*

Eminebat ex ore crudelitas, Cic. in voce sceleris atrocitas, *Curt.*

Moles aquam eminebat, *Id.* appeared above the water.

Emungere aliquem argento, *Ter.* to cheat one of.

Alicui oculos, *Plaut.* to tear out.

Enunciare consilia amicorum adversariis, Cic.

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Id.* to divulge.

Eripere è morte aliquem, *Id.*

Eripere mortî aliquem, *Virg.* Mortem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem, Cic.

Erubescere in re aliqua, *Id.* Ora alicujus, *Id.* to be ashamed to be in ones presence. Preces, *Claud.* loqui, Cic. Fortunæ, *Curt.*

Epistola non erubescit, Cic.

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubescere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, Cic. In aliquam regionem, *Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Id.* In ætæum, *Id.* In effectum, *Quint.* portis, *Virg.* per castra, *Plin.*

Loco aliquo, Cæf. Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg.* sese portis foras, Cæf.

Erumpere stomachum in aliquem, Cic. gaudium, *Ter.*

Vereor ne istæc fortitudo in nervum erumpat denique, *I fear you'll bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virg.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omnem viam, *Virg.* to go along all the way.

Ante oculos, *Virg.* to come before one.

Ad summa fastigia tecti, *Virg.* to ascend.

In aliquod magnum malum, *Ter.* to become a great mischief.

Exardere, & -escere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Marr.*

Dolor exarsit imis ossibus, *Virg.*

Exarsit in id quod nunquam viderat, Cic.

Exarsere ignes animo, *Virg.*

Excellere super alios, *Liv.* Longe aliis, Cic. Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusare se alicui, & apud aliquem, *Id.* Valetudinem alicui, *Plin.* to alledge to one indisposition for an excuse.

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliqua, Cæf.

Exigere aliquem à civitate, Cic. to drive out. Honoribus, *Plin.* to deprive of.

Exigere aliquid acerbius, Cic. to exact with threats.

Columnas ad perpendicularum exigere, *Id.* to apply the plummet to see if they are strait.

Ævum in filvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id.* Ensem per medium juvenem, *Id.* to run one through. Sues pastum, *Varr.* to drive.

Exigere de re aliqua, *Plin. jun.* to discuss.

Eximere à vinclis, Cic. vinclis, *Plaut.* metu, *Id.* in libertatem. Cic. to set at liberty. Aliquid de dolio, *Id.* to draw out.

Eximere diem, *Id.* to consume the time.

Eximi noxæ, *Liv.* to be absolved of a fault.

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, Cic.

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, Cæf.

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, Cic. to chase, to drive out of.

Explere aliquem, Cic. *Ter.* animum alicui, *Ter.* to content.

Explicare rem aliquam, vel de re aliqua, Cic. to explain any thing.

Expostulare cum altero injuriam, *Id.* de injuria, *Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cæsar.* make him speak. Rîsum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo, Cic.

Exprimere effigiem, *Id.* to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id.* to translate word for word.

Exprimere ad verbum de Græcis, *Id.* Vim Græcorum Poëtarum, *Id.*

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, *Id.* to reproach.

Exuere jugum, & se jugo, *Liv.* to cast off. Vestem alicui, to strip.

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, Cic. to live at Rome an exul. Domo, *Ter.* to be banished from.

A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, Cic.

Exulatum abiit res patris, *Plaut.*

F.

Facere ab aliquo, Cic. cum aliquo, *Id.* to take part with one. Bona alicui, & aliquem, *Plaut.* to do good to. Consilio alicujus, vel de consilio, *Plin.* by ones advice.

Cum pro populo fieret, Cic. when sacrifices were offered.

Flocci non facere, *Id.* Floccum facere, *Plaut.* not to value.

Facis ex tua dignitate, Cic. you act according to your quality.

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin.* it is good against the strangury. Sed facere alicui rei, pro inservire, *Latinum non est.*

Construitur etiam eleganter cum accusativo pluribus modis, ur,

Nos magnum fecissemus, *Cic. we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, *Liv. to bestow a favour.* Facere stipendium, *Liv. to serve in war.* Facere nomina, *Cic. to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel, & similia.*

Fastidire aliquem, *Cic. Virg. Hor. Alicujus, Plaut.* A me fastidit amari, *Ovid.*

Fateri scelus, & de scelere, *Cic. Hor.* Fœnerari alicui alicui, *Cic. to put out to use.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, *App. to take up upon interest.* Hæc omnes fœnerat una deos, *Marr.*

Fidere nocti, *Virg. terrâ, Id.*

Formidare alicui, *Plaut. to fear lest any mischief should happen to one.* Ab aliquo, vel aliquem, *Cic. to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, *Cic. to cheat.* Militum stipendium, *Cæf. to retain the soldiers wages.* Genium suum, *Plaut. to deprive himself of all delight.*

Fugere conspectum alicujus, *Cic.* E conspectu, *Ter. Oppido, Cæf. De civitate, Quint.* de illo fugit me ad te scribere, *Cic. I forgot.*

Fungi officio, *Id. Ter. Officium, Ter. Vice, Hor. Vicem alterius, Liv. Suet. to do the office of another.* Fungi munere, *to execute a charge, Cic. Cæf. & interdum to make a present. Cic.*

G.

Gaudere gaudio, *Plaut. Gaudium, Ter. de aliquo propter aliquem, Cic.* Fugit homines gavisos suum dolorem, *Id. Mihi gaudeo, Id.*

Gigni capite, vel in caput, *Plin. to be born with the head forward.*

Glaciare. positas ut glaciēt nives Jupiter, *Hor. Humor glaciatur in Gemmas. Plin.*

Gloriari aliquid, de re aliqua, in re aliqua, ob rem aliquam, *Cic.*

Gratulari adventu, vel de adventu, *Id. to express his joy for ones arrival.*

Gratulari victoriam alicui, *Id. to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, *Id.*

Gravare & -ri. At tu fortunam parce gravare meam, *Ovid.*

Gravari dominos, *Lucan. not to be able to suffer.* Cætera tanquam super-

vacua gravari solet, *Quint.*

Ne gravare exædificare id opus quod instituisi, *Cic. Gravatus somno, Ovid. Pluviâ cum forte gravantur, Virg.*

H.

Habere rem certam, vel pro certo, *Cic. to know certainly.* Aliquid certi, *Idem.*

Habere quædam dubia, *Id. in dubiis, Quint. Pro dubio, Liv.*

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatum, *Ter. to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, *Cæf. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, Tac. to honour.*

Habere aliquem loco patris, *Bru- tus. In loco patris, Cic. pro patre, Liv. to esteem as a father.*

Pro stercore habere, *Plaut. to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, *Plaut. In odium, Cic. to hate.*

Habere in numero, & in numerum sapientum, *Id.*

Habere rationem apud aliquem, *Quint. ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cæf. to speak to or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, *Cæf. to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, *Cic. Habere usum alicujus rei, Id. Cæf. Ex re aliqua, Cic. In re aliqua, Cæf. to be experienced.*

Habet se erga ædem, *Plaut. she dwelleth.*

Habitare in platea, *Ter. Vallibus imis, Virg. silvas, Idem.*

Hære. Hæret peccatum illi, & in illo, *Cic. resteth in.*

Obtrutu hæret defixas in uno, *Virg. In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret, Virg. If this purpose is fixed and unchangeable.*

Horrere divinum numen, *Cic. to dread and fear.* Omnium conspectum, *Id. to be afraid of seeing any body.*

Frigoribus hyemis intolerabiliter horrent, *Colum. they are cold in the winter.*

Horrescunt comæ, *Ovid. stand an end.*

Horrebant dentis aspera crura pilis, *Ovid.*

I.

Iactare se in re aliqua, & de re

re aliqua, *Cicero*. ob rem aliquam.
Jactare rem aliquam, *Virg.*

Illabi. Illabitur urbi, *Virg.* slips into the town. Animis illabere nostris, *Id.* Pernicies illapsa civium animos, *Cic.* Medios illapsus in hostes, vel delapsus, *Virg.* Ad eos cum suavitate illabitur, *Cic.*

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, *Virg. Ter. Cic.* to mock. Vestes auro illuse, *Virg.* embroidered.

Imminere in occasionem opprimendi ducis, *Liv.* to seek an occasion.

Imminent duo Reges toti Asiæ, *Cic.* Homo ad eadem imminens, *Id.*

Imminenti avaritia esse, *Id.* to think of nothing but getting.

Gestus imminens, *Id.* an earnest gesture.

Impendere. Impendebat mons altissimus, *Cas.* hang over their heads.

Contentio impendit inter illos, *Cic.* will shortly happen.

Impendet nobis malum, *Id.* nos mala, *Ter.* threatens us.

Impertire & -ri. Impertire alicui salutem, *Cic.* aliquem salute, *Ter.* to salute. Fortunas aliis impertiri, *Cic.* to impart. Alteri de re aliqua impertire, *Id.* Collegæ meo laus impertitur, *Id.*

Implere veteris Bacchi, *Virg.* Mero pateram, *Id.* de re aliqua, *Mart.*

Implicare offibus ignem, *Virg.* to cast into. Implicari morbo, & in morbum, *Liv.* to be taken ill.

Vim suam cum naturis hominum implicant Dii, *Cic.* Implicat ad speculum caput, *Plaut.* to dress.

Imponere arces montibus, *Virg.* to build.

In collum, in manum, in navim, *Plaut. Liv.* to put upon or into. Summam manum alicui operi, *Virg.* in aliquâ re, *Quint.* to make an end of a thing.

Imponere alicui, *Cic.* to deceive.

Imponere vim alicui, *Cic.* to compel. Vulnera, *Cic.* to wound. Nomen alicui, *Cic.* to give a name to. Regem regioni, *Cic.* to appoint. Partes alicui, *Cic.* to assign an office to.

Improbam personam alicui, to make him pass for a wicked man. Leges alicui, *Cic.* to command. Exercitum Brundisii, *Cic.* to make a garrison.

Imponere onus alicui, *Cic.* in aliquem, *Plaut.*

Frumentum imponere, *Cic.* to tax at a certain quantity of corn.

Imponere servitute fundi, *Cic.* to appoint a certain service to land.

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, *Cic.* hath made me embrace this bad side.

Imprimere aliquid animo, *Plin. jun.* In animo, & in animum, *Cic.*

Incessere hostes jaculis, & saxis, aut pilis, *Liv.* to pursue with. Incessere aliquem dolis, *Plaut.* Incessit eum cupido, *Livius, Curtius.* Illi, *Sallust. Liv. Curt. Val. Max.* In te religio nova, *Ter. Virg.* Morbus in castra, *Liv.* was got into.

Incidere (à cadere) saxi, *Plin. jun.* to cut in. In æs, *Liv.* in ære, *Cic.* to engrave. Ludum incidere, *Hor.* to break off play.

Inclinare omnem culpam in aliquem, *Liv.* to throw all the faults on one.

Hos ut sequar inclinatus animus, *Liv.* my mind inclines me.

Inclinat acies vel inclinatur, *Liv.* the army gives ground.

Se fortuna inclinaverat ut, *Cas.* Fortune was turned, that.

Includere in carcerem & in carcere, *Cic.* to cast into prison. Orationi suæ, *Cic.* to include in.

Vocem includit dolor, *Cic.* Smaragdi auro includuntur, *Lucr.* Incubare ova, & ovis, *Colum.* to sit abroad upon.

Quod si una natura omnes incubaret, *Plin.*

Incumbere gladio, *Ad Heren. lecto.* aratro, toro, *Virg.* in gladium, *Cic.* in aliquem, *Id.*

In vel ad aliquid, *Cic. Cas.* Alicui rei, *Sil. Plin.* to apply ones self to any thing.

Venti incubuere mari, *Virg.* In mari, *Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic.* endeavors to destroy him.

Verbo incumbit illam rem, *Sall.* Incumbit illi spes successionis, *Suetonius.*

Incurfare aliquem pugnis, calceibus, &c. *Plaut.*

Incurfare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullius color incurfavert,

rit, *Plin. that is undied.*

Indicare conjunctionem, *Cic. de conjunctione, Sall.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge, Se alicui, Cic. to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic. that the price should be sold.*

Inducere animum ad aliquid, *vel aliquid in animum, Ter. to apply.*

Inducere aliquid, *to bring into, and also to cancel, to abrogate. Aliquem, Cic. to deceive.*

Inducere animum, *simpliciter, vel animum ut, vel ne, vel ut ne, Ter. to persuade himself.*

Inducere scuta pellibus, *Cas. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Induere se veste, *Ter. sibi vestem, Plaut.*

Cum in nubem se induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Induere se in laqueos, *Cic. to cast himself into. Induit se in florem. Virg.*

Indulgere alicui, *Cas. in aliquem, Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam flagello, Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who give the name of orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulsit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuisset, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic. Periculum capitis alicui, Id. to draw up an indictment against one.*

In periculum capitis se inferre, *Cic. to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to set upon the score.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum. in aures, Cic. cribro, Sen.*

Infundere venenum alicui, *Cic. Ceris opus infundite, Thad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor. In aliquem, Plaut.*

Pugnos in ventrem ingerere, *Ter. Ingredior orationem, & in orationem, Cic. to begin to speak.*

Vestigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profession.*

Ingurgitare se cibis, *Cic. to gorge himself. Se in flagitia, Id. to plunge himself into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after. Uberibus, Sueton. posterius ustatiis.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo. *to endeavour to insinuate himself into favour.*

Insanire amore, *Plin. amoribus, Hor.*

Hilarem insaniam, *Plaut. Sen. Incendere currum, Plaut. in arborem, Id. supra pilam, Cato, to get up into.*

Inservire suis commodis, *Cic. to labour for gain. Honoribus, Id. to use all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ est unum inservire amanti, *Plaut. Nihil est à me inservitum temporis causa, Cic.*

Insilire defessos, *Suet. in equum, Liv. in scapham, Plaut. to leap into.*

Insistere viis, *Cic. viam, iter, Virg. to march. Hastæ, Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cas. In re aliqua, Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himself to.*

Insistebat in manu dextra Cereis, simulacrum victoriæ, *Cic. there was in the right hand.*

Insputare aliquem, & alicui, *Plaut. to spit at.*

Instare aliquem, *Plaut. to urge. Currum, pro in currum, Virg. operi, Id. to heat ones self at work.*

Insternere. Pelle leonis insternor, *Virg. I am covered.*

Tabulasque super instravit. Terræ inferni, *Stat.*

Tori intrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, *simpliciter, Virg. solo, Id. to leap on the ground, Alicui, & in aliquem, to insult over. Multos, Sall. apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend. Animum studiis, Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui

alicui rei, *Plin. to take care of.*

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' scelestè intendere? *Plaut.*

Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter. I dislike the design I had at first.*

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic. to shut the avenues.*

Commeatum inimicis, *Plaut. Inimicos commeatibus, Plaut. Cas.*

Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*

Feminis usum purpuræ, *Liv. to forbid, to hinder.*

Omni Gallia Romanis interdixit, *Cas. forbid them to be in any place of France.*

Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & usitatus tibi hac re, sed vix occurrit Interdico te hac re. *Quamquam in passivo legatur, Interdicor aqua & igni, & ignis & aqua mihi interduntur, Suet. Liv.*

Cui nemo interdicerere possit, *Cic. whom no body could resist.*

Interdicere vestigiis, *Plin. to forbid to march one way.*

Interdico ne hoc facias, *Ter. supple, tibi.*

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic. gave an order that they who had violently put any out of possession, should be obliged to restore it again.*

Interesse conviviis, & in convivio, *Cic. in cædem, Id. to be assistant at, to be present at.*

Inter belluam & hominem hoc maxime interest, quod, &c. *the greatest difference between a man and a beast, is, that, &c.*

Nihil interest hoc & illa, nisi divisum legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod interesset amnis, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest, *This is the difference between a father and a master.*

Stulto intelligens quid interest, *Ter. Quoniam νεωτερι interest τῷ φθονῶν. Cic.*

Seri radices illicitas fimo interest, *Col.*

Interest regis, *Liv. it concerns the king.*

Interest omnium recte agere, *Cic.*

Magni meâ interesse putavi, *Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv. lies between them.*

Spatium quod fulcis interjacet, *Col.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem, & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & plerosque, *Var. Sall.*

Furor invaserat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin. to transport.*

Invehi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin. to be carried into. In aliquem, to inveigh against.*

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic. Laudibus alicujus, Cic. to envy ones praises.*

Invidere alicui, *Ter. aliquem, Ovid. Alicujus, Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invideat Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c, *Cic.*

Jampridem nobis cœli te regia, Cæsar, invidet, *Virg.*

Invitare hospitio, & in hospitium, *Liv. Cic. Ad legendum, Cic. domum, Liv. textu ac domo, Cic. to desire to come to.*

Invocare subsidium, *Cic. to beg aid.*

In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg. to go. Itineribus alicujus, Cic. to travel the same way.*

Subsidio, *Cas. in subsidium, Cic.*

Accersitum, *Ter. to go to fetch.*

Si porro ire pergant, *Liv. If they shall pass on farther.*

Eamus visere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic. dextram dextræ, Virg.*

Rhedam equis, *Cic. Res inter se, Id.*
Jurare alicui, *Plin. jun. per sidera.*
Virg.

In leges, *Cic. In verba aliqua, Cas.*
Maria aspera, *Virg. Pulcherrimum*
jusjurandum, *Cic.*

Qui denegat & juravit morbum,
Id. Bellum ingens juratur, Stat.

Jurandaque tuum per nomen po-
nimus aris, *Hor.*

Posteriora hæc exempla evincunt
verbum hoc posse accusativum rege-
re vi suâ, sine præpositione *per*, con-
tra quam putat Vossius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidiâ,
Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to
be ill in the feet.

De verbo, non de re, *Cic. to be soli-*
citous about words. A veritate, Liv. to
be examined for not having spoken the
truth.

Laborare arma, *Stat. to work and*
forge them. Ad rem aliquam, *Cic.*

Ambitiose circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas?
Cic. Laboratur vehementer, Id. they
are very diligent.

Latere alicui, *Id. Aliquem, Virg.*
Legare ad aliquem, *(sc. to send an*
ambassador to. Alicui, Id. to give a le-

gacy by will. Ab aliquo, Id.

Sibi aliquem legare, *Id. to make his*
lieutenant.

Levare metum alicui, vel aliquem
metu, *Id. to ease one of fear.*

Liberare aliquem metu, *Ter. ali-*
quem culpæ, Liv. to absolve wholly, fi-
dem suam, Cic. to be as good as his word.
Aliquem à creditoribus, *Sen. to deli-*
ver.

Loqui alicui, *Ter. de aliquo, Cic.*
Apud aliquem, *Id. Cum aliquo, Id.*

Ludere pilâ, *Id. Ludum, Hor. Ale-*
æ, & aleam, Suet. In numerum,
Virg. to play in time.

Luere æs alienum, *Curt. to pay ones*
debt. Pœnas, Cic. to be punished. Se,
Ulp. to pay a ransom.

Oblatum stuprum voluntaria mor-
ge luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic. Aliquem,*
Ter. Petron.

Manare. Mella manant ex ilice,
Hor. drop from.

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Liv.*

Manere ad urbem, ad exercitum,
Liv.

In urbe, in exercitu, *Cic. Plant;*
Hor. Virg. to stay for one.

In proposito, *Cic. statu suo, Id.*
Sententia manet, vel in sententia
maneo, *Cic. Manere promissis, Virg.*
to keep ones word.

Manent ingenia senibus, *Cic.*

At te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo istud, *Cic. let this stand*
good.

Maneat ea cura nepotes, *Virg. let*
our posterity take care for that.

Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*

Quas minus mederi possis, *Ter.*

Contra serpentium ictus meden-
tur, *Plin.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid. semina,*
Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.

Cuspидis ictum, *Virg. to dress a wound.*

Meditari rem aliquam, aut de re
aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidisse, *Id.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Id.*

De alicujus periculo, *Id. Cicero-*
nis, & Ciceronem.

Merere, & -ri, bene vel male de
aliquo, *Id. to oblige or disoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms*
under ones command. Sub aliquo, Id.

Stipendium in aliquo bello, *Cic.*
equo, pedibus, *Liv. to serve on horse-*
back, on foot. Alicui, Stat. Luc. to
serve to ones profit.

Mereri laudem, *Cas. Offensam,*
Quintil.

Scio hanc meritam esse ut memor
esses sui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam scio,
Ter. She hath often done that which I de-
sired

Mergere aliquem æquore, vel sub
æquore, *Virg. Undâ, vel in undis, Ovid.*
Metuere alicui, *Plaur.*

Aliquem, *Cic. ab aliquo, Id. De*
vita, Id.

Mirari aliquem, *Id. De aliquo, Id.*

In aliquo, *Id. Justitiæne prius mi-*
rer, bellique laborum, Virg. Mirari
se, Mart.

Miscere vinum aquâ, & aquam
vino, *Plin.*

Miscere

Miscere in aciem, *Liv.* Misto in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum.* cum, *Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.*

Cantus numerosque, *Id.*

Morere mortem filii, *Id.* Incommodo suo, *Id.* to afflict ones self.

Monere aliquem rem, *Id.* Ter. Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cas.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* to stop.

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* I care not for,

Movere se loco, vel ex loco, *Cas.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel à senatu, *Cic.* to degrade. A se moram, *Plaut.* to use no delay. Risum & jocum movere alicui, *Hor.* to cause laughter.

Ego istæ moveo aut curo? *Ter.* Am I concerned for this?

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* to be transported from one city to another.

Mutuari auxilio ad rem aliquam; *Cas.* in sumptum, *Cic.* to borrow.

A viris virtus nomen est mutata, *Id.* hath taken its name.

N.

Narrare aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.* to relate any thing.

Natare aquas, *Virg.* Unda natarum piscibus, *Ovid.* Pars multa natarum, *Hor.* the generality of men are inconsistent. Natabant pavimenta vino, *Id.* swam with wine.

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* to tend towards. Gradibus, *Virg.* to ascend. Hastâ, *Id.* to lean on. Humi, *Id.* to go on the ground. Contra honorem alicujus, *Cic.* to oppose. Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic.* to defend.

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Id.* did depend.

Alternos longâ nitentem cuspidē gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest, nitatur, *Cic.* let him do what he can.

Nocere alicui, *Id.* aliquem, *Plaut.* Sen. Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo, *Cic.* Prius usitatus.

O.

Obambulare muris, *Liv.* to walk round. Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen. Curr. to ride about.

Objicere feris, *Cic.* to expose. Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* suæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Id.*

Obrepere ad magistratum, *Id.* to steal into an office.

Adolescentiæ senectus obrepit, *Id.* succedit. Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinsecus, *Id.* statim te obreper fames, *Id.*

Obruere telis, *Id.* to oppress with darts. Terrâ, *Cato.* In terra, *Ovid.* to bury. Se vino, *Cic.* to make drunk.

Nox terram obruit umbris, *Lucr.* covers.

Obstrepere portis, *Liv.* to make a noise. Literis alicui, *Cic.* to importune by letters.

Hinc illi geminas avium vox obstreperit aures, *Virg.*

Clamore obstrepi, *Cic.* to be deafened with noise.

Obtestare laudibus, & laudes alicujus, *Liv.* to speak ill of.

Obtestare legi, *Cic.* to oppose.

Obversari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* in fœmnis, *Liv.*

Obvertere signa in hostem, *Liv.* to turn against. Terga alicui, *Virg.* to run away.

Obumbrare. Oleaster obumbrat vestibulum, *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat.

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv.* Suet. to dye.

Ferro occumbere, *Ovid.* to be killed.

Occupare aliquem, *Cic.* Curr. to surprise. Se in aliquo negotio, *Cic.* Ter. Ad aliquod negotium, *Plaut.*

to employ. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, *Cic. to put out to use.*

Quorum magnæ res aguntur in vestris vestigialibus occupatæ, *Id.*

Offendere aliquem, *Cic. Apud aliquem, Id. In aliquo, Id.*

At credo si Cæsarem laudatis, in me offenditis, *Caf.*

Offendere in arrogantiam, *Cic.*

Sin quid offenderit, sibi torum, tibi nihil offenderit, *Id.*

Cecidisse ex æquo, & latus offendisse, *Id. to hurt.*

Si in me aliquid offendistis, *Id.*

Cum offenderet populum Atheniensem prope jam desipientem senectute, *Id. having found.*

Offendere in scopulis, *Ovid. Ad stipitem, Colum. to knock against.*

Naves in redeundo offenderunt. *Caf. had an ill encounter.*

Offendere alicujus existimationem, *Cic. to wound ones reputation.*

Alicui animum offendere, *Id. to displease.*

Olere. Olet unguenta, *Ter. he smells of perfumes.*

Olet huic aurum meum, *Plaut. He suspects that I have money.*

Olent illa supercilia malitiam, *Cic. those brows signifie him to be malicious.*

Olentia sulphure, *Ovid.*

Redolentque thymo, *Virg.*

Opponere periculis, *Cic. ad omne periculum, Id.*

Opponere pignori, *Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.*

Opponere manum fronti, vel ante oculos, *Ovid. to put before.*

Oppugnare aliquem clandestinis consiliis, *Cic. to endeavour under hand to ruin.*

Oppugnare consilia alicujus, *Plaut. to oppose.*

P.

Pallere argenti amore, *Hor. to become pale.*

Pindarici fontis haustus non expalluit, *Hor. afraid of.*

Palpare & -ri. Palpare aliquem munere, *Juv. to allure.*

Cui male si palpare, recalcitrat, *Hor.*

Peñora palpanda manu, *Ovid.*

Parcere labori, *Ter. to spare.*

Aliquid alicui, *to pardon.*

Parcite oves nimium procedere, *Virg. dont suffer them to go too far.*

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, *Liv. that they would abstain from.*

Participare servum consiliis, *Plaut. to make him conscious to.*

Suas laudes cum aliquo, *Liv.*

Rem aliquam, *Cic. to share.*

Pascere pratum, & in prato, *Ovid. to feed.*

Cibo pasto pasci, *Ovid. to chew the cud.*

Bestias pascere, *Cic. Virg.*

Animum picturâ pascit inani, *Virg.*

Hic pascor bibliothecâ Fauſti, *Cic. Id est, delector.*

Pasci deponens. Apes pascuntur arbuta, *Virg.*

Armenta pascuntur per herbas, *Virg. & Ovid.*

Pellere testis, *Ovid. A floribus, Plaut.*

E foro, *Cic. Ex aliqua regione, Plin. Domo, regno, civitate, agro, sedibus, &c. Cic.*

Pendere promissis, *Id. to depend on promises. Animi & animus, Id. to be in suspense.*

Pendet animus, vel animus tibi pender, *Ter.*

Cui spes omnis ex fortuna pender, *Cic.*

De te pendentis, te respicientis amici, *Hor.*

Pendent opera interrupta, *Virg. are unfinished.*

Casu pendemus ab uno, *Luc. we depend, rely on.*

Ad sua vota pendentes, *Sen.*

In sententiis civium fortunas nostras pendere, *Cic.*

Dumosâ pendere de rupe, *Virg. to be at the top of a rock.*

Hi summo in fluctu pendent, *Virg.*

Scopuli pendentes, *Virg.*

Nubila pendentia, *Virg.*

Pendere pœnas temeritatis, *Cic.*

Pœnas pro scelere, *Luc.*

Pater is nihili pender, *Ter. doth not trouble himself.*

Magni pendi, *Luc. to be much esteemed of.*

Penetrare in cœlum, *Cicero. At-lantem,*

Iantem, *Plinius*. sub terras, *Cicero*.

Se in fugam, *Plaut.* to run away.

Pedem intra ædes, *Plaut.* to enter.

Ad Romanos penetrare, *Plin.* to go towards.

Pensare unâ laude crimina, *Plin.* to recompense.

Laudem cum crimine, *Claud.*

Pensari eâdem trutinâ, *Hor.* to be weighed in the same ballance.

Percunctari aliquem, *Quint.* *Hor.*

Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaut.*

Aliquid ex alio. *Id.* *Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic.* to inquire.

Pergo præterita, *Id.* I am silent of

Perge facere, *Ter.* continue to do.

Permittere in fidem, vel fidei aliqujus, *Cæs.* to put himself into the protection of.

Equum in hostem, *Liv.* to let go against.

Vela ventis, *Quint.*

Persequi vestigia alicujus, *Cic.*

Aliquem vestigiis ipsius, *Id.*

Artem aliquam, *Id.*

Personare æquora conchâ, *Virg.* to make the sea resound.

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.*

Personabat domus cantu tibiarum, *Cic.*

Ululatus personant tota urbe, *Liv.* nothing is heard besides.

Pertedere thalami, *Virg.*

Ignaviam suam, *Cæs.*

Morum perversitatem, *Suet.*

Pervadere. Pervasis murmur totam concionem, *Liv.*

Incendium per agros, *Cic.*

Pars belli in Italiam, *Id.*

Consul ad castra, *Liv.*

Petere ab aliquo, *Cic.* to ask. Aliquem, *Virg.* to supplicate.

Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, *Id.* to cause to be punished.

Veniam errati & errato, *Id.*

Aliquem gladio, lapide, &c. to strike at. Locum, *Cic.* to go to some place.

Pignerare, & -ri. Ex aure maris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet.* pawned.

Mars ipse ex acie fortissimum

quemque pignerare solet, *Cic.* takes as it were for a pledge.

Plaudere aliquem, *Stat.* sibi, *Hor.*

Pedem subplaudere, *Cic.* to knock with the foot.

Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Id.*

Pollere moderatione & constantia, *Id.*

Pollet ejus auctoritas, *Sall.* is great.

Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in realiqua, *Cic.*

Dies multos in rem aliquam, *Id.*

Fidem pignori, *Plaut.* Custodias portis, *Hirt.* Insidias alicui vel contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem, *Id.* sibi aliquid in spe optima, *Id.* spem in armis, *Id.*

Ponere in beneficii loco, *Id.* to esteem it as a great favour.

Ponere de manibus, *Id.* to lay aside.

ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*

Poscere munus ab aliquo, *Cic.* aliquem causam disserendi, *Id.* Filiam alicujus sibi uxorem, *Plaut.* to demand.

Poscere majoribus poculis, *Cic.* to require that one should pledge him in greater glasses.

Postulare aliquem de ambitu, *Cic.* to accuse of.

Servos in quæstionem, *Id.* to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them.

Postulabatur injuriam, *Suet.* he was accused of.

Potiri præsentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Id.* to enjoy.

Potiri hostium, to remain victorious over. Et apud *Plaut.* to be taken prisoner.

Præbere strenuum hominem, *Ter.* to shew himself valiant. Se æquum, *Cic.*

Præcavere ab insidiis, *Liv.* Peccata, *Cic.* to avoid.

Præcedere. Ut vestræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut.* Vinum aliud amœnitatē præcedit, *Colum.*

Præcedere in re aliqua, *Plin.*

Præcurrere aliquem & alicui, *Cic.* to prevent, to run before.

Præire verbis, *Plaut.* Verba, *Liv.* to speak first. De scripto, to read to one what he ought to say.

Præeunt discipulis præceptores, *Quint.* teach them. Sed præire alicui, pre excellere, non est in usu.

Præstare,

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Vossius) *to excell.*

Homo cæteris animantibus præstat, *Cic.*

Virtus præstat cæteris rebus, *Id.*
Quantum Galli virtute alios præstarent, *Liv.*

Præstat ingenio alius alium, *Quint.*
Vel magnum præster Achillem, *Virg.* *tho he were valianter than Achilles.*

Inter suos æquales longe præstare, *Cic.* *to hold the first rank.*

Præstare benevolentiam alicui, *Id.* *to shew one a kindness.*

Sapientis non est præstare nisi culpam, *Id.* *a wise man ought to answer for nothing but his own fault.*

Sed motos præstat componere fluctus, *Virg.* *'tis better.*

Præstare rem publicam, *Cic.* *to maintain the commonwealth.* Se & ministros sociis reipublicæ, *Id.* *to answer for himself and his officers to the allies of.* Factum alicujus, *Id.* *to approve.*

Aliquem ante ædes, *Plaut.* *to bring to.* Hoc finibus his præstabis, *Id.* *i. e. constitute.*

Se incolumem præstare, *Id.* *to keep himself safe.*

Principem præstare, *Suet.* *to do the office of a Prince.*

Præsto hæc, *Cæcil.* *I bring this.*

Præstare vitium, *Cic.* *to answer for the fault of any thing.*

Præstolari aliquem, *Ter.* Alicui, *Cic.* *to expect one.*

Prævertere aliquem præ republica, *Plaut.* *to esteem of more.* Aliquid alicui rei, *Cic. Plaut.* *to prefer, or, to speak before.*

Huic rei prævertendum existimavit, *Cæf.* *that he ought to obviate.*

Illuc prævertamur, *Hor.* *let us see this first.*

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, *Cic.* *to advance in virtue.*

Ætate processit, *Id.* *he is advanced in age.*

Omnia ut spero prospere procedent, *Id.* *all things will succeed.*

Procumbere genibus, *Ovid.* Ad genua, *Liv.* ante pedes alicujus, *Ovid.*

Ad arborem, *Marr.* *to lean against.* Procumbit humi bos, *Virg.* Pro-

cumbere in armos, *Mart.* In caput, *Ovid.*

Prodere memoriæ, *Cic.* memoriâ, *Cæf.*

Monumentis, *Cic.* *to leave to posterity.*

Prodere memoriam alicujus festi, *Idem.*

Prodit memoria, *Col.* *one finds in writing.*

Prohibere vim hostium ab oppido, *Cæf.* *to repulse.* Aditum alicui, vel aliquem aditu, *Cic.* *to hinder from entering.*

Dolorem dentium, *Plin.* *to ease.* Aliquem ab injuria, *Sall.* *to protect.*

Uxorem prohibere mihi, *Plaut.* *They refuse to give me.*

Properare in campum, *Cic.* Ad exitum, *Brutus.*

Properare proficisci, *Cæf.* *to dispatch.* Pecuniam indigno hæredi properare, *Hor.* *to make haste to lay up.*

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli, *Hor.*

Lanz properabantur, *Hor.*

Propugnare commoda patriæ, *Cic.* *to defend against the enemies.* Pro salute alicujus, *Id.* *to fight for.*

Propugnat nugis armatus, *Hor.* *hoc est, pro nugis.*

Prospicere sibi, salutis suæ, &c. *Ter.* *to provide for.* In posterum, *Cic.*

futura, *Id.* *to foresee.* Senectutem, *Sen.* *to be near to.*

Ni parum prospiciunt oculi, *Ter.* *If mine eyes deceive me not.*

Nec oculis prospicio satis, *Plaut.*

Villa quæ prospicit Tuscum mare, *Phadr.* *that hath a prospect over.*

Providere in posterum, *Cic.* Alicui contra aliquem, *Id.* *to protest.*

Rei frumentariæ, vel rem frumentariam, vel de re frumentaria, *Cæf.* *to give care of.*

Hæc si non astu providentur, me aut herum pessumdabunt, *Ter.*

Provisum est rationibus multis, ne &c. *Cic.* A Diis immortalibus, *Id.*

Pugnare pugnam, *Plaut.* Prælia, *Hor.* Cum hoste, *Cic.* Contra pedites, *Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. *Cic.* *I see that you pretend to, &c.*

Pugnare de re aliquâ, *Id.* *Ter.* pro aliquo, *Id.*

In aliquo loco, *Id.*
 Pugnata pugna cum rege, *Liv.*
 Pugnata bella sub Illo, *Hor.*
 Quod à vobis hoc pugnari video, *Cic.*
 Purgare se apud aliquem, *vel* alicui de re aliqua, *Ter. to justify.*
 Purgare crimen, *Cic.*
 Mores tuos mihi purgatos voluisti, *Id.*
 Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Id.*
 Aliquid minimi, *Id. to set but little value on*
 Rem ipsam putemus, *Ter. let us examine the matter.*
 Putare rationem cum aliquo, *Cic.*
 Putatur prudens, *Id.*

Q.
 Quadrare acervum, *Hor. to make square.*

Omnia in istam quadrare apte videntur, *Cic. become her.*

Visum est mihi hoc ad multa quadrare, *Id. may be referred to many things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *Id. since you think it fit.*

Quærere aliquid ab aliquo, *Id. Cas. de aliquo, Liv. Cic. Ex aliquo, Id. to enquire of. In aliquem, Id. to inform against.*

Quærere omnes ad unum exemplum, *Id. to bring all to the same model.*

Quærere rem tormentis & per tormenta, *to put to the rack.*

Quærere rem mercaturis facendis, *Cic. to get an estate by merchandising.*

Queri. multa de mea sententia questus est Cæsari, *Id.*

Acceperam Milonem meum queri per literas injuriam meam, *Id.*

Is mihi queritur quod, *Id.*

Quereris super hoc quod, *Hor.*

Apud populum questus est, *Plin. jun.*

Quiescere tota nocte, *Cic. viginti dies, Id. Somnum humanum, App.*

Quibus quidem quam facile poterat quiesci, si, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quiescat, *Cic.*

Quiescat rem adduci ad integrum, *Id. let him suffer.*

R.

Recipere alicui, *Cic. to promise.*

Aliquem, *Id. to receive. Urbem, Id. to take, or recover. In se omnia, Id. to take charge of. Se ad, vel in locum, Id. to go to. Se ex loco, Id. to return. Se ad aliquem, Cæs. to retire to. Se ad frugem, Cic. to amend. Se proximo castello, Hirtius. to shut up.*

Recipere tectis, *Cic. to entertain. In navem, Id.*

Recipitur in cibum hæc herba, *Plin. Is good to eat.*

Recordari alicujus rei, aliquam rem, de re aliqua, *Cic. Cum animo suo vitam alicujus, Id. to call to mind.*

Reddere colori aliquid, vel colorem alicui rei, *Plin. Vitam pro republica, to dye in service of. Spiritum alicui, Liv. to expose his life in ones service.*

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad aliquem finem, Id.*

Aliquem ore referre, *Virg. to resemble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknowledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cæs. Alicui, Virg.*

In vel inter reos referre, *Cic.*

Referre alicui salutem, *Id. to return salutation.*

Acceptam salutem alicujus benevolentiae referre, *Id.*

Referre enssem vaginæ, *Sil. to sheath. Aliquid in commentarium, Cic. to write down. Se in gregem suum, Id.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is returned to me.*

Me referunt pedes in Tusculanum, *Cic. I returned a foot to.*

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this is of consequence to the matter.*

Par pari referre, *Cic. to return like for like.*

Hæc ego illorum defensionem retuli, *Id. I said this in answer to what they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Id. to confer with one.*

Renuntiare alicui, vel ad aliquem, *Id. to relate.*

Renuntiare aliquid, *Id. De realiqua, Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Consulem, *Cic. to declare Consul.*

Renuntiare alicui amicitiam, *Suet.*

Suet. Hospitium, Cic. to renounce
amity and alliance.

Renunciare repudium, Ter. to make
a divorce.

Renunciare vitæ, Suet. Societati.
Paul. Jurisc. Matrimonio, Licin. Ju-
risc. Muneri, officio, Quint.

Prætor renunciatus est, Cic. is de-
clared Prætor.

Reponere in numero, & in nu-
merum, Id.

Omnia suo loco, Id.

Reposcere aliquid alterum & ab
altero, Id. to redemand.

Ad pœnas aliquem reposcere, Virg.

Repugnare alicui rei, Cic.

Contra veritatem, Id.

Circa aliquid, Quint.

Requiescere lecto, Tibul. Humo,
Ovid. in sella, Cic. to repose.

In miseris, Id. in the midst of mi-
series.

Requiescere à malis, Id. to have
some respite.

Et murata suos requierunt flu-
mina cursus, Virg. stopp'd.

Rescribere literis, Cic. Ad lite-
ras, Brutus ad Cic. to answer.

Argentum alicui, Ter. to return,
Legionem ad equum, Cæs. to make
horse of foot.

Residere humo, Ovid.

Siquid residet amoris in te mei,
Cic.

Culpa residet in te, Brutus ad Cic,
Penes te, Alphen.

Pecunia publica apud eum rese-
dit, Martian.

Residet spes reliquis, Cic. the rest
have some hope.

Quum rumor animi resedisset, Id.
was appeased.

Venter gutturque resident esuria-
les ferias, Plaut. hoc est sedendo agunt,
inquit Sanctius.

Residet horum testis ac sedibus
bellum, Cic.

Respicere aliquem, & ad aliquem,
Ter. to regard or think of one.

Summa imperii ad nos respicit,
Cæs. belongs to us.

Respondere alicui, Cic. Virg.

Ad aliquid, Plin.

Contra elata mari responderet Gno-
fia tellus, Virg. shews it self.

Restituere sanitatem alicui, &

aliquem sanitati, Plinius.

In possessionem restituere, Cic.

Retinere memoriam alicujus rei,
& memoriâ retinere aliquid, Id.

Pudore & liberalitate retinere
pueros, Ter.

Ridere aliquem, Cic. Ter.

De re aliqua, Cic.

Ridere risum, Id.

Domus ridet argento, Hor. shines.

Rorare. Rorat, simpliciter, Colum.
the dew falleth

Si roraverit quantulumcunque
imbrem, Plin.

Rorare aliquem cruore, Sil. to sprin-
kle one with blood.

Lacrymis oculi rorentur obortis,
Ovi l.

Roratæ rosæ, Id.

Ruere ad interitum voluntarium,
Cic.

In ferrum pro libertate, Virg.

Ruere illa non possunt, Cic. can-
not fall to the ground.

Vide ne quid imprudens ruas, Ter.
that you spoil not something.

Spumas salis ære ruebant, Virg.

Cæteros ruerem, agerem, prosterne-
rem, Ter.

S.

Saltare laudes alicujus, Plin. jun.
to dance singing ones praises.

Pastorem saltaret uti Cyclopa ro-
gabat, Hor. that he would represent Po-
lyphemus in dancing.

Nemo fere saltat sobrius, Cic.

Sapere, Palatum ei sapit, Id. he hath
an exquisite taste.

Mare sapit, Plin. it hath the taste
of the Sea.

Si recta saperet, Cic. if he were wise.

Ego meam rem sapio, Plaut. I
know my own business.

Satisfacere alicui de visceribus,
Cic.

Alicui de re aliqua, Cæs. concern-
ing an affair.

Alicui in pecunia, Cal. ad Cic. to
content in money.

Satisfactum est promisso nostro,
Cic.

Saturare. Hæ res me vitæ satu-
rant, Plaut. make me weary of my life.

Pabulo se saturare, Varr.

Scatere molestiarum, Gell. Fera-
rum, Lucret. to be full of.

Pontus

Pontus scatens belluis, *Hor.*
Sedere in equo, *Cic. equo, Liv.*
Mart.

Post equitem, *Hor. Supra leonem, Plin.*
Ad latus alicujus, *Cic.*

Dum apud hostes sedimus, *Plaut.*
whilst we are near.

Si sedet hoc animo, *Virg. If this be your pleasure.*

Memor illius escæ, quæ tibi sederit, *Hor. that pleaseth you most.*

Vestis sedet, *Quint. sits well.*

Omnes consurrexissè & tenem illum solum recepisse, *Cic. rose up and gave place to.*

Sequi vestigiis aliquem, *Liv.*

Sententiam alicujus, *Cic. to be of ones opinion.*

Serpere humi, *Hor.*

Per humum, *Plin.*

Serpit draco subter supraque revolvens sese, *Cic.*

Servire tempori, valetudini, rei familiari, &c. *Cic. Servitutem, Id. Plaut. Liv.*

Æternum servire, *Hor. Apud aliquem, Plaut.*

Liber servibo tibi, *Plaut.*

Mortis servibo commodis, *Ter.*

Ut communi utilitati serviatur, *Cic.*

Non bene, crede mihi, servo servitur amico, *Mart.*

Sitire sanguinem, *Cic.*

Sitiunt agri, *Id.*

Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur, aquæ, *Ovid.*

Solvere crimine, *Stat. to absolve from.*

Fidem, to break ones word, *Ter. Fidem voti, to pay ones vow, Ovid.*

Argumentum, *Quint.*

Pecuniam, *Cic.*

Vitam alicui, vel aliquem vitâ, *Plaut. to kill.*

Obsidionem urbis, & urbem obsidione, *Liv. to raise a siege.*

Œdera, *Virg. to break.*

Solvere, simpliciter, vel solvere navem, vel solvere è portu, *Cic. Cæf. to hoist an anchor.*

Solvere ab Alexandria, *Cic. to part from Alexandria.*

Solvere ab aliquo, *Id. to take money of one to pay debts.*

Nec solvitur in somnos, *Virg. cannot sleep.*

Solvendo non esse, *Cic. not to be able to pay.*

Soluturusne sit eos pro bonis, *Id. If he shall give them for good pieces.*

Speculare orientem, *Plin. ad orientem, Cæf.*

In meridiem, *Cato.*

Speculare animum alicujus ex suo, *Ter. to judge of another by himself.*

Speculare aliquem ex censu, *Cic. to consider one according to his estate.*

In unum exitum spectantibus, *Id. tending to the same end.*

Stare ad curiam, *Id. not to stir from the court.*

In æquo alicui, supple loco, *Sen. to be equal to.*

Auctore certo, *Liv. to acquiesce in the opinion of a certain author.*

Ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. & Liv. to be of ones party.*

Contra aliquem, *Cic. Virg.*

Pro judicio erroris sui, *Thadr. to maintain obstinately.*

Animis, *Cic. to take courage.*

Fide, *Liv. In fide, Cic. to keep ones word.*

Multo sanguine ac vulneribus stetit, *Liv. cost.*

Quorum statuz in rostris steterunt, *Cic. were fastned to.*

Cum in senatu pulcherrime staremus, *Id. our affairs being in a very good posture.*

Stant lumina flammâ, *Virg. are full of fire.*

Ubi jus sparso croco steterit, *Horatius.*

Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*

Modo stet nobis illud, *Cic. Trovidet we continue firm in thy resolution.*

Omnis in Ascanio cari stat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*

Per me stat, *Quint. Plin. 'tis in my power.*

Quid agitur? statur, *Plaut.*

Statuer exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a public example. Capite aliquem in terram, Ter. to sing headlong against the ground.*

Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

Odium

Odium in aliquem, Id. to endeavour to make odious.

Struere mendacium, Liv. to invent a lie.

Studere alicui, Cic.

Laudi & dignitati, Id. to aspire to.

Aliquid, Id. Ter. Hor. to desire earnestly any thing. **In aliqua re, Gell.** to be conversant in. **In aliquid, Quint.** to aim only at that.

Non tui rudet, Cic. He cares not for you.

Studet rem ad arma deduci, Cæf. He endeavours to make it a war.

Stupere in aliquo, Val. Max. Re aliqua, **Hor.** Ad rem aliquam, **Ovid.** to be surprised at. Rem aliquam, to look on with astonishment.

Suadere legem, Cic. to bring the people to receive a law.

Pacem, & de pace, Id. Quint.

Subire testis, & ad testa, Virg.

In cælum, Plin. Limina, **Virg.** to go to. **Onus, Liv.** to bear.

Mihi cunctarum subeunt fastidia, Ovid. displease me.

Humeris subire aliquem, Virg. to carry on the shoulders.

Subire animos, Liv.

Sujicere aliquid oculis, Plin. jun. Liv. sub oculis, **Id. & Quint.** sensibus, **Cic.**

Subjicere testamenta, Id. to counterfeit.

Succedere penatibus, muro, Virg. to go in. **Murum, Sall.** to approach to. **Sub primam aciem, Cæf.** to advance to the van-guard. **Alicui, Cic.** to succeed. **Oneri, Virg.** to put it on his back. **In locum, Cic.**

Succentere alicui, Id. Injuriam alicui, **Gell.**

Si id succenseat nunc, Ter. If he is angry at that.

Sudare sine causa, Cic. Pro eorum communibus commodis, **Id.** to labour.

Sanguine multo sudare, Liv. to sweat blood.

Et duræ quercus sudabunt roscida mella, Virg.

Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, Quint.

Sudataque ligno Thura ferat, Ovid.

Sufficere omnibus, Lucan. Cic. to suffice for all.

Nec obniti contra, nec tendere

tantum sufficimus, Virg. we cannot.

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, Quint.

Ipse Danaïs animos viresque sufficit, Virg. furnishes with. **Aliam sufficere prolem, Id.** to substitute. **Ardentesque oculos suffecti sanguine & igni, Id.** He had his eyes red and inflamed.

Supereffe alicui, Plaut. to survive. **Suet.** to defend in judgement. **Labori, Virg.** to overcome.

Supereff mihi, Cic. it remains.

Populi superfunt auxilio, Virg. There are more than need to assist us.

Tu plane superes, nec ades, Gell. you are not necessary.

Modo vita superfit, Virg. If God give me life.

Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, Cic. In furcas, **Ulp.**

Suspendit picta vultu mentemque tabella, Hor. holds you in admiration.

T.

Tacere aliquid, Ter. Cic. Plaut.

De re aliqua, Quint.

Potest taceri hoc, Ter.

Dicenda, tacenda locutus, Hor.

Temperare iras, Virg. to moderate. **Cædibus, Liv.** to abstain from.

A lacrymis, Virg. Alicui, **Cic.** to spare one.

Ætati juvenum temperare, Plaut. to regulate.

Sibi temperare, Cic.

Tendere ad littora, Liv. In Latium, **Virg.** to go to.

Tendit iter velis, Virg.

Rete tenditur accipitri, Ter.

Manibus tendit divellere nodos, Virg. he strives.

Tendere adversus auctoritatem senatus, Liv. to stand stiff against.

Tendere alicui metum aut spem, Cic. to shew one.

Hic sævus tendebat Achilles, sup. pelles, vel tentoria, Virg. had his tent.

Timere aliquem, Ovid. to fear. **Alicui, Ter.** to fear lest any evil should happen to. **Ab aliquo, Cic.** to be afraid of.

Timere de republica, Id. to be solicitous for.

Timeo de vita, Calvus Ciceroni, I am

afraid of my life.

Tradere in custodiam, Cic. Custodire,

diez. Colum. *To put in prison.* Se totum alicui, Cic. *de devote himself wholly to one.*

Transfigere gladio aliquem per pectus, *liv.* Cum armis corpus alicujus, *Id.*

V.

Vacare morbo, *vel à morbo.* Celf. *not to be sick.* Sibi, Mart. *to work for himself.* Philosophiæ, Cic. *to study.* In aliquod opus, Ovid.

Vacare culpa. Cic. *à culpa.* Sen. *to be without blame.* Ab omni administratione, Cic. *to be exempt from.* Animus, *Id.* *to have nothing to do.*

Vacat locus, Cæf. *the place is void.*

Vacat mihi, Quint. *I am at leisure.*

Vacat annales audire, Virg.

Tantum huic studio relinquentium quantum vacat à publicis negotiis, Cic. *as much time as we can spare.*

Vagari passim toto foro. Cic. *In agris, Id.* *to run here and there.*

Vagatur errore animus, *Id.*

Valere. Valet oculis, Gell. Valent ejus oculi. Plaut.

Auctoritate valet. Cic. Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos aris valebant, Varr.

Quid agitur? Valetur, Plaut.

Vehere amne, Ovid. Per maria, Plin.

Vehi curru, Cic. In curru, Ovid. Equo, *Id.* In equo, Cic.

Velle aliquem, Sallust. *to desire to speak with one.* Alicui, Cic. *to wish ones good.* Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defensam, Cic. *I desire it should be defended.* Quid sibi vult? *Id.* *what doth that mean?*

Venire alicui adversum, Plant. *to go to meet one.* In certamen cum aliquo, Cic. In consilium alicujus, *Id.* *to come to find one to give him counsel.* Sub jactum telorum, Liv. *to come within shot of.*

Inimicus alicui venire, Cic. *to be ones enemy.*

Ad inimicitias res venit, Cic.

Venire viam, Cic.

Ad me ventum est, Cic.

Mihi venit in dubium fides tua, Cic. *I begin to suspect your honesty.*

Venit mihi in mentem Platonis, *(supple imago)* Cic. *I remember Plato.*

In mentem venit de speculo, Plaut.

Venit in mentem populi Romani dignitas, Cic.

Vertere aliquid in laudem, Tac. *to turn to praise.* Stultitiæ aliquid alicui. Plaut. *to impute a piece of folly.* In rem suam, Ulp. *to turn to his profit.* In privatum, Liv. *to convert into ones private use.* Ad se partem alicujus rei, Cic. *to appropriate to himself.*

Vertere Platonem, Cic. *to translate.* Græca in Latinum, Quintil. De Græcis, Cic. Ex Græcis, Ter.

Tribus in rebus fere vertitur omnis virtus, Cic. *consisteth.*

Intra fines hos vertuntur omnia, Cæf. *ad Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, Cic. *are changed.*

Jam verterat fortuna, Liv. *was now changed.*

Quæ te, genitor, sententia vertit? Virg. *what hath made you change your opinion?*

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, Cic. *to watch late.*

Noctes vigilare ad ipsum mane, Hor.

Vigilare studiis, Propert. in seculis, Stat.

Noctes vigilantur amaræ, Ovid.

Vindicare se ab aliquo, Sen. De aliquo, Cic. *to revenge himself of.*

Te valde vindicavi, Cic. Attico. *I am well revenged of you.* Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, Cic. *to punish.*

Vindicare à labore, *Id.* *to exempt.*

Vindicare in libertatem, *to set at liberty.* Libertatem, Cæf. *to defend.* Se ad suos, Cic. Se existimationi hominum, Cic.

Aliquid pro suo vindicare, Cic.

Sibi assumere & vindicare, Cic.

Ululare. Ululant canes, Virg.

Tristia ulularent Galli, Luc.

Centum ululata per urbes.

DE FIGURIS.

Figura est novatâ arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dictio- { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
nis sunt sex; { Aphæresis, { Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis; ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *iuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Reliquias*, *relligio*, addito *l*; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *periiit*, *dixi*, *repōstum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixit* pro *dixitine*. *Ingeni* pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio est duorum Substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus*. Potest autem Appositio plurium Substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur Substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appositione Substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum Substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *In me turba ruunt luxuriosa proci*.

Virg. *Ignarum fucos pecus à præsepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia: ut, *Urbs Roma*, *Animal equus*.

Tollendæ equivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asiæ*. *Lupus piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimo iudicio*. *Nereus adolescens insigni formâ*. *Timotheus homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

E V O C A T I O.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ sunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tue deliciæ istuc veniam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amœnitates querimus:* hic subauditur *nos:* aut denique cum est nomen distributivum: ut, *In magnis læsi rebus uterque sumus:* subintelligitur *nos.*

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas:* subintelligitur *ego.*

Populus superamur ab uno: subauditur *nos.*

S Y L L E P S I S.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à τὸν συν, & μέγα sumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque, & Cum* pro *Et*, acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis.*

Ego & mater, miseri perimus, Tu & uxor qui adjuistis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater es in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil.—divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.

Idem, Rhemus cum fratre Quirino jura dabant.

Cum tamen singulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius etiam est masculinum genus quàm femininum aut neu-

N

trum,

trum, & dignius femininum quàm neutrum: ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coactæ.*

At cum substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatius in neutro genere ponitur: ut, *Virg. Cum Daphnidis arcum*

Fregisti & calamos, quæ tu, perverse Menalca,

Et cum vidisti puero donata, dolebas.

Sallust. Ira & ægritudo permixta sunt. Idem, Huic bella civilia, cædes, & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Porro Conceptio aliàs directæ est; nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*, vel atque vel *que*: aliàs Indirectæ, cum copulantur per *cum*: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraque conceptio est indirectæ.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de sponso & sponsa.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus merque jacet*; loquens de *Marte & Venere*, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant; ut, *Duæ aquilæ volaverunt*; hæc ab oriente, illa ab occidente. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, hæc & illa, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri: ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg.*

Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;

Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

Populus vivit; alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem, ut, in priore exemplo, *duæ aquilæ*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepsi esse oportet, ut, *Equi concurrunt*; hic à dextra, ille à sinistra *Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, *Ovid. Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Quare-

Quererebant racii nosster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videlicet & alter in alterius. Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest vos: & altera pars cum determinatione, videlicet & alter alterius.

Ter. *Curemus equam uterque pariem:* hic totum nos subintelligitur; & partes, alter, & alter, includuntur in distributivo uterque.

*Diomedes Prolepsi*n dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, *Virgilius, Lavinaque venit litora.* *Lavinium* enim nondum erat, cum *Aeneas* veniret in Italiam. Dicitur verò *Prolepsi*s, à πρὸς, quod est ante, & λίσσω sumo.

Z E U G M A.

Z *Euigma* est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum; ut, *Cic. Nihil te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* Hic *moverunt*, expresse reducitur ad *ora vultusque*, at ad cætera per supplementum: subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo. Ego sicut sanum armî. Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per nisi: ut,

Ter. *Talem filium nulla nisi tu pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut,

Ovid. Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic. Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam istic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & tu studeo.*

In genere: ut, *Maritus & uxor est irata.*

In numero: ut, *Hic illius arma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis..*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut *Irata est:* Quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbium ut, *Cubas ubi ego. Cænas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructio- nis, ut, *Joannes fuit piscator & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum à Græco verbo *ζεύγω* vel *ζεύγνυμι*, quod est *copulo*.

S Y N T H E S I S.

Synthesis est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. *Pars in frustra secant. Gens armati.*

Fit autem *Synthesis* nunc in genere tantum, idque aut se-
discernendi causâ; ut, *Anser fœta. Elephanta gravida*: aut sup-
plementi gratiâ: ut, *Præneste sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magna: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars merse ienuere ratem.*

Virg. *Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.*

Dicitur autem *Synthesis*, à *σύν*, quod est *con*, & *θεσις* *positio*; quia est compositio, id est constructio facta gratia significationis.

A N T I P T O S I S.

Antiptosis, ab *ἀντί*, quod est *pro*, & *πτωσις* *casus*, est positio ca-
sus pro casu, idque interdum non inueniunt: ut, Virg. *Ur-
bem quam statuo vestra est. Ter. Populo ut placerent quas fecisset fabu-
las. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in men-
tem*, pro *id*. Quanquam hic venit impersonaliter potius usurpari
existimandum est, *Aristotelis libri sunt omne genus elegantia referti*:
pro *omnis generis*. Sic *id genus, quod genus, &c.* Idne estis autores
mibi? pro *ejus*. Interdum autem fit durior *Antiptosis*: ut, *Salve
primus omnium parens patriæ appellate, pro prime. Habet duos gladios,
quibus altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.*

S Y N E C D O C H E.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æ-
thiops albus dentes. Hic album*, quod solis dentibus convenit,
toti attribuitur *Æthiopi*.

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprieta-
tem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia ali-
quam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, signi-
ficantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Æger pedes,
vel pedibus. Sancius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Re-
dimimus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata co-
mas, contusaque pectus.*

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt; *Excepto quod non simul esses, cæ-
tera letus. Cætera similes, uno differunt.*

Dicitur autem *Synecdoche* à *σύν*, quod est *con*, & *ἐκδοχὴ* *susci-
pio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Tho-
mam Linacrum de Ellipsi, Pleonasmò, & Enallage, deque aliis figu-
ras erudite, dilucide ac copiose differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritus*, & *Tempus*.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, } *Acutus,*
 } *Gravis,*
 } *Circumflexus.*

Tonus acutus, est virgula ascendens in dextram, sic (')

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum, (')

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figura (^)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (')

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut,

Tanton' me crimine dignum dixisti? pro *tantône*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Anno, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis positione, aut longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, sol, thâs, rûs.*

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, mûsa.* In cæteris acuitur: ut, *Citus, latus, solers, satur.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem; ut, *Libertas, penâtes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, pónsifex.*

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Composita à *Fit*, ultimam acuunt: ut, *Malefit, calefit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimum acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eo, alió, aliquó, continuo, seduló, porró, forté, quá, siquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané*, & id genus alia: *puá* pro *sicut*, *pené* pro *póst*, *corám, circúm, aliás, palám, ergó*, conjunctio, sed *ergó*, pro causa circumflectitur: ut, *Virgilius, — illius ergó venimus*. Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia vero gravantur.

Sic differentię causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, néquando, hucusque, á longe, dé longe, déinceps, dúntaxat, deorsum, quápropter, quinimo, enimvero, propemodum, ádmódu, ássabre, interea loci, nihilóminus, paulóminus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, *Pube tenus, criurum tenus*: non enim composita sunt, velut *hæctenus & quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. Transira per & remos. Te penes imperium.

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve*. Attrahunt enim hæ particule accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Lumináque laurúsque Dei*. Sic *Dum, sis, nam, parelca*.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, tútique, itaque, úndique, hiccine*, & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis*.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercuri: Virgili, Valerii, Mercurii*.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás, vestrás, cuiás*: ab *Arpináns, Ravennátis, nostrátis*, &c. Sic *Donèc* à *donecum*. Sic *húc, illúc, istúc*, adhuc, pro *hucce, illucce*, &c. Et composita à *dic, duc, fac*: ut, *benedíc, redhíc, calefac*.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adèd ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symóis, Períphas*, penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut *Georgica*, *Bucolica*, antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comædia*, *tragædia*, *sôphia*, *symphônia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, *célebris*, *cathedra*, *mediocris*.

DE CARMINUM

Ratione.

HActenus de tonis & spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus,

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve sic notatur (v).

Longum autem sic (-) ut, *Térra*.

Ex syllabis iusto ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trisyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	{	Spondeus,	} ut,	{	-- <i>Virtus.</i>
		Pyrrichius,			v v <i>Deus.</i>
		Trochæus,			- v <i>Panis.</i>
		Iambus,			v - <i>Amanus.</i>
Trisyllabi octo,	{	Molossus,	} ut,	{	--- <i>Magnates.</i>
		Tribrachus,			v v v <i>Dominus.</i>
		Dactylus,			- v v <i>Scribere.</i>
		Anapæstus,			v v - <i>Pietas.</i>
		Bacchius,			v - - <i>Honestas.</i>
		Antibacchius,			- - v <i>Audire.</i>
		Amphimacer,			- v - <i>Charitas.</i>
		Amphibrachus,			v - v <i>Venire.</i>

Porro, pedes iusto numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio iusto atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis, in singulos pedes commensuratio.

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synœreſis, Diœreſis, & Cœſura.

Synalœpha, eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis diſtionibus: ut,

Sera nimis vii' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his diſtionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, iſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiſtus, deeſt, deero, de-erit,* & ſimilibus.

At *Heu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis, eſt quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proxima diſtione à vocali exorſa: ut,

Monſtr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monſtrum, horrendum,* &c.

Synœreſis, eſt duarum Syllabarum in unam contraſtio: ut, *Virg. Seu leno fuerint alvâria vimine texta,* pro *alvearia.*

Diœreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiunt duæ: ut,

- vv - - - vv - vv -

Ovid. Debuerant ſuſos evoluiſſe ſuos, pro *evoluiſſe.*

Cœſura eſt, cum poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine diſtionis extenditur.

Cœſuræ ſpecies ſunt.

Triemimeris, ex pede & ſyllaba: ut,

- vv - v v - - - vv - vv -

Virgilius: Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.
Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut,

- vv - v v - - - - vv -

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.
Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

- - - - vv - - - v v -

Idem. Oſtendans artem pariter arcumque ſonantem.
Enneemimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllabâ: ut,

- v v - v v - - - - vv -

Idem; Ille latus niveum molli ſultus hyacintho.

DE GENERIBUS

Carminum.

Carminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimum tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpon-
dæo.

dæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vindicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus,

-vv - vv - vv - - - vv - -

ut, Virg. *Tityre tu patulæ recubans sub tegmine fagi.*
Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:
ut, Idem: *Chara Deüm Soboles, magnum forvis incrementum.*
Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos cum syllaba item longa:

- - -vv- - vv - vv -

ut, Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - vv - -vv - vv

Horatius; *Mecenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- v - - - vv - v - -

Horatius, *Jam satis terris nivois atque dire.*

In hoc tamen carminis genere. Post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- v - - - vv - v - -

ut Horatius; *Integer vitæ scelerisque purus*

- v - - - vv - v - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

- v - - - vv - v - -

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. -vv - -

Phaleucium, five Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, five hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis; ut,

- - -vv- v - v - v

Quoquò diffugas parvens Mabili,

Nostrium non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

ut,

v- v - v - v - v - v-

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum; atque in paribus tribrachum, spondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum five Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, --v---v-

Quas ore pulchra melleo --v-v-v-

Finidis, lyæque succinis! --v-v-v-

Trimetrum five Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE.

primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur: Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu auctoritate.

POSITIO, Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione ubique positurâ longa est: ut,

Ventus, axis, parizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *jor, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictione in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs, producitur:

- - - vv - - - - v v - -

ut, *Juv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ communis redditur; ut, *Parris, volucris.* Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram, Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, *Dëus, mēus, tūus, pius.*

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes;

bentes, ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis. ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciei: alioqui non; ut, Rēi, spēi, fidēi.

Fi etiam in *io* longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut Fiērem, fieri. Juven. *Sic fiunt octo marii.* --- *vv* ---

Idem; *Quod fieri non posse putes.* - *vv* --- *vv* -

Ohe interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut, Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut, *Ænéia* nutrix. *Rhodopēus* Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut, *Aūrum*, *nēuter*, *mūsæ*: nisi sequenti vocali: ut, *Præire*, *præustus*, *præamplus*.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem fortiuntur; ut, *ā*mator, *ā*micus, *ā*mabilis, primā brevi, ab *ā*no. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.	{	Jūcundus, à jūvo.
Lex légis, à lēgo.		Jūnior, à jūvenis.
Rex régis, à rēgo.	{	Mōbilis, à mōveo.
Sēdes sēdis, à sēdeo.		Hūmanus, ab hōmo.
Jūmentum, à jūvo.	{	Vōmer, à vōmo.
Fōmes & fōmentum, à fōveo.		Pēdor, à pēde.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripuntur, qualia sunt,

Dux, dūcis, à dūco.	{	Gēnui, à gīgno.
Dīcax, maledīcus, & id genus multa, à dico.		Frāgor, } à frāngo.
Fīdes, à fīo.	{	Frāgilis, }
ārena, } ab āreo.		Nōto, as, à nōtu.
ārista, }	{	Nāto, as, à nātu.
Pōsui, à pōno.		Dīsertus, à dīssero.
		Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO, Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut *Pōtens*, *impōtens*. *Sōlor* *consōlor*. *Lēgo*, *is*, *perlēgo*. *Lēgo*, *as*, *allēgo*.

Excipiuntur tamen hæc brevicia à longis enata: ut,

Innūba,

Innūba, } à nubo. { Dejēro, } à jūro.
 Pronūba, } Pejēro }

P R A E P O S I T I O Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, se, è, nisi vocali sequente, ut, *Unda dehiscens.*

Pro quoque longa est, præterquam in istis.

Pröcella, pröfugus, prötervus, prönepos, pröpago, pröstirpe, pröfanus, pröfiteor, pröfundus, pröfiscor, pröfari, pröpæro, pröfugio, pröfectò.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Pröpheta & pröpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam produciunt, nisi in Dīrimo, & Dīfertus.

Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

R E G U L A VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fīdi à *fīndo*, bībi, dēdi, scīdi, stēti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pēpendi,	{	Pēpendi,	{	Pūpugi.
Tētendi,		Tūtudi,		Dīdici.
Tōtondi,	{	Fēfelli,	{	Cēcīdi, à cado.
Mōmordi,		Tētigi,		Cēcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quītum, Sītum, Lītum, ītum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum.

Et cītum, à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

E X E M P L U M seu A U T O R I T A S

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & similia.

D E

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poetarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse naturam præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Dāmus*, circumdāmus, *Dābis*, circumdabis, *Dāre*, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, *Præterito amaverimus*, *amaveritis*: *Futuro amaverimus*, *amaveritis*.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poetas, ut in his quæ subjunximus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malea*, *Pharfalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producant: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vespertinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia	{	<i>Diutinus</i> ,	{	<i>Serotinus</i> .
		<i>Crastinus</i> ,		<i>Oleaginus</i> .
		<i>Pristinus</i> ,		<i>Faginus</i> ,
		<i>Perendinus</i> ,		<i>Cedrinus</i> .
		<i>Hornotinus</i> ,		<i>Carbasinus</i> .

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *inus*: ut, *CrySTALLINUS*, *MYRRHINUS*, *HYACINTHINUS*, *ADAMANTINUS*, &c.

Cætera feliciùs docebit usus & poetarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermisiss, ad ultimarum syllabarum quantitates aspernandas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum

Primum *a* finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, putā, itā, quā.

Item Nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter Vocativos in *a* à Græcis in *as*; ut, ô Æncā, ô Thomā: Ablativum primæ declinationis; ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *r*, delinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, capūt.

In *c* delinentia, producantur: ut, āc, sic, & hīc adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia; Fac, & pronomen hīc: & neutrum hoc, modo non sit Ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflectionis in *e*: ut Diē, fidē, unā cum Adverbiis indē enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridīē, postridīē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, inanē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter, quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & Adverbia quoque in *e* ab Adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulcrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē, tamen & malē corripuntur omnino.

Postremò, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturā producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri, ut, Lethē, Anchīsē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Dominī, magistrī, amarī, docerī, Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur: Cujus etiam fortis sunt Dativi & Vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *os* breve exit; ut,

Huic	{	Palladī,	}	Vocat. ô	{	Amaryllī.
		Phyllidī,				Alexī.
		Minoidī,				Daphnī.

L finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugīl, sāl, consūl. Præter nīl contractum à nihil: & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut Michaél, Gabriél, Raphaél, Daniél.

N finita producantur: ut, Pæān, hymén, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe Forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis correptum habet: ut, Carmēn, crimēn, pectēn, tibicēn, īnis.

Græca

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nominat. Iliōn, Peliōn. Accusf. Caucasōn, Pylōn.

Quadam etiam in *in* per *i*, ut Alexīn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nominat. Iphigenia, Accusf. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à Nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marfyas. Accusf. Æneān, Marfyān.

O finita, communia, sunt: ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ Gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui semper producuntur: ut, Huic domīnō, servō. Ab hoc templo, damnō.

Et Adverbia ab Adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primo, manifestō, &c.

Præter sedulō, metudō, crebrō, serō, quæ sunt communia.

Ceterum modō & quodammodō semper corripuntur.

Citō quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o*, producuntur; ut, Dō, stō, ut & ergō pro causā.

Item Græca per *ω* cujuscunque fuerint casus; ut hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripuntur: ut, Cæsār, torculār, pēr, vīr, uxōr, turtūr, Cor, semel apud Ovidium productum legitur: ut,

- v v - v v - - - v v - v v - -

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, Nār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compositis: ut, Compār, impār, dispār.

Græca item In *er*, quæ illis in *np* definunt: ut, Aēr, crater, character, athēr, sotēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, *As, es, is, os, us*.

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majestās, bonitās.

Præter Græca, quorum Genitivus singularis in *dos* exit; ut Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Palladōs.

Et præter Accusativos plurales nominum crescentium; ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accusativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es finita longa sunt; ut, Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* teruæ inflexionis, quæ penultimam Genitivi finitæ corripunt; ut, Milēs, legēs, divēs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, cerēs, & pēs, unā cum compositis; ut, Bipēs, tripēs, quadripēs, longa sunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compositis corripitur; ut, Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus

Quibus penes adjungi potest, una cum neutris ac Nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanēs, cacoëthēs, Cyclopēs, Naia-dēs.

Is finita, brevia sunt: ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos piurales in *is*, qui producuntur: ut, Musīs, mensīs, à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quis pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut Samnīs, Salamīs: Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut Simocēs, Py-rocēs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vīs, l s; prætet *is*, & quīs Nominativos & hīs apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *iis*, penultimā produ-ctā, unā cum futuris subjunctivi in *ris*: ut, Audīs, velīs, dederīs, *Pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs, ossis. Et Græca per *o* parvum: ut Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us finita, corripuntur; ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam Genitivi crescentis: ut, Salūs, tellūs: *Gen.* salutis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflectionis in *us*, præ-ter Nominativum & Vocativum singulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, ama-rū, diū.

Grammatices FINIS.

